

Javier Marias

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

*„My hands are of your colour,
but i shame to wear a heart so white”*

Shakespeare

*”Mainile-mi sunt ca si ale tale
Dar mi-e ruşine să am o inima atit de alba.”*

N-am vrut să ştiu nimic, dar am aflat că una din fete, cand nu mai era o copilă și se întorsese de curînd din călătoria de nunta, a intrat în baie, s-a așezat în fața oglinzii, și-a desfăcut bluza, și-a scos sutienul și și-a căutat inima cu vârful pistolului tatălui ei, care stătea în sufragerie cu o parte din familie și trei musafiri. Cînd se auzi detunătura, cam la cinci minute după ce fata plecase de la masă, tatăl nu se ridică imediat, ci rămase cîteva secunde paralizat, cu gura plină, fără a se încumeta să mestece ori să înghită și cu atît mai puţin să scuipe dumaticatul în farfurie; și cînd în sfrșit s-a ridicat și s-a repezit spre baie, cei care l-au urmat au văzut cum, în vreme ce descoperea timpul însîngerat al fetei și se lua cu mîinile de cap, își tot trecea bucăţica de carne dintr-o parte într-alta a gurii, neştiind ce anume să facă. Ținea șervetul în mînă și nu-i dădu drumul decît după un răstimp, cînd zări sutienul aruncat pe bideu, și atunci îl acoperi cu bucata de pînză pe care o avea la îndemină sau o avea în mînă și pe care buzele lui o pătaseră, ca și cum i-ar fi fost mai ruşine să vadă lenjeria intimă decît trupul prăbușit și pe jumătate gol cu care obiectul de lenjerie fusese în contact pînă de foarte Curtoad: trupul așezat la masa, ori îndepărtîndu-se pe coridor, ori stăd ta picioare. înainte, cu un gest automat, tatăl închisese robinetul

10

de la chiuveță, cel cu apa rece, care-era deschis la maximum. Fata plînsese pesemne pe cînd se așeza în fața oglinzii, își desfăcea bluza, își scotea sutienul și și căuta inima, fiindcă, întinsă pe pardoseala rece a băii enorme, avea ochii plini de lacrimi care nu se văzuseră în timpul prînzului și nici nu putuseră țîșni dupa ce ea căzuse fără viață. În pofida obiceiului ei și al obiceiului general, nu trăsese zăvorul, fapt pentru care pînțelului i-a trecut prin cap țdar așa, ca într-o străfulgerare, aproape fără să se gîndească, îndată ce apucă să înghită) că poate fata lui, pe cînd plîngea, sperase sau dorise ca cineva să deschidă ușa și s-o împiedice să facă ceea ce făcuse, nu cu forța, ci prin simpla prezență, doar contemplîndu-i goliciunea încă vie sau punîndu-i o mînă pe umăr. însă nimeni țin afară de ea acum, și fundcă nu mai era o copilă) nu se ducea la baie în timpul prînzului. Sînul care nu fusese zdrobit se deslușea foarte limpede, matem și alb și încă tare, și spre el se îndreptară instinctiv cele dintîi priviri, mai cu seamăpentm a se feri să se uite la celălalt, care nu mai exista sau era numai sînge. De mulți ani nu mai văzuse tatăl sînul acela, încetase să-l mai vadă cînd se transformă și începu să devină matem, și din pricina asta nu se simțî doar îngrozit, ci și tulburat. Cealaltă fată, sora, care-l văzuse schimbîndu-se în adolescență și poate și mai tîrziu, a fost prima care a atîns-o, și cu un prosop țchiar prosopul ei bleu-pal, pe care obișnuia să-l folosească) a prins să-i șteargă lacrimile de pe față amestecate cu sudoare și apă, căci, înainte de a fi închis robinetul, jetul ricoșase pe faianță și picăturile stropiseră obraji, sînul alb și fusta șifonată a surorii ei întinse pe pardoseală. A mai vrut apoi, în grabă, să-i șteargă singele, de parcă asta ar putea s-o reînvie, însă prosopul se îmbiba imediat și n-a mai fost bun de nimic, și se pătă și ea. în loc să-l

lase să se îmbibe de tot și să-i acopere pieptul cu el, îl luă repede văzîndu-l atît de roșu țera chiar prosopul ei) și-l lăsă să atîme pe marginea căzii, șiroind. Vorbea, dar tot ce era în stare să spună era numele surorii ei, pe care-l repeta întruna. Unul din musafiri nu se putu abține și se uită în oglindă de la distanță, netezindu-și părul preț de o clipă, timp suficient ca să-și dea seama că sîngele și apa țnu însă și sudoarea) îi stro-piseră suprafața, făcînd deci neclară orice imagine s-ar fi refectat, chiar și a lui cînd s-a privit. Stătea în prag, fără să intre, la fel ca cealți doi invitați, ca și cum, în ciuda faptului că în momentul acela uitaseră regulile sociale, socotea că numai membrii familiei aveau dreptul să-l treacă. Toți trei își înălțară doar capul, cu trunchiul aplecat ca niște laduți care ascultau niște copii, fără să mai înainteze nici un pas din silă sau respect, poate din silă, deși unul din ei era medic țcel care se privi în oglindă) și nppnal ar fi fost să-și fi făcut loc plin de siguranță și să fi examinat corpul fetei, sau cel puțin, cu un genunchi la pămînt, să-i fi pus două degete pe gît. N-o făcu, nici măcar atunci cînd părintele, tot mai palid și mai șovăielnic, se întoarse și el și, arătîndu-i țmpul fetei, îi spuse „doctore”, pe un ton implorator, dar fără nici o insistență, sînd mai departe de spatele, fără să aștepte să vadă dacă medicul răspundea chemării lui. Nu numai lui și celorlalti doi le întorsese spatele, ci și fiicelor sale, celei vii și celei pe care nu îndraznea încă s-o considere moartă și, cu coatele pe chiuveță și mîinile sustinîndu-și fruntea, începu să vomite tot ce mîncase, inclusiv bucata de carne pe care tocmai o înghițise pe nemestecate. Fiul lui, fratele, care era mult mai mic ca cele două fete, se apropie de el, dar nu izbud, în chip de ajutor, decît să-l apuce de pulpanele hainei, ca și cînd l-ar fi tinut să nu se clatine din pricina icniturilor, însă pentru cei care-l

12

Javier Marias

văzură a fost mai curînd un gest-de a căuta sprijin într-un moment cînd tatăl nu i-l putea da. Se auzi un fuierat ușor. Băiatul de la pîvălie, care uneori întîrzia cu comanda pînă la oraprinzului și cînd răsunase împușcătura își descărca de zor Cutiile, își înălță și el capul fuierînd, cum fac de obicei băieții din mers, dar imediat se opri țera de o vîrstă cu fiul cel mic), de cum văzu niște pantofi cu tocuri potrivite neîncăltati sau care alunecaseră de pe călcîie și o fustă puțin sumeasă și pătată- niște pulpe pătate - , căci de unde se afa el asta era tot ce se putea zări din fata căzută pe jos. Cum nu putea întreba și nici țiece mai departe, și cum nimeni nu-l lua în seamă, neștiind dacă trebuia sa ia navetele cu sticle goale, se întoarse la bucătărie fuierînd iar țacum însă spre a-și ascunde frica sau a încerca să-și vină în fire), bănuind că mai devreme sau mai țîrziu avea să se ivească menajera, care în mod normal îi dădea instrucțiunile și care acum nu se afa prin preajmă și nici laolaltă cu cei de pe coridor, spre deosebire de bucătăreasă care, ca un membru în plus al familiei, stătea cu un picior în baie și cu celălalt afară și-și ștergea mîinile cu șortul, sau poate își făcea cruce cu el. Menajera, care în clipa împușcăturii lăsase să-i cadă pe masa de marmură din oficiu platourile goale pe care tocmai le adusese, și de aceea.o confundase cu zgomotul făcut chiar de ea, se apucase să așeze pe o tavă, cu multă băgare de seamă dar puțină îndemînare - în vreme ce băiatul își golea navetele sîmind și el larmă - , tortul .de înghetată pe care-l cumpăruse de dimineată pentru că aveau musafiri; și după ce tortul a fost gata aranjat, și cînd socotise ea că în sufragerie terminaseră probabil cu felul doi, îl duse acolo și-l puse pe masa unde, spre nedumerirea ei, mai erau încă resturi de carne și tacîmuri și șeivețe arancate la întîmplare pe fața de masă și nu se

13

vedea nici un comesean țera o singură farfime cu desăvîrșire curată, ca și cum unul din ei, fata cea mare, ar fi mîncat mai repede și ar mai fi și întins cu pîine strîngînd toate bucățelele, sau poate nici nu se servise cu carne). Și-a dat atunci seama că, așa ca de obicei, săvîrșise greșeala de a aduce desertul înainte de a aduna farfuriile și a pune altele noi, dar nu îndrazni să le ia și să le îngrămădească unele peste altele, de teamă că mesenii absenți n-au terminat și ar dori să se mai

servească țpoate ar fi trebuit să aducă și fructe). Cum i se spusese să nu umble prin casă în timpul meselor și să facă doar drumurile necesare între bucătărie și sufragerie, ca să nu deranjeze și nici să nu atragă atenția, nu se încumeta să se alătore larmei grupului strâns în ușa băii din nu știa încă ce pricină, așa că rămase în așteptare, cu mâinile la spate și sprijinită de bufet, privind temătoare la tortul din mijlocul mesei pustii și întrebându-se dacă n-ar trebui să-l ducă imediat înapoi în frigider, avînd în vedere căldura. Fredonă nițel, îndreptă o solniță răstumată, tumă vin într-un pahar gol, cel al nevestei doctorului, cea care bea pe nerăsufate. După cîteva minute în care observa cum tortul începea să-și piardă consistența, și fără să fie în stare să ia vreo hotărîre, auzi soneria de la intrare și, cum una din îndatoririle ei era să răspunda, își potrivi boneta, își îndreptă șorțul, verifică dacă n-avea ciorapii răsuciți și ieși în vestiar. Aruncă o privire fugară la stînga, înspre locul unde se afa grupul ale căruia șoapte și exclamații le ascultase intrigată, dar nu mai pierdu vremea și nici nu se apropie, ci se duse spre dreapta, cum se cadea sa facă. Deschizînd, se pomeni cu niște risete ce se stingeau și un miros intens de colonie țpe paMer era intuneric), provenind de la fiul cel mare al familiei sau de la proaspatul cumnat care se întorsese de curînd din călătoria de

14
Javier Marias

nuntă, căci sosiseră amîndoi odată, poate că se întîlniseră pe stradă sau în poartă țde bună seamă veneau să-și bea cafeaua, dar nimeni încă nu făcuse cafeaua). Menajera aproape că izbucni în rîs, molipsindu-se, apucă să se dea la o parte spre a-i lăsa să treacă și mai avu timp să vadă cum se schimba pe neașteptate expresia de pe chipurile lor și cum se repezeau pe coridor spre baia plină de lume. Soțul, cumnatul, venea în urmă foarte palid, cu o mîină pe umărul fratelui, de parc-ar vrea să-l oprească sa nu vadă ce era de văzut, sau să se agațe zdravan de el. Menajera nu se mai întoarse în sufragerie, ci îi unnă, iuțind și ea pasul să fie la unison și, cînd ajunse în ușa băii, simți iar, încă și mai pătrunzător, mirosul de colonie fină al unuia din domni sau al amîndurora, ca și cum s-ar fi vărsat un facon sau o transpirație bruscă l-ar fi făcut mai intens. Rămase acolo fără să intre, cu bucătăreasa și musafirii, și văzu cu coada ochiului că băiatul de la prăvălie trecea acum fuierînd din bucătărie spre salon, cu sigiiranță căutînd-o pe ea; dar era prea speriată ca să-l strige sau să-l certe ori să-i dea atenție. Băiatul, care apucase să vadă destul, rămase negreșit un răstimp destul de lung în sufragerie și apoi plecă fără un cuvînt de rămas bun și fără să-și ia navetele cu sticle goale, deoarece cîteva ceasuri mai tîrziu, cînd lortul topit a fost în sfișit luat de pe masă și aruncat la gunoi învelit în hîrtie, din el lipsea o porție considerabilă pe care nici unul din comeseși n-o mîncase, iar paharul nevestei doctomlui era din nou fără vin. Toată lumea spuse că Ranz, cumnatul, sotul, tatăl meu, avusese mare ghinion, fiindcă rămîinea văduv pentru a doua oară.

Asta s-a întîmplat cu multă vreme în urmă, cînd eu nu mă născusem încă, și n-aveam nici cea mai mică posibilitate să mă nasc, ba mai mult, numai începînd de atunci a fost posibil să mă nasc. Iar acum sint căsătorit și nu s-a împlinit anul de cînd m-am întors din călătoria de nuntă cu Luisa, nevasta mea, pe care o cunosc abia de douăzeci și două de luni, o căsătorie rapidă, destul de rapidă pentm cît de mult se tot spune că trebuie să te gîndești cînd o faci, chiar în timpurile astea precipitate care n-au nici o legătură cu cele de odinioară, cu toate că nu sint chiar atît de îndepărtate țle despărte, bunăoară, o singură viață incompletă sau poate afată la jumătate, propria-mi viață sau cea a Luisei), cînd totul era chibzuit și molcom și totul avea importanță, pînă și aiurelile, ca să nu mai vorbim de moarte, moartea ce ți-o provocai cu mîina ta, ca moartea celei care a trebuit să fie mătuașă mea Teresa, dar n-a putut fi de fapt niciodată, și a fost doar Teresa Aguilera, despre care am ajuns să afu încetul cu încetul, nicicînd de la sora ei mai mică, mama mea, care era aproape veșnic tăcută pe vremea copilăriei și adolescenței mele, iar apoi a murit și ea și a tăcut pentru totdeauna, ci de la niște persoane mai depărtate sau care au fost acolo întîmplător, și

în sfârșit de la Ranz, bărbatul amîndurora și de asemeni al altei femei străine care nu mi-e rodă în nici un fel.

16 Javier Marias

Adevărul e că dac-am vrut să afu acum ce s-a întîmplat cu mult dmp în urmă a fost tocmai din pricina căsătoriei mele țdar mai curînd n-am vmt, și lotuși am afat). De cînd am contractat-o țe un verb desuet, dar foarte expresiv și util), am început să am tot soiul de presimtiri negre, cam așa cum e cînd contractezi o boală de care nu știi niciodată cu certitudine cînd te poti vindeca. Expresia *a-ți schimba starea*, care în mod normal se folosește cam de mîntuială și de aceea vrea să spună foarte puțin, mi se pare cea mai potrivită și exactă în cazul meu, și-i confer gravitate, cum nu se face de obicei. Tot așa cum o boală ne schimbă într-atît starea încît ne obligă imeori să lăsăm totul baltă și sa stăm în pat zile nesfirșite și să vedem lumea doar de pe pema, căsătoria mi-a schimbat obiceiurile și chiar convingerile și, ceea ce-i mai impörtant, și viziunea despre lume. Poate pentru că a fost o căsătorie cam tîrzie, aveam treizeci și patru de ani cînd am contractat-o.

, Problema cea mai serioasă și care survine cel mai adesea la începutul unei căsnicii rezonabil de convenționale este că, în ciuda fragilității sotilor și a facilităților pe care le au spre a-și desface legătura, prin tradiție e inevitabil să simtă o neplăcută senzație că au ajuns undeva, deci o senzație de punct fmal, sau, mai bine zis țdat fiind că zilele își urmează impasibile cursul și nu există sfirșit), că a venit momentul să se apuce de altceva. Știu prea bine că această senzație e primejuioasă și greșită, și ca faptul de a i te lăsa pradă sau de a o da drept sigură face ca atîtea căsnicii promițătoare să eşueze cînd încă nici n-au început să fiinteze ca atare. Știu prea bine că ceea ce trebuie făcut e să scapi de senzația asta imediată și, departe de a te apuca de altceva, se cuvine tocmai să te dedici casniciei, ca și cum ar fi construcția și misiunea cea mai importantă pe care o ai în față, chiar dacă crezi că misiunea e gata

17

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

îndeplinită și construcția ridicată. Știu prea bine toate acestea, și totuși, cînd m-am căsătorit, chiar în timpul călătoriei de nuntă țne-am dus la Miami, la New Orleans și în Mexic, apoi la Havana), m-au încercat două senzații neplăcute, și înca mai întreb dacă a două n-a fost și nu este doar o fantezie, inventată sau găsită pentru a o ascunde pe prima, sau pentru a o anihila. Această primă proastă dispoziție e cea pe care am pomenit-o, cea care, după cît se spune și după tot soiul de glume ce li se fac mereu celor gata sa se căsătorească, și după multele proverbe dezaprobatore ce există în limba mea cu privire la asta, trebuie să fie comună tuturor soților țmai ales bărbaților) în acest început de ceva care, de neînteles, se consideră și se trăiește ca sfirșitul acestui ceva. Această proastă dispoziție poate fi rezumată în cîteva cuvinte îngrozitoare, și nu știu ce vor face oare ceualți ca să le depășească: „Ei bine, și acum?”

Această *schimbare de stare*, întocmai ca boala, e imprevizibilă și întrempe totul, sau cel puțin nu lasă nimic să-și mai urmeze cursul ca pînă atunci: nu ne lasă, de pildă, ca, după ce am fost la restaurant sau la film, să ne ducem fiecare la casa noastră și să ne despărțim, și eu s-o însoțesc pe Luisa cu mașina sau cu un taxi pînă în dreptul portii ei, iar apoi, după ce am lăsat-o, să fac o plimbare singur pe străzile aproape goale și totdeauna stropite, gîndindu-mă de bună seamă la ea, la viitor, 'singur în drum spre cas'a mea. Odată căsătoriti, la ieșirea de la cinema pașii ni se îndreaptă alături spre același loc țrăsunînd în contratimp, căci acum sînt patru picioarele care se mișcă), dar nu pentm că eu aș fi hotärtt s-o conduc sau nici măcar fiindcă mi-ar sta în obicei s-o fac și mi s-ar părea corect și politicos s-o fac, ci pentru că acum picioarele nu șovăie pe caldarîmul ud, nu deliberează, mca

18

Javier Marias

nu-și schimbă intcnția, nici nu -se pot căi ori măcar alege: acum nu încape nici o îndoială că ne îndreptăm spre același loc, cu voia sau fără voia noastră astă seară, sau poate a fost ieri cînd n-am avut eu chef s-o fac.

încă în călătoria de nuntă, cînd această *schimbare de stare*

a început să se manifeste și nu-i tocmai exact să spun că a început, e o schimbare violentă și care nu-ți îngăduie nici să-ți tragi sufletul), mi-am dat seama că mi-era foarte greu să mă gândesc la ea, și cu desăvârșire imposibil să mă gândesc la viitor, ceea ce e pentru oricine una din cele mai mari plăceri care se pot concepe, dacă nu chiar salvarea de zi cu zi a tuturor: să te gândești vag, să-ți zburde mintea iscodind ceea ce trebuie să se întâmple sau poate să se întâmple, să te întrebi fără prea multă concretețe ori interes ce se va alege de noi chiar mâine sau peste cinci ani, ceva ce oricum nu putem prevedea. Încă în călătoria de nuntă părea că s-ar fi pierdut și n-ar mai exista viitorul abstract, singurul care contează fiindcă prezentul nu-l poate influența nici asimila. Această schimbare deci face în mod obligatoriu ca nimic să nu mai fie ca pînă atunci, cu atît mai mult dacă, așa cum se întâmplă de obicei, schimbarea a fost precedată și anunțată de un efort comun, a cărei principală manifestare vizibilă este pregătirea artificială a unei locuințe comune, a unei locuințe care nu exista pentru nici unul, ci care trebuie să fie inaugurată de amîndoi, cu totul nenatural. Chiar în această deprindere sau practică, foarte extinsă după cîte știu, stă dovada că în realitate cînd cei doi contractează căsătoria pretind o abolire reciprocă sau o anihilare, anihilarea ființei care era fiecare înainte și de care fiecare s-a îndrăgostit sau la care poate a văzut doar avantajele, căci nu totdeauna se întâmplă să te îndrăgostești mai întîi, uneori dragostea vine după iar alteori nu apare nici

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 19

înainte nici după. Nu poate exista. Anihilarea fiecăruia, a ființei pe care am cunoscut-o și am iubit-o presupune totodată dispariția respectivelor locuințe, sau devine simbol al acestei dispariții. Astîel încît două făpturi care obișnuiau să trăiască fiecare separat și să stea în locuri diferite și să se scoale singure și adesea să se și culce singure, se pomenesc pe neașteptate unite nefiresc în somnul și trezirea lor, și în pașii lor pe străzile aproape goale mergînd în aceeași direcție sau urcîndu-se împreună în ascensor, nu unul venind în vizită la celălalt care e gazdă, nu unul care îl ia pe celălalt, sau unul coborînd să-l întîlnească pe celălalt care stă și așteaptă în mașină sau într-un taxi, ci amîndoi fără putință de alegere, cu niște camere și un ascensor și o poartă. Care înainte nu erau ale vreunui din ei și acum sînt ale amîndurora, cu o pemă comună pentru care se vor vedea siliți să se lupte în somn și de pe care, întocmai ca omul bolnav/vor ajunge să vadă"și lumea.

Așa cum am spus, am simțit această primă indispoziție încă din cea dintîi etapă a călătoriei de nuntă, la Miami, oraș îngrozitor, dar cu plaje foarte bune pentru tinerii căsătoriți, și s-a accentuat la New Orleans și în Mexic și încă și mai tare la Havana, și de aproape un an, de cînd ne-am întors din această călătorie și ne-am inaugurat casa într-un mod atît de artificial, a tot sporit ori a pus stăpînire pe mine, poate pe amîndoi. Dar cea de a doua stare de indispoziție se manifestă cu putere spre sfîrșitul călătoriei, adică numai la Havana, de unde provin eu într-un anume sens, sau mai exact cam o patrimă din mine, căci acolo s-a născut și de acolo a venit la Madrid bunica mea dinspre mamă cînd era copilă, mama Teresei și a Juanei Aguilera. S-a întîmplat în hotelul unde am stat trei nopți țnu aveam atîția bani, așa că șederea în fiecare

20

Javier Marias

ALBĂ 21

oraș a fost scurtă), într-o după-ămiază cînd Luisa s-a simțit rău în vreme ce ne plimbam, pe neașteptate atît de rău încît ne-am intracrupt hoinăreala și ne-am întors imediat în cameră, pentru ca ea să se întindă în pat. Avea frisoane și îi era puțin greață. Literalmente nu se putea ține pe picioare. Precis că i-a căzut greu ceea ce mîncase, dar în momentele acelea n-o știam cu destulă siguranță și mi-a trecut imediat prin cap că poate s-o fi molipsit în Mexic de una din bolile acelea care-i atacă pe curopeni cu atîta ușurință, ceva grav cum sînt, de pildă, paraziții. Presimțirile negre care mă însotiră tacit încă de la oficierea căsătoriei luau încetul cu încetul forme diferite, și una din ele a fost aceasta țcea mai puțin mută, sau care n-a fost tacită), amenințarea unei boli sau a mortii subite a celei care avea să-și împartă cu mine viața și viitorul concret și viitorul abstract, chiar dacă eu aveam impresia că

INIMĂ ATÎT DE

acesta din ună se sfârșise și viața mea trecuse deja de jumătate; poate viața amîndurora, împreună. N-am vmt să chemăm imediat un doctor, sperînd că o să-i treacă, și am băgat-o în pat țpatul nostm de hotel, dublu), și-am lăsat-o să doarmă, ca și cum asta ar fi putut s-o facă bine. Păru că adoanne, și eu am stat liniștit ca să se odihnească, și cel mai bun mod de a sta liniștit fără să mă plictisesc și fără să mă văd ispidt să fac zgomot ori să-i vorbesc a fost să ies pe balcon și să privesc afară, să mă uit cum trec havanezii, să le observ mersul și îmbrăcămintea și să ascult din depărtare vocile, ca un zvon. Dar priveam cu gîndul rămas înăuntru, în spatele meu, în patul pe care Luisa stătea întinsă de-a cunnezișul, din pricina asta nimic din ce era afară nu-mi putea atrage cu adevărat atenția. Priveam afară ca cineva care sosește la o petrecere unde' știe că nu va veni unica fiintă ^care-l interesează, pentru că a rămas acasă cu soțul. Această ființă unică zăcea în pat, bolnavă, vegheată de bărbatul ei și în spatele meu.

Totuși, după cîteva minute de privit fără să văd, am deslușit o persoana. Am deslușit-o pentru că, spre deosebire de celelalte, în cursul tuturor acestor minute nu se mișcase, nici nu trecuse ori dispăruse din cîmpul meu vizual, ci rămăsese liniștită în același loc, o femeie care de departe părea de vreo treizeci de ani, cu o bluză galbenă cu decolteul rotund și o fustă albă și pantofi cu toc de asemenea albi, cu o geantă mare neagră atîmîndu-i de brat, ca cele purtate de femeue din Madrid pe vremea copilăriei mele, genți attmind de braț și nu puse pe umăr, ca acum. Stătea și aștepta pe cineva, ătitudinea ei era negreșit de așteptare, fiindcă din cînd în cînd făcea doi sau trei pași în sus și-n jos, și la ultimul pas , tîrîia ușor și iute tocul pe pămînt, un gest de nerăbdare reținută. Nu se sprijinea de zid, cum fac de obicei cei care așteaptă pentru a nu-i stingheri pe cei care nu așteaptă și trec mai departe; stătea în inijlocul trotuarului, fără să facă mai mult de trei pași măsurați care o aduceau mereu în același loc, și din pricina asta îi era greu să se ferească de trecători, unul i-a și spus ceva, iar ea i-a răspuns furioasă și l-a amenințat cu geanta voluminoasă. Din cînd în cînd, se privea în spate, îndoindu-și un picior și cu mîna își netezea fusta strîmtă, ca și cînd s-ar fi temut să nu-i urîțească fundul yreo cută, sau poate își aranja chiloții neascultători prin tesătura care-i acoperea. Nu se uita la ceas, n-avea ceas, poate se orienta după cel de la hotel, care trebuie să se fi afat deasupra capului meu, pentru mine fiind invizibil, cu priviri rapide pe care eu nu le observam. Poate însa că hotelul n-avea un ceas care s-ar fi văzut din stradă și ea n-ar fi știut în nici un fel cum tîe-

22 Javier Marias

INIMĂATÎTDEALBĂ

23

cea timpul. Mi s-a parut că era mulătră, dar n-aș putea să jur din locul unde stăteam.

Deodată s'a lăsat întunericul, așa, pe neașteptate, cum se întîmplă la tropice, și chiar dacă numărul trecătorilor n-a scăzut imediat, dispariția luminii m-a făcut s-o văd mai singuratică, mai izolată și mai fără speranță, sortită să aștepte zadamic. Cel cu care avea întîlnire nu va veni. Cu brațele încrucișate își stringea coatele în mîiu, ca și cînd cu fiecare clipă ce trecea își simțea brațele tot mai grele, sau poate i se părea că geanta atîrna tot mai mult. Avea niște picioare robuste, potrivite pentru așteptat, care se înfîgeau în asfalt cu tocurile lor foarte ascuțite și înalte, tocure-cui, dar picioarele erau atît de puternice și de pline de personalitate că asunilau tocurile și parcă se înfîgeau solid - ca un cuțit în lemnul umed - ori de cîte ori se opreau din nou în punctul ales după minima deplasare la dreapta sau la stînga. Călcîiele îi ieșeau în evidență. Am auzit un murmur ușor sau poate un geamăt, provenind din patul afat în spatele meu, de la Luisa care zăcea bolnavă, de la nevasta pe care nu-o luasem de curînd și care mă interesa atît de mult, asta mi-era doar menirea. Dar n-am întors capul fiindcă era un gfcamăt care venea din somn, te înveți să distingi îndată sunetul adormit scos de cel cu care donni. În clipa aceea femeia de pe stradă Tidică ochii spre etajul trei unde mă afam eu și am crezut că și-a atîntit privirea asupra-mi pentru întiia oară. Se uită scmtător, ca și cînd ar fi fost mioapă sau ar fi avut lentile aburite, și păru

descumpanită, ațintindu-și privirea asupra-mi și apoi îndepăr-
tînd-o ușor, mijindu-și ochii pentru a vedea mai bine, și iarăși
uitîndu-se fix și abătîndu-și privirea. Atunci ridică un braț,
bratul fără geantă, într-un gest care nu era de salut, nici de
apropiere, vreau să spun de apropiere față de un străin, ci de
recunoaștere, încununat de o futurare rapidă a degetelor:
parcă prin gestul acela al brațului și mișcarea iute a degetelor
ar fi vmt să mă apuce, mai curfnd să mă apuce decît să mă
atragă spre ea. Strigă ceva ce nu puteam auzi datorită
distanței, și am fost incredințat că-mi striga mie. După
mișcarea buzelor mai mult ghicite am izbutit să înțeleg doar
primul cuvînt, și acest cuvînt era „Ei!”, rostit cu indignare,
ca și restul frazei ce nu răzbătea pînă la mine. În tunp ce vor-
bea începu să meargă, spre a veni mai aproape, trebuia să tra-
verseze strada și să străbata esplanada întinsă care pe partea
noastra separa hotelul de caldarîmul străzii, îndeparUndu-l și
ferindu-l astîel puțin de trafic. Cînd umblă mai mult decît o ,
făcuse în vreme ce aștepta plimbîndu-se înînma în sus și-n
jos, am văzut că pășea anevoie și încet, ca și cum tocurile i s-ar
fi dezobișnuit, sau picioarele-i robuste n-ar fi făcute pentru
ele, ori geanta ar fi dezechilibrat-6,sau ar fi amețit. Mergea
cam așa cum mersese Luisa după ce i se făcuse rău, cînd
intrasese în cameră, lăsîndu-se să cadă pe pat, unde eu o
dezbrăcasem pe jumătate și o acoperisem țe învelisem, în
pofida căldurii). Dar în umbletul acela vlăguit se ghicea și o
anume grație, care în clipa aceea lipsea: cînd era desculță,
mulatra pășea probabil cu grație, fusta u futura bătîndu-i rit-
mic pulpele. În camera mea era intuneric, nimeni n-aprinsese
lumina cînd se înnoptase, Luisa dormea bolnavă, eu nu mă
mișcasem de pe balcon, privind havanezii și apoi pe femeia
aceea care se tot apropia cu pași împleticiți și-mi striga mai
departe ceea ce acum puteam auzi:

- Ei! Dar ce faci tu acolo?

Am tresărit cînd am înțeles ce zicea, însă nu atît pentru că
mi-o spunea, ci din pricina felului cum o făcea, plină de
încredere, furios, ca al cuiva gata de a se răfui cu ființa cea

24

INIMĂ ATTr DE ALBĂ 25

Javier Marias

mai apropiată sau pe care o iubește, dar care îl supără mereu.
Nu era din cauză că s-ar fi simțit observată de un necunoscut
de la balconul unui hotel pentru străini și voia să-mi
reproșeze faptul că-i urmărisem fărăjenă silueta și așteptarea
umilitoare, ci fiindcă recunoscuse deodată în niine, cînd și-a
ridicat privirea, pe cel pe care-l aștepta de cine știe cîtă
vreme, de bună seamă cu mult înainte ca eu s-o fi observat.
Era încă la o oarecare distanță, trecuse strada ferindu-se de
mașinile puține fără să caute un semafor, și se afa la
începutul esplanadei, unde se oprise, poate pentru a-și odihni
picioarele atît de bine făcute sau pentru a-și netezi încă o dată
fusta, acum cu și mai multă rîvnă deoarece se găsea în sfîrșit
în fața celui care trebuia să-i judece sau aprecieze căderea,
cea a fastei. Continua să se uite la mine și să-și îndepărteze
puțin privirea, ca și cum ar fi avut strabism, ochii îi fugeau
într-o clipă spre stînga mea. Poate că se oprise și rămăsese
acolo departe ca să se vadă cît era de supărată și că nu avea
de gînd să mai aștepte la întîlnirea aceea o dată ce mă zărise,
de parcă nu s-ar fi chinuit și nu s-ar fi simțit umilită pînă
acum două minute. Atunci a mai spus alte cuvinte, însotindu-le
pe toate de gestul de la început cu brațul si degetele
futu_rînde, gestul de a apuca, de parc-ar spune „Vino aici”
sau „Ești al meu”. Dar vocea ei, o voce vibrantă, clară și
neplăcută, ca de prezentator de televiziune sau de politician
ținînd un discurs sau de profesor de școală țpărea însă fără
știință de carte), spunea:

- Dar tu ce faci aici? Nu m-ai văzut stînd și așteptîndu-te
un ceas? De ce nu mi-ai spus ca urcaseși deja?

Cred că a vorbit așa, cu această ușoară schimbare a
ordinii cuvintelor și cu abuzul de pronume, față de felul în
care m-aș fi exprimat eu, sau orice altă persoană din țara mea,
cred. Deși eram mai departe speriat și pe deasupra am
început să mă tem că strigătele mulatrei o vor treza pe Luisa
în spatele meu, i-am putut privi mai cu luare-aminte chipul

care era într-adevăr al unei mulatre foarte deschise la culoare, avea poate doar un sfert de negresă, mai vădit în buzele groase și în nasul puțin cîm decît în nuanța pielii, nu foarte diferită de cea a Luisei din pat, care zile în șir se bronzase pe plajele pentru tineri căsătoriți. Mi se paru că ochii ce clipeau cu tîlc erau de culoare descusă, cenușii sau verzi sau cel puțin brumării, dar era posibil, mi-a trecut prin cap, să-și fi făcut cadou niște lentile colorate, cauza vederii ei deficitare. Avea nările palpitînde, lărgite de furie, din pricina asta fața ei dădea impresia de mobilitate, și-și mișca excesiv buzele (țacum i-aș fi citit lesne cuvintele dacă aș fi simțit nevoia), cu grimase asemănătoare cu cele ale femeuor din țara mea, adică de profund dispreț. Continuă să vină spre mine tot mai indignată văzînd că nu primește nici un răspuns, repetînd mereu același gest cu brațul, de parcă n-ar mai avea alt mijloc de a se exprima în afară de acesta, un braț lung dezgolțic care biciuia sec aerul, cu degetele-i futiirînd totodată preț de o clipă, parcă spre a mă apuca și apoi a mă trage, ca o gheară. „Ești al meu”, sau „Te omoi”.

- Tu ești prost sau ce-ai pățit? Pe deasupra ai rămas și fără voce? De ce tu nu-mi răspunzi?

Ajunsesse destul de aproape, înaintase pe esplanadă cam zece sau doisprezece pași, îndeajuns pentru ca acupi **nu** numai să se audă vocea-i stridentă, ci și să înceapă să răsune în cameră; îndeajuns și ca să mă vadă, cred, deslușit, oricît de mioapa ar fi fost, și de aceea părea sigur că eu eram insul cu care-și fixase o întîlnire importantă, cel care o supărasem întîrziind și o ofensasem de pe balcon cu supravegherea

26

Javier Marias

aceea mută ce o ofensa în continuare. Însă eu nu cunoșteam pe nimeni la Havana, ba mai inult, mă afam pentru prima oară la Havana, în călătorie de nuntă cu soția mea care mi-era de atît de puțin timp soție. M-am întors în sfîrșit și am văzut-o pe Luisa stînd în pat în capul oaselor, cu ochii țintă la mine, dar fără să mă recunoască încă nici pe mine nici locul unde se afa, ochii aceia febrili ai bolnavului care se trezește speriat și fără nici o presimțire în somn că avea să se trezească. Stătea dreaptă, iar sutienui i se sucise în vreme ce dormea, sau poate din pricina mișcării bruște pe care tocmai o făcuse ridicîndu-se îi alunecase într-o parte, dezgolîndu-i un umăr și un sîn aproape de tot, pesemne o stringea, și-l prinsese sub ea uitîndu-l de atîta rău și afnorțea.

- Ce se întîmplă? zise temătoare.

- Nimic, am spus eu. Culca-te la loc.

Dar nu m-am încumetat să mă duc la ea și s-o mîngîi pe cap ca s-o liniștesc cu adevărat și să se adîncească iar în starea/ie somnolentă, cum aș fi făcut în oricare altă împrejurare, fiindcă ce nu îndrăzneam de fapt în clipa aceea era să-mi părăsesc locul din balcon, nici măcar să-mi iau privirea de la femeia aceea care era convinsă că stabilisem să ne întîlnim, și nici să mai evit dialogul răstit ce mi se impunea de pe stradă. Era păcat că vorbeam aceeași limbă și deci că o înțelegeam, penîni că ceea ce nu era încă dialog devenea violent, poate fiindcă nici nu era, de fapt, nu era dialog.

- Eu te omor! Zău că eu te omor chiar aici! striga femeia de pe stradă.

Striga de jos și fără să mă poată privi, deoarece chiar în clipa în care eu mă întorsesem să-i spun Luisei cîteva cuvinte, mulatrei îi ieșise un pantof din picior și căzuse, fără să se lovească, dar murdărindu-și pe loc fusta albă. Striga

INIMĂATÎTDEALBĂ 27

vorbele astea, „Eu te omor” și s-a ridicat, cu geanta ațîmîndu-i mai departe pe braț, nu-i dăduse drumul, nu i-ar da dnunul genții aceleia nici dac-ar arde-o, se străduia să-și scuture sau curețe fusta c-o mină și avea un picior descult, ridicat în aer, ca și cum nu voia în mptul capului sa-l pună jos și să-și murdărească talpa, nici măcar vîrfiirile degetelor, piciond acela, ce putea fi văzut de bărbatul pe care-l întîlnise în sfîrșit, putea fi văzut de aproape și mai tîrziu, sus, putea fi și atins. M-am simțit vinovat față de ea, datorită așteptării și căzăturii ei, dar și tăcerii mele, vinovat și față de Luisa,

nevasta pe care mi-o luasem de curînd și care avea nevoie de mine pentru prima oară de la oficierea cununiei, chiar dacă numai pentru o clipă, doar atît cît să-i șterg sudoarca ce-i umezise fruntea și umerii și să-i îndrept sau să-i scot sustienul ca să n-o strîngă și cu cîteva cuvinte s-o fac să se cufunde iar în somnul tămăduitor. Clipa aceea nu i-o puteam dărui atunci, cum era cu puțință așa ceva?, eram copleșit de cele două prezențe care aproape că mă paralizau și mă amuteau, una afară și alta înăuntru, în fața ochilor și în spatele meu, cum era cu puțință? mă simteam obligat față de amîndouă, acolo trebuie să fi fost o greșeală, nu mă puteam simți vinovat față de nevastă-mea fără nici un motiv, pentru o zăbavă mărunță în momentul în care se cuvenea să mă ocup de ea și s-o liniștesc, și cu atît mai puțin față de o necunoscută ofensată, oricît de mult ar crede ea că mă cunoaște și că eu eram cel care o jignea. Făcea echilibristică pentm a-și pune pantofnl fără să atingă pămîntul cu picioml deșculț. Fusta era puțin cam strîmtă ca să ducă la bun sfîrșit această operație, iar picioarele-i erau prea lungi, și în vreme ce se străduia încetase să mai strige, acum mormăia, nu putem fi foarte atenți la cealți pe cînd încercăm să ne dregem înfățișarea.

28

Javier Marias

N-avu încotro și puse jos piciorul care i se murdări pe dată, îl ridică iar, de parcă pămîntul ar fi contaminat-o sau ars-o, își scutură praful cum își scutura Luisa nisipul uscat chiar înainte de a pleca de pe plajă, uneori pe inserat; își băgă degetele piciomului în pantof, apoi toată talpa; cu arătătorul de la o mîină țmîina pe care nu avea geanta) își potrivi bareta pe calcîiul care ieșea în relief de sub ea țbreteaua de la sustienul Luisei era tot căzută, dar eu n-o mai vedeam acum). Picioarele-i bine făcute călcară din nou hotărîte, lovind caldarîmul ca niște copite. Mai făcu trei pași fară să-și înalfe încă privirea și cînd și-o înălță, cînd deschise gura să mă ocărască sau să mă amenințe și-și începea pentru a mia oară gestul de a apuca, gheară de leu, gestul care înșfăca și voia să spună „N-ai să scapi de mine” sau „Ești al meu” sau „Ajungem împreună în iad”, îl opri în văzduh și brațul dezgolit rămase împietrit în înalt, ca cel al unui atlet. I-am văzut subsuoara proaspăt rasă, se dichisise toată pentm întîlnire. Se mai uita o dată spre stînga mea și apoi la mine și iar spre stînga mea și la mine.

- Dar ce se întîmplă? întrebă din nou Luisa din pat.

Vocea-i era temătoare, exprima o frică amestecată ce o cuprinsese și pe dinăuntru și pe dinafară, îi era frică de ceea ce se petrecea cu trupul ei, atît de departe de casă și de ceea ce nu știa că se întîmplă acolo, pe balcon și pe strada, sau mi se întîmpla mie și nu ei, perechile căsătorite ajung imediat să creadă că totul trebuie să li se întîmple amîndurora. Se înnotase și camera noastră era tot în beznă, se simtea pesemne descumpănită că nici măcar n-aprindeam veioza de pe noptiera, de lîngă ea. Ne afam pe o insulă.

Femeia de pe strada rămase cu gura deschisă fără să spună nimic și-și duse mîna la obraz, mîna care prinse a

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

29

aluneca dezamăgită și rușinată și supusă de sus înjos. Nu mai era nici o neînțelegere la mijloc.

- Ah, iertați-mă, zise după cîteva secunde. V-am confirmat.

Într-o clipă i se risipiseră toate fumurile și înțelesese - asta era cel mai grav - că trebuia s-aștepte mai departe, poate acolo unde stătuse mai întîi, nu sub balcoane, fiind nevoită să se întoarcă la locul ales la început, pe partea cealaltă a străzii, dincolo de esplanadă, ca să-și lovească pe mai departe cu repeziune și ciudă tocurile ascuțite la fiecare doi sau trei pași, trei lovituri și apoi avînt. Devenea pe neașteptate o făptură neajutorată, docilă, i se risipise toată furia și energia, și cred că n-o interesa atît ce-aș putea crede eu în legătură cu greșeala și supărarea ei - la unna urmelor eram un necunoscut în ochii ei verzi -, ci faptul că-și dădea seama că întîlnirea ei risca încă să nu aibă loc. Se uita la mine cu privirea-i cenușie absentă bmsc, o umbră de iertare și o umbră de indiferență, de iertare abia simțită, căci ceea ce precumpănea era amărăciunea. Să plece sau să mai aștepte, după ce terminase cu așteptatul?

- Nu vă faceți griji, am spus.

- Cu cine vorbești? mă întrebă Luisa, care începea fără ajutorul meu să iasă din starea-i de buimăcea^ă, dar nu și din cea de necunoaștere țvocea era o părere mai puțin răgușită și întrebarea mai concretă; poate nu-și explica faptul că se înnoptase).

Dar nu i-am răspuns încă, nici nu m-am dus pînă la pat s-o liniștesc și să-i netezesc cearșafurile, fundcă în clipa aceea se deschise zgomotos ușa de la balconul din stînga mea și am văzut ivindu-se două brațe de bărbat care se sprijiniră de

30

Javier Marias

balustrada de fier, sau o prinseră ca și cum ar fi fost o bară mobilă, și apoi se auzi strigătul:

-Miriam!

Mulatra, nchotărită și tulburată, se mai uită o dată în sus, acum de bună seamă spre stînga mea, de bună seamă la balconul care se deschise și spre brațele puternice care erau tot ce vedeam eu, brațele lungi ale bărbatului numai în cămașă, cu mînele sumese, albe, cu bratele păroase, la fel sau mai mult ca ale mele. Eu încetasem să mai exist, disparusem, aveam și' eu mînele sumese, mi le sufecasem cînd ieșisem pe balcon ca să-nu pot sprijini coatele, mai înainte, însă acum dispărusem redevenind eu, adică redevenind un nimeni pentru ea. Pe degetul inelar de la mîna dreaptă bărbatul avea o verighetă ca a mea, numai că eu o purtam la stînga, de două săptămîni, puțină vreme, nu mă obișnisem încă. Bărbatul purta și ceasul, negru și mare, la încheietura aceluiași braț, eu însă îl aveam la celălalt. O fi stîngaci. Mulatra n-avea nici ceas, nici inele- M-am gîndit că putea vedea silueta individului numai pe jumătate de-a lungul tuturor acelor minute, spre deosebire de a mea, vizibilă pe de-a întregul căci stăteam, sprijinindu-mi coatele pe balustrada balconului. Acum era invers, silueta mea fusese ștearsă brusc și era invizibilă, și în schimb se vedea bine a bărbatului pe care eu nu-l deslușeam, și nici pe Luisa, stăteain tot cu spatele la ea. Poate că insul acela s-o fi tras cîțiva pași și apoi o fi înaintat, fără să deschidă ușa, după cum s-o fi simțit văzut sau nu de ochii brumării ai femeii de pe stradă, cu privirea-i mioapă și inofensivă. Se totîucase după bunu-i plac de-a v-ați ascunselcă, și ea avea deci dreptate, cel cu care avea întîlnire intrase în hotel fără să se deranjeze s-o anunțe, ca s-o vadă așteptînd în față și mai la distanță, ca să se uite la ea pe cînd se plimba

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 31

chinuită în sus și-n jos, apoi înaintînd împiedicată și căzînd, punîndu-și pantoful, tot așa cum putusem și eu s-o observ.

Curios a fost că reacția lui Miriam n-a avut nici o legătură cu cea pe care o avusese față de mine luîndu-mă drept altul, drept bărbatul acela cu brațe zdravene și paroase și lungi și ceas și inel puse ca stîngacii. Văzîndu-l pe el cu toată siguranța, văzîndu-l pe cel pe care-l așteptase atîta și auzîndu-l cum o strigă, n-a făcut nici un gest, nici n-a zis niic. Nu-l ocări, nici nu-l amenintă, nici nu-i spuse „Vin eu la tine!” sau „Eu te omor” cu brațul dezgolit și degetele agitate, poate fiindcă acum, spre deosebire de mine atît timp cît am fost el în ochii ei, el îi vorbise și-i rostise numele. Expresia femeii se schimbă: deveni de ușurare, o clipă, și cu repeziciune ~ aproape c-un fel de recunoștință fără destinatar - , cu mai multă prestanță în mers decît arătase pînă atunci țca și cum pe neașteptate ar păși desculță și picioarele-i n-ar fi atît de robuste), străbătu distanța care o despărțea de hotel și intră înăuntm cu uriașă-i geantă neagră acuin parcă mai ușoară, disparînd astîel din cîmpul meu vizual fără să-mi mai spună nici o vorbă, împăcată cu lumea pe parcursul acelor cîțiva pași. Balconul din stînga mea se închise și apoi se deschise rămînînd întredeschis, parcă împins de curent sau poate că bărbatul s-o fi gîndit mai bine o clipă mai tîrziu să închidă ușa țcaci nu era curent) și n-o fi știut cum avea să vrea sa stea cu ea cînd femeia va veni la el sus, îndată țfemeia urca probabil scările). Și atunci eu, în sfirșit țtrecuse însă foarte puțină vreme, așa încît Luisa s-o fi simțînd înca trezită de curînd?), mi-am părăsit locul și-am aprins veioza de pe nopțieră și m-am apropiat grijuliu de capul patului nostru, grijuliu dar cu întîrziere.

INIMĂ ATÎT DEALBA

întârzierea aceea era pentru mine inexplicabilă și chiar atunci am regretat-o cu adevărat, nu fiindcă ar fi avut cea mai mică urmare, ci pentru ceea ce am crezut că putea însemna, într-un exces de conștiințiozitate și de gelozie. Și chiar dacă e drept că am asociat imediat acea întârziere conjugală cu o anumită senzație apăsătoare de care am vorbit și cu faptul că de când ne căsătoriserăm îmi era tot mai greu să mă gândesc la Luisa (cu cât prezența ei era mai concretă și continuă, cu atât îmi părea mai îndepărtată), ivirea celei de a doua senzații apăsătoare de care de asemenea am pomenit nu s-a datorat contemplării laconice a mulatrei și neglijenței mele neînsemnate, ci mai curând celor ce au survenit după toate acestea, adică celor întâmplate când mă ocupasem deja de Luisa și-i șterseam sudoarea de pe frunte și umeri și-i desfăcusem șutienul ca să n-o strângă, lăsând-o pe ea să hotărască dacă să-l mai țină așa, pus dar desfăcut, sau să și-l scoată. Din pricina luminii, Luisa își mai reveni și o dată de băut, și când bău puțin se simți mai bine, și simțindu-se puțin mai bine se arătă dispusă să vorbească nițel, și când se însenină și i se păru că cearșafurile erau mai puțin lipicioase și se văzu stînd comod în patul aranjat, și mai ales înțelese și se obișnuie cu ideea că se înnoptase și, îi plăcea sau nu, ziua se sfîrșise pentru ea, fără posibilitatea de a mai schimba nimic și tot ce putea face era să încerce să treacă sub tăcere boala ei și s-o îngroape în somn pînă mîine dimineață, cînd era de presupus că totul își va relua cursul normal, dar totuși puțin neobișnuit al călătoriei noastre, de nuntă și trupul ei se va fi vindecat, atunci își aduse aminte de neglijența mea pe care precis că ea n-o interpretase ca atare, sau poate și-a amintit că eu i-am spus „Nu vă faceți griji” cuiva necunoscut de pe stradă și că de acolo au răzbătut glasuri și strigăte auzite în vis sau în starea-i de veghe, deșteptînd-o și poate sperînd-o.

- Cu cine vorbeai înainte? mă întrebă din nou.

N-am văzut nici un motiv să nu-i spun adevărul, și totuși am avut senzația că n-o fac cînd am făcut-o. În clipele acelea eu aveam în mînă un prosop cu un colț umezit și mă pregăteam să-i răcoresc fața, gîtul, ceafa (părul lung răscolit i se lipise și niște fire rebele îi brazdau fruntea ca niște riduri fine venite din viitor s-o adumbrească o clipă).

- Cu nimeni, o femeie care m-a confundat. A confundat balconul nostru cu cel de alături. Nu vedea probabil prea bine, numai cînd a venit foarte aproape și-a dat seama că nu eram eu bărbatul cu care trebuia să se întîlnească. Acolo. Și i-am arătat peretele care acum ne despărțea de Miriam și de bărbat. Lîngă peretele acela era o masă și pe ea o ogîndă unde ne puteam vedea din pat, dacă ne mișcam sau ne ridicam.

- Dar de ce striga la tine? Mi s-a părut că striga în gura mare. Sau nu știi dacă n-am visat. Mi-e tare cald.

Am lăsat prosopul la picioarele patului și i-am mîngîiat de mai multe ori obrazul și bărbia rotundă. Ochii ei mari, întunecați, mă priveau încă descumpăniți. Dacă avusese temperatură acum îi trecuse.

- Asta n-am cum s-o știu, fiindcă de fapt nu striga la mine, ci la cel drept care mă luase. Cine știe ce și-or fi făcut unul altuia.

În timp ce mă ocupam de Luisa auzisem (dar fără să fiu atent, căci eram atent la Luisa și făceam mai multe lucruri deodată, ducîndu-mă din cameră în baie și din baie în cameră) cum ajungeau tocurele pînă la ușa de alături, și cum aceasta se deschidea fără să bată nimeni în ea, și după un ușor scîrțit (foarte iute) și o lovitură abia simțită cînd s-a închis din nou (foarte încet), doar un murmur nedeslușit, șoapte ce nu se puteau distinge chiar dacă erau rostite în limba mea, iar balconul lor, după zgomotul de puțin mai înainte, rămăsese întredeschis, iar eu nu-l închisesem pe al nostru. Îngrijorării pricinuite de întârzierea mea nepotrivită i se adăugă alta, stîmțită de senzația de grabă. Am simțit că mă grăbeam nu numai ca s-o liniștesc pe Luisa și să-i netezesc cearșafurile și să-i alin în măsura posibilului efectele bolii sale efemere, ci și

ca să nu mă mai întrebe nimic și să adoarmă iar, căci nu era timp sa-i împartașesc pricina curiozității mele, nici ea nu era în stare să se intereseze de nimic altceva în afară de timpul ei, și în vreme ce schimbam câteva cuvinte și mă duceam la baie să ud colțul unui prosop și-i dădeam de băut și-i mîngîiam bărbia după care eram înnebunit, zgomotele înărunte făcute de mine însumi și chiar frazele noastre scurte și întrerupte mă împiedicau să dau atenție și să-mi încordez auzul, străduindu-mă să percep murmurul de alături, pe care eram tare grăbit să-l descifrez.

Iar graba se datora faptului că eram conștient că ce n-aș auzi acum n-aș mai putea auzi niciodată; n-o să se mai repete, cum se întâmplă cînd asculți o bandă sau vezi o casetă video și poți da înapoi, ci fiecare șoaptă nepercepută sau înțeleasă

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

35

avea să se piardă pentm totdeauna. Asta-i partea proastă a tot ce ni se întâmplă și nu-i înregistrat, sau și mai rău, nici măcar nu-i cunoscut, nici vazut, nici auzit, fiindcă nu mai e chip apoi să recuperezi nimic. Ziua în care n-am fost împreună rămîne văduvită de prezența noastră, sau ceea ce urma să ni se spună la telefon cînd am fost sunați și n-am răspuns n-o să mai fie spus în veci, nu același lucru și nici în același fel; și totul va fi puțin diferit sau cu desăvîrșire diferit datorită lipsei noastre de îndrăzneală care ne-a convins să nu vă vorbim. Inșă chiar dacă în ziua aceea am fost împreună, sau dată eram acasă cînd ni s-a telefonat, sau ne-am încumetat să vă vorbim invingîndu-ne teama și uitînd de orice risc, chiar și așa nimic din toate acestea nu se va repeta, și prin urmare va veni o clipă în care faptul de a fi fost împreună va fi ca și cum n-am fi fost, iar faptul de a fi răspuns la telefon va fi ca și cum n-am fi făcut-o, și cel de a fi îndrăznit să vă vorbim ca și cum nu v-am fi spus nimic. Pînă și lucrurile cele mai trainice au o durată, ca cele care pier fără urmă sau nici măcar nu se întâmplă, și dacă sîntem prevăzători și le notăm sau le înregistram sau filmăm -• și ne lăsăm copleșiți de amintiri sau chiar încercăm să înlocuim cele petrecute cu simpla lor consemnare și înregistrare și arhivare, astîel încît ceea ce survine cu adevărat să survină de la început - reprezintă de fapt numai însemnarea noastră sau înregistrarea sau filmarea făcută de noi, doar atît; chiar și în această perfecționare infinită a repetiției am pierde din vedere timpul în care lucrurile s-au petrecut în realitate (chiar de-ar fi vorba numai de timpul pentru a le nota); și pe cînd încercăm să-l retrăun sau să-l reproducem și să-l facem să se întoarca, împotrivindu-ne să devină trecut, alt timp diferit va surveni, și în acesta, neîndoios, nu vom fi împreună, nici nu vom

36

Javier Marias

răspunde la vreun telefon, nici nu ne vom încumeta să facem ninuc, nici nu vom putea evita vreo moarte sau vreo crimă (chiar dacă nu le săvîrșim noi și nici nu le provocăm), pentru că vom lasa timpul să se scurgă nestingherit ca și cum n-ar fi al nostru, în strădania bolnăvicioasă de a-l face să nu se termine și să revină ceea ce de fapt a trecut. Astîel, ceea ce vedem și auzim sfirșește prin a semăna și chiar a fi totuna cu ceea ce n-am văzut și nici n-am auzit, e doar o chestiune de timp sau de propria noastră supraviețuire. Și cu toate acestea nu putem să nu ne orientăm vietile către ceea ce înseamnă a auzi, a vedea, a fi martor și a afa, avînd convingerea că aceste vieți ale noastre depind de faptul de a fi împreună într-o bună zi, sau de a răspunde la un telefon, sau de a ne lua inima-n dinți, sau de a comite o crimă, ori a pricinui o moarte și a șd că s-a întîmplat așa. Uneori am senzația că nimic din ce se petrece se petrece în realitate pentru că nimic nu se întâmplă întruna, ntmic nu dăinuie nici nu stăruie nici nu se amintește neincetat, și chiar existența cea mai monotună și nitinară ajunge la auto-negare în aparenta-i repetare, pînă cînd nimeni și nimic nu mai e ca înainte, și nevolnica roată a lumii e împinsă de oameni lipsiți de memorie care aud și văd și știu ceea ce nu se spune, nici nu se întîmplă, nici nu poate fi cunoscut ori verificat. Ceea ce există e identic cu ceea ce nu există, ceea ce alungăm sau lăsăm să treacă e identic cu ceea ce luăm și apucăm, ceea ce experimentăm e identic cu ceea ce nu cunoaștem, și totuși viața merge înainte și ne-o trecem alegînd și respingînd și selectînd, trasînd o linie care separă aceste lucruri ce sînt identice și fac ca starea noastră să

fie o istorie unică pe care să ne-o amintim și s-o putem povesti. Ne punem în joc toată inteligența și simțurile și rîvna în a discerne ceea ce va fi uniformizat, sau este deja, și din

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 37

pricina asta sîntem copleșiți de remușcări și de regretul unor ocazii pierdute, de confirmări și reafirmări și situații pe care le-am folosit, cînd e sigur că nimic nu se sustine și totul se pierde. Sau poate nici n-a existat vreodată ceva.

Poate că Miriam și bărbatul acela nu și-au spus nimic în tot răstimpul în care eu credeam că le pierd cuvintele. Poate; s-au privit doar, ori s-au îmbrățișat stînd în picioare tăcuți, ori s-au dus spre pat să se dezbrace, ori poate că ea s-a mulțumit numai să se dezbrace, arătîndu-i bărbatului picioarele pe care și le-a spălat desigur cu mare stăruință înainte de a pleca de acasă, și acum trebuie să fie ostenite și s-o doară țtalpa unuia murdarită de caldarîm). Nu s-au palmuit, pesenme, nici nu s-au încăierat ori altceva asemănător țvreau să spun n-au ajuns să se lupte corp la corp), pentru că imediat se gîfiie zdravăn și se țipă cînd faci una ca asta, fie chiar înainte de a începe, fie dupa. Poate, ca și mine țdar eu o făceam pentru Luisa, mă duceam și veneam), Miriam a intrat în baie și s-a încuiat acolo toate minutele acelea fără să spuna nimic, ca să se privească în oglindă și să se aranjeze încercînd să-și țteargă de pe chip expresiile de furie și oboseală și dezamăgire și ușiirare, întrebîndu-se care alta ar fi mai potrivită și ar avanta-o mai mult pentru a da piept în sfirșit cu bărbatul stîngaci cu brațele păroase care-și găsise o distracție în faptul că ea așteptase în zadar și mă confundase cu el. Poate că și ea l-a făcut s-aștepte puțin, cu ușa de la baie încuiată, sau poate nu asta a urmărit, ci să plingă pe furiș și în surdina stînd pe capacul de la closet sau pe marginea căzii cu lentilele scoase, dacă purta așa ceva, țtergîndu-se și ascunzîndu-se de ea însăși cu un prosop pîna a reușit să se liniștească, să-și spele fața, sa se fardeze și să se simtă in stare să iasă din nou, prefacîndu-se. Eu eram grăbit să pot auzi și pentru asta

38 Javier Marias

aveam nevoie ca Luisa să adoarmă, să nu mai fie o prezență concretă și continuă ci să treacă pe un plan secund, îndepărtîndu-se, și mi-era necesar să stau liniștit ca să ascult prin peretele cu oglindă sau de pe balconul deschis, sau în ambele feluri în chip stereofonic.

Eu vorbesc și înțeleg și citesc patru limbi, incluzînd-o pe a mea, și de asta, cred, m-am consacrat parțial activității de traducător și interpret pe la congrese, reuniuni și întîlniri, mai cu seamă politice și uneori la cel mai înalt nivel țîn două rînduri am făcut pe interpretul între șefi de stat; mă rog, unul era doar șef de guvern). Cred că din pricina asta am tendința țcum o are și Luisa, care se dedică aceleiași activități, numai că nu lucrăm exact cu aceleași limbi și ea o face într-o măsură mai mică și mai puțin la nivel de profesie, și prin unare n-o are chiar așa de pronunțată) de a dori să înțeleg totul, tot ce se spune și-mi ajunge la ureche, atît în timpul programului de lucru cît și în afara lui, chiar dacă de la distanță, chiar dacă se vorbește în una din nenumăratele limbi pe care nu le cunosc, chiar dacă în șoaptă nedeslușită sau într-un munnur imperceptibil, chiar dacă ar fi mai bine să nu înțeleg și ceea ce se spune nu-i pentru mine, sau chiar dacă e spus dinadins ca eu să nu pricep. Pot să mă și opresc, deconectîndu-mă, dar numai într-o anumită stare sufetească iresponsabilă sau printr-un mare efort, și din pricina asta uneori mă bucur că șoaptele sînt într-adevăr nedeslușite iar munnurul imperceptibil, și că există atîtea limbi care-mi sînt străine și nu pot fi deduse, fiindcă astîel mă odihnesc. Cînd țtiu și-mi dovedesc că nu se poate, că-i imposibil să înțeleg oricît de mult aș dori sau aș încerca, atunci mă simt linișdt și desprins și mă odihnesc. Nu mai pot face nunic, nu-mi stă în putere să fac nimic, sînl un inyalid, și urechile mele se odih-

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 39

nesc, capul mi se odihnește, memoria mi se odihnește și tot așa și limba, deoarece in schimb, cînd înțeleg, nu pot să mă abțin să traduc automat in minte în limba mea, ba chiar de multe ori țdin fericire nu lotdeauna, sau poate fără să-mi dau seama), dacă ceea ce ajunge la mine e în spaniolă, traduc imediat în gînd în oricare din celelalte trei limbi pe care le vorbesc și înțeleg. Adesea tălmăcesc chiar și gesturile, privirile

și mișcările, e un succedaneu și un obicei, și mi se pare că pînă și obiectele spun ceva cînd intră în contact cu acele mișcări, priviri și gesturi. Cînd nu pot face nimic, ascult sunete care știu că sînt articulate și au sens și totuși îmi par indescifrabile; nu reușesc să se individualizeze nici să formeze unități. Asta-i nenorocirea cea mai mare pentru un interpret în munca lui, ca dintr-un anume motiv (o dicție imposibilă, un accent străin foarte pronunțat, o gravă neatenție proprie) să nu poată distinge nici selecta și atunci pierde șirul, și tot ce aude i se pare identic, un talmeș-balmeș sau un torent care n-are nici un Dumnezeu, căci principalul e să individualizezi cuvintele, întocmai ca ființele, dacă vrei să le cunoști. Dar și cea mai mare consolare a lui e cînd se întîmplă așa și el nu-i în timpul activității: numai atunci poate să se relaxeze de-a binelea și să nu dea atenție nici să nustească încordat în așteptare, și se desfată ascultînd cuvinte (măruntul murmur al vocilor) știind nu numai că nu-l privesc, ci și că nu-i în stare să le traducă, nici să le transmită, nici să le memorizeze, nici să le transcrie, nici să le înțeleagă. Și nici măcar să le repete.

Însă în camera aceea de hotel care, după cum bănuiesc, era pe vremea cînd se numea Sevilla-Biltmore, sau era altul ridicat pe locul unde fusese acesta cu mulți ani înainte (sau poate că mă înșel), nu știu prea bine țnu știu mai nimic

40

ALBĂ

Javier Marias

41

INIMĂ ATÎT DE

despre istoria Cubei, cu toate că pe sfert provin din Havana), tendința mea nu era să mă odihnesc, nici să nu iau în seamă zvonul din încăperea de alături, cum o făcusem bunăoară mai devreme, cînd auzisem murmurul mai generalizat al havana-zilor trecînd pe stradă prin fața balconului meu, ci, dimpotrivă, am luat aminte că fără să vreau eram foarte atent și, cum se spune de obicei, eram numai urechi, și că pentru a izbuti să captez ceva aveam nevoie de liniște absolută, nici clinchet de pahare, nici foșnet de cearșafuri, nici zgomotul propriilor pași din baie pînă-n cameră, nici al robinetului deschis. Și, de bună seamă, fără vocea slăbită a Luisei, chiar dacă nu spunea mare lucru și nici nu încerca să susțină cu mine o conversație în regulă. Nimic nu te împiedică atît de mult să auzi ceva ca faptul de a asculta două lucruri deodată, două glasuri: nimic nu te împiedică atît de tare să înțelegi ca glasurile a două sau mai multe persoane care nu vorbesc pe rînd. De asta voiam ca Luisa s-adoarmă, nu numai pentru binele ei și ca să se înzdrăvenească, ci mai ales ca să mă pot consacra cu toate facultățile și experiența-mi de interpret ascultării a ceea ce se spunea probabil în zvonul acela iscat de Miriam și de bărbatul stîngaci.

Primul lucru pe care în sfîrșit l-am auzit a fost pe un ton de exasperare, ca al cuiva care repetă pentru a mia oară ceva ce nu crede sau nu înțelege ori nu acceptă cel care a stat și l-a ascultat în toate aceste rînduri. Era o exasperare molcomă, obișnuită, și din pricina asta glasul nu striga, ci vorbea în șoaptă, glasul bărbatului.

„ÎU spun că nevastă-mea e pe moarte.”

Miriam răspunse imediat, contagiată și ea de exasperarea de care amîndoi, mi-am îndreptat pe loc greșeala, erau pesenme copleșiți veșnic, sau cel puțin cînd erau împreună: cuvintele lor și primele spuse de bărbat formară un ansamblu pe care l-am captat pe neașteptate, aproape fără efort.

„Dar nu moare. E pe moarte, dar nu moare de un an de zile. Omoar-o tu odată, trebuie să mă scoți de aici.”

Urmă o tăcere, și n-am știut dacă era fiindcă el nu spunea nimic sau pentru că vorbea și mai în șoaptă spre a răspunde cererii lui Miriam, care nu era prea obișnuită.

„Ce vrei, s-o înabuș cu o pemă? Eu nu pot face mai mult decît fac, și-așa e destul. O las să moară. Nu fac nimic s-o ajut. O împing parcă. Nu-i dau cîteva din medicamentele pe care i le prescrie doctorul, nu mă ocup de ea, mă port fără cea mai mică urmă de afecțiune, o necăjesc și-i dau motive de neîncredere, îi distrug și puțina poftă de viață care i-a mai rămas. Nu ți se pare de-ajuns? N-are rost să fac acum un pas greșit, nici să divorțez, am lungi toată treaba cel puțin cu un an, și în schimb ea poate să moară în orice clipă. Chiar azi poate să fi murit. Nu-ți dai seama că telefonul poate suna chiar acum să-mi dea vestea?” Bărbatul făcu o pauză și

adăugă pe alt ton, ca și cum ar spune-o nu prea convins și aproape zîmbitor, fără voie: „Poate că o fi și murit. Nu fi proastă. Nu fi nerăbdătoare.”

Femeia avea accentul din Caraibi, probabil era cubaneză, deși cea mai bună referință în acest sens pentru mine (cubanezii n-au prea participat la reuniuni internaționale) este și acum bunica, iar bunica plecase din Cuba în '98 cu toată familia și la o vîrstă fragedă, și, după cum spunea cînd își amintea de copilărie, era mare diferență între accentele din insula: ea, de pildă, știa să deosebească pe cei din provincia Oriente de un havanez și de unul din Matanzas. Bărbatul, în schimb, avea accentul meu, al spaniolului din Spania sau mai exact de la Madrid, neutru, corect, ca cel de odinioară al actorilor

42
ALBĂ

Javier Marias
43

INIMĂ ATRĂ DE

rilor care dublau filme sau ca cel pe care-l mai am eu însumi. Conversația aceea era aproape de mîtină, probabil că diferea numai prin amănunte, Miriam și bărbatul o avuseseră de o mie de ori. Dar pentru mine era nouă.

„Nu sînt nerăbdătoare, de mult tot aștept și ea nu mai moare. O necăjești, dar nu-i vorbești de mine, și telefonul ăsta nu sună niciodată. De unde să știu eu că e pe moarte? De unde să știu eu că totul nu-i decît minciună? N-am văzut-o niciodată, n-am fost în Europa, nici măcar nu știu dacă ești într-adevăr căsătorit sau totul nu-i decît o înșelăciune de-a ta. Uneori cred că nevastă-ta nu există.”

„Ah, mda. Și actele mele? Și fotografiile?” spuse bărbatul. Avea accentul ca mine, dar vocea-i era foarte diferită. A mea e gravă și a lui e foarte ascuțită, aproape stridentă, cît se putea ghici din șoapte. Nu părea vocea potrivită pentru un bărbat păros, ci cea a unui cîntăreț, genul fragil, care nu se forțează deloc să-și modifice timbrul natural sau artificial cînd vorbește, e primejuios s-o faci. Vocea-i era ca un ferăstrău.

„Ce știu eu ce-i cu fotografiile alea! Pot fi ale surorii tale, ale oricui, ale amantei tale, de unde știu eu că n-ai alta? Iar de hîrtii să nu-mi vorbești. Nu mai am încredere în tine.

Nevastă-ta tot moare de un an întreg de la o zi la alta, să moară odată sau lasă-mă în pace.”

Cam asta-i ceea ce-și spuneau, în măsura în care mi-amntesc și pot s-o redau. Luisa părea că a atipit, iar eu m-așezasem la picioarele patului, cu ale mele pe jos, cu spatele drept și nesprîjinit, veghind-o, puțin încordat ca să nu fac zgomot (șuruburile, respirația mea, chiar și hainele mele). Mă vedeam în oglinda de pe peretele despărțitor, adică mă vedeam fără să vreau să mă privesc, fiindcă atunci cînd ascuțit foarte atent nu vezi nimic, ca și cum fiecare simț forțat la maximum aproape că le-ar exclude pe celelalte. Dacă mă uitam vedeam și timpul Luisei sub cearșaf, ghemuită în spatele meu, sau, mai bine zis, numai conturul trupului, singurul care, din poziția ei culcată, apărea în cîmpul vizual al oglinzii imediat de deasupra ei. Ca să-i văd și capul, trebuia să mă ridic. După aceste ultime cuvinte ale lui Miriam mi s-a părut că aud țdar acum poate că aveam elemente să-mi imaginez ceea ce nu vedeam (și n-aveam) cum se ridica furioasă și se plimba prin cameră, desigur la fel ca a noastră țde parc-ar fi viut să plece dar încă nu putea și aștepta ceva, să-i treacă supărarea), căci răzbatu pînă la mine scîrțîitul parchetului sub pași: dacă era așa, însemna că se descălțase într-adevăr, nu erau lovituri de tocuri ci zgomot de călcătură, cine știe dacă nu era și goală, dacă nu s-au dezbrăcat amîndoi pe cînd eu n-aveam încă nimic, dacă nu și-au început efuziunile și le-au întrerupt sau lăsat la jumătate ca să vorbească plini de exasperare care le era proprie și devenise obicei. Un cuplu, m-am gîndit, care depinde și trăiește prin piedicile afate în calea lor; un cuplu care se va despărți cînd acestea nu vor mai exista, dacă nu cumva nu-l distrug înainte chiar greutățile atît de istovitoare și prelungi, pe care totuși vor trebui să le alimenteze și să le ocrotească și să se străduiască să le facă eteme, dacă le-a sosit ceasul să nu se mai poată lipsi unul de celălalt.

„Vrei într-adevăr să te las în pace?”

Nu urmă nici un răspuns, sau nu l-a așteptat îndeajuns, căci atunci, mai hotărît, dar tot în șoapte ce răsuna șuierător, ferăstrăul continuă:

„Spune-mi, asta vrei? Să nu te mai caut când vin? Să nu știi ca sînt aici, nici cînd am sosit? Să treacă două luni și apoi trei și încă două și-n toată vremea asta să nu mă întîlnești și să nu

44

Javier Marias

mă vezi și să nu știi nimic de mine, nici daca nevastă-mea a murit?”

Bărbatul s-a sculat și el de bună seamă țnu știu dacă de pe pat sau dintr-un fotoliu) și s-a apropiat de ea, care stătea în picioare, probabil nedezbrăcată, doar desculță, nimeni nu stă gol în nujlocul unei camere mai mult de cîteva secunde sau numai cînd se îndreaptă într-altă parte și se oprește, la baie sau spre frigider. Chiar dacă e foarte cald. Era foarte cald. Vocea bărbatului se auzi mai departe, acum mai calmă și poate de asla fără șuierături, însă tot mai clară ca cea a unui cîntăret care și-o măsoară chiar și cînd stă de vorbă; era stridentă și pe un ton normal, hotărît lucru, vibrîndă ca a unui predicator sau a unui cîntăreț gondolier.

„Eu sînt speranța ta, Miriam. Sînt de un an de zile și nimeni nu se poate lipsi de speranță. Crezi c-ai să găsești alta atît de ușor? Bineînțeles că nu în colonia de aici, nimeni n-o să intre pe fir știind că am fost eu.”

„Ești un ticălos, Guillermo”, zise ea.

„Crezi ce vrei, ai să vezi tu.”

Amîndoi și-au răspuns la iuțea, poate că Miriam își însoțise cuvintele de vreun gest necunoscut cu brațu-i expresiv. Și din nou se lăsă tăcerea, tăcerea sau răgazul necesar pentru ca cel care a ocărît să bată în retragere fără să-și ia înapoi vorbele grele ori să-și ceară iertare, cînd există excese de ambele părți spusele sfîrșesc prin a se dilua de la sine, ca certurile între frați cînd încă sînt mici. Sau se tot adună dar mereu rămîne ceva pentru mai tîrziu. Miriam o fi cazut pe gînduri. S-o fi gîndit la ceva ce știa prea bine și la care s-o fi gîndit de atîte ori și tot așa mă gîndeam și eu, chiar dacă nu știam nimic și nici nu contam pe cele întîmplate anterior. Mă gîndeam că barbatul Guillermo avea dreptate și era stapîn pe

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

45

situație. Mă gîndeam că lui Miriam nu-i rămîne altceva de făcut decît să aștepte mai departe și să se facă tot mai indispensabilă prin orice mijloc, chiar fraudulos, și să încerce să insiste cît mai puțin posibil și desigur să nu mai poruncească sau să ceară stăruitor moartea violentă a femeii aceleia care se afa în Spania bolnavă și n-avea habar ce se petrecea la Havana ori de cîte ori bărbatul ei diplomat sau industriaș sau poate comerciant se ducea acolo pentru afaceri sau în misiune. M-am gîndit că și Miriam putea avea dreptate în bănuielile și lamentatiile ei, că totul ar fi o înșelătorie și că n-ar exista nici o soție în Spania, sau ar exista într-adevăr, dar ar fi perfect sănătoasă și n-ar avea habar că în ochii unei mulatre necunoscute din celălalt continent trece drept o muribundă a cărei moarte e așteptată și dorită, pentm a cărei moarte poate se face mgăciuni sau, și mai rău, a cărei moarte, în acel capăt de lume, este anticipată cu gîndul și cu vorba, sau grăbită.

Nu știam a cui parte s-o țin, caci atunci cînd asiști la o discuție țchiar dacă n-o și vezi, doar o auzi: cînd asiști la ceva și începi să afi despre ce e vorba) nu poți rămîne aproape niciodată cu desăvîrșire imparțial, fără să simți simpatie sau antipatie, dușmănie sau milă față de unul din combatanți sau față de un al treuea despre care se vorbește, ținta bîrfei celui care vede sau aude. Mi-am dat seama că nu șdam, datorită neputinței de a cunoaște adevărul, care, totuși, nu mi s-a părut totdeauna hotărît m momentul cînd trebuie să te dai de partea a ceva sau a cuiva. Poate că bărbatul o momise pe Miriam cu promisiuni false și tot mai greu de susținut, dar rămînea și posibilitatea să nu fie așa, și ca ea, în schimb, să nu-l vrea pe Guillermo decît pentru a ieși din izolare și din sărăcie, pentru a pleca din Cuba, pentru a avea o soartă mai buna, a se căsători cu el sau mai bine zis a fi măritată cu el, ca

46

Javier Marias

să nu-și mai ocupe propriul ei loc ci pe cel al celeualte, lumea întregă se mișcă adesea numai ca sa ajungi să nu-ti mai ocupi locul și să-l pofi uzurpa pe al celuiilalt, numai pentru

asta, spre a-ți uita de tine însuși și a-l îngropa pe cel care ai fost, totuși obosim îngrozitor să fim cel care simțim și cel care am fost. M-am întrebat de câtă vreme o fi fost căsătorit Guillenno. Eu eram numai de două săptămâni, și ultimul lucru pe care l-aș fi vrut era moartea Luisei, dimpotrivă, tocmai această amenințare presupusă de boala-i momentană îmi stătu în îngrijorarea. Ce auzeam eu de partea cealaltă a peretelui nu mă ajuta deloc să mă liniștesc sau să-mi risipesc senzația de apăsare care, sub diferite forme, cum am mai spus, începuse să-mi dea tircoale din timpul ceremoniei. Discuția aceea pe care o spionasem îmi făcea mai acută presimțirea unui dezastru, și brusc m-am privit cu bună știință în oglinda prost luminată pe care-o aveam în față, singura lampă aprinsă fiind departe de ea, m-am uitat la mine cum eram cu mânecele de la cămașă sufecate, cu silueta în penumbră, un barbat încă tânăr dacă mă priveam cu bunăvoința sau retrospectiv, cu dorința de a-l recunoaște pe cel care fusesem, dar aproape de vârsta mijlocie dacă mă priveam cu anticipare sau cu pesimism, prezicându-mi în sine încă foarte puțin timp. De partea cealaltă, dincolo de oglinda întunecată, era alt bărbat cu care o femeie mă confirmase din stradă și care, poate, avea prin urmare o anumită asemănare cu mine, putea fi puțin mai bătrîn, de asta sau din vreun alt motiv era însurat de mai multă vreme, îndeajuns, mi-a trecut priri cap, ca să-și dorească moartea nevastei, ca s-o împingă spre moare, cum spusese. Barbatul acela o fi avut, cînd o fi fost în călătoria lui de nuntă, aceeași senzație de toceput și de sfîrșit pe care-o aveam eu acum, și-o fi riscat viitorul concret, pierzîndu-și-l pe cel abstract, pînă într-atît încît a fost nevoit să-și caute și el propria-i speranță în insula numită Cuba, unde se ducea frecvent din motive profesionale. Miriam era, la rîndul ei, speranța lui, cineva de care să se ocupe, cineva de care să se îngrijească și să se teamă și de care să-i fie poate frică ținu uitam gestul de a înhăța, gheara, cînd gestul acela îmi fusese adresat mie). „Ești al meu”, „Vin după tine”, „Vino încoace”, „Mi-ești dator”, „Eu te omor”. M-am privit în oglindă și m-am ridicat puțin, pentru ca fața să-mi fie mai bine luminată de veioza îndepărtată de pe noptieră și trăsăturile nu mi se păruă atît de sumbre, de neguroase, atît de văduvite de trecutul meu, atît de cadaverice; și făcînd asta, în cîmpul vizual al oglinzii intră capul Luisei mai luminat de apropierea-i de lampă, și-am văzut atunci c-avea ochii deschiși și parcă duși, și că-și trecea degetul mare peste buze, mîngîindu-și-le, un gest obișnuit la cei-care ascultă, sau la ea, cînd o face. Dîndu-și seama că o vedeam în oglindă, își închise imediat ochii și degetul îi încremeni, ca și cum ar fi vrut ca eu să cred mai departe că donnea, ca și cum n-ar dori să dea prilejul să vorbim acum ori'mai tîrziu despre ceea ce amîndoi - o descopeream în clipa asta - auziserăm că-și spuneau compatriotul nostru Guilleimo și alba mulatră Miriam.

M-am gîndit că senzația de rău care mă încerca era simțită probabil de ea și mai tare, îndoind țo femeie care năzuia să fie soție, o soție care trăgea să moară), pînă într-atît încît prefera ca fiecare să asculte separat, de unul singur, nu împreună, și fiecare să-și păstreze pentru sine, fără să le exprime, gîndurile sau sentimentele pe care ni le trezeau conversația de alături și situația ce decurgea din ea, ignorîndu-ni-le reciproc, chiar dacă erau poate aceleași. Asta m-a făcut să

bănuiesc imediat că era cu pulirUă ca, împotriva speranțelor țse arătase atît de muUumita în timpul ceremoniei, îmi mărturisise încîntarea ei fără nici o rezervă, se bucura atît de mult de căsătorie, se înfuriase atît dc tare c-am fost siliU să ne lipsim de o după-amiază de plimbare și turism prin Havana din vina indispoziției sale), și ea să se simtă amenințată și neliniștită de pierderea viitonului său, ori de faptul că a ajuns aici. între noi doi nu exista prefăcătorie, și prin urmare tot ce ne spuneam, tot ce am avea să ne spunem sau am putea sa ne reproșăm țadumbrindu-ne), nu se va estompa de la sine sau pastrînd tăcerea, ci avea să atîme mult, să infuenteze ceea ce unna să se petreacă, ceea ce unna să ni se întîmple țși avea să ni se întîmple dmp de o jumătate de viață, fiind împreună); și

tot așa cum eu mă abținusem să exprim tot ce formulam acum în minte (presimțirile mele de la nuntă și de mai târziu), vedeam că Luisa își închidea ochii pentru ca eu să n-o pot face părtașă la părerile mele despre Guillermo și Miriam și femeia spaniolă bolnavă, și nici ea să nu mi le împărtășească pe ale ei. Nu era neîncredere sau lipsă de camaraderie ori dorință de a ne ascunde. Era pur și simplu convingerea sau superstiția că nu există ceea ce nu se spune. Și într-adevăr numai ceea ce nu se spune ori nu se exprimă e ceea ce nu tălmăcim niciodată.

Pe cînd făceam refecțiile acestea (țdar foarte rapide) și priveam preț de cîteva secunde (țdar foarte prelungi, nu știu dacă nu minute) capul Luisei în oglindă și vedeam că-și ținea tot închiși ochii ce fuseseră deschiși și îngîndurați, am pierdut noțiunea timpului și mi-am abătut momentan atenția (țpriveam, deci nu auzeam), sau poate că Guillermo și Miriam tăcura și ei și făcură din răgazul acela o împăcare fara cuvinte, sau poate vorbeau atît de încet încît nu mai erau

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 49

șuierături stridente în ce-și spuneau, ci șoapte imposibil de auzit de pe partea peretelui unde eram eu. Mi-am încordat iar auzul și cîteva clipe n-am auzit nimic, nu se auzea nimic, chiar m-am întrebat dacă în momentele cît fusesem distrat n-or fi plecat din cameră fără să-mi dau seama, poate hotărîseră să facă un armistițiu ca sa coboare să mînînce, poate că întîlnirea lor inițială fusese numai pentru asta, și nu ca să se vadă sus. N-am putut să nu mă gîndesc că împăcarea lor fără cuvinte, dacă a avut loc, trebuia să fie și o împăcare sexuală, fiindcă atunci cînd se întrece măsura de ambele părți sexul este uneori tot ce mai poate împăca, și că acum stăteau poate în picioare și îmbrăcați în mijlocul camerei identice cu a mea, după ce s-au regăsit, pesemne înainte ca Miriam să fi spus ultimele cuvinte pe care i le auzisem. „Ești un ticălos, Guillermo”, i-o fi spus ea desculță. Picioarele-i atît de bine făcute, m-am gîndit, puteau rezista să stea drepte multă vreme și la orice atac, fără să șovăie ori să dea înapoi și să caute sprijin, tot așa cum așteptaseră pe stradă înfipte ca niște cuțite, acum nu se mai preocupa desigur de cutele rebele ale fustei și în sîrșit uitase de geantă, trîntită ca și fusta pe vreun scaun. Nu știu, nu se auzea nimic, nici o respirație; și din pricina asta, cu grijă, dar nu prea mare în realitate pentru că știam acum că Luisa era trează și oricum se prefăcea că doarme mai departe, m-am ridicat de la picioarele patului și-am ieșit iar pe balcon. Se înnoptase și ca oră și havanezii or fi cinînd, străzile care se zăreau din hotel erau aproape pustii, ce bine că Miriam nu stătea să aștepte mai departe, părăsită de toți. Era lună plină și nu se simțea nici o adiere. Ne afam într-o insulă, în celalalt capăt al lumii de unde provenea un sfert din mine; locul unde se consolidase tot ce era întrenoi, unde ne casătoriserăm și aveam să trăim împreună, Madridul, era foarte departe, și parcă această depărtare de locul ce ne unise ne și despărțea puțin în călătoria de nuntă, sau poate ne distanțasem deoarece nu împărtășeam ceea ce pentm nici unul nu mai era un secret și totuși devenea astîel tocmai fiindcă nu ni-l împărtășeam. Luna era plină și neschimbată. De la depărtare se prea poate sa dorești și să grăbești moartea cuiva care îți e atît de apropiat, m-am gîndit sprijinindu-mă în coate. Poate că dacă o faci de la distanță, dacă o pui la cale de la distanță, totul devine un joc și o fantezie, și fanteziile sînt toate admisibile. Nu și faptele, pentm care nu există rectificări sau retragere, numai posibilitatea de a le ascunde. Pentm cuvintele auzite nici măcar asta, cel mult uitare cu puțin noroc.

Pe neașteptate, de pe balcon, prin el și nu prin perete, balconul lor care rămăsese întredeschis și prin al nostm unde stăteam sprijinindu-mă în coate, am auzit din nou limpede glasul lui Miriam, iar acum nu vorbea ci fredona, și fredona așa: „Mamita, mamita, yen, yen, yen, șarpele mă-nghite, yen, yen, yen.”

Își întrerupse fredonatul abia început și, fără vreo schimbare de ton (și fără exasperare), îi spuse lui Guillermo: „Trebuie s-o omori.”

„Bine, bine, o s-o fac, acum mîngîie-mă mai departe”, răspunse el. Dar asta nu mă tulbură, nici nu mă neliniști ori sperie țnu țtiu însă ce simțea Luisa), pentm că o spusese ca o

mamă plictisită care răspunde la voia întâmplării, fără să se gîndească, unui copil stăruitor care se încapățînează să-i ceară ceva imposibil. Mai mult, am crezut atunci c-am afat din răspunsul acela că, dacă exista nevasta din Spania, Guillermo n-avea să-i facă vreun rau, și că în situația sau povestea aceea Miriam va fi oricum cea păgubită. Am crezut atunci că era clar că Guillermo mințea țmînțea pe undeva), și-am banuit că Luisa, tot așa de obișnuită ca mine să traducă și să capteze șovăielile și să detecteze sinceritatea vorbelor, și-o fi dal și ea seama și s-o fi simțit ușurată nu în privința lui Miriam, ci a nevastei bolnave.

Iar Miriam, care în momentul acela nu o fi luat aminte la lipsa de sinceritate a lui Guillermo sau s-o fi hotărit să-și tragă puțin sufletul și să nu ia în seamă, ori să se lase din nou îmbrobodită sau pur și simplu să nu mai stăruie în dorința vieții ei preț de cîteva secunde, mai fredonă un crîmpei, și atunci am fost sigur ce anume se întîmplase. Trecuse mai mult timp decît crezusem eu, m-am gîndit, nu era cu putință, nu trecuse atîta cît să fi putut avea loc o împăcare sexuală tăcută și cum se cuvine, și ei să fie acum liniștiți din pricina asta. Dar totuși așa trebuie să fi fost, căci amîndoi păreau potoliți și destinși, Miriam chiar distrată, cînta distrat, cu întreruperile proprii cuiva care de fapt îngîna fără să-și dea seama ce face, în vreme ce se spală în liniște sau mîngîie pe cineva de alături (un copil căruia îi cîntă). Și fredonă astfel:

„Nu-i adevărat, mamă soacră, yen, yen, yen, noi ne jucăm doar, yen, yen, yen, cum e pe la noi, yen, yen, yen.”

Cuvintele acestea mă făcură să tresar mai tare decît primele pe care le fredonase, deoarece îmi adevereau ceva țuneori auzi bine dar nu-ti vine să dai crezare), și-am simțit un fior slab ca cele ce o străbătură pe Luisa la începutul indispoziției sale. Și Miriam adăugă pe un ton neutru și deloc stins, tot fără vreă schimbare:

„Dacă n-o omori, mă omor eu. O să ai o moartă, ori ea, ori eu.”

Guillermo nu răspunse de data asta, dar spaima și fiorii mă copleșiră înainte de cuvintele lui Miriam și se datorau

52

Javier Marias

cîntecului, pe care-l cunoșteam de mult, fiindcă mi-l cînta bunica în copilărie, sau, mai bine zis, nu mi-l cînta, căci nu era defel un cîntec pentru copii și în realitate provenea dintr-o poveste pe care, deși nici ea nu era pentru copii, mi-o povestea ca să-mi facă frică, o frică iresponsabilă și plăcută.

Dar în afară de asta, uneori, cînd se plictisea stînd într-un fotoliu la ea acasă ori la mine, făcîndu-și vînt cu evantaiul și văzînd cum trece după-amiaza în așteptarea mamei care urma să mă ia ori să stea cu mine în locul ei, îngîna cîntece fără să-și dea seama, ca să-și abată gîndurile inconștient, fredona fără sa-și dea seama de ceea ce făcea, cu aceeași nepăsare și detașare cu care fredonase Miriam acum dincolo de balconul întredeschis, și cu același accent. Era cîntecul acela spontan care nu se adresează nimănui, ca cel al servitoarelor cînd frecău podelele sau prindeau cu cîrlige mfele la uscat, sau dădeau cu aspiratorul ori ștergeau praful cu pamătufuri leneșe de pene, în zilele în care eram bolnav și nu mă duceam la școală și vedeam lumea de pe pemă ascultîndu-le în zvonul lor matinal, atît de diferit de cel de seară; aceeași îngînare ușoară ca a mamei în vreme ce-și peria pămîl sau își prindea agrafe în fața oglinzii ori își înfigea pieptenele de podoabă și-și puneă cercei care atîmă pentru a se duce duminica la biserică, acel cîntec feminin slobozit printre dinți țcîriigele sau agrafele între dinți) care nu se îngîna pentru a fi ascultat și cu atît mai puțin interpretat ori tălmăcit, dar pe care cineva, copilul refugiat pe pemă sau sprijinit în pragul unei uși ce nu-i de la dormitorul lui, îl ascultă și-l învață și nu-l mai uită, chiar dacă numai din pricină că acest cîntec fredonat fără voie și aiurea e totuși cîntat și nu se tace în locul lui și nici nu se șterge după ce s-a înfiripat, cînd îi urmează liniștea vieții adulte, sau poate a vieții de barbat. Cîntecul

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

53

acela nedefinit și plutitor a fost pesemne fredonat în toate casele din Madridul copilăriei mele, în fiecare dimineață, ani în șir, ca un mesaj lipsit de sens sau care lega orașul întreg și-l înrudea și armoniza, un vâl sonor persistent și molipsitor ce plana peste el, din curțile interioare pînă în portaluri, pe

dinaintea ferestrelor și pe coridoare, prin bucătării și băi, pe scări și pe terase, cu șorțuri, halate și capoate și căroăși de noapte și rochii scumpe. A fost fredonat de toate femeue de pe timpurile acelea care nu-s prea departe de ziua de azi, de servitoare în zori după ce se trezeau, și de stăpăne sau mame puțin mai târziu, când se dichiseau s^a iasă la cumpărături sau după vreun comision inutil, cu toatele unifonnizate și unite prin acel zumzet continuu și comun, și uneori însoțite de fuieratul băieților care nu mergeau la școală și, de aceea, luau parte la lumea femeuor cu care veneau în legătură: băieții de prăvălie cu biciclete pe care duceau comenzile și cu cutiile lor grele, copiii bolnavi în paturile presărate cu reviste cu comicsuri și poze și povești, copiii hamici și copiii leneși, fuierînd și invidiindu-se unii pe alții. Cîntecul acela se cînta cu toate prilejurile și zilnic de voci euforice și voci triste, stridente și stinse, melodioase și false, în toate starile sufetești și în orice împrejurare, fără să depindă niciodată de **cele** întîmplante în casa și fără să fie vreodată judecat de cineva: așa cum îl îngînă o menajeră privind cum se topește un tort de înghețată în casa bunicii mele, când încă nu erau de fapt bunicii mei fiindcă eu nici măcar nu mă născusem și nici n-aveam posibilitatea s-o fac; așa cum îl fuieră un băiat în aceeași zi și în aceeași casă apropiindu-se de baia în care o femeie poate îl îngînase și ea temătoare și udă de lacrimă și stropi de apă, cu foarte puțin timp înainte. Iar cîntecul acesta era cîntat serile de bunici și de văduve și de fete bătrîne cu

Javier Marias

glas unduios și voalat, așezate în balansoare sau pe canapele ori fotolii, supraveghind și distrind nepotii sau privind cu coada ochiului portrete ale unor ființe dispărute ori pe care n-au știut să le rețină la vreme, suspinînd și făcîndu-și vînt cu evantaiul, făcîndu-și vînt cu evantaiul toată viața chiar dacă era toamnă sau iarnă, suspinînd și fredonînd și privind cum se scurge trecătorul timp. Iar noaptea, mai întrerupt și risipit, cîntecul putea fi auzit în iatacurile femeuor fericite, care nu erau încă bimici ori văduve și nici fete bătrîne, mai molcom și mai dulce sau mai pierit, preludiul visului și expresia istovirii, același pe care Miriam mi-a îngăduit să-l aud din camera ei de hotel asemănătoare cu a mea, pe înserat și încă în toiul căldurii, la Havana, în cursul călătoriei mele de nuntă cu Luisa și în timp ce Luisa nu cînta și nu spunea nimic, ci-și freca fața de pemă.

Bunica fredona mai ales cîntece din copilăria ei, cîntece din Cuba ale doicilor negrese care o crescuseră pînă la zece ani, când a plecat din Havana pentru a se duce în țara căreia ea și părintii și surorile ei credeau că-i aparțin și nu-i cunoșteau decît numele, dincolo de ocean. Cîntece sau povești țnu-mi mai amintesc sau nu le mai disting) avînd drept personaje animale cu nume absurde, vaca Vemm-Verum și maimuțoiul Chimnchinchin, povestiri sumbre sau africane, fiindcă vaca Verum-Vemm, mi-aduc aminte, era foarte îndrăgită de familia care-o avea, era o vacă făcătoare de bine și prietenoasă, o vacă precum o doică sau o bunică, și totuși într-o zi, împinși de foame sau de un gînd netrebnic, membrii familiei hotărîră s-o sacrifice și s-o prepare și s-o mănînce, fapt care, lesne de înțeles, nu putea fi iertat de biata Venim-Verum, venind de la niște ființe atît de apropiate, și din momentul în care fiecare membru al familiei gustă o

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

55

îmbucătură din carne-i marunțită și bătrînă țcomițînd prin urmare un fel de metaforică antropofagie), chiar acolo, în sufragerie, prinse să răsune din burțile lor o voce cavemoasă care nu mai încetă veșnic, repetînd neobosit cuvintele pe care bunica le umfa ca să-și facă efectul, zîmbind pe ascuns: „vaca Verum-Verum, vaca Verum-Vemm”, și tot așa, la nesfîrșit, din burțile lor. Cît despre maimuțoiulchirrinchinchin, cred că i-am uitat peripețiile fiindcă erau prea nesăbuite, însă în orice caz bănuiesc că soana lui n-a fost mai fencită și a sfîrșit tot rău, înfipt în proțapul vreunui alb ticălos. Cîntecul acela îngînat de Miriam în camera de alături n-avea nici un sens pentru Luisa, și în privința asta, în capacitatea noastră de a cunoaște sau înțelege cele petrecute și spuse dincolo de perete și de balcon exista acum cel puțin o diferență clară. Pentru că bunica obișnuia să-mi depene povestea aceea scurtă și incompletă știută de la doicile negrese, iar eu nu

luasem niciodată aminte la simbolismul ei sexual evident pînă în clipa aceea, cînd am auzit-o cîntată de Miriam, sau, mai exact, cînd i-am auzit cîntecul funest și puțin comic ce făcea parte din povestea aceea pe care mi-o spunea bunica pentm a mă speria, o spaima trecătoare și mai mult în glumă țmă învăta ce-i frica și să iau în rîs frica): era povestea despre o tînără răpitor de frumoasă și săracă-lipită, care era pețită de un străin nespus de bogat și chipeș și cu un viitor strălucit, un bărbat străin care se instalase la Havana cu toată pompa și cele mai ambițioase planuri. Mama fetei, văduvă și depinzînd întru totul de singura-i fiică sau mai curînd de reușita căsătoriei sale obligatorii, nu-și încăpea în piele de mulțumire și-și dădu consimțămîntul aceluia străin nemaipomenit fără să stea o clipă pe gînduri. Însă în noaptea nuntii, din odaia tinerilor căsătoriți la ușa căreia stătea la pîndă, bănuitoare și nărăvită, mama își auzi fata cîntînd și cerîndu-i ajutor în mai multe rînduri de-a lungul nopții nesfirșite: „Mamita, mamita, yen, yen, yen, șarpele mă-nghite, yen, yen, yen.” Eventuala îngrijorare a acelei mame hrăpărețe era pe dată potolită de răspunsul repetat și straniu al ginerelei, care-i cîntă de mai multe ori de-a lungul nopții nesfirșite: „Nu-i adevărat, mamă soacră, yen, yen, yen, noi ne jucăm doar, yen, yen, yen, cum e pe la noi, yen, yen, yen.” A doua v. dimineată, cînd mama ajunsă și soacră hotărî să intre în odaia mirilor să le ducă gustarea și să le vadă fericirea de pe chip, se pomeni cu un șarpe uriaș pe patul însîngerat și răvășit unde nu era nici urmă din nefericita și neprețuita-i fată atît de plină de făgăduinte.

Mi-amintesc că bunica izbucnea în rîs după ce povestea basmul acesta macabru căruia eu i-am adăugat poate acum vreun detaliu încă și mai macabru datorită vîrstei mele adulte țnu cred că ea a pomenit în vreun fel patul însîngerat ori noaptea nesfirșită); ridea copilărește și-și făcea vînt cu evantaiul țpoate era rîsul ei de pe cînd avea zece ani sau chiar mai puțin, rîsul de pe vremea cînd era încă în Cuba), neluînd în serios povestea și reușind să mă facă și pe mine să nu-i dau prea mare importanță la cei zece ani ai mei sau mai puțin, sau poate teama pe care-o inspira povestea era o teamă exclusiv feminină, o teamă a fetelor și mamelor și sotiilor și soacrelor și bunicilor și doicilor, o teamă ce făcea parte din aceeași sferă ca instinctivul cîntec al femeuor de-a lungul zilei și în faptul nopții la Madrid sau la Havana sau oriunde, acest cîntec pe care-l ascultă și copiii, uitîndu-l apoi cînd nu mai sînt copii. Eu îl uitasem, dar nu în întregime, căci uiți cu adevărat ceva numai cînd nu-ți aminești în nici un fel după ce-ai fost obligat să-ți aminești. Eu uitasem cîntecul acela ani în șir, dar vocea distrată sau stinsă a lui Miriam n-a trș-buit să insiste nici să facă un efort ca memoria mea să-l recupereze în timpul călătoriei de nuntă cu nevasta mea Luisa, care zăcea în pat bolnavă și în noaptea aceea cu lună plină vedea lumea de pe pemă, sau poate nu era dispusă s-o vadă.

Am revenit lînga ea și i-am mîngîiat părul și ceafa, nădușite iar, avea fața intoarsă spre dulap, poate brăzdată din nou de falsele riduri prevestitoare iscate de cîteva fire, m-am așezat la dreapta ei și-am aprins o țigară, capătul ei aprins strălucea în oglindă, n-am vmt să mă privesc. Respirația ei nu părea cea a cuiva adormit, și i-am șoptit la ureche:

- Mîine ai să te simți bine, dragostea mea. Acum dormi. Am fumat o vreme stînd pe cearșaf, fără să mai aud nimic din camera de alături: fredonatul lui Miriam fusese preluđu somnului și expresia oboselii. Era prea cald, nu cinasem, nu mi-era somn, nu eram ostenit, nu fredonam, nu stinsesem nici lampa. Luisa era trează, dar nu-mi vorbea, nici măcar nu răspunsese cuvintelor mele bine intenționate, ca și cum s-ar fi supărat pe mine prin intermediul lui Guillenno, m-am gîndit, sau prin cel al lui Miriam, și n-ar vrea să mi-o arate, era mai bine s-aștepte să i se risipească supărarea în somnul care ne dădea tircoale. Mi s-a pămt că aud cum Guillenno închidea acum balconul, dar nu mai eram într-al meu, nici n-am mai ieșit să mă incredințez. Am scuturat scrumul de la țigară neîndemînatic și prea energic și căzu pe cearșaf și, înainte de a-l lua cu degetele să-l arunc în scrumieră, unde avea să se mistuie de la sine fără să ardă nimic, am văzut cum începea să se facă o gaură străjuită de foc în cearșaf. Cred c-am lăsat-o să se mărească mai mult decît era pmdent, căci am privit

cîteva secunde cum creştea şi se lăţea cercul, o pată neagră şi totodată arzindă ce mistuia cearşaful.

Pe Luisa o cunoscusem aproape cu un an în urmă în exerciţiul profesiei mele, într-un fel cam hazliu dar şi puţin solemn. Cum am mai spus, amîndoi ne ocupam mai ales cu munca de translator sau interpret (ca să cîştigăm bani), mai mult eu decît ea sau mai constant, ceea ce nu înseamnă absolut deloc că eu aş fi mai competent, mai curînd dimpotrivă, ea e mai mult decît mine, sau cel puţin aşa s-a apreciat în ocazia cînd ne-am cunoscut, ori s-a considerat că ea era mai de încredere în ansamblu.

Din fericire, nu ne mărginim să ne oferim serviciile doar la sesiunile şi activităţile organismelor internaţionale. Deşi acestea oferă avantajul incomparabil de a lucra în realitate numai o jumătate de an (două luni la Londra sau Geneva sau Roma sau New York sau Viena sau chiar Bruxelles şi apoi două luni pauză acasă, pentru că următoarele două sau mai puţin să revii în aceleaşi locuri sau chiar la Bruxelles), misiunea translatorului sau interpretului de discursuri şi rapoarte e cum nu se poate mai plicticoasă, atît din pricina jargonului identic şi în fond de neînţeles pe care fără excepţie îl întrebuintează toţi parlamentarii, delegaţii, miniştrii, guvernatorii, deputaţii, ambasadorii, experţii şi în general reprezentanţii tuturor naţiunilor lumii, cît şi datorită tonului veşnic letargic al tuturor discursurilor, apelurilor, protestelor, peroraţiilor si

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 59

rapoartelor acestora. Cineva care n-a practicat profesia asta poate să creadă că trebuie să fie amuzantă sau măcar interesantă şi variată, ba chiar mai mult, poate ajunge să creadă că într-un anumit sens te afli în miezul deciziilor lumii şi primeşti o informaţie de primă mînă, foarte completă şi privilegiată, informaţie în legătură cu toate aspectele vieţii diferitelor popoare, informaţie politică şi urbanistică, agricolă şi privitoare la animale, la creşterea vitelor şi la problemele eclesiastice, informaţie fizică şi lingvistică, militară şi olumpică, poliţienească şi turistică, chinucă şi propagandistică, sexuală şi de televiziune, sportivă şi bancară şi automobilistică, hidrolică şi ecologică, despre război şi despre obiceiuri. E adevărat că în cursul vieţii am tradus discursuri sau texte ale diferitelor soiuri de personaje despre subiectele cele mai neaşteptate (la începuturile carierei mele mi-au ajuns în gură cuvintele postume ale arhiepiscopului Makarios, ca să menţionez pe cineva ieşit din comun) şi am fost capabil să redau în limba mea, sau în alta din cele pe care le înţeleg şi vorbesc, discuţii nesfîrşite pe teme atît de captivante cum sînt fbrmele de terenuri irigate din Sumatra sau populaţiile marginalizate din Swazilandia şi Burkina (înainte Burkina-Faso, capitala Ouagadougou-ului), care o duc îngrozitor, ca pretutindeni; am reprodus raţionamente complicate cu privire la oportunitatea sau umilinţa de a face educaţia sexuală a copiilor în dialect venet; la rentabilitatea de a mai finanţa extrem de distrugătoare şi costisitoarele ane de la fabrica sudafricană Armscor, întrucît teoretic nu se puteau exporta; la posibilităţile de a edifica încă o replică a Kremlinului în Bunndi sau Malawi, cred (capitale: Bujumbura şi Zomba); la necesitatea de a desprinde din peninsula noastră întregul regat al Levantului (inclusiv Murcia) pentru a-l preface în insulă şi

60 Javier Marias
'evita astfel ploile torentiale şi inundaţiile din fiecare an, care ne grevează bugetul; la boala marmurei din Parma, la extinderea sidei în insulele Tristan da Cunha, la structurile echipelor de fotbal din Emiratele Arabe, la morala îndoielnică a forţelor navale bulgare şi la ciudata interdicţie de a îngropa morţu, care se îngrămădeau pestilenţi pe un teren viran, survenită acum cîteva ani în Londonderry prin hotărîrea unui primar care pînă la urmă a fost destituit. Toate astea şi altele le-am tradus şi le-am transmis şi le-am repetat cu religiozitate pe măsură ce le spuneau cealţi, experţii şi oamenii de ştiinţă şi mintile luminate şi savanţii din toate domeniile şi din cele mai îndepărtate ţări, oameni insoliţi, oameni exotici, oameni erudiţi şi oameni eminenţi, premii Nobel şi profesori de la Oxford şi Harvard care trimiteau rapoarte despre problemele cele mai surprinzătoare pentru că fuseseră însărcinaţi în acest sens de conducătorii guvernelor lor sau de reprezentanţii conducătorilor sau de delegaţii

reprezentanților, sau chiar de locuitorii lor.

Cert este că în aceste organisme internaționale singurul lucru care merge într-adevăr bine sînt traducerea, ba mai mult, există o veritabilă febră de translație, ceva bolnăvicios, ceva nesănătos, căci fiecare cuvînt care se rostește acolo la sesiuni sau adunări generale și fiecare hîrtiută care le este înmînată, indiferent la ce se referă și cui îi e destinată sau în ce scop (chiar dacă e secret), e imediat tradusă în mai multe limbi ca măsură de prevedere. Noi, translatorii și interpretii, traducem și interpretăm întîmna, fără discriminare și aproape fără răgaz în perioadele noastre de activitate, de cele mai multe ori fără să șde nimeni prea bine de ce se traduce și pentru cine faci pe inteipretul, de cele mai multe ori pentru

arhive cînd e un text și pentru cițiva amăriți care pe deasupra

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 61

nu înțeleg nici limba a doua, cea în care tîlmăcim, chid e un discurs. Orice prostie pe care orice prost o trimite spontan unuia din aceste organisme e tradusă la moment în cele șase limbi oficiale, engleză, franceză, spaniolă, msă, chineză și arabă. Totul există în franceză și totul în arabă, totul în chineză și totul în msă, orice prostie a oricui i se năzare, orice aiureală a oricarui tîmpit. Poate că nu se face nimic cu toate acestea, dar oricum de tradus se traduc. Nu o dată mi s-au dat facturi ca să le traduc, cînd tot ce trebuia făcut în privința lor era să fie plătite. Sînt convins că facturile astea se păstrează pînă la sfîrșitul veacurilor într-o arhivă, în franceză și chineză, în spaniolă și arabă, în engleză și rusă, cel puțin. Odată m-au chemat urgent din cabină ca să traduc discursul (nescris) pe care avea să-l tină un tip care era mare guvernator și care, după cum citisem cu ochii mei pe patm coloane în presa apărută cu două zile în urmă, murise în țara lui de baștină în cursul unei lovituri de stat ce-și atinsese din plin scopul de a-l da jos.

Cele mai mari tensiuni iscate prin aceste foruri internaționale nu apar la certurile feroce între delegați și reprezentanți în pragul unei declarații de război, ci atunci cînd din cine știe ce motiv nu există translator ca să se traducă ceva, sau acesta nu rezistă în mijlocul unei cuvîntari din vreo rațiune de ordin sanitar sau psihiatric, ceea ce se întîmplă relativ frecvent. Trebuie să ai nervii tari în munca asta, nu numai datorită greutății în sine de a prinde din zbor și a transmite ceea ce se spune (greutate destul de mare), ci mai cu seamă presiunii pe care o fac asupra noastră demnitarii și experții, care se enervează ba chiar se înfurie dacă vîd că ceva din ce spun ei nu mai e tradus în vreuna din cele șase limbi celebre. Ne supraveghează neincetat, ca de altîel și șefii

62

Javier Marias

noștri direcți sau depărtați (toți functionari de rang înalt), ca să verifice dacă ne afăm la locurile noastre, tîlmăcind totul, fără să oitem un cuvînt, în celelalte limbi pe care mai nimeni nu le cunoaște. Singura dorintă adevărată a delegaților și reprezentanților e să fie traduși, nu ca discursurile și rapoartele lor să fie aprobate și aplaudate, nici ca propunerile lor să fie luate în considerație și puse în practică, ceea ce, de altîel, nu se întîmplă aproape niciodată (nici aprobare nici aplauze nici luare în considerație nici punere în practică). La o reuniune a țărilor Commonwealth-ului ce a avut loc la Edinburgh, la care asistau prin urmare doar participanți de limbă engleză, un raportor australian pe nume Flaxman a considerat drept ultraj faptul că toate cabinetele interpreților erau goale și că nici unul din colegii lui n-avea cască la urechi ca să-l asculte prin ea și nu, așa cum o făceau, în linie directă de la microfon la scaunele lor atît de confortabile. Cem insistent ca vorbele să-i fie traduse și, cînd i s-a amintit că nu era nevoie, se încruntă, înjură grosolan și se pomi să-și forțeze accentul australian, deja supărător, astîel încît îl făcu ininteligibil pentru membrii din celelalte țări, ba chiar și pentru cițiva compatrioti, care începură să se plîngă și căzură victime ale actului refex al oricărui congresist călit de a-și duce casca la ureche îndată ce careva spune ceva ce nu se înțelege. Constatînd că prin casca nu se auzea nimic, în pofida uzanțelor (nici cel mai mic sunet, deslușit sau înfundal), își înteară protestele, fapt pentru care Flaxman se repezi să se înființeze în persoană într-una din cabine ca să se traducă dă acolo pe sine însuși. A fost neutralizat cînd alerga

deja pe coridor, și în mare zor a fost nevoie sa se improvizeze un interpret australian care ocupă cabina și prinse a rosti în engleza curentă ceea ce compatriotul lui, un adevărat *Larrikin* INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 63

ca să folosesc termenul întrebuițat de el, vocifera de la tri' bună cu accentu-i de neînțeles de prin suburbiile sau cheiurile din Melbourne sau Adelaide sau Sydney. Tipul ăsta reprezentant, Flaxman, văzînd că în sfîrșit era un traducător la post refectînd cum se cuvine concepțele discursului său, se potoli imediat și reveni la dicția-i obișnuită neutră, mai mult sau mai puțin corectă, fără ca nimeni din colegi să-și dea seama de asta, căci se hotărîseră să-l asculte pe calea indirectă a căștii, prin care totul se aude mult mai șovăielnic dar și mai important. A avut astfel loc, ca o culme a febrei translațoare ce bîntuie și stăpînește forurile intemaționale, o traducere din engleză în engleză, după cît se pare nu chiar exactă, deoarece participantul rebel australian perora prea iute pentru ca interpretul novice australian să poată repeta totul cu aceeași viteză și fără să sară nimic.

E curios că în fond toți participanții la adunări au mai multă încredere în ceea ce ascultă prin cască, adică în interpret, decît în ceea ce aud țacelași lucru, dar mai coerent) direct de la cel care vorbește, chiar dacă înțeleg perfect limba în care acesta li se adresează. E curios fiindcă în realitate nimeni nu poate ști dacă ce traduce translatorul din cabina-izolată e corect și adevărat, și nu-i nevoie să mai spun. că în extrem de numeroase rînduri nu-i nici una nici alta din necunoștință, lene, neatenție, rea-voință sau mahmureală din partea interpretului care talmăcește. Acesta-i reproșul pe care traducătorii țadică cei care traduc texte) îl fac interpretilor: în timp ce facturile și prostiile pe care prinui le traduc în birourile lor întunecoase sînt expuse revizuirilor rău intentionate și greșelile lor pot fi detectate, dezvăluite și chiar amenadate, cuvintele care se lansează nehibzuit în văzduh din cabine nu sînt controlate de nimeni. Interpretii îi urăsc pe tra-

64

Javier Mari'as

ducători și traducătorii pe interpreti, iar eu, care am fost și una și alta țacum sînt doar interpret, prezintă mai multe avantaje chiar dacă te lasă epuizat și afectează psihicul), le cunosc bine sentimentele cu pricina. Interpretii se consideră că sînt semizei sau semivedete, întrucît sînt la vedere alături de demnitari și reprezentanți și delegați-loctiitori, și toți aceștia se dau în vînt după ei, sau mai bine zis după prezența și prestația lor. în orice caz, e de netagăduit că pot fi văzuți de cîrmuitorii lumii, ceea ce-i determină să fie mereu foarte dichisiți și lă patru ace, și nu rare ori sînt zariți prin geam mîjîndu-se, pieptănîndu-se, îndreptîndu-și nodul la cravată, smulgîndu-și fire de păr cu penseta, sufîndu-și fire de praf de pe costum sau potrivindu-și favoritiile țtoți au mereu oglinjoară în mîină). Asta stîmește nemulțumire și pizmă printre traducătorii de texte, ascunși în birourile lor murdare și pe care le împart mai mulți, sigur, dar cu un simț al responsabilității care-i face să se considere infinit mai serioși și competenți decît interpretii încrezuți cu frumoasele lor cabine individuale, transparente, izolate fonic și chiar parfumate de la caz la caz țexistă favoritisme). Toți se disprețuiesc și se detestă, dar într-o privință toți sîntem egali și anume în aceea că nimeni dintre noi nu știm nimic despre subiectele atît de captivante din care am pomenit citeva exemple. Eu am reprodus acele discursuri sau texte despre care am vorbit înainte, dar abia dacă-mi mai amintesc un cuvînt din ce spuneau; nu pentru că a trecut timpul și memoria ar avea o capacitate limitată, de a păstra informața, ci fiindcă exact în momentul în care traduceam toate lucrurile acelea nu-mi mai aminteam nimic, adică chiar atunci nu-mi dădeam seama ce anume spunea oratorul nici ce spuneam eu în continuare, sau, cum se presupune că trebuie să se întimple, simultan. El sau ea INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 65

vorbea și eu repetam, însă într-un mod mecanic care n-are nimic a face cu înțelegerea, sau și mai mult, se dpune acesteia: numai dacă nu pricepi și nu disimulezi în nici un fel ceea ce auzi poți să redai cu exactitate aproximativă țmai ales dacă se vorbește și se traduce fără pauză), și același lucru se întimplă cu textele scrise de acest gen, deloc literare, asupra cărora nu există o posibilă corectare, nici revenire. Astfel încît toată

aceasta informație prețioasă pe care cineva ar putea crede că o avem noi, traducătorii și interpreții organismelor internaționale, e ceva care în realitate ne scapă pe de-a întregul, de la început la sfârșit și de sus pînă jos, nu știm un cuvînt din ce se urzește și se pune la cale în lume, n-avem nici cea mai mică idee. Și cu toate că uneori, cînd ne vine rîndul să ne odihnim, rămînem să-i ascultăm pe oamenii iluștri și nu să-i traducem, terminologia idendcă folosită de ei toți pare de neînțeles pentru orice persoană zdravănă la cap, așa încît dacă vreodată reușim să reținem cîteva cuvinte dintr-un motiv inexplicabil, adevărul e că atunci ne străduim să le uităm în mod deliberat aproape pe moment, căci a păstra în cap acest jargon neomenesc mai mult decît strictul necesar pentru a-l transpune în cealaltă limbă sau în celălalt jargon e im chin zadamic și foarte dăunător echilibrului nostru atît de agresat.

Avînd în vedere toate chestiile astea, de multe ori mă întreb speriat dacă știe cineva ceva despre ceea ce nimeni nu spune în aceste foruri, mai ales la sesiunile strict retorice. Căci chiar admițînd că participanții s-ar înțelege între ei în argoul lor sălbatic, e absolut sigur ca interpretii pot varia după bunul lor plac conținutul alocuțiunilor fără să existe posibilitate de control efectiv și nici timpul material penîni o dezmințire sau o rectificare. Singurul mod de a ne controla pe

66 Javier Marias
de-a întregul ar fi să se pună un al doilea traducător înzestrat cu cască și microfon care la rîndul lui să ne traducă pe noi simulan în prima limbă, așa încît sa se poată verifica dacă într-adevăr spunem exact ce se spune în sală în acele momente. Dar atunci ar fi nevoie de un al treilea Iraducător de asemenea înzestrat cu aparatele respective care la rîndu-i să-l controleze pe cel de-al doilea și să-l retraducă, și poate de un al patrulea ca să-l supravegheze pe al treilea și tot așa, mă tem, la infinit, Iraducătorii controlînd interpretii și interpreții pe traducători, raportorii pe congresiști și stenografii pe oratori, translatorii pe demnitari și ușierii pe interpreți. Toată lumea s-ar supraveghea și nimeni n-ar mai asculta și n-ar mai transcrie nimic, ceea ce, cu timpul, ar duce la suspendarea sesiunilor și congreselor și adunărilor și la desfnnțarea pentru totdeauna a organismelor internaționale. E preferabil, de aceea, să se asume riscuri și sa se treaca sub tăcere incidentele (uneori grave) și neînțelegerile (care durează uneori) ce se produc inevitabil din pricina lipsei de precizie a interpretilor, și chiar dacă n-o facem prea des cu bună știință țne e postul în joc).Jiici nu ne abtinem ca din cînd în cînd sa strecurăm neadevămri. Atît reprezentanților națiunilor cît și șefilor noștri ierarhici nu le rămîne decît să se increadă m noi, și tot așa trebuie să facă înalții demnitari din diferite țări cînd serviciile noastre sînt solicitate în afara organismelor, sau în vreuna din întîlnirile numite *la vîrf* sau în vizitele oficiale pe care și 'le fac unii altora în teritoriile lor prietene, dușmane sau neutre. E drept însă că în aceste ocazii atît de elevate, de care depind importante acorduri comerciale, pacte de neagre-siune, conspirații împotriva altora și chiar declarații de război său annistiții, uneori se încearcă un mai mare control al interpretului prin intermediul unui al doilea translator care desigur

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 67

nu retraduce țar fi o întregă încurcătură), dar îl ascultă atent pe primul și-l supraveghează și adeverește ca traduce sau nu cum se cuvine. Așa am cunoscut-o pe Luisa, care dintr-un motiv sau altul a fost considerată mai serioasa, mai de încredere și mai fidelă decît mine și aleasă ca mterpret de control țsînt numiți interpreți de siguranță sau interpreți-grilă, căroră pînă la urmă li se zice „grila” , foarte urît) ca să ratifice sau să infirme cuvintele mele în cursul întîlnirilor personale la nivel foarte înalt ținute la noi in țară de aproape doi ani între reprezentanții noștri și cei ai Regatului Unit al Marii Britanii.

Aceste mostre de conștiinciozitate nu-și prea au rostul, fiindcă în realitate cu cît sînt mai înalți demnitarii care se întîlnesc să stea de vorbă, cu atît mai mică e importanța pe care o capătă ceea ce-și spun între ei și cu atît mai puțin gravă ar fi o greșeală sau abatere din partea noastră. Bănuiesc că se iau toate aceste precauții pentm a salva aparențele și pentru

ca în fotografiile de presă și în filmările pentru televiziune să apară totdeauna indivizii aceia înțepați, stînd incomod pe un scaun între doi conducători, care de obicei sînt instalați în fotolii adînci sau pe o sofa de cinemascop; și dacă sînt doi indivizi așezați pe scaunele tari, fiecare cu un blocnotes în mînă, intrevederea va oferi telespectatorilor și cititorilor care vîd fotografiile un aspect sporit de întîlnire la vîrf. Sigur etă în vizitele astea înalții demnitari călătoresc însoțiți de un întreg alai de tchnicieni, experți, oameni de știință și specialiști (fără îndoială aceiași care scriu discursurile ținute de ei și traduse de noi), aproape invizibili pentru presă și care, la rîndul lor, se string totuși în culise cu colegii lor experți și specialiști din tara vizitată. Ei sînt cei care discută și decid și știu totul, cei care redactează acordurile bilaterale, stabilesc

68

Javier Marias

tennenii de cooperare, se amenința pe ascuns sau fâțiș, rezolvă litigiile, se șantajează unii pe alții și încearcă să obțină un avantaj cît mai mare pentm statele lor țde obicei vorbese limbi străine și sînt unși cu toate alifiile, uneori nici măcar n-au nevoie de noi). Înalții demnitari, în schimb, n-au cea mai vagă idee despre ceea ce se pune la cale, sau afă cînd totul s-a și tenninat. Pur și simplu își oferă chipul pentm fotografii și filmări, participă la vreo cină de gala la care vine o groază de lume sau la vreun bal și-și pun semnătura pe documentele pe care li le prezintă funcționarii lor la sfîrșitul călătoriei. În consecință, ceea ce vorbesc între ei n-are aproape niciodată cea mai mică importanță și, ceea ce-i și mai stingheritor, adesea nici n-au absolut nimic să-și spună. Asta o știm prea bine toți translatorii și interpretii, care trebuie totuși să fm veșnic prezenți la aceste întrevederi particulare din trei rațiuni principale: înalții demnitari nu cunosc în general limbi străine, dacă noi am lipsi ei ar considera ca taifasului lor nu i se dă convenita relevanță, și dacă se iscă vreo ceartă să poată fi aruncată vina asupra noastră.

În ocazia aceea înaltul demnitar spaniol era bărbat și maltul demnitar britanic era femeie, fapt pentru care s-a considerat pesemne potrivit ca primul interpret să fie la rîndul lui bărbat și cel de al doilea sau „gdla” femeie, spre a se crea o atmosferă complice și echilibrată sub aspect sexual. Eu am rămas pe scaunul meu de lorumă între cei doi lideri, iar Luisa pe scaunul ei chinuitor puțin mai la stînga mea, adică între lideră și mine, însă mai în spate, ca un personaj supraveghetor și amenințator care-mi pîndea ceafa și pe care numai eu puteam să-l văd țanevoie) cu coada ochiului stîng țvedeam însă perfect picioarele ei unul peste celalalt și pantofu noi Prada, marca era cel mai aproape de mine). Nu

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

69

tăgăduiesc ca mă uilasem îndelung la ea țadică involuntar) cînd am intrat în salonul intim țde cel mai prost gust) și am făcut cunoștință și înainte de a lua loc, pe cînd fotografii își făceau pozele și cei doi demnitari se prefăceau că vorbesc deja între ei în fața camerelor de televiziune; se prefăceau, deoarece nici înaltul nostru demnitar nu știa o boabă englezește țmă rog, la despărțire s-a încumetat să lanseze un *Good luck*), nici înaltul demnitar britanic vreun cuvînt în spaniolă țcu toate că mi-a spus *Buen dia* cînd mi-a strîns mîna cu o putere de fier). Astîel, în timp ce unul monnăia în spaniolă vorbe imposibil de auzit pentru cameramani și fotografi și cu desăvîrșire incoerente, cu un zîmbet larg și fără să-și ia ochii de la invitata sa, de parcă i-ar desfăta auzul țînsă pentm mine erau audibile: cred că-mi amintesc că repeta „Unu, doi, trei și zece, vai ce bine-om mai petrece”), cealaltă bîiguia lucruri lipsite de sens pe limba ei cu un zîmbet și mai și țCheese, cheese, spunea, după cum se recomandă să zică cineva care se pozeaza în lumea anglo-saxonă, și apoi niște chestii onomatopeice și intraductibile ca *Tweedle tweedle, biddle diddle, twit and fiddle, tweedle twang*).

Eu, la rîndul meu, recunosc că i-am zîmbit Luisei, în mod involuntar, în timpul acelor preliminarii în care intervenția noastră nu era necesară țmi-a răspuns surizînd doar pe jumătate, la unna urmelor se afa acolo ca să mă supravegheze), iar cînd a devenit necesară și ne-am așezat, atunci n-a fost chip să mă mai pot uita la ea, nici să-i zîmbesc, din pricina poziției scaunelor noastre criminale, pe care am

descriu-o. La drept vorbind, intervenția noastră a mai întârziat puțin până să fie necesară, căci îndată ce ziariștii au fost somați să se retragă și „Acum gata”, le-a spus înaltul nostru

70

Javier Marias

demnitar ridicând o mână, cea cu inelul), și un șambelan sau factotum a închis ușa pe dinafară și am rămas doar noi patm pregătiți pentru eminenta conversație, eu cu blocnotesul meu și Luisa cu al său în poală, a survenit brusc o liniște cum nu se poate mai neprevăzută și stînjenoasă. Misiunea mea era delicată și azul mi-era nemaipomenit de încordat în așteptarea primelor cuvinte chibzuite ce urmau să-mi dea tonul și pe care trebuia să le traduc imediat. M-am uitat la șeful nostru și m-am uitat la șefa lor și iar m-am uitat la al nostru. Ea stătea cercetîndu-și unghiile cu o expresie perplexă. El își pipăi buzunarele de la sacou și pantaloni, nu ca cineva care nu găsește ceva ce caută într-adevăr, ci ca cel care se preface ca nu găsește ca să tragă de timp (bunăoara cum se face cu biletul pe care îl cere în tren controlorul cuiva care nu-l are). M-am încumetat să-mi întorc capul spre Luisa cu sprîncene întrebătoare, și ea mi-a făcut cu mîna un gest (nu sever) recomandîndu-mi răbdare. În sfîrșit, înaltul demnitar spaniol scoase din buzunaml pipăit de zece ori o tabacheră de metal (țcam kitsch) și a întrebato pe colega lui:

- Vă deranjează dacă fumez?

Eu m-am repezit să traduc.

- *Do you mind if I smoke, ma.dam ?* am spus.

- Nu, dacă dați fumul în sus, domnule, raspunse șefa britanică renunțînd să-și mai privească unghiile și tragîndu-și fusta în jos, iar eu m-am repezit să traduc întocmai. Înaltul demnitar își aprinse o țigaretă de foi, trase de două ori din ea și avu grijă să expulzeze fumul spre tavan, care, după cum am văzut, avea pete. Din nou domni liniștita și el se ridică din fotoliul comod, se apropie de o masută pe care erau poate cam prea multe sticle, își pregăti un whisky cu gheață (m-am mtrtat că nu i-l servise înainte vreun chelner sau majordom) și întrebato:

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

71

- Dumneavoastră nu beți, nu-i așa?

Iar eu am tradus, ca și răspunsul, însă adăugînd din nou „doamnă” la sfîrșitul întrebării.

- Nu la ora asta, dacă nu vă supără că nu vă tin companie, domnule. Și doamna englezoaică își trase puțin !n jos fusta care era deja bine trasă.

Începeau să mă plictisească lungile pauze și taifasul acela ne semnificativ sau mai curînd schimbul insipid de cuvinte în răspăr. În cealaltă ocazie cînd fusesem interpretul unor personaje eminente, avusesem cel puțin senzația că sînt aproape de neînlocuit datorită cunoașterii fără cusur a limbilor pe care le vorbesc. Nu că și-ar fi spus lucruri importante (un spaniol și un italian), dar trebuia să reproduc o sintaxă și un lexic mai complicate, pe care nu le-ar fi putut tălmăci bine un cunoscător mediu al acestor limbi, spre deosebire de ce se întîmpla acum: tot ce-și spuneau era la îndemîna unui copil. Șeful nostru se așeză iar cu whiskyul într-o mână și țigara în cealaltă, sorbi o dată, oftă obosit, lăsă paharul, se uită la ceas, își netezi pulpanele hainei pe care și le prinsese sub el, mai scociorî prin buzunare, aspiră și expiră fam, zîmbi acum fără chef (șefa britanică zîmbi de asemenea cu și mai puțin chef și-și scărpină fruntea cu unghiile lungi pe care la început și le privise cu mirare, aerul se impregnă o secundă de fire de pudră), și atunci am înțeles că-și puteau petrece cele treizeci sau patruzeci și cinci de minute prevăzute ca în anticamera expertului fiscal sau a notarului, mărghinindu-se s-aștepte să treacă vremea și ordonanța sau șambelanul să le deschidă iar ușa, întocmai ca portamul de la universitate care anunță apatic începutul cursurilor strigînd „E timpul” sau ca mfimiera care vociferează pe un ton neplăcut: „Unnatom!”. *ȚA-am* întors din nou spre Luisa, de data asta ca să-i comentez pe ascuns

72

Javier Marias

ceva (țcred că eram gata să-i spun printre dinți „Ce mai fanfaron”), dar m-am pomenit că, zîmbitoare, își ducea cu hotărîre degetul arătător la buze și și-l lovea ușurel de mai multe ori, făcîndu-mi semn să tac. Știu că n-am să uit nicio dată buzele acelea de-a curmezișul cărora degetul arătător nu reușea să înlătore zîmbetul. Cred că atunci (țsau mai curînd atunci) mi-a trecut prin cap că mi-ar prinde bine să mă împri-

etenesc cu fata aceea mai tînără ca mine și încălțată atît de elegant. Mai cred apoi că armonia între buze și arătător țbuzele întredeschise și arătătorul pecetluindu-lc, buzele rotunjite și arătătorul drept care le despărțea) mi-a dat curaj să nu fiu nici pe departe exact la următoarea întrebare pe care, în sfîrșit, după ce și-a scos din buzunar un portchei înșesat de chei cu care a prins să se joace într-un fel nepotrivit, a pus-o înaltul nostru demnitar:

- Vreți să vă comand un ceai? spuse.

Iar eu n-am tradus, vreau să spun ca ceea ce am tîlmăcit în engleză n-a fost întrebarea lui politicoasă țde manual și un pic cam întîrziată, trebuie s-o recunoaștem), ci aceasta:

- Spuneți-mi, dumneavoastră sînteți iubită în țara dumneavoastră?

Am simțit stupoarea Luisei în spatele meu, mai mult, am văzut-o cum își îndreaptă imediat picioarele frapante pe care le tinuse unul peste altul țpicioarele-i lungi erau lot în raza mea vizuală, ca și pantofu noi și scumpi marca Prada, știa să-și cheltuiască banii sau poate i-i făcuse cineva cadou), și preț de cîteva secunde care n-au fost scurte țmi-am simțit ceafa înfiorată de spaimă) am așteptat intervcntia, rectificarea și muștrarea ei, sau să preia traducerea pe loc, „grila”, doar de asta era acolo. Dar secundele acestea au trecut țun, doi, trei și zece) și n-a spus nimic, poate țam crezut atunci) fiindcă șefa

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 73

din Anglia nu părea ofensată și răspunse fără zăbavă, ba mai mult, cu un fel de vchemență reținută:

- Mă întreb chestia asta adesea, zise, și pentru prima oară își puse picior peste picior uitînd de fiista-i circumspectă și lăsînd la vedere niște genunchi albicioși și foarte pătrati. Te votează, într-adevăr, și nu doar o dată. Leși învingător, și nu doar o dată. Și totuși, e curios, n-ai senzația că ești iubit din pricina asta.

Am tradus totul exact, poate doar făcînd ca în versiunea spaniolă să dispară „chestia asta” de la început și totul să pară pentru șeful nostru o refecție spontană britanică, ceea ce, în treacăt fie spus, păm că-i place ca temă de conversație, căci o privi pe doamnă cu o surprdă infimă și mai mare simpatie și-i răspunse pe cînd făcea să zomăie vesel numeroasele-i chei:

- E drept. Voturile nu-ți dau nici o siguranță în privința asta, oricît de bine ne prind. Fiți atentă la ce vă spun, eu cred că dictatorii, conducătorii care n-au fost votați nici aleși democratic vreodată, sînt mai iubiti în țările lor. Desigur, și mai urîți, dar iubiți mai tare de cei care-i îndrăgesc, care pe deasupra sînt tot mai riumeroși.

Am considerat că ultimul comentariu „care pe deasupra sînt tot mai numeroși” era cam exagerat, dacă nu chiar fals, fapt pentru care am tradus totul corect minus acesta țl-am sărit și l-am cenzurat, ce mai!) și-am așteptat iar reacția Luisei. Își puse din nou picior peste picior cu iuțeală țgenunchii îi erau aurii, rotunjiți), dar ăsta a fost singurul semn că-mi observase îndrăzneala. Poate, m-am gîndit, n-o dezaproba, chiar dacă aveam impresia că simt mai departe înfipțată în ceafă privirea-i stupefiată sau poate indignată. Nu mă puteam întoarce s-o vad, era mare păcat.

Șefa păru ca se învionează:

74

Javier Marias

- Oh, cred și eu, zise. În mare măsură lumea iubește fiindcă unii o obligă să iubească. La fel se întîmplă și în relațiile personale, nu-i așa? Cîte cupluri nu sînt cupluri pentru că unul din cei doi, numai unul, s-a încăpățînat să facă astfel și l-a obligat pe celălalt să-l iubească?

- L-a obligat sau l-a convins? întrebă înaltul nostru demnitar, și-am văzut că era satisfăcut de nuanțarea făcută, drept care m-am limitat s-o traduc întocmai cum o fonnulase. Agita nenumăratele chei făcîndu-lc să sune cu prea mult zgomot, un om nervos, nu mă lăsa s-aud bine, un interpret are nevoie de liniște ca să-și îndeplinească sarcina.

Șefa își privi unghiile îngrijite și lungi, de data asta mai curînd cu cochetărie inconștientă decît cu neplăcere sau neîncredere, cum făcuse înainte mimînd curiozitatea. Își trase zadamic fusta peste genunchi, caci stătea tot picior peste picior.

- E același lucru, nu credeți? Există numai o diferență de ordin cronologic, care e primul?, care vine mai întîi?, fiindcă

unul se preface în celălalt și celălalt în unul, inexorabil. Toate astea au legătură cu așa numitele *fais accomplis*, cum spun francezii. Dacă unei țări i se ordonă să-i iubească pe cei care conduc, va sfirși prin a se convinge că îi iubește, ca și cum nu i s-ar fi poruncit. Noi nu putem să-i poruncim, asta-i problema. M-am îndoit și în privința ei dacă nu cumva ultimul coticțentariu n-ar fi excesiv pentru urechile democratice ale înaltului nostru demnitar, și după o secundă de șovăire și vedere a celorlalte picioare, mai frumoase, care mă supravegheau, m-am hotărât să suprim „asta-i problema”. Picioarele nu se mișcară, și-am constatat imediat că scrupulele mele democratice se dovediseră neîntemeiate, deoarece spaniolul

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 75

răspunse cu o lovitură de chei foarte zgomotoasă pe măsuta scundă:

- Asta-i problema, asta-i problema noastră, că niciodată n-o să putem să-i poruncim. Vedeți dumneavoastră, eu nu pot să fac ce făcea dictatorul nostru, Franco, să string lumea la o manifestare de adeziune în Plaza de Oriente - aici m-am văzut obligat să traduc „într-o piață importantă”, căci am socotit că introducerea cuvîntului „Oriente” ar putea-o descumpăni pe doamna englezoaică - spre a ne aclama, cabinetul adică, vreau să spun, doar noi facem parte dintr-un cabinet, nu-i așa, nu? El o făcea fără nici o restricție, cu orice pretext, și s-a spus că lumea se ducea să-l ovationeze obligată. E adevărat, dar e drept și că umpleau piața, există fotografii și filme documentare care nu înșală, și nu totu se duceau cu de-a sila, mai ales în ultimii ani, cînd represaliile dacă lipseai nu erau atît de severe sau puteau fi numai pentru înalții funcționari din administrație, o sancțiune, o concediere. Mulți erau convinși că-l iubeau, și de ce? fiindcă înainte fuseseră obligați s-o facă, timp de decenii. A iubi e un obicei.

- Oh, dragă prietene, exclamă înalta demnitară, nu știți ce bine vă înțeleg, nu știți ce mult aș da pentru o manifestare de adeziune de acest gen. Spectacolul acela al națiunii întrcgi unite ca la o sarbătoare are loc la mine în țară, din păcate, numai cînd e vorba de proteste. E foarte dezamăgitor să auzi cum ne insultă, pe noi toți, cabinetul în plen, fără să ne asculte și fără să citească legile noastre, cum bine spuneți dumneavoastră, cu pancartele lor injurioase, teribil de depri-

- Și scandînd lozinci. Scandeață lozinci, interveni șeful nostru. Dar n-am tradus asta pentru că nu mi s-a părut c-ar

76 Javier Marias

avea imponanță și nici nu mi-a lăsat timp; doamna englezoaică își continuă lamentatiile fără să-l ia în seamă:

- Oare nu pot niciodată să ne aclame? Stau și mă întreb: nu facem nicicînd ceva cum se cuvine? Pe mine mă aclamă numai cei din partidul meu, și sigur că nu pot crede cu totul în sinceritatea lor. Doar în război sintem sprijiniți, nu știu dacă știți, numai cînd pimem țara pe picior de război, atunci...

Șefa britanică rămase pe gînduri, cu vorbele-n gură, de parcă și-ar aminti ovațiile din trecut care n-aveau să se mai repete. Își îndreptă picioarele cu sfiiciune și grijă și încă o dată își trase fusta energic, reușind ca prin minune s-o facă să mai coboare două degete. Începea să nu-mi placă deloc întorsătura pe care o luase conversația din vina mea. Sfinte Dumnezeule, m-am gîndit țdar aș fi vmt să comentez cu Luisa), politicienii ăștia democrațici au nostalgii dictatoriale, pentru ei orice succes și orice consens vor fi în vecii vecilor numai palida realizare a unei dorințe intim totalitare, dorința de unanimitate și ca toată lumea să fie de acord, și cu cit e mai aproape această realizare paițială de totalitatea imposibilă, cu atît mai mare le va fi euforia, chiar dacă niciodată suficient de mare; aclamă deosebiriile de vederi, dar în realitate tuturor li se par un blestem și o plictiseală. Am tradus cum se cuvine tot ce spusese doamna, cu excepția menționării războiului, în partea finală țnu voiam să i se năzare vreou idee înaltului nostm demnitar), și în locul ei i-am atribuit următoarea mgăminte:

- Ienați-mă, ati putea înceta cu cheue alea? Orice zgomot niă supară grozav în ultima vreme, vă mulțumesc.

Picioarele Luisei își mentinura poziția, drept care, după ce șeful nostru se scuză inroșindu-se un pic și-și băgă imediat

voluminosul portchei în buzunaml hainei țprobabil că i se
INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 77
găurise de atîta greutate), m-am încumetat să-l trădez din
nou,căci elspuse:

- Ah, bineînțeles, dacă facem ceva ca lumea, nimeni nu
convoacă un miting ca să afăm că le-a plăcut.
Iar eu, dimpotrivă, m-am hotărit să-l îndrept spre un teren
mai personal, care mi se părea mai puțin primejuios și Sn plus
mai interesant și l-am făcut să spună într-o engleză cristalină:
- Dacă mi-e îngăduit să vă întreb și nu-i o îndrăzneală
prea mare, dumneavoastră, în viața dumneavoastră sentimen-
tală, ati obligat pe careva să va iubească?
Am înțeles la moment că întrebarea era prea de tot, mai
ales pentm o englezoaică, și am fost convins că de data asta
Luisa n-avea s-o treacă deloc cu vederea, mai mult, avea să-și
pună în funct.iune „grila”, să mă denunțe și să mă dea afară
din cameră, să strige în gura mare cum e cu puțință?, pînă
aici am ajuns, atîta înșelăciune și farsă, ăsta nu-i un joc!
Cariera mea avea sa fie distmsă. Am observat cu atenție și
teamă picioarele strălucitoare și care nu depindeau de fusta
lor, și pe deasupra de data asta au avut timp să chibzuiescă și
să reacționeze, căci doamna din Marea Britanie și-a acordat
și ea un răgaz ca să mediteze destul de mult înainte de a
reacționa. Se uita la înaltul nostru demnitar cu gura între-
deschisă și o expresie de apreciere țprea mult ruș care-i
inunda spațiile dintre dinți), iar el, în fața acestei noi tăceri pe
care n-o stîmise și cu siguranță nu și-o explica, scoase alfa
țigaretă și și-o aprinse cu chiștocul celeualte, lăsînd țcred eu)
o impresie foarte proastă. Însă minunatele picioare ale Luisei
nu se mișcară, rămaseră mai departe unul peste altul, se
leganară: am observat doar că se îndrepta și mai mult pe
scaunu-i criminal, ca și cînd și-ar fi ținut răsufarea, poate
mai speriată de posibilul răspuns decît de indiscreția ce

78 Javier Marias
devenise inevitabilă; sau poate, m-am gîndil, și pe ea o
interesa să afe, o dată ce întrebarea fiisesse oricum rostită. Nu
m-a tumat, nu m-a corectat, n-a intervenit, a rămas tăcută, și
am crezut că dacă-mi permitea treaba asta avea să-mi
îngaduie orice de-a lungul întregii mele vieți, sau al jumătății
mele de viață încă netrăită.

- Hmm. Hmm. Nu o singură dată, nu o singură dată,
credeți-mă, zise în sfîrșit șefa englezoaică, și în vocea-i
ascuțită era o ezitare iscată de o emoție de demult, atît de
îndepărtata încît se prea poate să nu mai fi fost recuperabilă
decît sub această formă, în vocea impersonală care pe
neașteptate șovăia. Mă întreb de fapt dacă vreo ființă m-a
iubit vreodată fără ca eu s-o fi obligat înainte, chiar și copiii,
mă rog, copiii sînt cei mai obligati dintre toți. Așa mi s-a
întîmplat mereu, dar mă întreb și dacă o fi existînd cineva pe
lume care să nu fi pățit la fel. Să vedeți, eu nu cred în
poveștile astea de pe la televiziune, cu ființe care se întilnesc
și se iubesc fără nici o difiicultate, amîndoi sint liberi și
disponibili, nici unul nu are îndoieli și remușcări anticipate.
Eu nu cred că așa ceva se întîmplă vreodată, nici chiar cu cei
mai tineri, Orice legătură între ființe presupune totdeauna o
multune de probleme, de frămîntări, și de asemenea de jigniri
și umiliri. Toată lumea obligă pe toata lumea, nu atît să facă
ceea ce nu vrea, ci mai ales ceea ce nu știe dacă vrea, căci
aproape nimeni nu știe ce anume nu vrea, și cu atît mai puțin
ce anume vrea, nu-i chip să știi chestia asta din urmă. Dacă
nimeni n-ar fi niciodată obligat să facă ceva anume, lumea s-ar
opri, totul ar rămîne plutind într-o oscilație globală și con-
tinuă, la nesfîrșit. Oamenii vor numai sa doarmă, remușcarile
anticipate ne-ar paraliza, să-ți imaginezi ce vine dupa actele
pe care nu le-ai comis încă e totdeauna oribil, de asta noi,

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 79
conducătorii, sintem atît de necesari, stăm în frunte ca să
luăm deciziile pe care ceualți nu le-ar lua în veci, încremeniti
de îndoieli și de lipsa lor de voință. Noi le auzim fhca. „Cei
care dorm, și morții, sînt doar chipuri zugrăvite”, a spus
Shakespeare al nostru, și eu cred uneori că toți oamenii sînt
doar atît, chipuri zugrăvite, personaje care în prezent donn și
în viitor vor fi moarte. Pentru asta ne votează și ne plătesc, ca
să-i trezim, ca să le amintim că încă nu le-a sosit ceasul care
va să vina, și totuși noi ne asumăm sarcina de a le prelua

dorințele în acest răstimp. Dar, de bună seamă, trebuie s-o facem astfel încât ei încă să creadă că aleg, întocmai ca perechile care își unesc viețile crezând amândoi că au ales cu ochii deschiși. Nu mai e vorba că unul din cei doi a fost obligat de celălalt, sau convins, dacă doriți, ci de faptul că au fost cu siguranță amândoi, într-un moment sau altul al îndelungatului proces care i-a determinat să-și imească viețile, nu credeți?, și apoi să stea împreună o vreme, sau pînă la moarte. Uneori au fost obligați de ceva exterior sau de cineva care nu mai face parte din viața lor, îi obligă trecutul, descumpănirea lor, propria lor istorie, biografia lor nenorocită. Sau chiar lucruri pe care le ignoră și nu sînt la îndemîna lor, acea parte din ereditatea fiecăruia pe care toți o purtăm în noi și n-o cunoaștem, cine știe cînd a început acest proces...

Pe cînd traduceam lunga reflecție a înaltei demnitate țam renunțat să talmăcesc „Hmm. Hmm” și am început cu „...mă întreb dacă vreo ființă”, dădea m[^]i multă coerență dialogului lor), doamna vorbea și se oprea uitîndu-se în jos cu un zîmbet modest și absent, poate puțin rușinată, cu mîinile sprijinite de coapse, întinse, cum și le tin adesea femeue fără ocupație, între două vîrste, cînd stau și privesc cum trece seara, chiar

80

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 81

Javier Marias

dacă ea nu era fără ocupație și era încă dimineata. Și în vreme ce traduceam discursul acela aproape simultan și mă întrebam de unde o fi oare citatul din Shakespeare *„The sleeping, and the dead, are but as pictures*, spusese, iar cu șovăisem dacă să traduc prin „cei adormiți” și „portrete” în momentul în care îl auzeam ieșind de pe buzele m[^]jate), [^]i mă mai întrebam dacă toate acestea n-or fi fiind un raționament prea prolix pentru ca șeful nostm să-l înțeleagă în întregime și să nu se piardă și să găsească un răspuns onorabil, am simțit cum capul Luisei se apropiase de al meu, de ceafa mea, de parcă și l-ar fi întins sau aplecat puțin ca să audă mai bine ambele versiuni, fără să ia în seamă distanțele, vreau să spun distanța mică ce-o despărțea de mine și care acum, cu mișcarea-i înainte țcu fața înainte: nas, ochi și gură; barbă, frunte și obraji), devenise și mai mică, pînă într-atît încît i-am simțit ușor respirația lîngă urechea mea stîngă, sufarea-i ușor alterată sau accelerată plutea acum atingîndu-mi urechea, lobul, ca și cînd ar fi fost o șoapta atît de blindă că era lipsită de mesaj sau sens, ca și cînd numai respirația și actul de a șopti s-ar fi putut transmite, și poate și domoala tresărire a pieptului, care nu mă atingea dar pe care-l simțeam mai aproape, parcă deasupra, și necunoscut. Pieptul altei ființe e cel care ne ocrotește, ne simțim cu adevărat ocrotiți numai cînd e cineva în spatele nostm, așa cum sună și expresia în sine, în spatele nostru, și în engleză tot așa, *to back*, cineva pe care poate nu-l vedem și care ne acoperă spatelc cu pieptu-i gata să,ne atingă și sfirșește mereu prin a ne atinge și, uneori, acest cineva ne pune chiar și o mîină pe umăr, care ne liniștește și ne și ține. Așa dorm sau cred ca dorm majoritatea perechilor căsătorite și a cuplurilor, amîndoi se întorc pe aceeași parte cînd își spun noapte bună, astfel încit unul stă cu spatele la celălalt cît e noaptea de lungă și se știe ocrotit de el sau de ea, de celălalt, și în toiul nopții, cînd se trezește speriat de un coșmar sau nu poate să adoarmă, cînd are febră sau se simte singur și părăsit în întunt;ric, n-are altceva de făcut decît să se întoarcă și să vadă atunci, din față, chipul celui care-l ocrotește, care ne lăsa să-i fie sămtat tot ce poate fi sărutat țnas, ochi și gură; bărbie, fmnte și obraji, adică întregul chip) sau poate, pe jumătate adormit, îi va pune o mîină pe umăr să-l liniștească, sau să-l lină, sau poate să se prindă cu putere de el.

Acum știu că citatul din Shakespeare era din *Macbeth* și că acele cuvinte sînt spuse de soția sa, la puțină vreme după întoarcerea lui Macbeth care tocmai îl asasinase pe regele Duncan pe cînd dormea. Face parte din argumentele răzlețe, sau mai curînd frazele desperecheate, pe care Lady Macbeth le tot presară ici și colo ca să mai îmblînzească fapta săvîrșită de bărbatul ei de acum ireversibilă, și printre altele îi spune

că nu trebuie să se gîndească *so brainsickly ofthings*, expresie greu de tradus, deoarece cuvîntul *brain* înseamnă „creier” și cuvîntul *sickly* are sensul de „bolnăvicios” sau „bolnav”, chiar dacă aici e adverb; prin urmare, îi spune literal că nu trebuie să se gîndească la cele petrecute cu mintea atît de bolnavă, sau într-un chip atît de bolnăvicios cu mintea, nu prea știu cum s-o repet tălmăcind-o pe limba mea, din fericire nu acestea au fost cuvintele pe care le-a citat cu acel prilej doamna englezoaică. Iar acum, mtrucît știu că citatul provine din *Macbeth*, nu pot să nu-mi dau seama (sau poate să-mi aduc aminte) că tot în spatele nostru stă și cel care ne instigă, și acesta ne șoptește la ureche fără să-l vedem uneori, limba e arma și instrumentul său, limba ca o picătură de ploaie ce cade de pe streșină după furtună, mereu în același loc unde pămîntul se înmoaie pînă-l pătmînde și sc face gaură sau poate canal, nu ca picătura de la robinet ce dispare pe con-

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 83

ducta de scurgere fără să lase pe faianță nici o urmă, nici ca picătura de sînge pe care o oprești imediat cu ce-d cade în mîna, un șervet sau o fașă sau un prosop sau uneori apă, sau chiar cu mîna celui care sîngerează dacă mai e conștient înca, și n-a apucat să se rănească, mîna care se îndreaptă spre stomacul ori pieptul lui ca să-i astupe gaura. Limba în ureche e totodată și sărutul cel mai convingător pentm cel care se împotrivesc să fie sămtat, uneori nici ochii nici degetele nici buzele nu pot învinge împotrivirea, ci doar limba care cercetează și stapînește, care șoptește și sărută, care aproape obligă. Cel mai primejios e să ascuți, căci înseamnă să afi, să știi și să fii la curent, urechile sînt lipsite de pleoape ce s-ar putea închide instinctiv la auzul cuvintelor rosdte, nu te pot feri de ceea ce presimți că vei asculta, totdeauna e prea tîrziu. Nu-i vorba numai că Lady Macbeth îl instigă pe Macbeth, ci mai ales că știe de crimă din clipa imediat următoare săvîrșirii ei, a auzit chiar din gura bărbatului *I have done the deed* cînd s-a întors, „Am săvîrșit fapta” sau „Am înfăptuit actul”, deși cuvîntul *deed* are astăzi mai curînd înțelesul de „faptă vitejească”. Ea aude mărturisirea celui acț sau a celui fapt sau a acelei fapte vitejești, și ceea ce face din ea adevărata complice nu e că l-a instigat, nici măcar că a pregătit dinainte scenariile, și nici ca apoi a colaborat și s-a dus să vadă proaspatul cadavru și locul crimei pentm a-i acuza pe servitori că ei sînt vinovații, ci faptul că a avut cunoștință de actul acela și de săvîrșirea lui. De aceea vrea să nu-i dea importanța, poate nu atît spre a-l linișd pe îngrozitul Macbeth cu mîinile pătate de sînge, cit spre a-și distrage ori izgoni propria-i cunoaștere, cunoașterea de sine: „Cei care dorm, și morții, doar chipuri zugrăvite-s”; „Puterea falnică țî-o irosești, gîndind bolnăvicios asupra faptei”; „Nu se cade

84

Javier Marias

să te gîndești astîel la aceste fapte; altminteri, ne vor face să ne smintim de tot”; „Nu te-adînci atît dc abătut în gînduri”. Aceste de pe urmă cuvinte i le spune după ce plecase hotărîtă și se întorsese îndată ce terminase de mînjit fețele servitorilor cu sîngele mortului ț, „De sîngerează...”), spre a-i învinovăti: „Mîinile-nu sînt ca și-ale tale”, îl vcstește pe Macbeth, „dar mi-e rușine să am o inimă atît de albă”, de parcă s-ar strădui să-i insufie nepăsarea ei și în schimb să preia asupra-i sîngele vărsat al lui Duncan, numai dacă „albă” nu vrea să însemne aici „palidă și temătoare” sau „slabă de înger”. Ea știe, ea a afat totul, și aceasta-i greșeala ei, însă nu a săvîrșit crima oricît de mult o deplînge sau se jură că o deplînge, iar faptul că-și mînjește mîinile cu sîngele mortului e doar un joc, e o prefăcătorie, o falsă îngemănare a sa cu cigiașul, fiindcă nu se poate omort de două ori, iar fapta era gata săvîrșită: *I have*

^{*}
done the deed, și niciodată nu încape vreo îndoială în legătură cu cine este acest „eu”: chiar dacă Lady Macbeth ar fi împlîntat din nou punmalul în pieptul lui Duncan asasinat, nu l-ar fi ucis ori ar fi contdbuit la moartea lui, căci fapta era gata săvîrșită. „Puțină apă ne spală” țsau poate „ne va spăla”) „de această faptă”, îi spune lui Macbeth știind că pentru ea e adevărat, întru totul adevărat. Se contopește cu el încercînd astîel ca și el să se contopească la rîndu-i cu ea, cu inima-i

atît de albă: nu-i vorba numai că ea i-ar împărtăși vina în momentul acela și că se străduiește să-l facă să împartă cu ea naivitatea-i fără leac, sau lașitatea lui. O instigare nu înseamnă altceva decît cuvinte, cuvinte slobode ce se pot tălmăci și transmite din om în om și dintr-o limbă într-alta și de la un veac la altul, mereu aceleași, instigînd la savîrșirea acelorași acte de cînd nu exista nimeni pe lume, nici nu erau limbi și nici urechi să le asculte. Aceleași acte despre care

85

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ
nimeni nu știe vreodată dacă dorește să fie săvîrșite, toate acele acte involuntare, actele care nu mai depind de cuvinte îndată ce sînt înfăptuite, ci le șterg pe acestea ramînînd izolate de ceea ce a venit în umiă și de ceea ce a fost înainte, sînt acte unice și ireversibile, în timp ce pentm cuvinte exista reafirmare și retractare, repetare și rectificare, putînd fi dezmințite, iar noi ne putem dezice de ele, poate interveni răstălmăcirea și uitarea. Ești vinovat numai de a le fi auzit, lucru de care nu te poți feri, și chiar dacă legea nu-l absolvă pe cel care a vorbit, pe cel care vorbește, acesta știe că în realitate n-a făcut nimic, chiar dacă a obligat altă ființă, cu limba la urechea acesteia, cu pieptul lipit de spateló ei, cu respiratia agitată, cu mîna pe umărul ei și cu acel munnur de neînțeleș care convinge.

Luisa a fost cea care mi-a pus mai întîi mîna pe umăr, dar cred că eu am fost cel care am început s-o oblig țș-o oblig să mă iubească), deși această treabă nu-i niciodată univocă și e cu neputmță să fie constantă, iar eficacitatea ei depinde în bună măsură de faptul ca cel obligat să preia la răstimpuri ștafeta obligarii. Cu toate acestea, cred că eu am dat tonul și că pînă acum un an, cel puțin pînă cînd ne-am căsătorit și am plecat în călătorie de nuntă, eu am fost cel care am propus tot ceea ce ea a acceptat: să ne obișnuim să ne vedem, să ieșim seara să luăm masa în oraș, se ne ducem la cinema împreună, s-o însotesc pînă în dreptul portalului ei, să ne sămțăm, să ne schimbăm turele ca să coincidem citeva săptămîni în străinătate, să rămîn să dorm la ea uneori țasta-i propuneam eu, dar pînă la urmă plecam după ce ne sărutam și ne îmbrățișam treji), mai tîrziu să căutăm o nouă locuință pentru amîndoi, să ne căsătorim. Cred că tot eu am fost cel care a propus să ne căsătorim, poate fiindcă eram mai mare ca ea, poate pentru că nu făcusem niciodată așa ceva, să mă căsătoresc ori să cer mîna, sau treaba asta de pe urmă o făcusem o singură dată, cu jumătate de gură și în fața unui ultimatum. Luisa a acceptat totul, precis că fără să știe dacă voia,;sau poate țnorocul ei) știind aceasta fără să fie nevoie să se gîndească, adică doar făcînd-o. De cînd ne-am căsătorit,

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 87

ne-am văzut mai puțin, cum se spune că se întîmplă de obicei, însă în cazul nostru nu s-a datorat domolirii generale ee însoțește ceea ce pare a fi consecință sau sfirșit, ci unor factori externi și vremelnici, unei nepotriviri survenite în perioadele noastre de lucru: Luisa a fost tot mai puțin dispusă să călătorească și să-și petreacă cele opt săptămîni în străinătate, iar eu, în schimb, a trebuit să continuu în același ritm, ba chiar să-mi prelungesc fiecare ședere și să-mi îndeșesc deplasările spre a plăti cheltuielile noii noastre case inaugurate atît de artificios. Vreme de aproape un an, anul dinaintea căsătoriei noastre, ne straduiserăm, dimpotrivă, să coincidem cît mai mult cu putintă, ea la Madrid cînd eu eram la Madrid, ea la Londra cînd eu mă afam la Geneva, și chiar în două rînduri amîndoi la Bruxelles în același timp. Vreme de aproape un an, în schimb, cel de cînd ne-am căsătorit, eu am stat în străinătate mai mult decît aș fi vmt, fără să mă pot obișnui vreodată de-a binelea cu viața mea conjugală, nici cu pema împărțită și nici cu noua casă care nu fusese a nimănuî înainte, iar ea a stat mai tot timpul la Madrid, aranșînd această casă și familiarizîndu-se cu familia mea, mai ales, cu Ranz, tatăl meu. Ori de cite ori mă întorceam dintr-o călătorie în cursul acelei perioade, găseam mobile noi sau perdele sau vreun alt tablou, așa încît ma simțeam străin și trebuia să-mi refac itinerariile casnice pe care le învășasem data trecută țacum era o canapea unde inainte nu exista canapea, bunăoară). Observam de asemenea schimbări la Luisa, ușoare schimbări care tineau de lucruri foarte neînsemnate la care

însă eu mă uit cu luare-aminte, lungimea părului, niște mănuși, umeri puși la haine, o nuanță diferită a buzelor, chiar și mersul puțin altfel, fără să fie vorba de alt rip de încăltăminte. Nimic foarte strigător, dar perceptibil după opt v88

Javier Marias

săptămîni de absență și încă și mai mult după altele opt. într-un anume sens mă deranja să mă pomenesc cu aceste minime schimbări gata făcute și nu să iau parte la ele, ca și cum faptul că nu eram martor țcă n-am văzut-o cînd s-a întors de la coafor, că nu mi-am dat cu părerea despre mănuși) ar exclude neapărat posibila-mi mfuență asupra lor și a căsătoriei noastre, căsătoria fiind de bună seamă starea care-i infuentează cel mai mult pe oameni și-i schimbă cel mai tare, și prin urmare se cuvine să fii foarte atent la începuturile ei. Pe Luisa o schimba în ordinea firească, mai întîi în amănunte cum se întîmplă totdeauna cu femeue îndată ce sînt supuse unui proces de transformare profundă, însă am început să mă îndoiesc dacă eram eu, sau eu în cadrul căsătoriei noastre, cel căruia îi era destinată această transformare, conditionînd-o cel puțin. Nu nu-a plăcut nici să văd că noua noastră casa, ale cărei posibihtăți erau infinite de variate, prindea să refecte ici și colo un gust care nu era al Luisei și nici chiar al meu, deși eu mă obișnuisem cu el și-l moștenisem în parte. Noua casă începea să semene puțin, începea să amintească întrucîtva de cea a copilăriei mele, adică de casa lui Ranz, tatăl meu, ca și cum acesta ar fi dat indicații în timpul vizitelor sau prin simpla-i prezență ar fi creat exigențe căroră, dat fiind lipsa de continuitate în ce le privește pe ale mele și inexistenta unui criteriu ferm al Luisei, li s-ar fi dat curs fără întîrziere. Masa mcă de lucru, despre care eu dădusem doar instrucțiuni vagi, a fost aproape replica celei comandale acum douăzeci și cinci de ani de tata, cu instrucțiuni foarte precise, unui tîmplar din Segovia, faimosul Fonfrias, pe care l-a cunoscut în trecere într-o vară: o masă uriașă, prea mare pentru puținele-mi trebuinte, în fonnă de U dreptunghiular și cu o multime de sertare pe care nu voi ști și nu știu să le umplu. Biblioteca, pe

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 89
care eu mi-aș fi dorit-o albă țdeși am uitat s-o precizez), apăm de culoarea mahonului la întoarcerea mea dintr-una din călătorii țdar nu din lemn de mahon, desigur), și nu numai atît: tatăl meu. Ranz, și-a dat osteneala să desfacă lăzile care mă așteptau și să-mi aranjeze cărțile așa cum și le tinuse totdeauna pe ale lui, grupate pe limbi și nu pe materii și, în cadrul acestora, în ordinea cronologică a autorilor după anul de naștere. Ca dar de nuntă ne-a dat niște bani țdestul de mulți, a fost generos), dar puțin mai tîrziu, eu fiind plecat, ne-a făcut cadou două tablouri valoroase care se afaseră mereu la el acasă țun mic Martin Rico și un Boudin încă și mai mic) și astfel ajunseră la mine, Veneția și Trouville, amîndouă superbe, și totuși aș fi preferat să le văd mai departe, acolo unde atîrnaseră ani de zile și nu în salonul casei mele care, cu Veneția și Trouville acolo, chiar dacă la scară redusă țdebarcademl de la San Trovaso și plaja), semăna grozav cu amintirea-mi din tinerețe a salonului de la el de acasă. Se ivi și un balansoar fără ca eu să știu dinainte, obiect preferat al buncii cubaneze, soacra lui, cînd venea să ne viziteze pe vremea copilăriei mele, și care, după moartea ei, a ajuns în stăpînirea tatii, nu atît spre a se legăna în singurătate cît pentru a adopta în el posturi originale în cursul petrecerilor pe care le dădea adesea, invitînd perechi căsătorite și prieteni.

Nu atît pentru a se legăna. Nu atît spre a se legăna în singurătate, dacă ar fi să poți ști ce se petrece cu cineva cînd e singur. Dar tata nu s-a legănat niciodată, ba dimpotrivă,,ar fi privit gestul acesta ca pe un fel de capitulare intună, ca pe o confirmare a ceea ce a încercat sau mai curînd a reușit să evite veșnic: să fie bătrîn. Tatăl meu Ranz e cu treizeci și cinci de ani mai mare ca mine, dar n-a fost nicicînd bătrîn, nici măcar acum. De o viață întregă amînă această stare, lăsînd-o pentru mai tîrziu sau poate nepasîndu-i de ea, și cu toate că nu se poate face prea mult împotriva schimbării înfățișării și a privirii țpoate ceva mai mult împotriva celei dintîi), el este un om în atitudinea și spiritul caruia n-am văzut niciodată trecerea anilor, niciodată cea mai mică trans-

formare, niciodată n-au apărut la el gravitatea și oboseala care se făceau simțite la mama pe măsură ce eu creșteam, nici nu i s-a stins strălucirea ochilor, pe care ochelarii ocazionali pentru vederea-i istovită o șterseseră brusc din privirea ei, nici n-a părut vulnerabil la loviturile și umilințele ce marchează existența tuturor, și nu și-a neglijat felul de a se îmbrăca nici o zi din întreaga sa viață, veșnic la patru ace încă de dimineată, gata parcă să asiste la o ceremonie, chiar dacă n-avea de gând să iasă în oraș și nu aștepta nici o vizită. Totdeauna a mirosit a colonie și a tutun și a mentă, uneori puțin a lichior și a piele, de parc-ar fi fost cineva venit din . colonii. Acum aproape un an, când Luisa și cu mine ne-am căsătorit, oferea imaginea unui bărbat matur, semet și zîmbitor, întinerit într-un fel plăcut, plin de haz și prefăcîndu-se cam aiurit. De cînd mi-l aduc eu aminte a purtat veșnic pardesiul pe umeri, fără să-și îmbrace vreodată mînecele, într-un amestec de sfidare a frigului și credință nestrămutată într-o serie de amănunte exterioare ce ar avea drept rezultat impresia că e un bărbat elegant sau cel puțin dezinvolt. Acum un an avea încă aproape tot părul, alb și des și extrem de bine pieptănat cu cărarea în dreapta (o carare foarte marcată, de copil), fără să și-l lase să se îngălbenească deloc, un cap de bumbac pufos sau polar ce se înălța foarte drept din cămăși impecabil călțate și cravate în culori vii frumoase și roșii. Totul la el a fost mereu plăcut, de la caracterul doar la :suprafață pasionat pînă la manierele în chip sobru degajate, de la privirea-i ageră (de parcă totul l-ar amuza, sau ar descoperi pretutindeni ceva nostim) pînă la neîncetatele sale glume afabile, un barbat viguros și cu haz. Avea niște trăsături nu chiar regulate, și totuși a trecut veșnic drept un tip frumos, căruia îi plăcea să placă femeilor, dar poate se mulțumea ca totul să se petreacă doar la distanță. Cine l-ar fi cunoscut acum aproape un an (și Luisa l-a cunoscut cu puțin înainte) l-ar fi socotit desigur un crai bătrîn trecut și revoltat de propria-i decădere, sau poate dimpotrivă, un muieratic în teorie și niciodată uzat, cineva înzestrat cu toate condițiile ca să fi dus o viață galantă intensă și care totuși, dintr-o fidelitate căutată sau din lipsa unei adevărate ocazii sau chiar a îndrăzneții, nu s-a consumat punîndu-se la încercare; cineva care, la fel cum făcea cu bătrînețea, ar fi amînat în veci exercitarea puterii sale de seducție, poate pentru a nu răni pe nimeni. (Însă noi, copiii, ignorăm totul despre părinți, sau ne stîmesc prea tîrziu interesul.) Ceea ce frapa cel mai tare pe chipul său erau ochii de o vioiciune incredibilă, uneori uimitori prin devoțiunea și pătrunderea cu care puteau să privească, de parca toate cîte vedeau în orice clipă ar fi de o importanță extremă, vrednice nu numai să fie văzute ci și cercetate cu luare-aminte, observate într-un chip exclusiv, reținute spre a păstra în propria memorie fiecare imagine captată, ca un aparat fotografic ce nu s-ar putea încrede în simplul său proces mecanic, pentm a înregistra tot ce e în jur, și-ar trebui să se străduiască ei înșiși mult, să-și aducă din plin contribuția. Ochii aceia dezmierdau ceea ce contemplant. Ochii aceia erau de culoare foarte deschisă, dar fără strop de albastru în ei, de un căprui atît de palid încît din pricina asta căpătau limpezime și strălucire, aproape de culoarea vinului alb cînd vinul nu-i nou și lumina îi învăluie, iar la umbră sau

Javier Marias
noaptea erau aproape de culoarea otelului, ochi lichizi, mai mult de răpitoare decît de pisică, singurul animal la care găsești gama aceea de culori. În schimb, ochii lui n-aveau fixitatea sau nedumerirea privirilor de pisică, ci erau mobili și scilipitori, împodobiti cu gene lungi întunecate ce atenuau iuteala și încordarea mișcărilor neîncetate, priveau cu respect și ișcoditor și în același timp nu pierdeau nimic din ce se întîmpla în cameră sau pe stradă, ca ochii amatorului de tablouri cu experiență care n-are nevoie să se uite de două ori ca să vadă ce e zugrăvit pe fundalul pînzei și care, cu căutătura-i atotcuprinzătoare, ar putea reproduce compoziția pe loc, doar văzînd-o, dacă ar ști și el să picteze. Cealaltă caracteristică frapantă a chipului lui Ranz și singura pe care am moștenit-o eu era gura, cămoasă și prea conturată, ca și cum ar fi fost adăugată în ultima clipă și ar aparține altcuiva, ușor nepotrivită cu celelalte trăsături, despărțită de ele, o gură de femeie pe o față de bărbat, cum de atîtea ori mi s-a spus

despre a mea, o gură feminină și roșie care o fi provenind de la cine știe ce străbunică sau strămoașa, vreo femeie mîndră care n-a vrut să dispară de pe pămînt cu ea și ne-a transmis-o' nouă, fără să-i pese de sexul nostru. Și mai era încă o a treia trăsătură, sprincenele stufoase și veșnic ridicate, una sau cealaltă sau amîndouă în același timp, gesturi deprinse pesemne din tinerete, de la primii actori de la începutul anilor treizeci, și care după acest deceniu se păstrează mai curînd ca o ciudată originalitate involuntară, un amănunt uitat în distrugerea sistematică la care ne supune timpul, distrugere a ceea ce sîntem și a ceea ce facem. Tata își înălța sprincenele bogate, mai întîi de culoarea paiului iar apoi albe, din orice motiv sau chiar fără motiv, ca și cum arcuirea lor i-ar completa îți 'chip teatral felul lui de a pnyi atît de precis.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 93

Astfel m-a privit întotdeauna, de cînd eram copil și trebuia să-mi ridic ochii pînă la înălțimea lui considerabilă, doar dacă nu se lăsa el pe vine sau dacă nu stătea jos ori culcat. Acum statura noastră e identică, însă ochii lui mă privesc mai departe cu ușoara ironie a sprîncenelor ca niște umbreluțe de soare deschise și cu fulguranta neclintire a pupilelor, pete negre pe irisul lui solar, ca două puncte centrale ale unei singure tinte. Sau așa mă privea pînă de curînd. Așa m-a privit în ziua căsătoriei mele cu Luisa, tînăra soție a celui care nu mai era copil, dar pe care el îl cunoscuse și-l tratase ca pe un copil prea multă vreme pentm a-l putea considera altceva, în vreme ce pe ea, pe mireasă, o cunoștea ca persoană adulta, sau mai mult, ca mireasă. Mi-aduc aminte că la un anumit moment al ceremoniei m-a luat deoparte, în afara salonului pe care-l închiriasem în frumosul și vechiul Cazinou de pe Alcalá 15, într-o mică încăpere alăturată, după ce și-au pus semnatura martorii (martori falși, prieteni care făceau pe martorii, martori de formă). M-a reținut cu o mîină pe umăr (pe mîină pe umăr) pe cînd lumea ieșea și se întorcea în salon, pînă rămaserăm singuri. Atunci închise ușa și se așeză într-un fotoliu adînc, iar eu m-am sprijinit de masă, cu brațele încmcișate, eram amindoi îmbrăcați ca de nuntă, el mai mult, eu mai puțin, chiar dacă se oficiase căsătoria civilă, doar căsătoria civilă și atît. Ranz aprinse o țigaretă subtire din cele pe care le fuma de obicei cînd era în public, fără să tragă în piept. Își ridică imens sprîncenele, care-i deveniră ascuțite, zimbi amuzat și-și aținti privirea plină de ferveare pe fața mea, în momentul acela mai sus decît a lui. Și mi-a spus:

- Mă rog, te-ai însurat. Ei bine, și acum?

El a fost primul care a pus întrebarea **asta, sau mai bine** zis, care a formulat întrebarea asta pe care **eu mi-o tot**

94

Javier Marias

puneam de dimineață, de la oficierea cununiei și chiar dinainte, din ajun. Imi petrecusem noaptea înlr-un somn superficial și agitat, probabil dormind dar crezind ca am insomnie, visînd că nu dormeam, trezindu-mă cu adevărat din cînd în cînd. Spre cinci dimineața am șovăit dacă s-aprind lumina, căci fiind primăvară vedeam deja prin jaluzelele ridicate ivirea zorilor și puteam desluși obiecte și mobile, cele din donnitorul meu. „N-o să mai dorm singur decît întîmplător sau în călătorie”, înii trecuse prin cap în vreme ce șovăiam dacă s-aprind lumina ori sa văd cum zorile înaintează peste clădiri și copaci. „Începînd de mîine, și se presupune că pentm mulți ani, n-o să pot dori s-o văd pe Luisa, fiindcă o s-o și văd de fapl îndată ce voi deschide ochii. N-o să mă pot întreba cum o să arate astăzi, nici cum o să apară îmbrăcată, căci o să-i văd fața de cum incepe ziua și poate o s-o văd îmbrăcîndu-se, ba chiar o să se îmbrace cum îi voi spune eu, dacă-i mărturisesc ce preferințe am. Începînd de mîine nu vor mai exista micile necunoscute care preț de aproape un an mi-au umplut zilele, sau au făcut să-mi trăiesc zilele în modul cel mai minunat cu putință, adica în stare de vagă așteptare și de vagă ignoranță. Voi ști prea mull, voi ști mai mult decît vreau să știu despre Luisa, voi afa ceea ce mă interesează în legătură cu ea, dar și ceea ce nu mă interesează, nu va mai exista selecție nici alegere, ușoara și minima alegere zilnică ce presupune să-i telefonez, să ne dăm întîlniri, să ne căutăm din ochi la intrarea într-un cinema-tograful sau printre mesele unui restaurant sau să mă dichisesc

și să plec sa-i fac o vizită. Nu voi vedea rezultatul, ci procesul, care poate nu mă interesează. Nu știu dacă vreau să văd cum își pune ciorapii și și-i potrivește la talie și mai jos, nici să afu cîttimp stă în baie dimineața, dacă-și dă cu cremă pe față

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 95

inainte de a se culca sau ce dispoziție are cînd se trezește și mă vede alături. Cred că noaptea nu vreau să mă pomenesc cu ea sub cearșaf în cămașă de noapte sau pijama, ci s-o dezbrac începînd cu hainele de stradă, s-o privez de aparenta pe care a avut-o în timpul zilei, nu de cea pe care tocmai o capătă în fața mea, singuri la noi în dormitor, poate cu spatele întors spre mine. Cred că nu-mi place faza asta intennediară, după cum, probabil, nici nu vreau să știu prea bine care-i sînt defectele, nici să fiu neapărat la curent cu cele pe care le va căpăta o dată cu trecerea lunilor și a anilor, și care vor fi necunoscute celorlalte persoane care o vor vedea, ne vor vedea. Cred, de asemenea, că nu vreau să vorbesc de noi, să spun *ne-am dus ori mergem sa ciunpărăm un pian* sau *o să avem un wpil* sau *avem o pisică*. Se prea poate să avem copii și nu știu dacă vreau, deși nu m-aș împoînvi. Știu că mă interesează, în schimb, s-o văd dormind, să-i văd chipul cînd e adormită sau fără cunoștmță, să-i cunosc expresia blîndă sau aspră, chinuită sau molcomă, copilaroasă ori îmbătrînită cînd nu se gîndește la ceva anume sau nu-și dă seama că stă pe gînduri, cînd nu face nimic, cînd nu se poartă într-un mod studiat, așa cum facem toți într-o măsură mai mare sau mai mică de față cu orice martor, chiar dacă nu ne pasă de martor și e vorba de tatăl nostru sau de nevastă sau de bărbat."

Am mai văzut-o dormind în cîte o noapte, dar nu în atîtea încît s-o pot recunoaște în somn, în acela în care în sfîrșit uneori încetăm să mai semănăm cu noi înșine. De asta mă însor miine, cu siguranță, viața de zi cu zi e cauza, și de asemenea pentru că e logic și pentru că n-am făcut-o niciodată, lucrurile cele mai importante se fac din logica și ca să le încerci sau fiindcă sînt inevitabile. Pașii pe care-i faci într-o noapte la întîmplare și fără nici o urmare sfîrșesc prin a te aduce într-o

96 Javier Marias
situație imposibilă după o vreme sau în viitorul abstract și, cînd ne pomenim în această situație, ne întrebăm uneori cu speranță naivă: „Și dacă n-aș fi intrat în cafeneaua aceea? Și dacă nu m-aș fi dus la petrecerea aceea? Și dacă n-aș fi răspuns la telefon marți? Și dacă n-aș fi acceptat să lucrez în acea zi de luni?” Ne punem aceste întrebări cu mocență, crezînd o clipă țdar numai o clipă) că în cazul acesta n-am fi cunoscut-o pe Luisa și nu ne-am afa în pragul unei situații inevitabile și logice, căci tocmai fiindcă este așa nu mai putem ști dacă dorim sau dacă ne îngrozește, nu putem ști dacă vrem ceea ce ni s-a pămt că vrem pînă în prezent. Dar totdeauna o cunoaștem pe Luisa, e naiv să-ți tot pui întrebări aiurea fiindcă totul e așa, a te naște depinde de o mișcare întîmplătoare, de o frază spusă de un necunoscut în celălalt capat al lumii, de interpretarea unui gest, de o mîină pe umăr și de o șoaptă care s-ar fi putut să nu fie șoptită. Fiecare pas făcut și fiecare cuvînt rostit de orice om în orice împrejurare țcînd ezită sau cînd e convins, cînd e sincer sau cînd minte) au consecințe inimaginabile care-l afectează pe cel care nu ne cunoaște, pe cel care nu s-a născut sau nu știe că va trebui să ne suporte, și devin în adevăratul sens al cuvîntului o problemă de viață și de moarte, atîtea vieți și atîtea morți își au enigmatica obîrșie în ceea ce nimeni nu observă și nimeni nu-și amintește, în berea pe care ne-am hotărît s-o bem după ce-am stat pe gînduri dacă avem timp, în buna dispoziție care ne-a făcut să ne arătăm simpatici cu cel care tocmai ne-a fost prezentat, fără să știm că numai cu cîteva clipe inainte strigase la cineva sau făcuse rău cuiva, în tortul pe care ne oprim să-l cumpărăm mergînd la prînz să mîncăm la părintii noștri acasa, și pe care pînă la urma nu-l cumpărăm, în doml de a auzi o voce chiar dacă nu ne-ar păsa prea mult ce avea să

INIMA ATIT DE ALBA_

spună, în telefonul hazardat pe care l-am dat cu acest scop, în dorința noastră de a rămîne acasă pe care nu ne-am îndeplinit-o. A pleca, și a vorbi, și a face, a te mișca, a privi și a auzi și a fi văzuți constituie pentm noi un risc pennanent, nici măcar dacă ne închidem în casă și dacă tăcem și stăm liniștiți aceasta nu ne salvează de unnări, de situațiile logice

și inevitabile, de ceea ce azi e iminent și era cu totul neașteptat acum aproape un an, sau acum patru, sau zece, sau o sută, sau chiar ieri. Mă gândesc că mâine mă căsătoresc cu Luisa, dar s-a făcut cinci și e de-acum azi când mă căsătoresc.

Noaptea apaițme zilei dinainte după credința noastră, dar nu și după ceasuri, al meu pe noptieră arată cinci și un sfert, deșteptătorul cinci și paisprezece, amîndouă sînt diferite de impresia pe care încă o am, senzația că e tot ieri și nu s-a făcut încă azi. Peste șapte ore. Poate că nici Luisa nu doanne, trează în camera ei la cinci și un sfert, fără să aprindă lumina, singură, aș putea să-i dau un telefon, la fel de singură ca mine, dar aș speria-o, pentru ultima dată fiecare singur. În afară de ocazii excepționale și de călătorii, amîndoi călătorim mult, va trebui să ne schimbăm ritmul ăsta, ar crede poate că sun ca să anulez totul în puterea nopții, să dau înapoi și să nesocotesc logica și să evit inevitabilul. Niineni nu poate fi sigur de nimeni în nici o clipă, nimeni nu poate avea încredere, și s-o fi gîndind: „ei bine, și acum?“, sau s-o fi gîndind că nu-i sigură că vrea să mă vadă bărbierindu-mă zilnic, aparatul face zgomot și în barbă au început să-mi iasă fire cămnte, cînd nu mă rad par mai bătrîn și de asta mă rad zilnic cu zgomot, o s-o fac îndată ce mă scol, e tîrziu și încă nu dorm și miine ar trebui să arăt bine, peste șapte ore voi declara în fața martorilor, în fața tatălui meu, că voi rămîne întotdeauna împreună cu Luisa, în fața părintilor ei, că asta

98
Javier Marias
mi-e intenția, o voi declara oficial și cu voce tare, și spusele mele se vor consemna și vor sta mărturie.

- Asta-mi zic și eu, i-am răspuns tatii.

„Ei bine, și acum?“

Ranz zimbi și mai tare și făcu să joace în aer un nor mare de fum pe care nu l-a tras în piept. Veșnic fuma așa, pentru impresie.

- Fata asta îmi place mult, zise. Îmi place mai mult ca oricare din cele pe care mi le-ai adus în toți anii aceștia cît ai fost un crai aiurit, nu, nu protesta, un adevărat crai. Mă amuză împreună cu ea, ceea ce nu se prea întimplă cu persoane atît de diferite ca vîrstă, deși nu știu dacă pînă acum mi-a dat atîta atenție penîni că unna să se mărite cu tine, sau fiindcă nu știa dacă avea s-o facă, tot așa cum tu ai fost pesemne amabil cu proștii ăia de părinți ai ei și vei înceta să mai fii după cîteva luni, presupun. Căsătona schimbă totul, cel mai mic amănunt, chiar și în timpurile astea cînd voi credeți că nu. Ce-a fost între voi pînă acum n-o să mai aibă a face cu ce o să fie în anii următori, vei vedea asta începînd chiar de mâine. Cel mult o să vă rămînă vechile glume de odinioară, ca niște păreri, pe care nu totdeauna vă va fi ușor să le regăsiți. Și afecțiunea adîncă, bineînțeles. Veți tînji după lunile acelea trecute cînd vă aliați împotriva celorlalti, împotriva oricui, mici feste împărtășite vreau să zic, dar peste cîteva ani singurele aliante vor fi unul împotriva celui alt. Ma rog, nu-i nimic grav, nu-ți face griji, resentimentele inevitabile ale vieții în comun vreme îndelungată, o plictiseală suportabilă și la care oricum nu se renunță îndeobște.

Vorbea domol, ca totdeauna, căutîndu-și unele cuvinte cu multă grijă (*crai, alianțe, păren*) nu atît pentru a fi exact cît pentru a face efect și a se asigura că e ascultat cu atenție-

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 99

obliga să fii cu ochii în patm, chiar dacă ai auzit de o mie de ori ce spunea. Totuși asta n-o mai spusese niciodată, din cîte îmi aminteam, și m-a surprins tonul ambiguu pe care-l folosea, ironic ca de obicei dar mai puțin afabil ca de obicei: comentariile sale erau aproape la fel ca ale celui care-ți strică buna dispoziție, chiar dacă în unele clipe și eu mi-aș fi închipuit lucruri asemănătoare sau mai rele, de cînd Luisa și cu mine fixaserăm data acelei zile care sosise astăzi. Îmi imaginaserăm și altele mai bune, dar nu-i totuna să le ascuți.

- Bine mă mai susții, i-am spus. Ce mai încurajare, nu m-așteptam la așa ceva de la tine; de față cu cealți păreai mai mulțumit.

- Oh, dar sînt, zău, crede-mă, sînt foarte mulțumit, întrebă pe oricine vrei, am dus-o toată ziua într-o sărbătoare, încă dinainte de ceremonie. Singur, acasă, înainte de a pleca, am închinat pentm voi în fața oglinzii un pahar cu vin de **Rin, un** Riessling, am destupat sticla dmadins pentm eveniment,

restul o să se strice. Vezi doar cât de tare mă bucur, stric o sticlă excelentă pentru un mic toast solitar și matinal. Și după ce a terminat de vorbit a ridicat din sprincene cu o expresie inocentă, inocența de data asta alcătuită dintr-un amestec de tmfie și prefăcută uimire.

- Ce anume vrei să-mi spui atunci?

- Nimic deosebit, nimic deosebit. Voiam să stau singur cu tine citeva minute, n-or sa ne ducă doml, după ceremonie nu mai avem nici o importanța, petrecherile de nuntă sînt ale invitatilor, nu ale celor care se căsătoresc și le organizează. A fost o idee bună să venim aici, nu-i așa? Voiam doar să te întreb ce te-am întrebat: ei bine, și acum? Dar tu nu-mi raspunzi.

Javier Marfas

- Acum nimic, am zis eu. Eram ușor iritat *dó* atitudinea lui, și pe deasupra aveam chef să mă întorc lîngă Luisa și lîngă prietenii mei, compania lui Ranz nu-mi aducea nici o ușurare dacă ar fi să am nevoie de vreo ușurare. Într-un anume sens era ceva caracteristic tatălui meu să mă retină între patru ochi în momentul cel mai nepotrivit, în altul era însă neobișnuit. Era cam nelalocul lui că nu s-a mărginit să mă bată pe umăr și să-mi ureze noroc, chiar dacă ar fi fost ceva retoric și ar fi durat citeva minute. Și-a tras bine ciorapii sport pe sub pantalon înainte de a-și pune prudent unul peste altul picioarele lungi.

- Nimic? Cum nimic? Haide, nu se poate începe așa, trebuie să te gîndești la ceva, ai zăbovit destul cu însurătoarea și în cele din urmă ai făcut-o, poate nu-ți dai seama. Dacă ceea ce te sperie e să mă faci bunic, nu-ți face griji, cred că n-am o vîrstă nepotrivită pentru asemenea rol.

- La asta te refereai cînd ai zis ei bine, și acum?

Ranz își netezi părul polar puțin cam trufaș, cum făcea uneori fără să vrea. Și-l potrivea sau mai curînd schița g^stul de a și-l potrivi, abia dacă-l atingea cu vîrfurile degetelor, de parcă intenția lui inconstientă ar tî să și-l aranjeze, dar contactul acela l-ar fi speriat și l-ar fi făcut să-și dea seama de asta. Avea la el pieptene dar nu-l folosea de față cu martori, chiar dacă martoml era fiul lui, copilul care nu mai era copil sau în ochii lui continua să fie în ciuda faptului că ajunsese la jumătatea vieții.

- Ah, nu, deloc, și n-am nici o grabă, nici voi nu trebuie să va grabiți, nu c-aș vrea să ma amestec, dar așa cred eu. Vreau numai să știu cum faci față acestei situații noi, chiar acum, cînd te afi în ea. Asta-i tot, doar curiozitate.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

Și-și desfăcu mîinile ridicîndu-le spre mine, ca cineva care arată că e dezannat.

- Nu știu, nu-i fac față în nici un fel, o să-ți spun mai tîrziu. E de sperat, cred eu, ca azi să nu mă întreb una ca asta. Stăteam sprijinindu-mă de masă, unde rămăseseră semnăturile inutile ale martorilor intîrziati. M-am îndreptat puțin, primul semnal ca socoteam discuția încheiată și voiam să mă întorc la petrecere; însă el nu-mi însoți gestul stinglnd la rîndul lui țigara sau îndreptîndu-și picioarele. Pentm el conversația trebuia să mai continue puțin. Am crezut că voia să-mi spună ceva anume dar nu șda cum sau nu era convins că vrea s-o facă. Asta era într-adevăr caracteristic lui Ranz, care de multe ori îi obliga pe alții să răspundă la întrebări pe care el nu le pune, ori să abordeze vreun subiect nementionat de el, chiar dacă subiectul acela ar fi singurul care stăruia atunci în capul lui frapant ce părea pudrat cu talc.

Eu îl cunosc prea bine ca sa-i cînt în strună.

^

- E de sperat, îngînă. Nu cred c-ar fi ninuc de sperat. Eu, bunăoară, nu mai speram să te însori. Acum abia un an aș fi pus pariu că nu, mă rog, am și făcut-o cu Custardoy și cu Rylands prin corespondență, și am pierdut niște bani, vezi bine. Lumea-i plină de surprize și de secrete. Credem că li cunoaștem tot mai bine pe cei de lîngă noi, dar timpul aduce cu sine mai mult necunoscut decît posibilitate de cunoaștere, de fiecare dată poți afa tot mai puțin, de fiecare dată zona din umbră se lărgește. Chiar dacă sporește și cea din lumină, totdeauna întunericul e mai cuprinzător. Luisa și cu tine veți fi avînd secrete, banuiesc, Rămase tăcut citeva secunde și, văzînd că nu răspundeam, adăugă: Dar bineînțeles, tu na le

știi decît pe ale tale, de n-ar fi așa, ale ei ar înceta să mai fie secrete.

102 Javier Marias

Ranz continua să surîdă cu buzele-i atît de bine conturate și identice cu ale mele, deși ale lui își pierduseră culoarea și erau năpădite de riduri verticale ce pomeau de la bărbie și dinspre locul unde în tinerețe purtase mustată, după cum reieșea din fotografiile de pe atunci, însă eu n-am apucat să-l văd cu ea. Cuvintele lui păreau cam răuvoitoare țin primul moment am crezut că știa ceva despre Luisa și așteptase pînă după nuntă ca să mi-o spuna), dar tonul nu era deloc cu rea intenție, nici măcar ambiguu. Dacă n-aș exagera, aș spune că era un ton descumpănit. Era ca și cum s-ar fi rătăcit îndată ce începuse să vorbească și acum n-ar mai ști cum să se îndrepte spre ceea ce dorea. Eu puteam să-l ajut, sau nu. Zîmbea prietenos cu țigareta-i subțire în mînă, era deja consumată, avea mai mult scmm decît film, n-o mai scuturase de cîteva minute, probabil n-o stingea ca să nu-și sporească neajutorarea. Am luat scmmiera, i-am apropiat-o și mai mult și i-am tinut-o, și atunci a strivit chiștocul, și-a frecat degetele, filtrul ars mirosea urît. Și-a înlăntuit mîinile mari ca întregu-i trup și capu-i parcă pudrat cu făină, în ele i se vedea mai bine vîrsta, puțin doar, nu prea tare, avea zbîrcituri dar nu și pete. Zîmbea acum cu afabilitate, după obiceiul lui, aproape cu smerenie, fără ironie, ochii priveau limpezi, ochii lui ca două picături uriașe de lichior sau de oțet, ne afam mai curînd în penumbră. Nu era un om bătrîn, niciodată n-a fost, cum am mai spus, însă !n momentele acelea l-am văzut îmbătrînit, adică speriat. Există un scriitor pe nume Clerk sau Lewis care a scris .despre sine după moartea soției, și a început astfel:

„Nimeni nu mi-a spus vreodată că suferința e o senzație atît de aseănătoare fricii". Poate era suferința ceea ce oglindea zîmbetul lui Ranz, părintele meu. E știut că mamele plîng și simt ceva asemănător cu durerea cînd li se căsătoresc copiii, INIMĂATÎTDEALBĂ 103

poate că tata simțea propria lui mulțumire, dar și durerea pe care ar fi încercat-o mama, care murise. O durere a altcuiva, o teamă a altcuiva, o durere și o teamă ce proveneau de la altă ființa al cărei chip îl cam uitaserăm amîndoi, e curios cum se șterg trăsăturile celor care nu ne mai văd și pe care nu-i mai vedem, din pricina unei supărări sau a absenței sau a mortii, e curios cum le uzurpă locul într-o singură 71 propriile lor fotografii veșnic tăcute, mama a rămas fără ochelari, fără ochelarii săi de vedere pe care s-a obișnuit.să-i poarte prea mult în ultimii ani, a rămas reprezentată de portretul ales de mine de pe cînd avea douăzeci și opt de ani, o femeie mai tînără decît sint eu acum, cu o expresie blîndă și niște ochi ușor resemnați pe care nu-i avea, cred eu, în mod firesc, ci erau veseli ca ai bunicii de la Havana, maică-sa, amîndouă rîdeau între ele, rîdeau adesea împreună, dar e adevărat că amîndouă aveau uneori și o privire stăruitoare plină de amărăciune sau frică, bunica își întrerupea uneori legănatul în balansoar și răminea cu ochii pierduți, arși și fără să clipească, parcă de curînd trezită din somn și neînțelegînd încă, uneori stătea uitîndu-se la fotografiile sau la tabloul fetei sale trecute în neființă înainte de a mă naște eu, o privea un minut sau poate mai mult, cu siguranță fără să se gîndească ori să-și aducă măcar aminte, fără durere sau teamă retrospectivă. Și mama o privea tot astfel uneori pe sora ei îndepărtată, se întrerupea din citit și-și scotea ochelarii de vedere, cu un deget in carte să nu piardă pagina și ochelarii în mîna cealaltă rămînea uitîndu-se fie în gol fie spre cei morți, chipuri ce au fost vazute crescînd dar nu îmbătrînind, chipuri în mișcare pe care brusc ne-am obișnuit să le vedem în repaus, nu pe ele ci imaginea lor, fata vie a mamei se apuca să le privească, ochii ei deveneau melancolici poate la sunetul fașnetei ce răzbătea

104 Javier Marias

din stradă la orice oră in Madridul copilăriei mele și care atunci cînd încpea îi făcea să se oprească o secundă pe toți cei din casă, mamele și copiii leneși sau bolnavi și servitoarele, care ridicau privirea și chiar se duceau la balcon sau la fereastră să vadă din nou ceea ce era veșnic la fel, un om negricios cu pălărie și fașnetă, un om automat care întrerupea fredonatul femeuor sau îl dirija și făcea să se umple de melancolie căutătura locuitorilor preț de o clipă, sau pe cea a

mamei nu numai o clipă, durerea și teama nu sînt trecătoare. Mamele și copiii și servitoarele reactionau mereu la sunetul acela înălțîndu-și ochii, îndreptîndu-și gîtul ca animalele, și mai reacționau în același fel la șuieratul pătrunzător al tocilarilor, femeue gîndindu-se un moment dacă toate cuțitele din casa tăiau cum se cuvînc sau era nevoie să dea fuga cu ele în stradă, întreprîndu-și treburile sau scuturîndu-se de indolență pentru a-și aminti și a-și bate capul cu ascuțitul, sau poate adîncindu-se pe neașteptate în secretele lor, secrete pătimite ori doar păstrate, adică trăite sau doar auzite. Și atunci se întîmpla uneori, ridicînd capul ca s-asculte melodia automată sau un șuierat ce se repeta și invadea toată strada, ca privirea să li se îndrepte spre portretele celor absenți, o jumătate de viață uitîndu-se la fotografii sau tablouri de-a pururi enigmatice, cu ochi neclintiti sau zîmbet protestesc, și încă o viață, sau Jumătate, a celuiilalt, fiul, sau sora sau văduvul, primind aceste priviri protesti și neclintite în fotografia de care nu totdeauna cel care o vede își amintește cînd a fost făcută: bunica uitîndu-se la fata ei moartă, și mama la sora ei moartă, căreia i-a luat locul; tata și cu mine privind-o pe ea și eu încep să mă pregătesc să mă uit la el, la Ranz, părintele meu; și iubita mea Luisa, proaspăt căsătorită în salonul de alături, fără să știe că pozele pe care

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 105

azi ni le-am făcut vor fi odată obiectul privirilor ei, cînd nu va mai avea înaintea nici măcar jumătatea ei de viață, iar a mea se va fi sfîrșit. Însă nimeni nu știe ordinea morților și nici a celor vii, al cui rînd va veni mai întîi, al durerii sau mai întîi al fricii. Poate Ranz întmchipa acum durerea și teama care reveneau aici, în expresia-i zîmbitoare, plină de compasiune și blîndețe, în mîinile-i rămase fără țigară, înlănțuite și leneșe, în șosetele sport bine trase ca să nu i se vadă niciodată vreoa bucată de picior, o bucată de carne bătrînă ca cea a vacii Verum-Verum, came de fotografie, în cravata înforată puțin cam lată pentm zilele noastre și în culori atît de bine asortate, puțin cam lat și nodul atît de bine făcut. Se vedea cît de comod stătea acolo, de pare-ar fi patronul Cazinoului din Madrid cită vreme îl închiriasse, dar se vedeași clt era de stingher, eu nu-l ajutam să-mi spună ce anume nu-i dădea pace, ce hotărîse să-mi aducă la cunoștință - poate n-o.făcuse încă - în ziua căsătoriei mele cînd m-a reținut în încăperea alăturată salonului cu petrecerea, punîndu-mi mîna pe umăr. Acum am văzut limpede: nu era vorba că nu știa cum să-mi spună, ci de o superstiție care-l paraliza, să nu știi ce poate aduce noroc sau ghinion, dacă să vorbești sau să taci, sa nu taci sau să nu vorbești, să lași lucrurile să-și unneze cursul fără să le invoci nici să le alungi și nici să nu intervii prin viu grai ca să infuențezi acest curs, să te exprimi prin cuvinte sau să nu faci nici o remarcă, să atragi atenția sau mai bine să nu dai idei, uneori ne dau idei cei care ne previn împotriva acestor idei, ni le dau tocmai pentru că ne previn, și fac astfel să ne treaca prin cap ceea ce altminteri nu ne-am imaginat niciodată.

- Secrete? Ce tot spui? i-am zis.

106

Javier
107

Marias

INIMĂ ATÎT DE
ALBĂ

Ranz se înroși puțin sau așa mi s-a parut, ca un fel de culminare și sfîrșit ale momentanei lui descumpăniri; dar imediat îi pieri din obraji rumeneala care la persoanele în vîrstă apare arareori, și o dată cu ea și expresia zîmbitoare și cam timpă de durere sau teamă sau de amîndouă. Se ridică, sîntem acum de aceeași statură, și-mi puse iar mîna-i mare pe umăr, hotărît și privindu-mă foarte de aproape, cu stăruintă dar fără alte gînduri, mîna lui pe umărul meu a fost aproape ca lovitura spadei late prin care se ridica la rang de cavalier cel care nu era: optase pentru dmmul de mijloc sau insinuare, nu se hotărîse, ori era poate o amînare. Vorbi cu seriozitate și calm, fără să mai zîmbească, scurtele-i cuvinte au fost rostite fără surîsul care mai totdeauna se ivea pe buzele-i la fel de cărnoase ca ale mele și îndată după ce le spuse surîsul îi reveni. Scoase apoi altă țigară subțire din tabachera lui demodată și deschise ușa. Pătrunse zgomotul petrecerii și în

depărtare am văzut-o pe Luisa vorbind cu două prietene și un fost logodnic care mi-e antipatic, dar se uita spre ușa noastră pînă atunci închisă. Ranz mi-a făcut un gest cu mîna, de despărtire sau punere în gardă sau încurajare țde parc-ar spune „O să mai vedem”, sau „Curaj” , sau „Ai grijă”) și ieși din încăperea, înaintea mea. L-am văzut inveselinindu-se imediat, pomit să facă bancuri și să rîdă în hohote cu o doamnă care nu știu cine era, de bună seamă provenea din jumătatea Luisei, din jumătatea de invitați la nunta mea pe care nu-i văzusem niciodată și precis că nici n-aveam să-i mai văd. Sau era poate invitata chiar de tata, dacă mă gîndesc mai bine; el a avut mereu prieteni ciudați, sau pe care eu nu-i cunosc. Acesta a fost sfatul dat de Ranz, în șoaptă:
- îți spun un singur lucm, zise. Cînd vei avea secrete sau dacă le ai deja, nu i le povesti. Și, cu zîmbetul ivindu-i-se pe chip, adăugă: Noroc.

Semnăturile martorilor rămaseră în încăperea aceea și nu știu dacă cineva s-a ocupat de ele și nici pe unde or fi acum, poate au nimerit la gunoi cu tăvile goale și resturile de la petrecere. Eu nu le-am luat, bineînțeles, de pe masa de care mă sprijinisem un rastimp, îmbrăcat în haine de mire, în ziua în care se cuvenea să mă îmbrac astfel.

INIMĂ ATIT DE ALBĂ

Ieri am auzit sunetul unei fașnete din stradă, ciudat, aproape că au dispărut, un vestigiu al trecutului. Mi-am ridicat îndată ochii ca în copilărie, cînta prea tare și nu mă lăsa să lucrez, sunetul ei mi se părea prea evocator ca să mă mai pot concentra. M-am sculat și m-am dus la fereastră să văd dne cînta, dar nici fașnetarul nici instrumentul nu-mi intrau în cîmpul vizual, erau mai departe de colt, ascunși de clădirea de peste drum care nu-mi ia lumina, nu e o clădire înaltă. Abia îi ascundeam însă, fiindca vedeam în schimb chiar în colț o femeie între două vîrste, cu părul împletit într-o coadă de țigancă darnu în costumul tipic țci îmbrăcată obișnuit), care-mi arăta profilul și ținea în mîna o farfunută de plastic, aproape la fel de mică precum cele ce se pun sub pahare, nu putea primi multe monede fără să fie nevoită s-o golească vîrsîndu-i conținutul în buzunar sau în vreo pungă pentru a o putea folosi din nou, nu chiar goală de tot ci păsînd cîteva monede, banul trage la ban. Am ascultat un răstimp destul de lung, mai întîi un fel de polcă, apoi ceva andaluzian de nerecunoscut, unnat de un pasodoble și atunci am ieșit pe terasă ca să văd dacă de acolo dintre plante puteam zari fașnetarul, am făcut asta țtiind bine că n-o să pot, căci chiar dacă terasa - ieșită mai în afară ca toate terasele - mă apropia puțin de stradă, se afa exact în dreapta ferestrei mele, prin urmare dădea și mai puțin posibilitatea de a vedea ceea ce era ditcolo de colț, ascuns, eu priveam spre stînga. Nu erau multi trecători, așa încît femeia cu coadă scutura zadamic farfuriuța de plastic făcînd să sune cele cîteva monede, puse poate chiar de ea, banul la ban trage. M-am întors la masa mea și-am încercat să mă desprind de muzica ambulantă, dar n-am izbutit, așa că mi-am pus o haină și am coborît în stradă pomit s-o fac să tacă. Am trecut drumul și în sfrșit l-am văzut pe bărbatul negricios cu o pălărie veche și o mustăcioară albă foarte subțire, un bărbat cu pielea tăbăcită și căutătura prietenoasă, cu ochii nugdalați și zîmbitori, puțin visători sau duși în vreme ce învîrtea manivela cu mîna dreaptă și bătea ritmul pe caldarîm cu piciorul celălalt, cu stîngul, ambele picioare încăltate cu pantofi împletiti cu căputa albă și restul maro, peste care năvăleau pantalonii cam prea largi și lungi, Cînta un pasodoble chiar la coltul casei mele. Am scos o bancnotă din buzunar și cu ea în mîna i-am spus:

- Vă dau asta dacă vă duceti la colțul de mai sus. Locuiesc aici și lucrez acasă. Nu pot s-o fac cu muzică. Ne-am înțeles? Bărbatul zîmbi și mai mult și Incuvi.intă din cap, făcînd apoi un semn femeii cu pămîl împletit în coadă, deși nu era nevoie: ea se apropiase cu farfuriuta aproape goală îndată ce văzuse bancnota în mîna mea. O întinse și am lăsat în ea hîrtia verde, care n-a stat acolo mai mult de o secundă, farfuriuța din nou aproape goală și hîrtia într-un buzunar. La Madrid banii nu merg niciodată direct din mîna în mîna.
- Mulțumesc, am spus. Dar duceți-vă la colțul celălalt, da? Bărbatul negricios încuvuntă din nou și eu am traversat

iar spre casă. Ajungând la mine la etajul cinci m-am uitat pe geam cu un gest de neîncredere fiindcă, deși muzica se auzea încă, suna tot mai slab, în depărtare, și n-avea să mă

I 10

Javier Marfas

împiedice să mă concentrez. Dar chiar și așa mă dusesem la fereastră ca să mă încreditez cu ochii mei că părăsiseră colțul din dreptul casei. „Da, domnule, imediat”, spusese ascultătoare țiganka, și se tinuse de cuvânt.

Azi îmi dau seama de două lucruri: primul și mai puțin important e că n-ar fi trebuit să insist o dată ce primiseră banii și mă ascultaseră, n-ar fi trebuit să repet „Dar duceți-vă la colțul celălalt, da?”, indoindu-mă dinainte că aveau s-o facă după cum încuviintaseră țcel mai îngrozitor a fost acel „da?” jignitor). Al doilea e mai grav, e vorba de faptul că, *întmîcît* eu aveam bani, am hotărît mișcările a două ființe ieri dunineată. Nu voiam să stea într-un anume colț *țcolțul meu*) și i-am trimis într-altul pe care nu-l aleseseră; îl aleseseră pe al meu, poate întimplător dar poate din vreun motiv, aveau poate motivul lor sa stea la colțul meu și nu la celălalt, și totuși pe mine nu m-a interesat treaba asta, nici nu mi-am bătut capul să stau să cercetez, și fără nici o rețineră i-am făcut să se ducă mai departe, la colțul unde nu se hotărîseră să se oprească din propria lor vomtă. Nu i-am obligat, e drept, a fost un tîrg sau o învoiala, pentru mine merita să cheltuiesc un han ca să lucrez în liniște țaveam să cîștig mai mulți bani lucrind) iar pentru ei nu era ceva vital să stea la colțul meu, preferau desigur să plece mai depene și să rămînă cu banii mei decît să stea tot aici fără bani, de asta încuviintaseră și se duseseră. Se prea poate chiar să se fi gîndit că era un noroc, ar fi durat ceasuri întregi pină să strîngă suma aceea în monede mici de la trecătorii zgirciți care abia se iveau. Nu e grav, e un incident marunt, lipsit de importanță, fără să păgubească pe nimeni, ba mai mult, cu toții am avut de cîștigat. Și totuși mi se pare grav că eu am putut holări *deoarece* am bani și nu era nici o problemă sa-i

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

III

cheltuiesc, unde anume trebuia să cînte din fașnetă bărbatul negricios și unde să-și întindă farfuriuta femeia cu părul împletit în coadă. Le-am cumpărat pașii, le-am cumpărat locul unde să stea în dimineata zilei de ieu, le-am cumpărat și vointa într-o clipă. Aș fi putut să-i rog, să le fi spus despre ce-i vorba și să-l fi lăsat pe el să hotărască, și ei aveau de lucru. Mi s-a paiut mai sigur să le dau bani punîndu-le o condiție: „Va dau asta dacă vă duceți”, i-am spus, „dacă vă duceți la colțul de mai sus”. Apoi i-am dat explicații, dar în realitate erau de prisos, aș fi putut să n-o mai fac după ce le-am oferit banii, pentru el era mult, iar pentru mine o nimica toată, eram sigur c-o să-i ia, rezultatul ar fi fost același dacă în loc să pomenesc în continuare că lucrăm, cum am făcut, i-aș fi spus: „Pentru că așa am eu chef, să plecați”. Așa și era de fapt, chiar dacă nu i-am spus-o, l-am trimis la colțul celălalt fiindcă așa am avut eu chef. Era un fașnetar cu aspect plăcut, din cei care nu mai există, un vestigiu al trecutului și al copilăriei mele, ar fi trebuit să-i arat mai mult respect. Partea proastă e că probabil și el ar fi dorit ca lucrurile să se petreacă așa cum s-au petrecut și nu cum mă gîndesc eu acum că s-ar fi putut întîmpla, adică ar fi preferat din partea mea banii în locul respectului. Aș fi putut să-l rog să plece mai încolo după ce i-aș fi explicat cmn stau lucrurile, și să-i fi dat banii dacă s-ar fi arătat amabil și înțelegător, un bacșiș în loc de mită, „pentru deranj” în loc de „duceți-vă”; dar între ambele situații nu-i nici o diferență, în ambele există un *dacă* la mijloc, nu contează că e explicit sau presupus, că apare înainte sau după. într-un anume sens ceea ce am făcut a fost cel mai simplu și corect, fără ipocrizie și sentimente prefăcute, ne convenea la amîndoi, asta-i tot. Dar chiar și așa l-am cumparat și i-am hotărît pașii, iar la colțul celălalt unde l-am trimis poate l-o fi călcat un camion cu

I 12

Javier Marias

mărfuri care și-a pierdut direcția în clipa aceea și s-a năpustit pe trotuar, nu l-ar fi călcat dacă bărbatul negricios ar fi rămas la primul colț pe care-l alesese. Gata cu polca; pălăria căzută pe jos și mustăcioara însîngerată. S-ar fi putut întîmpla și invers, și atunci se poate spune că i-am salvat viața alungîndu-l. Dar toate astea sînt conjuncturi și ipoteze, în vreme ce uneori viața celorlalți, a celuiialt țalcătuirea unei

vieti, desfășurarea ei, nu doar câțiva pași) depinde de hotărârile și ezitățile noastre, de lașitatea sau curajul nostru, de cuvintele și de mâinile noastre, uneori și de faptul că noi avem bani și ei n-au. Aproape de casa lui Ranz, adică aproape de casa unde am locuit eu în copilăria și adolescența mea, există o papetărie. Acolo începuse să servească din fragedă vîrstă, de pe la treisprezece sau paisprezece ani o fetiță cam de o seamă cu mine, puțin mai mică, fata proprietarului. E o prăvălie demodată și modestă, unul din locurile acelea pe care progresul le uită și le ocolește ca să-și evidențieze succesele triumfale, aproape nerenovat atît amar de ani, puțin doar în aceștia din urmă; după moartea tatălui a mai prosperat, s-a modernizat o idee și probabil că aduce mai mulți bani. Pe atunci, la cei cincisprezece sau șaisprezece ani cîți aveam eu, cîștigau cu siguranță foarte puțin și de asta lucra și fata, măcar după-amiezele. Fata era frumoasă, mie-mi plăcea grozav, mă duceam la papetărie aproape zilnic s-o privesc, în loc să cumpăr tot ce aveam nevoie dintr-o dată, într-o zi cumpăram un creion și altă dată un caiet, o radieră într-o după-ainiază ca să revin a doua zi după o călmară. Îmi inventam lucruri de care să am nevoie, și mi-am prăpădit destui bani în papetăria aceea. Pe deasupra nu mă înduram să plec și fuieram așteptînd să-mi vină rîndul să fiu servit, cum fac băieții de vîrsta pe care o aveam pe atunci, încercam să

INIMĂATÎTDEALBĂ 113
mă servească ea țurmăream cînd era liberă ca să cer atunci ce voiam) și nu tatăl sau mama, stăteau mai mult decît se cuve-nea, și bucuria mă ținea toată noaptea dacă primeam un zîmbet sau o privire amabilă sau care putea fi interpretată, măcar, dar mai ales plecam mulțumit gîndindu-mă la viitorul abstract, totul putea fi amînat, ea stătea acolo în fiecare după-amiază, putea fi mereu de găsit, și nu exista nici un motiv ca viitorul să devină concret și să nu mai fie viitor. Vîrsta mea de pe atunci se tot schimba, de asemenea cea a fetei, care crescuse și continuă să fie frumoasă vreme de mulți ani, acum și diminețile, de la șaisprezece ani sau aproape stătea acolo toată ziua, servea fără întreruperi, pe cînd eu mergeam la universitate ea se lăsase de învățatură. Nu vorbeam cu ea cînd ne duceam amîndoi la liceu și nu i-am vorbit nici mai tîrziu, la început nu îndrăzneam, iar apoi trecuse timpul, asta-i partea proastă a viitorului abstract cînd se reduce la așa ceva: deși o priveam, eram ocupat cu alte probleme, și în prezentul variabil nu mă mai duceam atît de des la papetărie. Nu i-am adresat niciodată cuvîntul decît pentru a-i cere hîrtie și creioane, dosare și gume, și pentru a-i mulțumi. Așadar, nu știu cum este, ce fel de caracter are și nici ce gusturi, dacă are o conversație plăcută și dacă e bine sau prost dispusă, ce crede ea despre vreun anume subiect, dacă rîde și cum sărută. Știu numai că la cincisprezece ani o iubeam cum se iubește de obicei la vîrsta aceea, cînd încă se iubește ceea ce n-a început de fapt, adică avînd convingerea că e pentru totdeauna. Dar în afară de asta îndrăznesc să spun că felul ei de a privi și de a zîmbi (felul ei de pe atunci) meritau să fie iubite pentru totdeauna, și asta nu mai depindea de cei cincisprezece ani ai mei, ci o spun acum. Se numea și se numește Nieves. Au trecut acum încă cincisprezece sau mai

114

INIMĂATÎTDEALBĂ

Javier Marias

mulți ani de cînd nu mai locuiesc în casa lui Ranz, însă uneori, cînd merg acolo să-l vizitez, sau să-l iau să ieșim să mîncăm împreună în La Trainera sau la alt restaurant mai îndepărtat, înainte de a urca la el intram în papetărie în virtutea obiceiului de care nu m-am dezbaral pe de-a-ntregul de a cumpăra cîte ceva de acolo, și totdeauna, în cursul acestor ani, am întîlnit-o pe fata aceea care nu mai era o copilă, am văzut-o la cei douăzeci și trei de ani ai ei, și la douăzeci și șase, și la douăzeci și nouă, și la treizeci și trei sau patru cîți o avea acum. Cu puțin înainte de a mă căsători cu Luisa am văzut-o într-o zi, e o femeie încă tînără, trebuie să fie fiindcă am știut mereu cîți ani are, cu aproximație, și era o idee mai mica decît mine. Trebuie să fie, dar nu pare, nu mai e frumoasă și nu-mi dau seama de ce, pentru ca are încă vîrsta cînd poate să

fie. Precis că stă de prea multi ani închisă de dimineata pînă seara în papetărie țdeși nu și noaptea, duminicile și sîmbetele de la prînz, dar nu-i de ajuns), dîndu-le rechizitele cemte copiilor care n-o mai văd ca pe cineva de seama lor și nici ca pe o iubită, ci ca pe o doamnă, de o bună bucată de vreme. Nici unul din copiii aceștia n-o mai adniiră, desigur, poate n-o adiniră nimeni, nici măcar eu care nu mai sînt copil, sau poate un soț care o fi de prin cartier și o fi sînd de prea multi ani închis în alt local de dimineața pînă seara, vînzînd . medicamente sau schimbînd roți. Nu știu, poate n-o fi existînd nici un soț. Tot ce știu e că femeia asta tînără care deja nu mai pare tînără a petrecut prea multă vreme îmbrăcată în același fel, cu jerscuri și bluze cu guler rotund, cu fuste plisate și ciorapi alburii, prea multă vreme urcîndu-se pe o scară ca să caule o panglica de mașină cu unghiile-i mpte, pătate de cemeală, silueta-i zveltă ușor deformată, sîinii pe care eu i-am vazut crescînd tot mai departați unul de altul, privirea plictisită și cearcănele tot mai mari, pleoapl umfate din pricina somnului insuficient care-i învăluie Oțl odinioară minunați; sau umfate poate numai datorită a y ce a tot văzut în fața ei din copilărie. Atunci cînd an» | acolo și am vazut-o, puțin înaintea căsătoriei mele plănu înainte de a urca să-l iau pe tata să mergem amîndoi mîncăm și să ne amuzăm, m-a bătut un gînd zadamic de| mi-e cam rușine și pe care totuși nu l-am putut alunga c binelea, sau mai bine zis, care îmi trece din clnd în cînd | minte ca ceva uitat de o mie de od și amindt de tpt atîtea totuși mi-e lene să-l rețin, astîel încît prefer să-l uit<| departe și să mi-l amintesc în parte sau altemativ ca săt dau irevocabil uitarii. M-am gîndit că fata asta, Nieves, | fost diferită și schimbata în bine dacă eu aș fi iubit-o numai de departe, dacă odată trecută adolescența i-aș fi 4 bit și ne-am fi văzut și ea ar fi vmt să mă sarute, ceea Qț voi putea afa niciodată, dacă ar fi dorit-o. Știu doar că cunosc deloc, desigur e lipsită de preocupări și de ambiti de curiozitate, dar sînt sigur de cel puțin două \uctW\ : <;< s-ar mai fi îmbrăcat cum se îmbracă aeum și că ar fiț papelăria, m-aș fi îngrijit eu de asta. Se poate să mai f^| frumoasă și să pară tînără, dar simpla posibilitațe ca lucn să fi fost așa e de ajuns ca să mă simt revoltat, nu d6| însumi fiindcă nu-i vorbisem decît de creioane, ci de, sui fapt, sau tot posibilitate, ca vîrsta aparenta și aspecttrf, persoane sa poată depinde de cine s-a apropiat de ea și de| pe care-i are. Banii ar fi făcut ca ea să vîndă papetăria făț pregete și să aibă astîel și mai mulți, banii i-ar fi aliBi teama și cu ei și-ar fi cumpărat haine noi în fiecare 'as banii ar fi făcut ca un zîmbet și o privire să fie indî'ăgia cum merita și să dăinuie mai mult decît se cuvitiesai

persoane în situația lui Nieves n-ar mai fi stat tot acolo, ar fi reușit să iasă din viitorul abstract; nu vorbesc însă de oameni ipotetici, ci de fata aceea al cărei chip niciodată concrel mi-a ocrotit noptile celor cincisprezece ani. De asta gîndul meu zadarnic n-a fost chiar o variantă patetică a poveștilor cu printi și țăiăncute, cu profesori și forărese, cu domni și fete de cor, chiar dacă ar vâdi puțină tmfie, provocată poate de căsătoria mea iminentă și de faptul că m-am simțit trădător și superior și salvat preț de o clipă, superior și trădător față de Nieves, și salvat de a fi ca ea, Nu m-am gîndit la mine însumi, ci la viața ei trasată, la continuarea ei, crezîndu-mă o secundă în stare s-o fi schimbat, și chiar c-o mai pot face încă, tot așa cum ieri dimineață am schimbat locul și pașii fașnetarului simpatic din trecutul meu și al femeii cu părul impletit în coadă. Știu că fata de la papetărie ar fi văzut alte lucmri și alte țări, știu c-ar fi cunoscut persoane diferite de cele cu care e în legătură sau le cunoaște, știu c-ar fi avut mai mulți bani și nu s-ar fi îngropat în talaj și ambalaje. Iar ceea ce nu știu e cum de m-am încumetat să mă gîndesc la toate astea, cum de îndrăznesc chiar și astăzi să nu izgonesc definitiv gîndul acesta zadamic, cum de-l las să revină, cum de am presupus că viața cu mine ar fi fost mai bună pentru ea, mai bună în ansamblu. Niciodată nu există ansamblu, cred, fără să recunosc că nici eu n-aș fi fost același și mi-aș fi trecut poate

zilele în papetărie cu ea.

- Aveți rezerve pentru stiloul acesta?

Așta am întrebat-o, scoțându-mi din buzunar un stilou nemțesc pe care-l cumpărasem la Bruxelles și care-mi place

și care-mi place pentru că e neagră și mată.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 117

- Să vedem, zise ea și desfăcu stiloul, uitându-se la rezervorul aproape gol. Mi se pare că nu, dar așteptați, o să mă uit în cutiile de sus.

Știam că nu putea avea rezervele acelea, și m-am gândit că ea ar fi trebuit să știe că n-avea. Totuși trase scara cea veche și o fixă pe partea ei de după teighea, în stînga mea, și greoi, de parc-ar fi avut cu douăzeci de ani mai mult decît avea țdar tot timpul acesta se mișcase în sus și-n jos), se urcă pe trepte pînă rămase pe a cincea și prinse a căuta de acolo prin diverse cutii de carton care n-aveau să ne fie de nici un folos. Am văzut-o din spate, cu pantofu ei plați și cu fasta în carouri de școlăriță demodată, cu șoldurile lățite și bridele de la sutien puțin slăbite, văzîndu-se prin bluză; și cu ceafa frumoasă, tot ce-i rămăsese neschimbat. Se uita prin cutii și ținea în mîna stiloul meu desfăcut să vadă rezervorul și să-l poata compara, îl Unea cu mare băgare de seamă. Dacă în momentul acela aș fi stat la aceeași înălțime cu ea i-aș fi pus o mîna pe umăr sau aș fi mîngîiat ceafa aceea, afectuos.

E greu să-mi imaginez că mi-aș fi petrecut zilele acolo, eu am avut mereu bani și spirit iscoditor, spirit iscoditor și bani, chiar și atunci cînd nu dispun de sume mari și muncesc să-i cîștig, ca în prezent și ca în tot acest răstimp de cînd am plecat de la Ranz de acasă, cu mulți ani în urmă, chiar dacă acum lucrez doar șase luni pe an. Cine știe ca va avea bani e ca și cum îi și are într-o mare măsură, lumea se poartă ca atare, știu că voi dispune de mulți cînd va muri tata și că atunci voi putea să nu muncesc deloc dacă nu vreau, am avut bani din copilărie ca să cumpăr multe creioane și-am moștenit deja o parte la moartea mamei și o parte mai mică înainte, cea de la bunica, deși nu ele îi cîștigaseră, moartea îi îmbogățește pe cei care nu erau înstăriți și nici n-ar putea fi

118 Javier Marias

vreodată prin ei înșiși, pe văduve și fiice, sau poate uneori rămîne doar o papetărie care o leagă pe față cu lanțuri și nu aduce nimic bun.

Ranz a trăit totdeauna bine și prin urmare și fiul lui, fără excese exorbitante sau doar cu acelea pe care profesia i le oferea și chiar i le recomandă. Excesul sau averea tatalui meu constă din tablouri și cîte o sculptură, mai ales tablouri și numeroase desene. Acum s-a pensionat, dar mulți ani țpe vremea lui Franco și după el) a fost unul din expertii din schema Mnzeului Prado, niciodată director sau director adjunct, niciodată într-un post răsunător, era în aparență un funcționar care-și trecea toate diminețile într-un birou, fără ca bunăoară fiul lui să aibă vreodată o idee clară despre modul în care și le ocupa, cel puțin cînd era copil. Apoi am început să afu, tata își petrecea zilele închis realmente într-un birou afară de lingă capodoperele și picturile nu chiar capodopere ce-l pasionau într-atît. Dimineti întregi în vecinătatea tablourilor extraordinare, orbește, fără să te poți duce să le vezi sau să vezi cum le priveau vizitatorii. Examina, cataloga, descria, scotea din cataloage, cerceta. își da avizul, inventaria, telefona, vindea și cumpăra. Dar nu stătea veșnic acolo, și el a călătorit mult pe socoteala unor institutu și a unor indivizi care încetul cu încetul i-au descoperit virtuțile și-l angajau spre a-și da cu părerea și a face expertize, cuvînt urît dar e cel folosit de specialiști. Cu timpul, ajunse consilierul mai multor muzee din Statele Unite, printre acestea Muzeul Getty din Malibu, Walters din Baltimore și Gardner din Boston, precum și consilier al cîtorva fundații sau bănci sudamericane ce comiteau infracțiuni și al unor colecționari particulari, oameni prea bogați ca să vină la Madrid și la el acasă, tata se deplasa la Londra sau Zurich, Chicago sau

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 119

Montevideo sau Haga, își spunea parerea, susținea sau deconsilia vînzarea sau cumpararea, își lua comision un procent sau un cadou, se întorcea. De-a lungul anilor începu să facă tot mai mulți bani, nu numai din comisioane și din salariul lui de expert la Prado țnu era mare lucru), ci în unna

coruptiei sale lente și ușoare: e drept că în fața mea nu s-a jenat niciodată să-și recunoască practicile semifrauduloase, ba mai mult, s-a lăudat cu ele în măsura în care orice înșelăciune subtilă împotriva celor prudenți și putemici e în parte demnă de a lăudat, dacă pe deasupra mai e și nepedepșită și nu se dă în vileag, adică dacă nu se descoperă nu numai autorul, ci chiar înșelăciunea. Nici corupția nu e prea gravă în domeniul acesta, constă pur și simplu în a ajunge să reprezinti interesele celui care vinde, fără să se observe și să se afe, în locul celor ale cumpărătorului, care în mod obișnuit e cel care angajează expertul țși în plus poate ajunge într-o zi cel care vinde). Getty Museum sau Walters Art Gallery care-l plăteau pe tata primeau informații în legătură cu autorul și starea și conservarea unui tablou a cărui achiziție o aveau în vedere. Tata fumiza infonnații adevărate în principiu, dar ascundea câte o dată care, dacă ar fi fost cunoscută, ar fi scăzut considerabil valoarea și prețul, de pildă faptul că pînzei în discuție îi lipseau cîțiva centimetri pe care cineva îi tăia de-a lungul veacurilor ca să poată încăpea într-unul din cabinetele stăpînilor, sau că siluetele cu totul secundare din ultimul plan erau retușate în original, ca să nu spunem refăcute. A ajunge la un acord cu cel care vinde pentm a trece sub tăcere aceste detalii poate presupune un procentaj dublu la un preț mai ridicat, destui bani pentru cel care le trece sub tăcere, și încă și mai mulți bani pentru cel care vinde; iar expertul, dacă mai tîrziu își vede descoperită

120
Javier Marias
greșeala, poate spune oricînd că a fost vorba de așa ceva, de o greșeală, nici un expert nu-i cu desăvîrșire infailibil, mai curînd dimpotrivă, e inevitabil ca vreodată să greșească în cîte o privintă, e de ajuns să nimerescă în multe altele ca să-și păstreze prestigiul, și astfel greșelile pot fi administrate. Tata, n-am nici o Sndoială, are ochi buni și mîna încă și mai bună țtrebuie să atingi pictura ca să știi, e neapărat necesar, uneori chiar s-o lingi puțin fără s-o strici), și în țări ca Spania asemenea calități au fost de neprețuit vreme de foarte mulți ani, cînd nu se cunosteau sau nu puteau fi plătite analizele chimice țnici acestea infailibile, în treacăt fie spus), iar creditul experților depindea numai de emfaza și convingerea cu care își emiteau verdictele. Colccthle particulare spaniole țși cele publice, dar mai puțin) sînt pline de falsuri, si proprietarii lor au mari necazuri cînd se hotărîsc să le vîndă și le incredințează în sfîrșit unei case de licitație sigure. Au existat doamne care au leșinat *in situ* cînd au afat că micuțul lor El Greco divin, pe care-l aveau de o viață, era un micut El Greco divin fals. Au existat domni în vîrstă care au amenințat că-și taie venele cînd au primit vestea foarte certă că tabloul lor famand mult iubit pe care-l avcau de o viață era un tablou famand mult iubit și fals. Prin btourile caselor de licitație s-au rostogolit perle autentice și s-au rapt bastoane din lemn pretios, obiectele ascuțite stau acum în vitrine de cînd a fost tăiat un funcționar și nimeni nu se miră cînd apar cămăși de forță și ambulante. Supraveghetorii de pe la ospicii sînt bine primiti.

Timp de zeci de ani expertizele au fost făcute în Spania de oricine avea suficientă vanitate, obrăznicie sau curaj: un negustor de antichități, un librar, un critic de artă, o ghidă de la Prado care-și adună grupul ținind un stegulet, un administrator de facultate, un vînzător de ilustrate sau servitoarea, toată lumea își dădea cu părerea și emitea verdicte și toate verdictele erau sfinte, nu unele mai mult decît altele. Cineva înti-adevăr cunoscător era de neprețuit, cum mai este și azi pretutindeni în lume, dar mai mult aici și pe vremea aceea. Iar tatăl meu era cunoscător, ba este încă mai bun cunoscător decît majoritatea. Totuși, m-a încercat îndoiala dacă nu cumva printre actele sale de ușoară coruptie n-o fi existat unul mai grav cu care nu s-a lăudat niciodată. Expertul, în afară de cele pomenite, mai are alte două sau trei modalități de îmbogățire. Prima este legală și constă în a cumpăra pentm sine de la cel care nu-i cunoscător sau se află la ananghie țde pildă în timpul unui război și după, în perioadele acelea în care se dau capodopere pe un pașaport sau pe o bucată de slănină). Ani în șir Ranz a tot cumpărat și pentru el, nu numai pentru cei care îl angajau: de la negustori de antichități, librari, critici de artă, ghide de la Prado care-și adună grupul

ținând un steguleț, administratori de facultate, vânzătorii de ilustrate sau chiar servitoare, de la tot soiul de oameni, a cumpărat minunății pe câțiva gologani: cu banii cu care-l plăteau în Malibu, Boston și Baltimore investea în artă pentru el însuși, sau mai bine zis, nu investea sau dacă o făcea era pentru urmași, căci niciodată n-a vrut să vândă nimic din ce posedă și voi fi eu cel care va vinde. Tata are bijuterii care nu l-au costat un ban și despre unele din ele nu se știe nimic. De la Kunsthalle din Bremen, în Germania, au dispărut o pictură și șaisprezece desene de Diirer în 1945, se povestește ca s-au făcut nevăzute în timpul bombardamentului sau că le-au luat rușii, mai curînd chestia asta din urmă. Printre desenele acelea era unul intitulat *Cap de femeie cu ochii închiși*, altul numit *Portretul Cătezinei Comaro* și un al treilea cunoscut ca

122

Javier Marias

Trei tei. Eu nu afirm nici nu neg ceva, dar în colecția de desene a lui Ranz există trei care as putea să jur că sînt de Diirer (însă cine sînt eu ca s-o spun, iar el rîde de fiecare dată cînd îl întreb, și nu-mi răspunde), și într-unul din ele se vede un cap de femeie cu ochii închiși, altul mi se pare că e portretul leit al Caterinei Comaro și ceea ce văd în ultimul sînt trei tei, chiar dacă nu prea mă pricep la copaci. Acesta-i doar un exemplu. Ținînd seama cît de mult variaza prețurile pe piața de artă, nu știu cît ar valora colecția sa în ansamblu (tata rîde iar cînd îl întreb, și-mi răspunde: „Ai să afi în ziua cînd nu vei mai avea mcotro și va trebui să verifici. Treaba asta se schimbă în fiecare zi, ca prețul aurului”), însa e posibil să nu fiu nevoit să renunț decît la una sau două piese, cînd el o să moara, și o să vad atunci dacă vind sau nu, ca sa ma las de tradus și de călătorii dacă n-o să mai am chef.

Despre tabloulle cele mai bune pe care Ranz le-a avut totdeauna la vedere acasă (nu sînt prea multe la vedere), prietenilor și celor care veneau în vizită l-a spus invariabil că e vorba de copii țcu cîte o excepție plauzibilă: Boudin, Martîn Rico și alții asemenea), excelente copii de Custardoy-tatăl și vreuna mai recentă de Custardoy-fiul.

Cel de-al doilea mod de a se îmbogăți ce stă la îndemina unui expert e să-și pună cunoștințele nu în serviciul interpretării ci în cel al acțiunii, adică să sfătuiască și orienteze un falsificator pentm ca operele lui sa fie cît mai perfecte cu putintă. E de presupus ca expertul care îndrumă un falsificator are grijă să nu informeze pe nimeni în legătură cu aceste falsuri, realizate sub supravegherea și cu ajutorul cunoștințelor sale. În schimb, se poate însa ca falsificatorul să-i dea un procentaj din ce obține prin vînzarea unuia din aceste tablouri făcute în urma sfaturilor sale vreunui colecționar

INIMĂATÎTDEALBĂ

123

particular sau vreunui muzeu sau vreunei bănci avînd în prealabil avizul *altui* expert, după cum e posibil ca primul expert să se preteze într-adevăr să infonneze în legătură cu falsurile admise de acest al doilea. Unul din prietenii cei mai buni ai lui Ranz a fost Custardoy-tatăl și acum e Custardoy-fiul, amindoi autori magnifici de copii după aproape orice tablou din orice epocă, deși cele mai bune imitații ale lor, cele în care originalul și copia puteau fi confirmate, erau după pictorii francezi din secolul al XVIII-lea, nu foarte apreciați vreme îndelungată (și deci pe care nimeni nu se deranja să-i falsifice), iar azi din cale-afară, în parte în urma revalorizării hotărîte tocmai de specialiști în ultimele decenii. Acasă la Ranz sînt două copii extraordinare după un *WaUeau* micuț și un *Chardin* minuscul, prima de Custardoy-tatăl și a doua de Custardoy-fiul, cămia i-a comandat-o doar cu trei ani în urmă, sau așa a spus. Custardoy-tatăl a avut niște probleme și sperieturi cu pușin înainte de a muri, acum mai bine de zece ani: a ajuns să fie închis și eliberat la scurt timp fără să i se facă proces; fără îndoială că tata a dat telefoane din biroul său de la Prado unor persoane care după moartea lui Franco nu si-au pierdut cu totul infuența.

Dar orice sume frumoase ar fi cîștigat Ranz și le-ar fi înmultit pe filiera Malibu, Boston și Baldmore, apoi Ziirich, Montevideo și Haga, prin serviciile făcute unor particulari și cele încă și mai discrete făcute unor negustori, se prea poate cu ajutorul lui Custardoy cel bătrîn și acum cu cel ocazional al celui tînăr, averea și excedentul lui constau, cum am mai spus, în colecția sa personală de desene și tablouri și cîte o

sculptură, chiar dacă nu știu încă și nici n-o să afu deocamdată la cât se ridică respectiva avere și excedent țșper ca la moartea lui să lase un raport exact de expert). El n-a vrut niciodată să renunțe la nimic, la nici una din presupusele-i c6pii, nici la tablourile în mod sigur autentice, și în privința asta trebuie să-i recunosc, dincolo de măruntele acte de corupție, sinceritatea vocației și pasiunii sale autentice pentru pictură. Dacă mă gîndesc bine, faptul că ne-a dăruit acel Boudin și acel Martîn Rico pitice la nunta noastră trebuie să-l fi făcut să sufere cumplit, chiar dacă o să le vadă mai departe la noi. Cînd lucra la Prado mi-aduc aminte de teama lui grozavă de orice accident sau pierdere, de orice deteriorare și imperfecțiune cît de mică, precum și de paznicii și supraveghetorii muzeului, pe care, după cum spunea, trebuia să-i plătească exceptional și să încerce să-i facă să fie foarte multuși, pentru că de ei depindea nu numai siguranța și grija față de tablouri, ci propria lor existență. *Las Meninas*, spunea, există grație bunăvoinței și strădaniei zilnice a supraveghetorilor care le-ar putea distruge în orice clipă dacă ar avea chef, de asta trebuie să-i faci să fie mîndri și bucuroși și într-o stare psihică satisfăcătoare. El, cu diverse pretexte țnu era sarcina lui, nu era a nimănu), își lua asupra sa să afece viață duceau supraveghetorii aceștia, dacă aveau parte de liniște sau dimpotrivă erau supărați, dacă erau tracasați de datorii sau le mergea bine, dacă nevestele sau bărbații lor țpersonalul e mixt) se purtau frumos sau îi brutalizau, iar copiii erau o bucurie sau niște mici psihopati care-i scoteau din sărite, interesîndu-se mereu de ei și veghind asupra lor pentru a salva operele maeștrilor, a le proteja de posibilele lor accese de ftuie sau nemulumire. Tata era foarte conștient că un bărbat sau o femeie care își petrece zilele închis într-o sală văzfrfd mereu aceleași picturi, ceasuri în șir în fiecare dilHifteată și în unele după-amieze, sînd pe un scăunel fără a face -ăltceva decît să supravegheze vizitatorii și să privească

INIMĂATITDEALBĂ 125

pînzele țe interzis pînă și să dezlege cuvinte încrucișate), putea înnebuni și profera amenințări sau nutri o nră mortală împotriva acestor tablouri. Din pricina asta se ocupa personal, în cursul anilor cît a stat la Prado, de schimbarea în fiecare lună a amplasării supraveghetorilor, pentm ca cel puțin să vadă aceleași pînze numai timp de treizeci și una de zile și ura lor să se domolească sau să se îndrepte spre alteeva înainte de a fi prea tîrziu. Celălalt lucru de care era foarte conștient era acesta: chiar dacă supraveghetorul ar fi pedepsit și ar sfirși la închisoare, dacă el ar hotări într-o zi să distrugă *Las Memnas*, *Las Meninas* ar rămîne la fel de devastate ca acei Diirer de la Bremen dacă i-au deteriorat într-adevăr bombardamentele, căci n-ar mai fi nici un supraveghetor ca să împiedice distrugerea dacă cel care ar săvîrși-o ar fi el însuși, dispunînd de tot timpul de pe lume ca să-și săvîrșească ticăloșia și fără nimeni care să-l oprească.în afară de el însuși. Ar fi ireversibil, n-ar exista nici o modalitate de a le recupera.

Odată a ieșit din biroul lui aproape de ora închiderii, cînd majoritatea plecaseră, și a dat de un supraveghetor bătrîn pe nume Mateu țlucra acolo de douăzeci și cinci de ani) jucîndu-se cu o brichetă la marginea unui Rembrandt, și anume cea dejos din stînga, intitulatArtermsa, din 1634, singurul Rembrandt cert din Muzeul Prado, în care sus-numita Artemisa, cu trăsături foarte asemănătoare cu cele ale Saskiei, nevasta și adesea modelul genialului pictor, se uită pieziș la o cupă ciudată pe care i-o oferă o sluj'mcă tînără îngenuncheată și aproape de spatele. Scena a fost interpretată în două feluri, ea fiind Artemisa, regina din Halicamas, în clipa în fcare se pregătea să bea cupa cu cenușa lui Mausol, barbatul ei mort pentru care a ridicat un monnînt ce a devenit una *dan* cele

126

Javier Marias

șapte minuni ale lumii anlice țde aici „mausoleu”), sau ea fiind Sofonisba, fata cartaginezului Hasdmbal, care pentru a nu cădea vie în mîinile lui Scipio și alor sai, care o reclamau oficial, îi ceru noului ei soț, Masinisa, o cupă cu otravă drept dar de nuntă, cupă care, după cum spune legenda, i-a fost dată de dragul fidelității afate în pericol, cu toate că Sofonisba nu fusese numai a lui ci înainte și nevasta altuia, căpetenia Sifax a masilienilor, căruia de fapt tocmai i-o

furase prădalnicul soț de al doilea țsus-numitul Masinisa) în tunpului haodcei cuceriri a orașului Cirta, azi Constantina în Algeria. Astfel, este greu de știut când te uiti la tablou dacă în cinstea lui Mausol o să bea Artemisa maritala cenușă sau Sofonisba maritala otravă din vina lui Masinisa; deși după expresia îndărănică a ambelor se pare mai curind că una sau cealaltă aveau să înghită, nu fără a se codi, vreo băutură scîmboasă falsificată. Oricare din ele ar fi să fie, în ultimul plan e un cap de bătrînă care se uită iscoditor la cupă mai atent decît la slujnică sau chiar la Artemisa (dacă e Sofonisba, se poate ca bătrîna să-i fi tumat otrava), nu se vede bine, fundalul e o penumbră prea misterioasă ori e prea murdar, și silueta Sofonisbei e atît de luminoasă și umple atîta spațiu, că o face pe bătrînă să pară și mai îndoielnică.

Pe vremea aceea nu exista la Prado sistem de alamiă automată pentru incendiu, dar erau extincitoare. Tata desprins destul de anevoie din perete unul care se afa în apropiere și, cu toate că nu știa să-l folosească, ascunzîndu-l stîngaci la, spate țo greutate îngrozitoare, de o culoare ce bătea la ochi), se apropie încet de Mateu, care pîriise deja un colț al ramei și trecea acum făcîra foarte aproape de pînză, de ,sii& în jos și dintr-o partc într-alta, de parca voia să liunineze totul, slujnică și batrina și Artemisa și cupa, precum

INIMĂATÎTDEALBĂ 127

și o măsută unde se vîd niște hîrtii scrise țposibil cererea oficială a lui Scipio) și pe care Sofonisba își sprijină mîna-i stîngă cam durdulie.

„Ce faci, Mateu? i-a spus tata calm. Te uiți mai bine la tablou?”

Mateu s-a întors, cunoștea perfect vocea lui Ranz și știa că în fiecare zi, la plecare, dădea o raită la întîmplare prin cîteva săli să verifice dacă totul era în ordine.

„Nu, a răspuns pe un ton foarte firesc și obiectiv. Mă gîndesc să-i dau foc.”

Tata, povestea, ar fi putut să-i repeadă o lovitură în brat făcînd să-i cadă pe jos bricheta, devenită inofensivă, și s-o fi îndepărtat cu un șut abil. Însă avea mîinile ocupate de extinc-torul ținut la spate, și pe deasupra însăși posibilitatea de a da greș și a spori supărarea supraveghetomului îl făcu să se răzgîndească. Îi trecu prin cap că era poate mai bine să- tină de vorbă ca să-i abată gîndul de la făcără țcu substanțe bitu-minoase) pînă cînd brichetei i se termina gazul, dar asta putea dura prea mult dacă din nefericire era cumpărată de curînd. S-a gîndit și să strige după ajutor, avea să apară careva, l-ar fi imobilizat pe Mateu și focul nu s-ar fi întins la alte tablouri, dar în cazul ăsta ar fi trebuit să-și ia adio de la unicul Rembrandt din Prado pictat cu certitudine de mîna lui Rembrandt, de la Sofonisba și Artemisa, ba chiar și de la Mausol, Masinisa, Saskia și Sifax: îl întreba iar:

„Dar bine, Mateu dragă, chiar nu-ți place deloc?”

„M-am săturat de grăšana asta”, răspunse Mateu. Mateu n-o suferea pe Sofonisba. „N-o pot suferi pe grăšana asta cu perie, stărui țși e drept că Artemisa e grăsană și poartă perie la gît și pe frunte în tabloul lui Rembrandt). Pare mai frumoașă slujnicuța care-i întinde cupa, dar nu-i chip Să-i vezi

128 Javier Marias

bine fața.” Tata nu s-a putut abțîne de la un răspuns glumet, adică surprinzător și logic:

„Da, zise, așa a fost pictat, desigur, grăšana cu fata și slujnicuța cu spatele.”

Mateu piromanul stîngea din cînd în cînd bricheta cîteva secunde, însă n-o îndepărta de pînză, și după secundele astea începea iar s-o aprindă și să-l încălzească pe Rembrandt. La Ranz nu se uita.

„Asta-i partea proastă, zise, că a fost pictat așa pentm tot-deauna și-am rămas fără să știm ce se întîmplă, vedeți dar, domnule Ranz, nu-i chip să vezi fața fetei, nici să afi ce dracu' face baba din fundal, tot ce se vede e grăšana cu cele două coliere care nu mai apucă niciodată cupa. Să vedem dacă o bea naibii odată și s-apuce s-o vîd pe fată dacă se întoarce.”

Mateu, un om obișnuit cu pictura, un om de șaizeci de ani care era de douazeci și cinci la Prado, voia pe neașteptate să se continue scena lui Rembrandt pe care n-o înțelegea țnuneni n-o înțelege, pe Artemisa și Sofonisba le despart o

întreagă lume; prăpastia între a bea cenușa unui mort și a-și bea propria moarte, între a-și lungi viața și a muri, între a o adăugi și a o curma). Era absurd, însă Ranz nu renunță încă să-i argumenteze.

„Dar înțelege că nu-i cu puțința așa ceva, Mateu, îi zise, toate trei sînt pictate, nu vezi?, pictate. Dumneata ai văzut multe filme, iar asta nu-i un film. Înțelege că nu se poate să le vezi într-alt fel, e doar un tablou. Un tablou.”

„De asta-i vin de hac”, zise Mateu, mîngîind din nou plînză cu bricheta aprinsă.

„Pe deasupra, adaugă tata straduindu-se să-i abată atenția și-dintr-un exces de zel în ce privește exactitatea țatăl meu e INIMĂALTEALBĂ 129

pedant), ce are pe mîntă nu-i un colier, ci o diademă, chiar dacă-i tot de perle.”

Însă Mateu nu lua în seamă chestia asta. Își sufă mecanic niște fire de praf de pe uniformă.

Extinctorul linut în aer îi distrogea lui Ranz încheieturile, așa că renunță să-l mai ascundă și îl trecu în brațe ca pe un bebeluș, cu acea culoare roșu-aprins foarte bătătoare la ochi.

„Ei, ei, ce faceți cu asta? Îl muștră pe tata. Nu știți că e interzis să le dați jos?”

Mateu se întoarse în sfîrșit la auzul zgomotului sîmțit de mînuirea anevoioasă a extinctorului, care în drumu-i de la spate spre brațe căzu pe parchet făcînd să sară țandări, dar tata nu se încumetă să profite de momentul acela de alarmă. Îi dădu totuși de gîndit.

„Nu-ți face griji, Mateu, îi zise, f duc de aici fiindcă trebuie reparat, nu funcționează.” Și profită ca să-l lase jos foarte ușurat. Scoase batista de mătase de culoarea cireșii pe care o purta de ornament la buzunarul hainei și-și șterse fruntea, o batistă a carei atingere și culoare erau plăcute, era mai mult de ornament decît de folosit, se asorta cu extinctorul.

„Vă spun că-i vin de hac”, repetă Mateu, și făcu un gest amenințător cu bricheta spre Saskia. „Tabloul are mare valoare, Mateu. Face milioane”, îi spuse Ranz încercînd să vadă dacă menționarea banilor nu-l va face să-i vină mîntă la cap. Însă supraveghetorul se juca mai departe cu bricheta, aprinzînd-o și stingînd-o și iar aprinzînd-o; se hotărî să mai pîrlească rama, o ramă foarte bună, veche.

„Unde mai pui și asta! răspunse disprețuitor. Unde mai pui că nenorocita asta de grăsană face milioane, naiba s-o ia de treabă!”

130

Javier Marias

Rama bună se înnegrea, tata dădu să-i pomenească atunci de închisoare, dar se răzgîndi pe loc. Chibzui o clipă, apoi încă una, și în sfîrșit schimbă tactica. Pe neașteptate ridică extinctorul de jos și-i zise:

„Ai dreptate, Mateu, îți dau dreptate. Dar nu-l arde că pot lua foc și alte tablouri. Lasă-mă pe mine. O să-i vin eu de hac cu extinctorul ăsta, care-i greu, nu glumă. Grăsană o să se pomenească îndată cu o lovitură zdravănă și o să se ducă naibii.”

Și Ranz ridică extinctorul și-l ținu sus cu aniîndouă mîinile ca un halterofil dispus să-l arunce cu pulere asupra Sofonisbei și Artemisei.

În clipa aceea, Mateu se încruntă.

„Ei, ei, n zise Mateu grav, ce-aveți de gînd, o să nenorociti totul așa.”

„Îl zdrobesc”, spuse Ranz.

Unnă un moment de șovăire, tata cu bratele în sus tinînd extinctorul atît de roșu, Mateu cu bricheta încă aprinsă în mînă, cu făcarea pîlpîindă în aer. Se uită la tata, se uită la tablou. Ranz nu mai putea ține greutatea. Atunci Mateu stîns bricheta, o băgă în buzunar, desfăcu brațele ca un luptător și zise amenințător:

„La stați, stați așa. Nu-mi forțați mîna.”

Mateu n-a fost dat afară pentru că tata n-a adus nimănui la cunoștința episodul acela, și nici supraveghetorul nu l-a tîmărit pe el că a vînt să facă praf Rembrandtul cu un extinc-tor stricat. Nimeni n-a mai observat că rama fusese pîrlită țpoate doar vreun vizitator indiscret căruia i s-a recomandat să nu pună întrebări, și înlocuitorul care a fost mituit să tacă), și la scurt timp a fost schimbată cu una foarte asemănătoare, deși nu era veche. După părerea lui Ranz, dacă Mateu fusese

un paznic plin de zel vreme de douăzeci și cinci de ani, n-avea
INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 131

motiv să nu fie mai departe, după un atac trecător de furie. Mai mult, atribuia acțiunea și atentatul lui lipsei de acțiune și atentate, și vedea o dovadă a încrederii de care acesta era vrednic în faptul ca, văzînd tabloul pe care nu-l putea suferi amenințat de alt ins care pe deasupra era un șef, precum-pănise spiritul de responsabilitate al paznicului asupra dorinței sincere de a-i da foc Artemisei. A fost mutat imediat în altă sală, cu tablouri de pictori primitivi, ale căror personaje sînt mai puțin dolofane și e mai greu să irite țiar unele sînt palinschematice, adică descriu pe aceeași suprafață sau spațiu povestea lor completă). De altfel, tata s-a multunut să se intereseze și mai mult de viața lui, să-l încurajeze în pragul bătrîneții ce se apropia și să nu-l piardă din ochi în timpul petrecerilor care de două ori pe an, în ziua cînd muzeul era închis, se organizau pentru întregul personal, cu precădere în sala mare cu tablourile lui Velázquez. Toti salariații cu familiile respective, de la director țcare făcea doar act de prezență un minut și întindea o mîină sleită) pînă la femeue de serviciu țcare erau cele mai zgomotoase și puse pe distracție fiindcă trebuiau să rămînă apoi să măture ravagiile), se adunau să bea și să mîînă și să stea la taifas și să țopăie țde stat la taifas nu prea stăteau) într-un fel de chermeză bianuală inițiată chiar de tatăl meu după modelul sau rînduiala camavalului pentru a-i face pe supraveghetori să se simtă mulțumiti și a le îngădui să-și descarce nervii și să-și piardă cumpătul acolo unde în restul zilelor se cuvenea să și-l păstreze. El însuși se îngrijea ca mîncarea și băutura care se serveau să fie astfel încît petele lăsate să nu poată strica sau primejuu picturile, și drept unnare erau trecute cu vederea marea buluceala și numeroasele excese: eu am văzut în copilărie apă minerală pe *Las Meninas* și prăjituri cu frișcă pe *Predarea orașului Breda*.

Ani în șir, pe vremea copilăriei dar și mai apoi, ca adolescent și foarte tînăr, cînd mă uitam încă la fata de la papetărie cu ochi țovăielnici, am țtiut numai că tata fusese căsătorit cu sora cea mare a mamei înainte de a fi cu mama, cu Teresa Aguilera înainte de sora ei Juana, cele două fete la care se referea uneori bunica atunci cînd povestea întîmplări din trecut, sau mai curînd le spunea doar „fetele” pentru a le distinge de frații lor, căroa le zicea în schimb „băieții”. Nu-i vorba doar că pe copii îi interesează foarle țirziu cine le-au fost părinții înainte de a-i cunoaște țîn general interesul acesta apare cînd copiii se apropie de vîrsta pe care o aveau părintii lor cînd i-au cunoscut efectiv, sau cînd la rîndul lor au copii și atunci își amintesc prin aceștia de propria lor copilărie și-și pun nedumeriti întrebări despre progenitori, acum cînd au ajuns să fie și ei în aceeași situație), ci de faptul că părinții se obișnuiesc să nu trezească în nici un fel vreoa curiozitate și să păstreze față de odrasle tăcerea în ce-i privește, să nu vorbească despre cine au fost sau poate uită s-o facă. Aproape toată lumea se rușinează de tinerețea sa, nu-i foarte adevărat Că îi duci dorul așa cum se spune, mai degrabă o surghiunești sau fugi de ea și cu ușurihță ori cu strădanie îi anulezi începuturile înscriindu-le în afara viselor urite, sau a romanelor, sau
INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 133

a ceea ce n-a existat vreodată. Tinerețea se ascunde, tinerețea e secretă pentru cei care nu ne mai cunosc ca tineri.

Ranz și mama n-au ascuns niciodată căsătoria lui Ranz cu cea care ar fi fost mătușa mea Teresa dacă ar fi trăit țsau poate n-ar fi fost), o căsătorie extrem de scurtă despre al cărei sfirșit am afat doar că se datorase mortii ei timpurii, în schimb ani de-a rîndul n-am afat țnici n-am întregat) care a fost pricina acestei morți și apoi încă mulți ani am crezut că în esență țtiam, dar nu era așa, căci atunci cînd în sfirșit am întregat mi s-a dat un răspuns neadevărat, acesta fiind alt lucru pe care obișnuiesc să-l facă părintii, să-i mmtă pe copii în legătură cu tinerețea lor urită. Mi s-a vorbit de boala ei și asta a fost tot, mi s-a vorbit de o boală multă vreme, și e greu să pui la îndoială ceva ce țtii din copilărie, îți ia timp pînă începi să bănuiești ceva. Ideea pe care am avut-o deci totdeauna despre căsătoria asta atît de scurtă a fost cea a unei greșeli de înțeles în ochii unui copil sau unui adolescent care preferă să se gîndească la inevitabilitatea unui părintilor lui

pentru a-și justifica existența și a crede prin unnare în propria-i inevitabilitate și dreptate țmă refer la copiii leneși, normali, la cei care nu merg la școală dacă au puțină febră și nu sînt nevoiți să mimcească ducind diminețile cu bicicleta cutiile de comenzi). Oricum, ideea a fost vagă, și greșeala explicabilă consta în faptul că Ranz putea să fi crezut că iubește pe una din surori, pe cea mare, cînd în realitate o iubea pe cealaltă, pe sora mai mică, poate prea mică în momentul în care tata le-a cunoscut pe amîndouă pentru ca el s-o ia în serios. Poate că mi s-a povestit așa, este foarte posibil, de către mama sau mai curînd de către bunica, nu-mi aduc aminte, un răspuns scurt și pesemne mincinos la o întrebare copilărească, sigur e că Ranz nu mi-a vorbit nicicînd de toate "astea. Era apoi ușor ca în imaginația copilului să apară alt factor, de data asta ținînd de compasiune: consolarea văduvu-

134

Javier Marias

lui, substituirea surorii, alinarea disperării soțului, ocuparea locului celei moarte. Mama putea să se fi căsătorit cu tata puțin din milă, ca sa nu rămînă singur; sau mai curînd nu, poate că îl iubise în secret de la început și dorise tainic dispariția obstacolului, a surorii ei Teresa. Sau cînd a fost să se întîmple, poate că se bucurase de dispariția ei cel puțin într-o privință. Ranz n-a povestit niciodată nimic. Acum cîtiva ani, cînd eram deja om în toată firea, am încercat să-l întreb și s-a purtat cu mine de parc-aș fi fost tot copil. „Ce-ti pasă ție de toate astea?” mi-a zis, și a schimbat subiectul. Cum eu am insistat țne afam la restaurantul La Donada) s-a ridicat să se ducă la toaletă și mi-a spus pe un ton de zefemea, dar cu zîmbetul cel mai fermecător: „Ascultă, n-am chef să vorbesc de trecutul îndepărtat, e de prost gust și mă face să-mi aduc aminte de vîrsta pe care o am. Dacă ai de gînd s-o ții tot așa, mai bine să nu te mai găsesc la masă cînd mă întorc. Vreau să mînînc liniștit și în ziua de azi, nu într-una de acum patruzeci de ani.” Mi-a spus să plec ca și cum ne-am fi afat acasă, iar eu aș fi fost un copil mic care putea fi trimis în camera lui, nici măcar n-a luat în considerare posibilitatea de a se supăra și a pleca el de la restaurant.

Cert e ca aproape nimeni nu vorbea vreodată de Teresa Aguilera, și acest *aproape* a ajuns să fie de prisos de la moartea bunicii mele cubaneze, singura care o mai pomenea uneori, parcă fără să vrea sau fără să se poată abțîine, chiar dacă la ea acasă Teresa era foarte prezentă și vizibilă în chip de portret pictat în ulei după o fotografie. Iar la mine acasă, adică la tata, se afa și se afă fotografia în alb-negru care a servit de model, spre care Ranz și Juana aruncau la răstimpuri cîte'o privire fugară. Chipul Teresei e încrezător și grav în această fotografie, o femeie fmmoasă cu sprîncenele subțiri făcute cu o singura trasatură de penel și o gropită nu prea adîncă în bărbie - o parere, o umbră -, cu păm

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

135

întunecat strîns la ceafă și cu cărare la mijloc, cu gîtul lung, gura mare și feminină țdar foarte diferită de a tatii și de a mea), ochii de asemenea întunecați sînt larg deschiși prvind fără teamă în obiectiv, are cercei discreti, poate de sidef, și buzele m_jate în ciuda tineretii ei extreme, așa cum erau fetele educate să poarte în epoca în care a fost tînără sau a trăit. Are tenul foarte palid, mîinile încrucișate, brațele sprijinite pe o masă, poale cea din sufragerie mai curînd decît una de scris, deși nu se vede suficient de bine pentru a ști exact, iar fondul e estompat, posibil să fie o fotografie făcută în studio. Poartă o bluză cu mîinecă scurtă, era pesemne primăvară sau vară, să tot aibă douăzeci de ani, poate mai puțin, poate ca încă nu-l eunoștea pe Ranz sau tocmai făcuse cunoștință de curînd. Era necăsătorită. E ceva în ea care-mi amintește *acum* de Luisa, în ciuda faptului că am văzut poza asta ani în șir înainte ca Luisa să fi existat, toți anii vietii mele în afară de ultimii doi. Explicația poate fi aceea că pe ființa iubită și cu care trăieștio vezi cam pretutîndeni. Dar amîndouă au o expresie încrezătoare, Teresa în portret și Luisa în persoană și permanent, ca și cum nu le-ar fi teamă de nimic și nimic nu le-ar putea amenința niciodată; pe Luisa cel puțin, cîtă vreme e trează, cînd doanne chipul îi e mai vulnerabil și trupul pare mai în primejdie. Luisa e atît de încrezătoare că în prima noapte pe care am petrecut-o împreună a visat, așa mi-a povestit, uncii de aur. S-a trezit la miezul nopții din pricina mea, m-a privit

putin mirată, m-a mîngîiat pe obraz cu unghiile și a spus:
„Am visat uncii de aur. Erau de mărimea unghiilor și foarte
stralucitoare”, numai cineva foarte nevinovat poate visa așa
ceva și mai ales poate povesti visul. Teresa Aguilera a putut
visa asemenea uncii de aur strălucitoare în noaptea nunțu,
mi-a trecut prin cap privindu-i portretul la Ranz acasă după
ce o cunoscusem pe Luisa și dormisem cu ea. Nu știu cînd s-a
fotografiat Teresa și precis că nimeni n-a știut vreodată exact:
136 Javier Marias

poza e de format foarte mic, într-o ramă de lemn, pe un raft,
și de la rnoartea ei nimeni n-o mai privise decît la răstimpuri,
așa cum te uiți la veselă ori la obiectele decorative sau chiar
la tablourile de prin case, nu le mai cercetezi cu atenție și cu
plăcere îndată ce ajung să facă parte din peisajul zilnic. De la
moartea mamei se afă tot acolo și fotografia ei, mai mare, la
Ranz acasă, și în plus mai e pe perete și un portret care nu e
postum făcut de Custardoy cel bătrîn pe cînd eu eram copil.
Mama mea, Juana, e mai veselă, deși amîndouă surorile
seamănă puțin, gîtul și ovalul fetei și bărbia sînt identice.
Mama zîmbește în fotografie și zîmbește în tablou, în ambele
e mai în vîrstă decît sora ei cea mare în poza ei micută, de
fapt mai în vîrstă decît a fost vreodată Teresa care, grație
moițu, a ajuns să fie neîndoios cea mai mică, pînă și eu sînt
»ai mare ca ea, mortile timpurii te fac să întinerești. Mama
zîmbește aproape la fel cum rîdea: rîdea lesne, ca și bunica;
amîndouă, am mai spus-o, rîdeau uneori împreună în hohote.

Dar eu n-am știut pînă acum cîteva luni că imposibila
mea mătușă Teresa se omorîse la puțină vreme dupa ce se
întorse din călătoria de nunta cu propriul meu tată, și cel
care mi-a spus-o a fost Custardoy cel tînăr. E cu trei ani mai
mare ca mine și îl cunosc din copilărie, cînd trei ani înseamnă
mult, chiar dacă pe atunci fugeam de el cît puteam și l-am
acceptat numai cînd am devenit adulți. Prietenia sau afacerile
părții noastre ne uneau uneori, deși el s-a simțit mereu mai
aproape de cei mai în vîrstă, fiind mai interesat de lumea lor,
ca și cum ar fi fost nerăbdător să facă parte din ea și să se
miște liber, mi-l amintesc ca pe un baiat bătrîn sau un adult
frustrat, ca pe un condamnat să rămîna prea mult timp într-un
trup nepotrivit de copil, obligat la o așteptare zadarnică ce-l
scotea din sarite. Nu-i vorba c-ar fi luat parte la discuțiile
cîndor mari, căci era lipsit de pedanterie - nu făcea decît să
asculte -, era mai curînd o încordare sumbră care-l stăpînea,
INIMĂATÎTDEALBĂ 137

nepotrivită pentru un copil, ce-l făcea să fie mereu în alertă și
sa se uite pe geam, ca cineva care privește lumea ce i se
perinda cu iuțea prin fața ochilor și căruia nu-i este încă
îngăduit să participe, precum deținutul care știe că nu-l
așteaptă nimeni și ca nimeni nu se retine de la nimic numai
fiindcă el lipsește, și că o dată cu lumea care se perindă îi
trece și vremea lui', și asta o știu întocmai și cei care mor.
Dădea mereu impresia că pierdea treptat ceva și era dureros
de conștient de aceasta, unul din acei oameni care ar vrea să
traiască în același timp mai multe vieți și să nu se rezume la a
fi doar ei înșiși: unul din aceia pe care unicitatea îi
însăimîntă. Cînd venea la noi și trebuia să aștepte în compa-
nia mea să se încheie vizita pe carc părintele său o făcuse
tatălui meu, se ducea pe balcon și-mi întorcea spatele timp de
cincisprezece sau douăzeci de minute și chiar o jumătate de
ceas, neluînd în seamă diferitele propuneri de jocuri pe care
eu i le făceam cu naivitate. Dar în ciuda imobilității sale,
făptura lui în picioare n-avea nimic a face cu liniștea și cal-
mul, nici mîinile sale osoase care după ce dădeau la o parte
perdelele se agățau de ele așa cum un captiv închis de curînd
obișnuiește să atingă gratiile fiindcă nu-i vine încă să creadă
că sînt adevărate. Eu mă jucam în spatele lui, străduindu-mă
să nu-i atrag prea mult atenția, intimidat în propria-mi
cameră, aproape fără să-i privesc ceafa tiuisă chilug, și cu atît
mai puțin ochii lui de bărbat care rivneau la ceea ce era afara
și tînjeau să vadă și să acționeze în libertate. Custardoy
reușea oarecum aceasta din unnă, cel puțin în măsura în care
tatăl lui îl învățase de foarte timpuriu meseria de copist și
poate chiar de falsificator de tablouri, și-i plătea unele lucrări
pe care i le încredința în atelierul lui de pictură. Din acest
motiv, Custardoy cel tînăr avea iriai multi bani decît băietii
de vîrsta lui, dispunea de o autonomie puțin obișnuită, înce-

pea să-și câștige încetul cu încetul existența; îl interesa strada
138

Javier Marias

și nu școala, iar la treisprezece ani se ducea deja la tîrfe și mie ini-a fost întotdeauna puțin frică de el, atît din pricina celor trei ani în plus față de mine și care-i permiteau să mă învingă veșnic în trîntele noastre ocazionale, cînd tensiunea acumulată în el creștea într-atît că pînă la urmă exploda, cît și datorită firii sale, nerușinate și morocănoase, dar rece pînă și în toiul încăierărilor. Cînd se lupta cu mine, și oricît de mult l-o-aș fi chinuit să rezist înaintea de a mă da bătut, observam că la el nu era nici ună de înfăcărare sau supărare, numai violență rece și voința de a mă supune. Cu toate că l-am vizitat uneori în atelierul tatălui său care e acum al lui, nu l-am văzut niciodată pictînd, și nici nu i-am văzut tablourile proprii care n-au succes ori copiile perfecte ce-i aduc bani împreună cu portrelele de comandă, a căror tehnică este excelentă, dar care sînt convenționale: atîtea ore nemișcat, închis în sine, manevrînd penelurile, cultivînd minuțiozitatea și cercetînd o pînză, poate că toate astea explică încordarea lui pemianentă și dorința-i de dedublare. De mic nu s-a ferit să-și povestească aventurile, mai ales cele sexuale țde la el am învățat aproape totul în vremea adolescenței și chiar înainte); și uneori mă întreb dacă afecțiunea pe care i-o poartă tata în ultimii ani, de la moartea lui Custardoy cel bătrîn, n-are vreo legătură cu poveștile astea. Bărbaua cu neastîmpăr în sînge cu cît sînt mai bătrîni cu atît vor mai mult să traiască și, dacă starea lor nu le-o îngăduie pe deplin, caută tOvărășia celor care sînt capabili să le povestească existența ce acum nu mai e la îndemîna lor și le prelungesc astîfel viața prai substituție. Tata va fi dorind să-l asculte. Cunosoc niște prostituate care au fugit speriate după o noapte petrecută cu Custardoy-fiul și nici măcar n-au vrut să povestească ce s-a întimplat, chiar dacă era vorba de două cu care se culcase și prin urmare au putut sa se încurajeze și consoleze, căci încă de cînd era foarte tînăr dorința lui Custardoy de a trăi

INIMĂ ALȚ DE ALBĂ 139

existențe multiple îl făcea să i se pară insuficientă o singură persoană și una din predilecțiile lui de foarte multa vreme a fost perechea. Cu trecerea anilor, Custardoy a devenit mai discret și, din cîte știu, nici el nu povestește de ce anume stîmește teama, dar poate că o face între patru ochi cu tata, pentm el e un soi de naș. Tata va fi dorind să-l asculte. Cert este că de ani de zile se vād adesea, o dată pe săptămînă Custardoy îl vizitează pe Ranz sau ies să cineze împreună și poate se duc apoi la vreun local demodat sau merg amîndoi să facă diverse comisioane și să viziteze teițe persoane, bunăoară pe mine sau chiar pe Luisa în lipsa mea, pe nora cea nouă. Custardoy îl distrează desigur pe tata. în prezent, are aproape patruzeci de ani, și pe ceafa odinioară rasă poartă acum o codiță scurtă ca de pirat sau toreador, iar favoriții lui par a fi cam lungi pentru timpurile noastre, în tot cazul fira-panți, fundca sînt cîriiiontati și mult mai închiși la culoare decît părul său blond și lins, le poartă probabil, codița și favoriții, ca să nu distoneze în mediul său boem de pictori noctambuli, de pe alte vremuri, chiar dacă în același timp se îmbracă în mod clasic și excesiv de corect - totdeauna cu cra-/vată -, aspirînd spre o vestimentatie elegantă. Poartă mustăcioară preț de cîteva luni și apoi și-o rade pentm un sezon, un semn de îndoială veșnică sau poate modul său de a părea nu unul singur. Cu vîrsta, chipul lni a căpătat din plin ceea ce vādea încă din copilărie și mai cu seamă din adolescență: chipul îi e ca și caracterul; lasciv și ursuz și distant, cu fruntea largă sau cu intrinduri, nasul ușor acvilin și dintii lungi care-i iluminează fața cînd zîmbește într-uo mod afabil dar nu cu căldură, cu niște ochi foarte negri și enormi, puțin cam depărtați, aproape fără gene, și această lipsa și această departare fac de nesuportat privirea-i obscenă ațintită asupra femeuor pe care le cucerește sau cumpără și asupra bărbatilor

140 Javier Marias

care-i sînt rivali, asupra lumii care trece și în care el se amestecă hotărît, intrînd în iureșul ei.

El- a fost cel care cu cîteva luni sau aproape un an în urmă, nu mult după întoarcerea mea de la Havana și Mexic și N&w Orleans și Miami unde fusesem în călătorie de nuntă, nu-a povestit ce se întîmplase de fapt cu mătușa rtea Teresa

acum aproape patmzeci de ani. Mă duceam să-l văd pe tata la el acasă, să-l salut de bun găsit și să-i povestesc călătoria, ctad m-am pomenit în portal cu Custardoy cel tânăr, cu silueta-i subțire încremenită în asfîmțit.

- Nu-i acasă, mi-a zis, a trebuit să plece. Și ridică ochii să înțleg că se referea la Ranz. M-a mgat să te aștept cîteva minute ca să-ti spun. I-a telefonat un american și a plecat ca din pușcă, nu știu cine de pe la vreun muzeu, o să te sune el diseară sau mîine. Hai să mergem amîndoi sa bem ceva. Custardoy cel tânăr mă luă de braț și o pomirăm. I-am simțit mîna r6ce și tare ca fierul a cărei incleștare mi-era bine cunoscută din copilărie, fusese un băiat și acum era un bărbat cu o putere ieșită din comun, puterea nervului și a concetitrării. Ultima dată cînd îl văzusem fusese cu cîteva săptămîni în utmăț în ziua nuntii mele atît de îndepărtate acuto la care fusese invitat de Ranz, nu de mine, el a invitat nlai multe persoane, n-aveam de ce sa mă împotrivesc, nici să invite lume nici la venirea lui Custardoy. N-avusesem atunci timp să vtorbesc cu el, se mărginise să mă felicite cînd ajunsese la Cazinou cu zîmbetu-i amabil ușor zefemitor, fq>0i îl văzusem de la distanță în dmpul pctrecerii privind nesățios în jur, o prezența familiară în realitate. Privea tot-deauna nesățios în jur, la femei și la unii bărbați - la bărbații timizi -, oriunde s-ar fi afat, ochii lui apucau întocmai ca mîinile. În ziua aceea n-avea mustață și acum, după cîteva săptămîni, aproape că îi crescuse, încă nu chiar de tot, și-o lasas6 îft cursyl călătoriei mele cu Luisa. La Balmoral ceru o

INIMĂATÎTDEALBĂ 141

bere, niciodată nu bea altceva și din pricina asta zveltetea începea să-l părăsească în dreptul burții țdar cravata i-o acoperea veșnic). Mi-a vorbit o vreme de bani, apoi de tata, pe care-l vedea ca fiind foarte bine, apoi iar de banii pe care-i cîștiga, de parcă ultimul lucru ce l-ar interesa ar fi noua mea stare civilă, nu ma întreba nimic, nici de călătorie, nici de munca mea sau de viitoarele deplasări la Geneva sau Londra sau chiar Bruxelles, el n-avea cum să știe de toate astea, trebuia sa întrebe, dar n-o făcea. Deoarece tata plecase, eu voiam să mă întorc acasă să mă întîlnesc cu Luisa și poate să mergem la cinema, niciodată n-am prea avut ce vorbi cu Custardoy. Tata plecase probabil fundcă-l sunase cineva de la Malibu sau Boston sau Baltimore, nu-l mai piea chemau în ultima vreme deși ochiul și cunoștințele sale erau aceleași ca totdeauna sau chiar superioare, rareori sînt consultați bătrinu ori numai pentru lucrurile de cea mai mare importanță, cineva s-o fi afînd în trecere prin Madrid și n-o fi avut cu cine să cinez, el o fi crezut că îl chemau ca să-și dea cu părerea, vreun tablou scos la iveală, vreo afacere aici, la Madrid. Am schițat gestul de a mă ridica să plec, dar atunci Custardoy îmi puse iar mîna pe braț - mîna-i era ca o greutate - și mă reținu.

- Mai rămii puțin, îmi spuse. Nu mi-ai povestit încă nimic despre nevastă-ta care-i așa de frumoasă.

- Ție toate ți se par frumoase. N-am multe de povestit. Custardoy aprindea și stingea o brichetă. Zîmbea cu toți dinții săi și privea făcăra apărînd și dispărînd. Deocamdată nu se uita la mine, sau o făcea numai cu coada unuia din ochii lui depărtati ce tot alunecau în lături ca să controleze localul.

- O fi avînd ea ceva, cred eu, dacă te-ai însurat după atîția ani, doar nu mai ești un copil. Te-o fi înnebunit, pesemne.

Barbații se căsătoresc doar cînd nu mai au încotro, din panică

142 Javier Marias

sau din disperare sau pentru a nu pierde pe cineva pe care nu suportă să-l piardă. Totdeauna e multă nebunie în ceea ce pare cît se poate de conventional. Haide, povestește-mi care-i nebunia ta. Povestește-mi ce-ți face fătua.

Custardoy era vulgar și cam infantil, ca și cum nesfirșita așteptare a vîrstei bărbăției pe cînd era copil i-ar fi lăsat ceva din aceaslă copilărie asociată pe veci cu vîrsta lui adultă. Vorbea cu prea multă dezinvoltură, deși cu mine se mai stăpînea, vreau să spun că încerca să coboare frecventa și tonul cuvintelor sale nerușinate sau brutale, cînd era numai cu mine, vreau să spun. Altui prieten i-ar fi cemt nici mai mult nici mai puțin decît să-i descrie sexul nevastei sau chiar părul pubian și să-i povestească în ce fel făcea amor, cuvinte

greu de tradus care din fericire nu se rostesc niciodată pe la organismele intemaționale; eu meritam oricum vreo perifrază.

"- **Ar trebui să mă plătești, i-am spus ca să-i prefac comentariul în glumă.**

- **Bun, te plătesc, cât vrei? Să vedem, pentm început încă un whisky.**

- Nu mai vreau alt whisky, nici măcar pe ăsta. Lasă-mă în pace.

Custardoy și-a dus mîna la buzunar, era uniH din bărbatii 'aceia care-și tin banii împrăștiați în buzunarul de la pantalonii, și eu fac la fel, dacă e să fiu sincer.

- Nu vrei să vorbești de asta? Foarte corect, nu vrei să vorbești de asta. În sănătatea ta și a fătucii tale. Și bău o sorbitură mică de bere. Se uită de jur-impjur pe cînd se ștergea la gart chiar cu buzele, la teighea două femei cam de treizeci de ani stăteau' de vorbă, una din ele, cea așezată cu fata țdar poate anundouă), își arăta coapsele cu sau fără voie. Erau coapse prea bronzate pentru primăvară, aveau ceva artificial, -bronz de piscină sau de la creme în cel mai bun caz.

Castardoy își atinti acum asupra-mi ochii lipsiți de podoabă,

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 143

sau de protecție. Adăugă: Oricum sper să-ti meargă mai bine decît tatălui tău; nu vreau să cobesc, bat în lemn. Ce mai soartă pe capul lui, un adevărat Barbă Albastră, bine că n-a mai ținut-o tot așa, doar e cam bătrîior pentru asemenea trburi.

- Nici chiar așa, am spus. Îmi veniseră imediat înminte mătușa mea Teresa și mama mea Juana, amîndouă moarte, Custardoy se referea la ele, exagerînd cu rea ci-edintă, unindu-le prin moarte într-o singura funță. „Un adevărat Barbă Albastră”, spusese. „nu vreau să cobesc”, spusese. Un adevărat Barbă Albastră. Nimeni nu-și amintește de Barbă Albastră.

- Ah, nu? zise. Mă rog, lucrurile s-au mai dres cu mama ta, puțin ar mai fi lipsit și n-ai mai fi existat tu. Dar ca să vezi, și ei i-a supraviețuit, nimeni nu-i poate veni de hac. Odihnească-se în pace, nu-i așa? adăugă cu un rcspect batîocitor. Vorbea de Ranz cu stimă, poate cu adniiatie.

M-am uitat la femei, nu ne dădeau nici o atenție, erau cufundate în discuție țde bună seamă povesteau niște întîmplări), dinspre ele răzbătea din cînd în cînd cîte un crîmpei de frază răzleață rostită mai tare țJ3ar asta-i colosal", am auzit-o spunînd cu uimirc sinceră pe cea care stătea cu spatele la noi, cealaltă își etala coapsele cu nerușinare și dintr-o anumită poziție i se putea vedea triiai^ ghiul chilotilor, am bănuit, coapsele bronzate și extrem de robuste m-au făcut să mă gîndesc la Miriam, la femeia de la Havana de acum cîteva zile. Adică să-mi amintesc de imaginea ei și să mă gîndesc că în alt moment trebuia să mă gîndesc la ea. Numai cu cîteva zile în urmă, poate că Guillenno, ca și noi, se întorsese deja).

- ăsta-i hazardul, nimeni nu știe în ce ordine vine, moartea, putea să fi fosl el, tot așa cum ne poate îngrppa el pe noi. Mama a trăit destul de mult.

144 Javier Marias

Custardoy-fiul își aprinse în sfirșit o țigară și lăsă bricheta pe masă, renunță la facără și trase în piept. La răstimpuri se întorcea puțin să se uite la cele două femei de treizeci de ani așezate la teighea și amnca fumul în direcția lor, eu speram că n-o să i se năzare să se ridice și să li se adreseze, era ceva ce făcea adesea și cu mare dezinvoltură, iar uneori fără să fi fost vorba nici măcar de o privire mai înainte, de o singură privire împărtășită sau schimbată de femeia căreia începea pe neașteptate să-i vorbească. Era ca și cum ar ști din cel dintii moment cine voia să fie abordat și în ce scop, într-un local sau la o petrecere sau chiar pe stradă, sau poate era el cel care stîmea dispoziția și intenția de a sta de vorbă. M-am întrebat pe cine o fi abordat la nunta mea la Cazinou, abia dacă l-am văzut. Mă privi drept în față cu ochii lui neplăcuti cu care totuși eram atît de obișnuit.

- Cum vrei tu, hazardul. Dar de trei ori e cam mult.

- De trei ori?

Atunci a fost prima oară în viață cînd am auzit pomenindu-se femeia străină cu care eu n-am nici o legătură de rudenie și despre care acum știu ceva dar nu destul, niciodată

nu voi sti prea mult, sînt ființe care au vietuit ani de zile și despre care nimeiu nu-și anuntește nimic, ca și cum în fond n-ar fi existat, și în această prima oară nici măcar nu știam că fasesc pomenită ea sau altcineva, încă nu știam de existența ei („de trei ori e cam mult“). Am vmt să cred la început că era o greșală sau un lapsus, și Custardoy, la început, a făcut să fie așa, intenționase poate să-mi vorbească numai de mătușa mea Teresa ori poate nu intenționase nimic, să-mi povesteasca doar ceea ce în zilele acelea cînd, copleșit de presuntiri ne'gre și de cei dintîi pași ai căsătoriei noastre, eu aș fi pr&ferat să ignor mai departe, chiar dacă e greu de știut dacă vrei să afi sau să ignori mai departe ceva din moment ce știi de fapt despre ce e vorba.

INIMĂATITDEALBĂ 145

- Vreau să spun două, zise Custardoy grăbit. Poate totul nu era premeditat și n-avea nici o intenție rea, deși nu pre? era de crezul că n-avea chiar nici una, bună sau așa și așa, Custardoy nu e un tip meditativ dar e plin de intenții. Zîmbi tot grăbit țdintii săi lungi îi imprimau chipului ascuțit o expresie de cordialitate sau aproape) în vreme ce arunca mai departe fumul înspre cele două femei: cea care stătea cu spatele, fără să-și dea seama de unde provenea, îl alungă uitată cu mina ca pe un tîntar. Custardoy adăugă fără pauză: Ascultă, și să fie clar că n-am nimic cu tatăl tău, dimpotrivă, o știi prea bine. Dar să ți se omoare una din ele îndată după nuntă nu pare voia hazardului. Asta nu poate intra niciodată în ordinea morțu de care vorbești tu.

- Să ți se omoare?

Custardoy își mușcă buzele într-o pornire prea expresivă pentru a fi spontană. îl chemă apoi pe chelner futurind două degete și profită să se uite cu lascivitate la femeue care continuau să nu ne dea nici o atenție țdeși una din ele fiisese atentă la fumul nostru, așa cum faci cu un țntar. Cea care stătea cu fața spusese cu o voce foarte tare și veselă: „Mă rog, mă rog, mie-mi face greață“. O spuse încîntată, era pe punctul să-și lovească ușor cu palmele coapsele de mulatră). Custardoy, în schimb, era la fel de atent la ele ca și la discuția cu mine, dedublîndu-se ca totdeauna, dorind ca totdeauna să fie doar o singură fiinta și să se găsească acolo unde nu se afa de fapl. Am crezut că se va ridica și am stăruit ca să-l împiedic: „Ce spui cu să ți se omoare?“ Dar se rezumă să-i ceară chelnerului încă o bere.

- Incă o bere. Să nu-mi spui că nu știi.

- Despre ce vorbești?

Custardoy își mîngîie mustața încă anemică și-și fixă la mijloc codița scurtă cu un gest feminin de neevitat. Nu știu de ce purta codița aceea caraghioasă și nespălată, părea nn

146 Javier Marias

meseriaș sau un om sännan din secolul al optsprezecelea. Sufă în bere. La cei aproape patruzeci de ani ai lui asculta de cerintele modei, avea energia s-o facă. Sau poate în cazul lui era infuența picturii.

- Prea multă spumă, zise. E nemaipomenit, adăugă, că tu n-ai habar, e nemaipomenit cum de reușesc părintii să tacă în fața copiilor, cine știe ce vei fi știind tu despre familia mea de care eu în schimb n-am nici cea mai vagă idee.

- Nu știu nimic, am zis repede.

începu iar să se joace cu făcăra, își stinsese țigara, prost, **mirosea**.

- Mi se pare c-am făcut o gafă. Ranz o să se înfiuie. Nu-mi închipuiam că nu știi cum a murit sora mamei tale.

- De boală, mi-au spus-o mereu. Niciodată n-am întreat prea mult. Să vedem, ce anume știi?

- Poate nu-i adevărat. A trecut o groază de ani de cînd mi-a povestit tata.

- Ce ți-a povestit?

Custardoy trase puternic aer pe nas în două rînduri. Nu se dusese pînă atunci la toaletă să-și ia priza de drog, dar pufăi ca și cum s-ar fi întors de acolo. Aprinse și stinse făcăra:

- Nu-i spune lui Ranz că ți-am povestit, bine? N-aș vrea ca din pricina asta să-mi facă vreo figură. Poate nu-mi amintesc eu bine, sau am înțeles greșit.

N^oam răspuns, știani că avea să-mi povestească chiar dacă nu i-aș făgădui ce-mi cerea.

- Ce anume îți anuntești? Ce-ai inteles?

Custardoy aprinse altă țigară. Codeala lui era prefăcută: i se năzări să tragă de două ori adînc și să arunce un nor de fum spre cele două femei ȕfumul era des și lent în plutirea lui). Cea care stătea cu spatele la noi se întoarce o clipă, cu totul automat, și sufa într-o parte să-l risipească. Și ea își arăta coapsele, nu și le bronzase încă la piscină. Privirea i se

INIMĂ ATTT DE ALBĂ 147

opri asupra lui Custardoy, deși numai cîteva secunde, atît cît i-a trebuit insoțitoarei sale să-i spună cu siguranță de sine și dispreț față de persoana de care vorbeau: „L-am înnebunit de tot, dar nu-mi place fata lui, și e plin de bani, tu ce-ai face?”

- Că mătușa ta și-a tras un glont la puțină vreme după ce s-a întors din călătoria de nuntă cu Ranz. Asta știi, nu-i așa, c-a fost căsătorită cu el?

- Da, știu.

- A intrat în baie, s-a așezat în fața oglinzii, și-a desfăcut bluza, și-a scos sutienul și și-a căutat inima cu vîrful pistolului tatălui ei, care stătea în sufragerie cu o parte din familie și cu musafiri. Asta-i ce-mi amintesc că mi-a povestit tatăl meu.

- În casa bunicilor mei?

- Așa am înțeles.

- Tata era acolo?

- Nu în clipa aceea, a sosit la puțină vreme, cred.

- De ce s-a omorît?

Custardoy trase puternic aer pe nas, poate era o răceală ușoară de primăvară. Dădu din cap.

- Habar n-am și nici nu cred că tata știa, sau oricum nu mi-a spus nimic. Dacă știe cineva, e tatăl tău, dar poate că de fapt nici el, nu-i ușor să afi de ce se omoară oamenii, nici chiar cei mai apropiați, toată lumea e cu susu-n jos, toată lumea pătimește ceva de groază, uneori fără motiv și aproape mereu în secret, lumea se întoarce cu fața în pemă și așteaptă ziua următoare. Și bmsc renunță să mai aștepte. N-am vorbit niciodată cu Ranz de povestea asta, cum să-ți întreb un prieten de ce nevastă-sa și-a tras un glont după ce s-a măritat cu el? Chiar de-ar fi trecut veacuri. Nu știu, te-aș putea întreba pe tine dacă ți se întîmplă la fel, nu vreau să fiu cobe, bat în lemn. Dar nu pe un prieten care-i cu atîția ani mai mare ca mine și pe care-l respect atîta. Respectul inhibă unele discuții, care n-au loc niciodată.

148 Javier Marias

- Da, respectul intubă.

Spusese iar „cobe”, mi-a venit automat să-l traduc în engleză, franceză sau italiană, limbile pe care le stiam, nu-mi era cunoscut termenul în nici una din ele, „deochi” da, *evil eye, jettatura*, dar nu-i același lucru. Ori de cîte ori spunea că bate în lemn n-o făcea, ci ciocănea sticla halbei. Eu, în schimb, băteam în scaunul meu.

- Îmi pare rău, credeam că știi.

- Copiilor li se dau versiuni îndulcite a tot ce se întîmplă ori s-a îfatîmplat, presupun că mai tîrziu e foarte greu să-i convingi. Nu se găsește pesemne momentul exact cînd nu mai eșd copil, e greu să trasezi o linie, să știi cînd e prea tîrziu ca să mai recunoști o minciună de demult sau să dezvălui un adevăr ascuns. Lași să treacă timpul, bănuiesc, și cine a spus minciuna ajunge s-o creadă sau s-o uite, pînă cînd cineva ca tine o dă în bară și face să se ducă naibii tăcerea intentionată de o viață întregă.

„Deochi”, nici în franceză nu știu cum se spune. Știusem dar nu-mi mai aminteam, *guignon*, ini-a venit deodată m cap. „Te pomenești că cu chestiile astea ai să-mi porți ghinion”, am auzit-o spunînd pe femeia blondă cu pielea bronzată, era expresivă, avea vocea răgușită, una din spaniolele acelea care nu-și măsoara nici tonul glasului nici distanța la care le pot fi auzite cuvintele nici asprimea gesturilor nici lungimea fustei, prea adesea spaniolele vădesc dispreț prin vorbă și privire și prin gesturi despotice și prin coapsele una peste cealaltă, mostenire spaniolă în Cuba brațul lui Miriam și strigătele ei și tocurile înalte și picioarele-i ca niște pumnale ț „Ești al meu”, „Te omor”)./Luisa nu e așa, și noile generații pot fi disprețuitoare dar mai cu reținerere, Luisa e mai blînda, deși aie un simț al corectitudinii care uneori o face sa devină foarte serioasă, uneori se vede că nu glumește, chiar acum mă crede împreună cu tata, dar tata a plecat pe neașteptate și din

INIMĂ ATÎTDEALBĂ 149

pricina asta slau și ascult dezvoltările lui Custardoy, dacă sînt adevărate, probabil că sînt, căci n-a avut niciodată talentul să inventeze, în poveștile sale s-a mărginit mereu la ceea ce s-a întîmplat sau i s-a întîmplat, poate de asta trebuie să-și stimuleze leze trăirile și să-și experimenteze duplicitatea, fiindcă numai așa e în stare să le redea, numai așa poate concepe ceea ce e de neconceput, sînt oameni care nu cunosc alte fantezii decît cele devenite realitate, care nu sînt capabili să-și imagineze nimic fiind de aceea cam neprevăzători, să-ți exerciți imaginația te ferește de multe nenorociri, cine-și anticipează propria moarte arareori se omoară, cine o anticipează pe cea a altora' arareori ucide, mai bine ucizi și te omori cu gîndul, nu lasă sechele și nici urme, chiar cu gestul îndepărtat al brațului care apucă, totu-i o problemă de distanță și de timp, dacă ești puțin mai departe cuțitul spintecă aendîn loc să lovească pieptul, nu se înfige în cămașa închisă la culoare sau albă ci străbate spațiul și nu se întîmplă nimic, traiectoria sa nu se determină, nici nu se înregistrează și se ignoră, nu se pot pedepsi intențiile, tentativele eșuate sînt trecute sub tăcere de atitea ori și chiar tăgăduite de cei care le supbrtă fiindcă totul^ continuă să fie la fel după ele, aerul e același și pielea nu se crapă nici cămașa nu se schimbă și nimic nu se sfișie, e inofensivă pema turtită sub care nu există nici un chip, și apoi totul e la fel ca înainte pentru că lovitura fără destinatar și sufocarea nu sînt suficiente pentru a schimba lucrurile ori relațiile, nu e de ajuns nici repetiția, nici insistența, nici executarea zădărnice, nici amenințarea, toate acestea doar agravează dar nu schimbă nimic, realitatea nu se adaugă," toate acestea sînt doar ca gestul posesiv al lui Miriain și cuvintele ei „Ești al meu", „Mi-ești dator", „Vin după tine", „Te iau cu mine în iad"), care nu stăviliră sarutările ce au urmat și fredonatul în camera vecină alături de bărbatul

150

Javier Marias

stîiigaci, pe nume Guillenno, căruia i se spusese: „Ori ea ori eu, o s-o ai pe una din noi moartă".

- Poate că am făcut o gafă, zise Custardoy-fiul, dar cred că e mai bine să știi cum stau lucrurile, e mai bine să ați totul chiar mai tîrziu decît niciodată. Asta s-a întîmplat de mult, de fapt ce mai contează cum și-a dat duhul mătușa ta? Tatăl meu avusese o moartă, o moartă adevărată, din acelea care nu pot respecta ordinea de murit, cum spusese Custardoy înainte. Moare parcă mai mult cine se omoară de mîna sa, poate încă și mai mult cine moare din pricina cuiva. Mai adăugase: „Dar de trei ori e prea mult să poată fi vorba de hazard", apoi rectificase. Am pregetat să revin, dacă insistam avea să-mi povestească pînă la urmă ceea ce s-a petrecut sau a ajuns la urechile lui, eram convins că ceva parțial sau greșit, dar sigur e că nu voiam să afu cînd încă nu știam nimic, apoi însă nuifeiai e așa, el avea dreptate, e mai bine să știi ce s-a întîmplat, dar numai atunci cînd ai apucat să ați ceva țeu nu afașem). Mi-a venit atunci în minte o amintire rătăcită din copilărie, de pe vremea aceea - a copilăriei -, ceva mărunț și inconsistent care trebuie să dispară, scenele acelea neînsemnate care revin într-o străfulgerare ca și cum ar fi melodii îngînate sau închipuiri sau perceperea momentană și în prezent a ceva trecut, propria amintire ajunge să fie pusă la todoială pe cînd o evoci. Măjucam singur cu soldăteii mei în casa bunicii havaneze și ea își făcea vînt cu evantaiul, ca în atîtea sîmbete seara cînd mama mă lăsa cu ea. Dar de data aceea mama era bolnavă și Ranz a fost cel care a venit să mă ia cu puțin înainte de cina. Arareori i-am văzut împreună . doar pe amîndoi, pe tata și pe bunica, totdeauna era între ei mama, nu și de data aceea. Cînd se înnoptă sună cineva la ușa și am auzit pașii lui Ranz care înaintau pe coridorul nesfirșit unîndiM pe cei ai cameristei pînă în odaia unde mă afașam cu bunica, grăbindu-mă să-mi termin ultimul joc, ea mur-

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

151

murînd și fredonînd și rîzînd la răstimpuri la comentariile mele, așa cum rîd din orice feac bunicile cînd sînt cu nepoții. Ranz era încă tînar pe atunci cu toate că mie nu îmi părea astîel, era doar tata. A intrat în cameră cu treniul pus pe umeri, în mîini cu mănușile scoase de curînd, era răcoare, era primăvară, bunica începea să-și facă vînt cu evantaiul totdeauna înainte de vreme, era poate felul ei de achema vara, sau își făcea vînt în toate anotimpurile. Înainte ca Ranz să-i

spună vreun cuvânt ea îl întrebă îndată: „Cum se simte Juana?” „Mai bine, se pare, zise tata, dar acum nu vin de acasă.” „A venit doctorul?” „Cînd am plecat eu nu venise, a anunțat că nu poate trece decît mai tîrziu, o fi acolo chiar acum. Să dăm un telefon, dacă vrei.” Au mai spus de bună seamă ceva, sau poate au telefonat, dar amintirea mea țășezat la masa în fața lui Custardoy) s-a concentrat numai asupra cuvintelor pe care puțin mai tîrziu bunica i le-a spus: „Nu știi cum de ești în stare să pleci aiurea să-ți vezi de treburi cînd Juana e bolnavă. Nu știi cum de nu începi să te rogi și să-ți faci cruci ori de cîte ori nevastă-ta răcește. Doar ai pierdut deja două, băiatul meu!” Mi-am amintit sau am crezut că-mi amintesc că imediat bunica și-a dus mîna la gură, bunica și-a astupat gura o secundă de parc-ar fi vrut să-și retină vorbele pe care tocmai le rostise și eu le auzisem și cărora nu le-am dat atunci nici cea mai mică importanță, sau poate că le-am dat - așa cum se dovedește acum - , numai pentm că și-a astupat gura ca să le facă să piară. Tata nu răspunse, și abia acum gestul acela din unnă cu douazeci și cinci sau și mai mulți ani capătă sens, sau mai bine zis a căpătat cam acum un an, cînd eu eram așezat în fața lui Custardoy și mă gîndeam că spusese: „De trei ori e prea mult să poată fi vorba de hazard”, și rectificase, iar apoi mi-am adus aminte că bunica spusese la rîndul ei: „Doar ai pierdut deja două, băiatul meu!”, și se căise. Îi zisese „băiatul meu” lui Ranz, ginerele său de două ori sau dublul ei ginere.

N- am stăruit pe lîngă Custardoy, n-am vrut să știu atunci mai mult, și pe deasupra el trecuse la alt subiect. - Îli plac alea două? Îmi zise brusc. Se întorsese aproape de tot și privea de-a dreptul și fără s-o ascundă la cele două femei de treizeci de ani, care la rîndul lor au simțit privirea directă a ochilor fără gene și depărtati și pe neașteptate vorbeau mai încet, sau în clipa aceea încetară să mai vorbească, sunțindu-se observate și cîntărite, sau poate admirate din punct de vedere sexual. Ultimele cuvinte înainte de a-și întreprinde sau înceta conversația, rostite de cea care stătea cu spatele, răsunară aproape odată cu întrebarea lui Custardoy, poate că oauziseră și ele în ciuda suprapunerii, Custardoy mă întrebese cu siguranță pentru ca ele să-l audă, să afe, să fie la curent cu ceea ce avea să se întîmple inevitabil. „M-am plictisit de tipi”, spusese cea cu coapsele albe. „Îți plac alea două?” spusese Custardoy ța reuși să te faci auzit e ușor, nu trebuie decît să ridici tonul). Atunci își ținuseră respirația și ne priviseră, răgazul necesar pentru a afa cine le dorește. - Adu-ți aniinte că sînt însurat, Ți le las pe amîndouă. Custardoy mai bău o înghitură de bere și se sculă cu țigările și bricheta în mîna țnu mai era nici un pic de spumă). Putinu lui pași spre teighea făcură un zgomot metalic, ca și cum ar fi avut pe tălpi plachcuri sau niște plăcute de dansator de step, sau poate erau tocuri ca să-l înalțe, dintr-o dată mi s-a părut mai înalt pe cînd se depărta. Cele două femei rîdeau deja împreună cu el cînd mi-am scos banii din buzunarul de la pantaloni și i-am lăsat pe masă și m-am tators acasă la Luisa. Am plecat fără să-mi iau la r&vedere de la Custardoy țsau am făcut-o cu un gest din mîna de la depărtare), nici de la cele două femei care aveau să devină intimele lui necunoscute și speriate după un scurt răstimp de bere și *cheween-gum* și gîn și apă tonică și gheată, și fum de țigară, și alune americane, și rîsete, și droguri, și limba la ureche, și cuvinte pe care eu n-aveam să le ascult, murmurul acela de neînteles care ne convinge. Gura e mereu plină și asta-i abundenta.

În noaptea aceea, văzînd lumea de pe pemă cu Luisa alături, cum fac de obicei tinerii căsătoriți, cu televizorul în față și în mîna cu o carte pe care n-o citeam, i-am povestit ceea ce Custardoy cel tînăr îmi povestise fără voia mea. Adevărata legătură între soti și chiar între perechi o fac cuvintele, mai mult decît cuvintele rostite - rostite voluntar -, .cuyuițele care nu sînt trecute sub tăcere, care nu sînt trecute sub tăcere fără interventia vointei noastre. Nu-i vorba atît de faptul că între două fiinte care donn în același aștemut n-ar exista secrete pentru că așa hotărăsc ele - ce anume e destul de grav ca să fie secret și ce nu -, cît de acela că nu poti să nu povestești, să nu relatezi, să nu comentezi și să nu-ți dai cu parerea, ca și cum asta ar fi principala activitate a perechilor,

cel puțin a celor foarte recente, și care nu sînt copleșite încă de lenea de a vorbi. Nu-i vorba doar că, stînd cu capul pe pema îți amintești trecutul și chiar copilăria și-ți vin în gînd și pe linibă scenele de demult și cele mai neînsemnate, și toate capătă valoare și par vrednice de a fi rememorate cu voce tare, nici că sîntem dispuși să ne povestim întreaga viață fiintei care-și culcă și ea capul pe pema noastră, ca și cum am avea nevoie ca această funță să ne poată vedea de la început - mai cu seamă de la început, adică din copilărie - și să poată assta prin intermediul povestirii la toți anii în care nu ne cunoșteam. Și nici nu-i la mijloc doar dorinta de a compara

INIMĂATITDEALBĂ 155

- sau a face o paralelă sau a căuta coincidențe, dorinta de a ști fiecare unde se afa celălalt în diferitele perioade ale existenței sale și de a-și născoci posibilitatea puțin probabilă de a se fi cunoscut *înainte*, îndrăgostiților li se pare totdeauna că s-au întîlnit prea tîrziu, de parcă timpul pasiunii lor n-ar fi niciodată cel mai potrivit sau niciodată destul de lung privit retrospectiv (prezentul nu inspiră încredere), sau poate că nu sînt în stare să suporte ideea că n-a existat între ei pasiune, nici măcar intuită, pe vremea cînd amîndoi erau deja pe lume, antrenati în tumultul ei năvalnic și totuși cu spatele unul la celălalt, fără să se cunoască și poate fără să dorească să se cunoască. Și nici nu-i vorba că s-ar stabili un sistem de interogatorii zilnice de care din oboseală sau rutină nici un soț nu poate scăpa, și cu toții sîrșesc prin a răspunde. E vorba mai curînd de faptul că a fi împreună cu cineva înseamnă în mare măsură a te gîndi cu voce tare, adică a te gîndi la orice de două ori în loc de o dată, prima oară'cu gîndul și a doua oară cu povestitul, căsătoria e o instituție cu vocatia povestitului. Sau poate că e atîta timp petrecut unul în compania celuilalt (oricît de puțin ar fi la căsătoriile moderne, totdeauna e atîta timp) încît cei doi soți țdar mai ales bărbatul, care se simte vinovat cînd tace) trebuie să-și mărturisească tot ce gîndesc și tot ce li se năzare și li se întîmplă pentru a-l distra pe celălalt, și astîel pînă la umiă aproape că nu mai ramîne o porțiță pentru faptele și gîndurile unui ins care să nu fie transmise, sau mai curînd talmăcite matrimonial. Se transmit și faptele și gîndurile celorlalți, care ni le-au împărtășit în particular, și de aici zicala atît de curentă care spune: „în pat se povestește totul”, nu există secrete între cei care-l împart, patul e un loc de spovedanie. Din dragoste sau din ceea ce este esența ei - a povesti, infirma, anunța, comenta, exprima păreri, distra, asculta, și a și ride, și a fauri planuri în van - trădezi pe oricine și orice,

156

Javier Marias -

prietenii, părintu, fratii, neamurile și cei fără vreo legătură de sînge, foștii iubui și convingerile, amantele de odinioară, propriul trecut și propria copilărie, limba însăși pe care n-o , mai folosești și fără îndoială .chiar și patria, trădezi acel ceva tainic care există în fiecare făptură, sau care ține poate de trecut. Pentru a măguli fiinta iubită denigrezi tot ce e în afara ei, tăgăduiești și blamezi totul pentm a multumi și da asigurări uliei singureifăpturi care te poate părăsi, puterea teritoriului mărginit de pernă e atît de mare încît exclude din sînul său tot ce nu se afă acolo, și este un teritoriu care prin însăși natura lui nu lasă ca acolo să se mai afe ceva în afară de soți, sau amanți, care într-un anume sens *ramîn singuii* și de aceea vorbesc și nu trec nimic sub tăcere, fără voia lor. Pema e rotunjită și moale și adesea albă și cu trecerea timpului rotunjuna și albul sîrșesc prin a inlocui lumea și nevolnica ei roată. Luisei i-am vorbit în pat de discuția și bănuielile mele, de moartea violentă (după părerea lui Custardoy) a mătușii mele Teresa ce-mi fusese dezvăluită și de posibilitatea ca tatăl meu să mai fi fost căsătorit înca o dată, o a treia oară care ar fi trebuit să fie prima din toate, înainte de căsătoria lui cu surorile, și de care eu nu știam nimic. Luisa n-a înțeles că n-am mai vrut să întreb, femeue sînt curioase pur și simplu, nuntea, lor e iscoditoare și bîrfitoare și pe deasupra inconstantă, nu-și imaginează sau nu prevăd natura a ceea ce i^npră, a ceea ce poate ajunge să se adeverească și a ceea ce poate ajunge să se înfăptuiască, nu știu că actele se săvîrșesc singure sau cāsint declanșate de un singur cuvînt, au nevoie de dovezi, n-au daml previziunii, poate că ele sînt într-adevăr dispuse să afe mai totdeauna, în principiu nu se tem nici nu

sînt neîncrezătoare față de ceea ce li se poate povesti, nu-și amintesc că după ce ai afat totul se schimbă uneori, chiar și carnea sau pielea care se desface, sau care e sfișiată.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 157

- De ce nu l-ai întrebă mai mult? mă întrebă. Stătea în pat, ca în seara aceea la Havana doar cu cîteva zile în urmă, dar acum era sau avea să fie ceva firesc, ca în toate serile, pe întineric, iar eu stăteam culcat acoperit cu cearșafuri încă foarte noi (faceau parte din zestre, am presupus, cuvînt ciudat și vechi, nu știu cum se traduce), nu mai era bolnavă și nici n-o strîngea un sutien prea strîmt, ci era în cămașa de noapte pe care eu am văzut-o cum și-o pune acum cîteva minute, chiar în cameră, în momentul cînd s-a băgat în pat mi-a întors spatelui, îi lipsea încă obișnuința să aibă pe cineva în față, peste cîțiva ani, poate doar peste cîteva luni, n-o să-și mai dea seama că eu sînt în față ei, sau n-o să fiu eu acel cineva.

- Nu șdu dacă vreau să afu mai multe, am răspuns.

- Cum se poate? Doar și eu sînt foarte curioasă după tot ce mi-ai spus.

-Dece?

Televizorul mergea, dar fără sonor. L-am văzut apărînd pe ecran pe Jerry Lewis, actorul, un film vechi, poate de pe vremea copilăriei mele, nu se auzea nimic în afara vocilor ntoastre.

- Cum adică de ce? Dacă e ceva de afat despre cineva pe care-l cunosc, vreau să afu. Pe deasupra, e tatăl tău. Iar acum mi-e socru, cum să nu mă intereseze să știu ce i s-a întîmplat? Cu atît mai mult cu cît a ascuns. O să-l întreb pe el?

Am șovăit o secundă. Am crezut că voia să știe nu atît ce se întîmplase cît mai ales dacă în cuvintele lui Custardoy era ceva adevărat sau era doar o născocire ori un zvon. Dar dacă era ceva adevărat ar trebui să continui cu întrebările.

- Nu cred. Dacă el n-a vmt niciodată să-mi spună nimic despre asta, n-o să-l oblig eu acum. Odată, cu mulți ani în urmă, l-am întrebă de mătușa iar el mi-a spus că nu voia să se întoarcă înapoi cu patmzeci de ani. Aproape că m-a alungat din restaurantul unde ne afam.

158 Javier Marias

Luisa izbucni în rîs. Aproape totul i se părea nostim, în chip firesc vedea doar latura amuzantă pe care o are orice lucm, chiar și cele mai patetice sau îngrozitoare. A trăi cu ea însemna să trăiești în plină comedie, adică într-o tinerete peipetuă, așa cum e să trăiești alături de Ranz, poate de asta au vrut să trăiască împreună cu el două femei, sau trei. Deși ea e într-adevăr tînără și se poate schimba cu timpul. Și ei îi plăcea tata, o amuza. Luisei îi plăcea să-l asculte.

- O să-l întreb eu, zise.

- Nici să nu-ți treacă prin cap.

- Mie nii-ar povesti. Cine știe dacă nu și-a petrecut toți acești ani așteptînd să apară în viața ta cineva ca mine, cineva care să-i poată servi de mijlocitor între tine și el, tații și fiii sînt foarte stîngaci unii cu alții. Poate că nu ți-a spus niciodată povestea pentru că nu știa cum s-o facă sau tu n-ai știut cum să-l întreb. Eu însă zău c-aș ști să-l fac să mi-o povestească.

Jeny Lewis mînuia un aspirator pe ecran. Aspiratoml era ca un căteluș și se tot împotriva.

- Și dacă e ceva ce nu se poate povesti?

- Ce vrei să spui? Totul se poate povesti. E de-ajuns să tacepi, un cuvînt vine după celălalt.

- Ceva ce acum nu se mai cuvine să fie povestit. Ceva al carui timp a trecut, fiecare timp își are propriile sale povești, și dacă scapi prilejul e mai bine să taci penlru totdeauna, uneori. Lucrurile se sting și devin inoportune.

- Eu nu cred ca există ceva al carui timp să treacă, totul e aici, așteptînd să fie obligat să se întoarcă. În afară de asta, tuturor le place să-și spună povestea, chiar și cei care n-au nici una. Dacă poveștile sînt diferite, semnificația e însă aceeași.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 159

M-am sucit puțin ca s-o privesc în față. Avea să se afe totdeauna acolo, lîngă mine, cam asta e ideea, făcînd veșnic parte din povestea mea, în patul meu care nu-i de fapt patul meu ci al nostru, sau poate al ei, pregătit să aștept cu nerăbdare ora cînd avea să se întoarcă, dacă pleca uneori. L-am atins ușor pieptul cu brațul cînd m-am mișcat, pieptul ei gol

sub pînza fmă, ușor vizibil sub pînza aceea. Mi-am tinut în așa fel brațul încît atingere.a să persiste, pentru a înceta ar trebui să se miște ea acum.

- Uite ce e, i-am spus, oamenii care păstrează secrete timp îndelungat n-o fac totdeauna fiindcă le e rușine sau ca să se protejeze pe sine, uneori o fac ca să protejeze pe alții, sau ca să păstreze prietenii, sau iubiri, sau căsătorii, pentru a face viața mai suportabilă copiilor lor ori pentru a le îndepărta vreo teamă, căci au de obicei destule. Poate că pur și simplu nu vor să facă loc în lumea lor unui fapt pe care și l-ar fi dorit să nu se fi întîmplat. A nu-l povesti înseamnă a-l șterge puțin din minte, a-l uita oarecum, a-l tăgădui, înseamnă poate o mică favoare făcută lumii. Trebuie să respecti așa ceva. Poate că ție nu ți-ar plăcea să știi totul despre mine, poate că nu vrei, cu trecerea timpului, mai tîrziu, nici ca eu să știu totul despre tine. Nu vei dori probabil să știe totul despre noi un copil de-al nostru. Despre noi luați fiecare în parte, bunăoară înainte de a ne cunoaște. Nici măcar noi nu știm totul despre noi, nici despre fiecare în parte înainte, nici împreună acum. Luisa se îndepărtă puțin cu un gest natural, adică își îndepărtă pieptul de brațul meu, și nu ne-am mai atins. Luă o țigară de pe noptieră, o aprinse, trase repede de două ori, încerca să scuture scrumul care încă nu se făcuse, deodată părea puțin nervoasă, puțin prea serioasă față de cum era de obicei. Era prima oară că pomeneam de copil, nici unul din ții nu vorbisem niciodată pînă aiunci de proiectul de a avea copii, era prea curînd, nici acum cînd l-am pomenit pentru prima oară n-a fost un proiect, ci o ipoteză spre a ilustra alt fapt. Îmi spuse fără să mă privească:

- **Bineînțeles** că voi dori să știu dacă te gîndești să mă omori într-o zi, ca bărbatul acela de la hotelul din Havana, **acel Guillenno**. Spuse asta iute și fără să mă privească.

-L-ai auzit?

- Sigur că l-am auzit, doar eram acolo ca și tine, cum să îi u-l aud.

- Nu știam, erai adormită din pricina febrei, de asta nu ți-am povestit nimic.

- Nu mi-ai povestit nici a doua zi, dacă ai crezut că nu auzisem. Ai fi putut să nu fi povestit cum îmi povestești totul. Sau poate o fi adevărat că nu chiar totul.

Luisa se supăraseră pe neașteptate, dar nu puteam ști dacă era din pricină că nu-i povestisem ceea ce acum recunoștea că auzise, ori era supărată pe Guillenno, sau poate pe Miriam, sau chiar pe bărbați, femeile au mai mult spirit de grup și adesea se supără pe toți bărbații deodată. Mai putea fi supărată și fiindcă prima oară cînd am pomenit despre copil a fost ipotetic și în trecut, și nu ca o propunere ori o dorință. Luă telecomanda televizorului și trecu în fugă pe celelalte canale pentru a-l lăsa iar pe cel pe care fusese. Jeny Lewis încerca să mănînce spaghetti: începuse să răsucescă întruna furculița și acum avea tot brațul înfășurat în ele. Și-l privea cu stupoare și mușca zdravăn din el. Am rîs ca un copil, văzusem filmul ăsta cînd eram mic.

- Cum ti s-a părut tipul ăla, Guillermo? am întrebat-o. Tu ces crezi c-o să facă? Puteam acum să discutăm așa cum nu dorisem s-o facem la momentul respectiv, nici Luisa nici eu, din pricina febrei. Se poate ca totul să fie propice să reluăm conversația aceea, dar nimic nu revine în același fel în care s-a petrecut odată și n-a fost să fie așa. Acum nu mai conta, ea exprimase esența cu brutalitate și ușurință, îmi spusese; „Aș vrea să știu dacă te gîndești să mă omori într-o zi”. Eu nu răspusesem încă, e așa de ușor să nu răspunzi la ce nu vrei cînd te afi cu fiinta cu care comentezi totul și vorbești întmna, cuvintele se suprapun iar ideile nu durează și pier, chiar dacă uneori revin, dacă se insistă.

- Ce-i mai rău e că n-o să facă nimic, spuse Luisa. Tofaf va continua ca pînă acum, tipa aceea Miriam așteptînd și nevasta lui agonizînd, dacă-i adevărat că e bolnavă sau că exista, așa cum pe drept cuvînt a pus sub semnul îndoielii cealaltă.

- Nu știu dacă o fi bolnavă, dar precis există, am zis eu. Bărbatul acela e insurat, am decretat.

Luisa nu mă privea încă, vorbea întoarsă spre Jerry Lewis și continua să fie prost dispusă. E mai tînără decît inine, poate nu văzuse filmul în copilărie. Am avut chef să deschid

sonorul, dar n-am făcut-o, asta ar fi pus punct conversației. Pe deasupra, telecomanda era la ea în mână, în cealaltă avea tigara ajunsă la jumătate. Era puțin cald, nu prea mult: i-am văzut decolteul umed pe neașteptate, strălucind ușor.

- E totuna, chiar dacă ar muri, el tot n-ar face nimic, nu și-ar aduce femeia aceea de la Havana.

- De ce? Tu n-ai văzut-o, eu da. E frumoasă.

- Sigur că e, dar e totodată o femeie care-l bate la cap, și el o știe sau o presimte. O s-o facă mereu, aici și acolo, ca amanta sau ca nevastă, femeia asta n-are alte interese decât cele din exterior, depinde în pennenență de partener, mai există încă multe ca ea, au fost învățate ca în relația cu

162

Javier Marias

celălalt să se ocupe numai de ele însele. Luisa se opri, dar reluă imediat, de parcă ar fi regretat cuvântul „învătate”. Se prea poate ca nici să nu fi fost învățate, pur și simplu moștenesc asta, se nasc blazate de propria lor persoană, am cunoscut multe așa. Își petrec jumătate din viață așteptând, apoi văd că nu se întâmplă nimic, sau trăiesc ceea ce se întâmplă și cum n-ar fi nimic, și își petrec cealaltă jumătate de viață amintindu-și și dînd importanță acelor lucruri care li s-au părut atît de neînsemnate sau care nici n-au existat. Așa erau bunicile noastre, iar mamele noastre încă mai sînt așa. Cu Miriam asta tipul n-are nimic de cîștigat, nimic față de ceea ce are deja, atunci de ce să facă schimbarea: o să fie tot mai puțin frumoasă, dorința o să fie tot mai mică, și totul o să se repete din ce în ce mai plicticos. Femeia asta și-a jucat toate atuurile, de la început nu i-a mai rămas nici o carte bună, nu mai poate însemna pentru el nici o surpriză, nu mai poate da altceva decât a dat pînă acum. Bărbatu se însoară i numai dacă speră să dea peste o surpriză sau peste un cîștig, sau peste ceva mai bun. Mă rog, nu chiar totdeauna e așa. Răaiase o secundă tăcută și apoi adăugă: Mi-e tare milă de femeia asta.

- Poate că nu-i mai spune acum ceva, dar în schimb ar putea să nitei mai fie o povară, asta ar fi ce-ar avea el de cîștigat în viitor. Ar putea să nu-i mai fie o povară dacă Guillenno s-ai însura cu ea într-o zi. Sînt și astîel de bărbați.

- Ce fel de bărbați?

- Bărbații care sînt plictisiți de ei înșiși și se preocupă numai de legătura lor cu altul, sau cu alta. Acestor bărbați le prinde bine să fie bătuti la cap, asta îi ajută s-o ducă de la o zi la alta, îi face să le treacă timpul, le dă o justificare la fel ca și femcilor care îi bat la cap.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

163

- Guillermu nu e așa, decretăj.-uisa țamîndoi sîntem sen-tențioși).

Acum m-a privit într-adevăr, deși cu coada ochiului, o privire neîncredătoare - moștenită neîncrederea -, sau așa nu s-a pămt. Plutea o întrebare posibilă și chiar probabila si chiar obligatorie, dar pulea s-o pună ea sau puteam s-o pun eu: „De ce te-ai căsătorit tu cu mine?” Sau: „De ce crezi că m-am căsătorit cu tine?”

- Custardoy m-a întrebat astă-seară de ce m-am căsătorit cu tine. Ȃsta a fost felul meu de a pune și a nu pune întrebarea.

Luisa și-a dat seama că era de așteptat ca ea să spună: „Și ce i-ai răspuns?” Putea să și tacă, are în aceeași măsură ca mine conștiința cuvintelor, avem aceeași profesie, chiar dacă ea lucrează acum mai puțin. Tăcu un răstimp, trecu iar repede pe toate canalele cu telecomanda, preț de cîteva secunde, rămase tot la Jerry Lewis, care dansa acum cu un bărbat foarte bine îmbrăcat într-un imens salon pustiu. Băibatul acela, pe care l-am recunoscut amintindu-mi-l .pe dată, era actoml George Raft, specializat de ani de zile în roluri de gangster și dansator neîntrecut în ritm de bolero și rumbă, iar acumjuca în celebrul *Scarface*. Jerry Lewis îi pusese la îndoială identitatea ț, „Oh, ce mai, dumneavoastră nu sînteți George Raft, semănați cu el, dar nu sînteți el, ce n-ați da să fiți George Raft”) și-l obliga să danseze un bolero spre a demonstra că dansa bolero întocmai ca George Raft și deci că era Raft. Cei doi bărbau dansau unul cu celălalt în mijlocul salonului gol și întunecat, siluetele lor erau luminate de un reflector. Era o scenă comică și totodată o scenă stranie. Să dansezi ca cineva cu un tip neîncredător spre a-i demonstra că ești acel cineva.

Scena aceea era în culori și celelalte fuseseră alb-negru, poate
164 Javier Marias

că nu era un film ci o antologie a comicului. Când s-a oprit din dans și s-a îndepărtat sfios, mi-amintesc că Lewis îi spunea lui Raft de parcă i-ar face o favoare: „Mă rog, cred că sînteți un adevărat Raft” țdar eram mai departe fără sonor și n-auzeam acum nimic, cuvintele erau o amintire vagă din copilărie, în engleză ar fi trebuit să spună *the real Raft* sau *Rafthimself*). Luisa n-a spus „Și ce i-ai răspuns?”, ci:

- Și i-ai răspuns?

- Nu. El nu vrea să știe decît treaba cu patul, asta-i ce mă **tatreba** de fapt

- Și nu i-ai răspuns.

-Nu.

Luisa izbucni în ris, pe neașteptate își recăpătase buna dispoziție.

- Dar asta-i o conversație de copii, zise rizînd.

Cred că m-am cam aprins la față, într-adevar mi-a fost rușine pentru Custardoy, nu pentru mine, el și cu ea abia se cunoșteau pe atunci și din pricina asta, în fața ei, mă simteam răspunzător pentru Custardoy, care era din partea mea, un prieten de de mult, de fapt nu chiar așa, te simți răspunzător de tot ce te face să-ti fie rușine și orice te poate face să-ți fie rușine în fața fiintei iubite țla începutul iubirii), și asta-i și cauza din care trădezi pe oricine, dar mai cu seamă îți trădezi propriul trecut, pe care-l detești și la care renunți țîn trecut nu exista ea, fiinta care ne izbăvește și ne face mai buni, ne înalță, sau așa credem cîtă vreme o iubim).

- De asta n-am vrut să mă avînt, am zis.

- Ce păcat, spuse ea. Acum ai putea să-mi povestești ce i-ai răspuns.

INIMĂATITDEALBĂ 165

Acum eu eram cel care n-avea chef să rîdă, de atîtea ori sîntem în contratimp doar cu cîteva secunde. Dar rtsul poate s-aștepte.

Eram stingherit. Mi se făcuse rușine. Am tăcut. De ce să povestesc? Apoi i-am spus:

- Deci tu nu crezi că Guillermo o s-o omoare vreodată pe nevastă-sa bolnavă. Am revenit la Havana și la subiectul care o facuse să devină serioasă. Voiam să fie iar serioasă.

- Cum s-o omoare, cum s-o omoare! răspunse foarte sigură pe ea. Nimeni nu omoară pe niineni fiindcă i-o cere altcineva care poate apoi să plece. Sau ar fi făcut-o pînă acum, lucrurile dificile par cu puțință dacă te gîndești puțin la ele, dar devin imposibile dacă te gîndești prea mult. Știi ce-o să se întîmple? Într-o bună zi, bărbatul n-o să se mai ducă în Cuba, or să se uite unul pe celălalt, el o să stea mai departe toată viața cu nevasta lui, bolnavă sau nu, și dacă este într-adevăr așa, va face tot posibilul s-o vindece. E garanția lui. Va avea în continuare amante, va încerca să-și aleagă din acelea care nu dau bătaie de cap. Bunăoară, femeue căsătorite.

- Așa ti-ar plăcea ție?

- Nu, așa o să se întîmple.

-Șiea?

- Ea e mai puțin previzibilă. Poate întîlni curînd alt bărbat și ce o să trăiască cu el o să i se pară foarte puțin sau nimic. Se nrea poate și să se omoare, așa cum i-a spus, cînd o să vadă că el într-adevăr nu mai vine. În tot cazul, ea a pierdut. Treburile n-or să-i iasa niciodată după cum vrea ea.

- Se zicte că oamenii care spun că se omoară n-o fac.

- Ce prostie. Se poate întîmpla orice.

I-am luat din mină telecomanda. Am pus pe noptieră cartea pe care o ținusem în tot acest răstimp în mînă, fără să

166 Javier Marias

citesc un rînd. *EraPnjn*, de Nabokov. N-am terminat-o și îmi place grozav.

- Și cum rămîne cu tata, și cu mătușa mea? Acum e limpede că s-a omorît, după Custardoy.

- Dacă vrei să știi dacă ea l-a anunțat ce avea de gînd, va trebui să-l întreb. Nu vrei să-l întreb eu, nu-i așa?

Am zăbovit puțin pînă am răspuns:

- Nu. Am rămas pe gînduri și apoi am spus: Cred că nu. Trebuie să mai meditez.

Am dat drumul la sonor la antologia de filme cu Jerry Lewis. Luisa a stins lumina de pe partea ei și s-a întors de

parc-ar fi vmt să doarmă.

- Stîng și eu imediat, i-am zis.

- Nu mă deranjează lumina, dacă poți să închizi sonorul, terog.

Jeny Lewis se afa acum în amfiteatml unui cinema-tograf cu 'o pungă de foricele în mîină, așteptînd să înceapă filmul. Aplaudînd îi căzură toate în capul unei doamne serioase cu părul alb, așezată mai în față. „Ah, doamnă, zicea, v-au cazut niște foricele în păr, lăsați-mă să vi le iau”, și în cinci niinute i-a nenorocit doanmei coafura îngrijită. „Ah, stați locului o clipă”, u zicea pe cînd îi încurca și-i răvășea pămîl, ajuns ca al unei menade. „Ce mai păr!” îi reproșa. Am izbucnit in rts, nu văzusem în copilărie scena asta atît de scurtă, eram sigur, pentiu prima oară o vedeam și ouzeam.

Am închis sonorul din nou, cum mă rogase Luisa. Nu-mi era somn, dar cînd doi oameni dorm împreună trebuie să existe o înțelegere nunimă în privinta orelor de culcat și de sculat, de mîncat la prinz și seara, cu micul dejun altîel stau lucrurile, mi-am amintit că nu cumpărasem laptele, Luisa o să se

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 167

supere mîine dimineată, rămăsese să mă ocup eu. Deși ea are o fire bună.

- Am uitat să cumpăr laptele, i-am zis.

- Mă rog, o să cobor eu o clipă să iau, răspunse ea.

Am stins televizoml și camera a rămas în beznă, nu-mi aprinsesem veioza fiindcă n-apucasem să citesc., Preț de cîteva secunde n-am văzut nimic, apoi ochii mei se obișnuiră puțin cu întunericul, nu prea mult însă, Luisei îi place să doarmă cu jaluzelele trase, mie nu. M-am întors cu spatele la ea, nu ne spusese noapte bună, dar poate că nu era nevoie să ne spunem mereu, în toate nopțile anilor viitori. însă în noaptea aceea poate că da, încă.

- Noapte bună, i-am spus.

- Noapte bună, răspunse ea.

Făcîndu-ne urarea, nu ne-am mai spus în nici un fel, nu ne-am dat nici unul din numele obișnuite, perechile nu sînt în stare să nu aibă astfel de nume, mai multe, sau măcar unul ca să creadă că sînt alții, nu totdeauna aceeași, și să evite să-și spună pe numele lor adevărate, pe care le păstrează pentru atunci cînd se jignesc sau sînt supărați sau sînt nevoiti să-și dea o veste proastă, de pildă că unul din ei va fi părăsit. Tata a avut probabil astfel de nume de la cel puțin trei femei, totul trebuie să-i fi sunat la fel, o repetiție, le-o fi amestecat, sau poate ca nu, cu fiecare femeie o fi fost altîel, cînd le-ar fi dat o veste proastă le-o fi spus Juana, și Teresa, și alt nume pe care eu nu-l cunosc, dar el nu l-a uitat de bună seaniă. Cu mama a avut la dispoziție ani de zile, cu mătușa mea Teresa aproape că n-a avut timp, poate tot atît de puțin ca cel pe care-l avem, Luisa și cu mine, de cînd ne-am căsătorit, pentru ei nu au existat ani în viitor, nici măcar luni, după Custardoy ea se omorîse. Iar cu a treia care a fost prima, cît o fi durat, ce

168 Javier Marias

nume și-or fi spus cînd își urau noapte bună și se întorceau cu spatele, sau doar ea îi spunea lui, sau doar el ei, stringînd fiecare pe partea lui pema pe care o împărțeau țvorba vine, fiindcă totdeauna există două peme).

- Eu n-o să vreau să știu dacă ai de gînd să mă omori într-o za, i-am spus pe întuneric Luisei.

Poate că a sunat foarte serios pentru că ea s-a întors atunci și am simțit imediat atingerea ei pe care o pierdusem de un răstimp destul de lung, pieptul ei cunoscut pe spatele meu, și pe dată m-am simțit ocrotit. M-am întors pe partea cealaltă și atunci i-am simțit mîihile pe tîmple, mîngîindu-mă sau dojenindu-mă, și sămtările pe nas, pe ochi și pe gură, pe bărbie, frunte și obraji țfața întregă). Fata mea lăsă să fie săiutat tot ce poate fi sărutat, fiindcă in clipa aceea, după cuvintele rostite - după ce m-am întors spre ea -, eu eram cel care o ocroteam pe ea, și o sprijineam.

în scurtă vreme, cum am mai spus, după ce se încheiase călătoria de nuntă și vara trecuse, am început să lipsesc da\ cauza muncii mele de traducător și interpret țacum mai mult de interpret) la organisme intemaționale. înțelegerea cu Luisa era ca ea să lucreze mai puțin un răstimp și să se ocupe de aranjarea casei noastre comune și noi țîn chip artificios),

pînă cînd vom putea face să coincidă la maximum prezența și absența noastră sau chiar ne vom schimba slujba. În toamnă, la jumătatea lui septembrie, începe la New York perioada de sesiuni ale Adunării Generale a Națiunilor Unite, care se prelungește trei luni, și a trebuit să plec acolo, ca în alți ani cînd n-o cunoșteam încă pe Luisa, în calitatea mea de temporar țe nevoie de cîțiva pe timpul Adunării), opt săptămîni făcînd pe interpretul, pentru ca apoi să mă întorc la Madrid și să nu mă mișc nici să lucrez cel puțin alte opt.

Nu te prea distrezi în orașele astea, nici măcar la New York, fiindcă stai și lucrezi într-un ritm cumplit cinci zile pe săptămînă, iar celelalte două îți par atît de nefirești țca o paranteză) și ești atît de epuizat că nu poți face altceva decît să încerci să-ți recapeți forțele pentru săptămîna următoare, să te plimbi puțin, să privești de departe toxicomanii și delincventu viitori, să te duci prin magazine țdin fericire sînt deschise și duminica aproape tot timpul), să citești uriașul *New York Times* cît e ziua de lungă, să bei sucuri tonice Sau

170 Javier Marías

|; de *tutti* și să te uiti la televizorul cu nouăzeci de canale
| ^ J țpoți da lesne de vreunul în care să apară Jerry Lewis). Vrei
lji să-ti odihnești auzul și limba, dar e imposibil, sfîrșești mereu
?;! ascultînd sau vorbind, *chiar* dacă ești singur. Nu-i cazul meu.
^ Majoritatea așa-numitilor temporari închiriază un apartament
fe sordid pe timpul cît stai acolo, totdeauna revine mai ieftin ca
lr' la hotel, un apartament mobilat cu bucătăria într-o nișă, și cu
|^ totii ezită' dacă să gătească supoînd mirosul] a ceea ce vor
ll;; mîncă sau au mîncat, sau să ia prinzul și cina în oraș, ceea ce
H se dovedește istovitor și foarte scump într-un oraș în care
|^ "nunic nu costă cît se spune c-ar costa, ci cu cincisprezece la
l? sută mai mult în chip de bacșiș obligatoriu la restaurante și
jl apoi opt la sută supliment pentru orice, în chip de impozit
j. local newyorkez țo exagerare, la Boston e doar cinci la sută).
Jj Eu am norocul să cunosc în acest oraș o prietenă spaniolă
| care mă găzduiește cu mare amabilitate în timpul celor opt
; săptămîni de sesiuni. Locuiește acolo, e o colegă care
Jucează ca interpret pennant la Națiunile Unite, stă la New
York de doisprezece ani, are o casă plăcută și deloc sordidă,
în care se poate găti din cînd în cînd fără ca mirosul de
mîncare să năvălească în salon și dormitoare țîn aparta-
mentele rahitice, după cum se știe, toate-s la un loc). O
cunosc de mai mulți ani decît cei pe care îi petrece în
străinătate, o cunosc de la umversitate, amîndoi eram studenți
deși ea -e cu patru ani mai mare, ceea ce înseamnă că acum
are treizeci și nouă și că avea cu unul mai puțin cînd am fost
; eu acolo după ce m-am căsătorit, cu prilejul de care vorbesc
sau de care nță pregătesc să vorbesc. Odinioară, cînd eram
studenti, adică la Madrid și acum ciicisprezece ani, ne-am cul-
cat în două rînduri diferite, sau poate au fost trei sau patru țhu
• rta niulte), precis că nici unul din noi nu-și mai amintește
țvesi bine de rînduriile astea, dar țtim totuși c-au existat, și
cunoașterea acestui Jucru, mult mai mult decît cunoașterea
- - ^^ f-u,m\ î'7'3

faptului în sine, face să ne purtăm unul cu celălalt cu deli-
catețe în situația noastră și totodată cu deplină încredere,
vreau să zic că ne povestim totul și ne spunem cuvinte de
consolare sau de încurajare cînd ne dăm seama că unul sau
celălalt avem nevoie de cuvintele astea. În plus ne e și dor
unul de altul țvag) cînd nu sîntem împreună, este una din
acele fiinte țîn viața fiecămăia există patru sau cinci, și cînd le
pierzi suferi într-adevăr) cărora *ts-ai* obișnuit să le împărtă-
șești ce ti se întîmplă, adică la care te gîndești cînd pățești
ceva, amuzant sau dramatic, și pentru care aduni fapte și
anecdote. De bunăvoie accepti și neplăceri, pentru că știi că
le vei povesti acestor patm sau cinci fimte. „Asta lrebuie să i-o
povestesc Bertei”, te gîndești țmă gîndesc eu adesea),

Berta a avut un accident de mașină acum șase ani. Un
picior i-a fost făcut praf, cu multiple fracturi deschise, a avut
osteomielită, a fost gata să-i fie amputat, a putut fi salvat în
cele din urmă dar a pierdut o bucată de femur, a fost nevoie
să-i fie tăiat, de aceea de atunci șchioapătă ușor. Nu într-atît
cît să nu poarte pantofi cu toc țși îi poartă cu eleganță), dar
tocul unuia trebuie să fie mereu puțin mai înalt și mai gros
decît al celuilalt pantof, și-i face de comandă. Nu Observi
tocurile acestea diferite dacă nu ești prevenit, dar îți dai

seama că șchioapată ușor mai ales când e obosită sau stă acasă, când nu se străduiește să-și înobileze mersul: îndată ce închide ușa după ea și-și pune cheia în geantă renunță, nu se mai prefăce, șchiopătează dublu. I-a rămas și o cicatrice pe față, ceva ușor, atât de ușor că n-a vrut să și-o corecteze prin chirurgie, e ca o semilună pe obrazul drept care uneori, când a dormit prost sau a avut o supărare sau e foarte obosită, i se închide la culoare și devine mai vizibilă. Atunci, pret de câteva secunde, cred că are o pată, că s-a murdărit, și i-o spun.

„E cicatricea”, îmi aduce aminte, cicatricea care s-a albăstrit sau învinetit.

172

Javier Marias

A fost măritată când era mai tânără, în parte din pricina asta a plecat în America și și-a căutat o slujbă acolo. A divoițat după trei ani, s-a recăsătorit după doi, și peste încă unul a divoțat din nou. De atunci nici o legătură nu i-a mai durat multă vreme. De șase ani, după accident, s-a sinuit pe nedrept bătrână și nu se mai crede în stare să facă vreă cucerire țcare să dureze, bineînțeles). E o femeie frumoasă, cu niște trăsături care n-au fost niciodată foarte tinerești și care din pricina asta n-au făcut-o să se schimbe decit abia simțit față de vremea cind era la universitate. La bătrinețe o să aibă o înfățișare plăcută, fără acele transformări care fac de nerecunoscut unele chipuri din trecutul nostm, sau chipul nostru, pe care nu-l privim niciodată cum se cuvine. Dar oricit de nejustificat, după părerea mea, i-ar fi sentimentul, e sigur că-l încearcă, și cu toate că nu s-a dat bătută încă și n-a început să decadă, legătura ei cu bărbații a fost afectată în ultimul timp de simțământul acesta obsedant și involuntar, e o legătură tensionată, încă nu indiferentă, cum probabil o să fie peste puțin. În acești ani, de fiecare dată când mi-am petrecut perioada mea de temporar în orașul în care trăiește, au venit și au plecat din apartamentul ei numeroși indivizi țmajoritatea americani, cîțiva spanioli, chiar și un argentinian; cei mai mulți soseau însotind-o, alții telefonau și-i dădeau întâlnire în oraș, cîțiva veneau s-o ia, cîte unul avea chiar și cheia) care n-au aratat nici cel mai mic interes să mă cunoască, și care prin umiare n-aveau probabil nici cel mai mic interes față de ea ținteres pe termen lung, vreau să spun, vrei să cunoști și chiar să fii agreat de prietenii ființei de care ești alături o vreme). Fiecare din tipii aștia a decepționat-o sau a părăsit-o, adesea după numai o noapte împreună. Cu fiecare din tipii aștia ea a pus suflet, cu nici unul n-a renunțat să-și facă planuri, chiar din prima noapte care de atîtea ori părea a fi ultima, și așa se și întîmpla. De fiecare dată îi este

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 173

tot mai greu să rețină pe cineva și de fiecare dată se străduiește cu și mai mult zel țîncă nu i-a sosit, cred eu, ceasul indiferenței, nici al cinismului).

Cind am fost acolo după căsătoria mea, de la jumătatea lui septembrie la jumătatea lui noiembrie, se împliniseră doi ani de cind începuse să încerce întâlnirile stabilite prin inter' mediul agențiilor, și, de un an, să scrie la rubricile de contacte personale țpersonals, li se spune) din ziare și reviste. Își făcuse o casetă video pentm agentie, care de acolo - cu plata anticipată - era trimisă celor interesati de cineva ca ea. Expresia e absurdă, dar e cea care se folosește și Berta însăși spune „oameni interesați de cineva ca mine”, adică Berta apropiindu-se de un model anterior dar inexistent în loc să și-l creeze pe al ei. În această casetă vorbea, așezată pe canapea la ea acasă țmi-a arătat-o, păstrează originalul, cei de la agenție făceau și trimiteau copii), era frumoasă, foarte aranjată, părea senină, părea mai tânără, vorbea englezește în fața aparatului, la sfîrșit lăsa să se strecoare cîteva fraze convenționale în spaniolă pentru a atrage alți eventuali spanioli solitari, stabiliți acolo sau afați în trecere, sau pe unii cărora le place o nuanță exotică sau pe cei care în America sînt numiți hispanici. Vorbea de gusturile ei, de preferințe, de ideue ei țnu prea multe ideii), nu și de munca sa, menționa accidentul, menționa ușoru-i șchiopatat cu un.zîinbet de dezvinovățire, era obligatoriu să-ți marturisești defectele fizice pentru ca nimeni să nu considere că e o înșelătorie la mijloc; apoi era văzută prin casă, udînd plantele, răsfoind o carte țera

de Kundera, o greșeală), cu muzică de fond țse auzea un vio- loncel cu ceva de Bach, un loc comun), cu șorț de bucătărie, scriind scrisori la o masă cu lumină electrică. Aceste cascte erau foarte scurte, cam trei sau cinci minute, și toate plăcuie. Ea le primea la rîndul său țfolosesc plurahil, fiindcă erau mai multe) cu o modestă plată anticipată, casete cu bărbați care o ' văzuseră sau nu pe a ei și doreau s-o cunoască sau să se facă astfel cunoscuți unor necunoscute. Primea cam două în fiecare săptămînă, în timpul șederii mele le vedeam împreună, rîdeam, eu îi dădeam sfaturi, deși nu mă simteam în stare s-o sfătuiesc serios, mi se părea doar un joc, mi-era greu să cred că ea își putea face iluzii cu vreunul din tipii ăia. Trebuie să fi fost indivizi anonnali, ciudați și deloc vrednici de încredere, mă gîndeam, ca să se preteze la chestia asta. Cînd mă gîndeam așa uitam că \$i Berta se preta, și era prietena mea, și vrednică de încredere. Agentia era destul de serioasă, ori cel puțin se prezenta astfel, totul era controlat ptoă la piima întîlnire, nu era nimic de un gust foarte îndoielnic, cenzurau casetele dacă era nevoie, totul era plăcut. La con- tactele personale prin corespondență lucrurile stăteau altfel, acolo nu exista nici un fel de control, nici un intermediar, și se intra îndată în subiect, cei care corespundau cereau ime- diat casete insinuante \$i apoi lascive, spuneau cuvinte tadrăznete, făceau glume scabroase care Bertei nu i se mai păreau chiar așa, nimic nu-ți repugnă cînd faci și tu parte, ninuc din ceea ce devine obicei. În scurtă vreme n-o mai interesă aproape deloc ceea ce-i venea prin agenție, chiar dacă cerea în continuare casete c.a să creadă că penîni ea conta încă lumea plăcută, ci corespunda și schimba casete cu bărbați ciudafi sau și mai puțin nonnali, oameni cu chip și trup darîncă fără nume, oameni cu initiale sau porecle, mi-aduc aminte de unii de care-mi vorbea, „Taurus", „VMF", „De Kova", „The Graduate", „Weapons", „MC", „Humbert", „Spenn Whale" sau „Gaucho", astea le erau porecele- Cu totii zîmbeau în fața aparatului cu dezinvoltură, erau casete făcute în casă, precis că s-au filmat ei înșiși, singuri, acasă, vorbind în gol, unei ființe necunoscute sau pe care aveau să o cunoască, sau poate lumii care-i ignora. Unii îi vorbeau de pe pemă, culcați în pat și în chiloți sau slipuri minuscule,

INIMĂATÎTDEALBĂ 175

sugîndu-și stomacul, cu toracele uns cu ulei de parc-ar fi atleți. Dar nu erau. Cei mai îndrăzneti țcu cît erau mai în vîrstă cu atît se încumetau mai tare) apăreau goi, în erecție dar vorbind ca și cînd n-ar fi nimic, fără să pomenească ceea ce nu era vizibil de prea multe ori. Berta rîdea privindu-iși eu rîdeam de asemenea, dar în silă, deoarece știam că Berta, după ce se oprea din rîs, avea să-i răspundă vreunui, să-i trimită caseta ei, să-i fixeze o întîlnire și poate avea să vmă cu el acasă. Și în ocazii din astea, după ce închidea ușa și-și băga cheia în geantă, continua să pășească atent, și chiar dacă era acasă n-avea să pună capăt strădaniei de a-și diminua șchiopătutul, cel puțin pînă ajungeau în dormitor, într-un pat nu se merge doar.

La două săptămîni după sosirea mea la New York în anul cînd m-am căsătorit, Berta țera un sfîrșit de săptămînă, al doilea, și deja începuse să se adune oboseala) îmi arătă o scrisoare care-i venise la căsuța poștală pe care o închiriasc ca să-și primească ale sale *personals*. Obișnuia să mi le dea sa le citesc cînd eram acolo ca să împărțăm distracția țmai tîrziu dezamăgirea mi-o împărțășea mai puțin), dar în cazul acela voia și să verifice dacă eu interpretam scrisoarea la fel caea.

- Să vedem cum țși se pare, mi-a spus dîndu-mi-o.

Scrisoarea era în engleză și bătută la mașină; nu spunea mare lucr, tonul era dezinvolt dar educat, chiar pufin sobru pentru soiul ăsta de corespondentă. Tipul văzuse anunțul Bertei la mbrica *depersonals* dintr-o revistă lunară și se arătă interesat să stabilească legătura. Spunea că avea să rămînă în oraș două luni țceea ce, își dădea seama, putea fi un punct de atracție dar și unul descurajator) și adăuga că totuși venea în Manhattan destul de des, de cîteva ori pe an țceea ce era promitător și comod, spunea, garanta că n-avea să fie o povară). Cum nu era obișnuit să scrie genul ăsta de scrisori și

nu știa dacă era normal să înceapă folosind un pseudonim sau o poreclă sau inițiale, își cerea scuze că iscălea doar „Nick” (șcălitura de mână) și se justifica spunând că întmct lucrează „într-o arie sau un domeniu foarte la vedere ori expuse” (*tas / woik in a very visible arena*, erau cuvintele exacte), trebuia să fie foarte discret deocamdată, dacă nu chiar rezervat, dacă nu chiar secret. Așa și spunea: „dacă nu chiar rezervat, dacă nu chiar secret”.

După ce-am citit scrisoarea i-am spus Bertei ceea ce

Berta aștepta:

- Scrisoarea asta e scrisă de un spaniol.

Engleza era destul de corectă, dar cu unele șovăieli, o grpșeală de neconfundat și mai multe expresii care păreau nu numai prea puțin englezești, ci chiar o traducere cuvânt cu cuvânt din spaniolă: și Berta și eu și Luisa sîntem foarte deprinși să detectăm aceste Jranspunen ale compatrioților noștri cînd vorbesc sau scriu în limbi străine. Totuși dacă bărbatul era spaniol, părea un capriciu sau ceva absurd să se adreseze Bertei în engleză, întrucît anunțul pe care ea îl dădea și plătea în fiecare lună în revista aceea îi preciza în primul ritad originea: *Young woman from Spain...*, așa începea, chiar dacă îi era puțin rușine, la momentul întîlnirilor, că se prezentase încă drept *Yoimg*: cînd ieșea în oraș se găsea îngrozitoare și-și vedea toate ridurile, chiar și după măștile cu collagen, chiar și cele inexistente. Din scrisoarea lui „Nick”, o intriga mai ales „aria foarte la vedere”. Adevărul e că de cînd a început să intre în legătură cu necunoscuti n-am văzut-o niciodată atît de incitată după un prim contact. „O arie foarte la vedere!” exclama și repeta rîzînd ușor, în parte de exprimarea pretentioasă și comică, în parte de entuziasmul speranței. „în ce o f lucrînd? O arie la vedere, asta sună a cinema sau televiziune. Să fie crainic? Sînt cîțiva care-mi plac, dar bineînțeles dacă e spaniol atunci nu mai știi, pe

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 177

ăștia nu-i cunosc, însă tu poate că da.” Rămînea pe gînduri și după un răstimp adăuga: „Poate o fi sportiv, sau om politic, deși nu prea cred că un om politic riscă să facă treburi de-astea. Cu toate că în Spania lumea e tare nemșinată. Să spui că lucrezi într-o arie foarte la vedere e ca și cum ai spune că ești faimos. De asta o fi vrînd să se dea drept american de la bun început. Cine ar putea să fie?”

- Poate că treaba cu aria nu-i adevărată, un tmc ca să-și dea aere și să trezească interes. Cu tine îi merge.

- Se poate, dar oricum expresia e de tot hazul. Arie. Deși e foarte americană, și dacă el e spaniol, de unde o fi scos-o?

- De la televiziune, de unde se învață orice. Se prea poate și să nu fie deloc faimos dar el să creadă că e. O fi vredn agent de bursă, ori medic, ori impresar, și se crede important și prin urmare expus, cînd de fapt nimeni nu cunoaște genul ăsta de oameni, mai ales aici în America.

Eu o stimulam în aceste căutări și iluzii, era tot ce pUteam să fac. Așa-i, tot ce puteam să fac era s-o ascult, să mă interesez de lumea ei, s-o încurajez, să dau importanță lucrurilor care contau pentru ea și să mă arăt optimist, aceasta-i prima datorie a prieteniei, cred eu,

- Poate o fi cîntăret, spunea ea.

- Poate o fi scriitor, răspundeam eu.

Berta răspunse la căsuța poștală pe care „Nick” i-o indica, „P.O. Box”, așa se cheamă în engleză o căsuță poștală, toată lumea le folosește, există milioane răspîndite prin toată țara. Dar dacă în timpul șederilor mele Berta nu putea să nu-mi arate orice scrisoare și casetă a oricărui corespondent, nu la fel proceda cu răspunsurile ei în scris, pe care le trimitea fără a păstra copie și fără să mă lase să le văd, iar eu înțelegeam asta, căci poți accepta să ți se judece la rece propriile acte niciodată vizibile în întregime și care încetează, dar nu și propriile cuvinte pe deplin lizibile și care rămîn țchiar dacă judecata frontală e involuntară și plină de buqăvointa celui care o face, și chiar dacă nu și-o exprimă).

După cîteva zile i-a sosit răspunsul, altă scrisoare pe care n-a putut să nu mi-o arate. Era tot într-o engleză cuviincioasă și îndoielnică, littibă în care și Berta ii scrisese, după cum mi-a spus, ca să nu-l rănească în cunoștințele sale lingvistice și nici să-l decepționeze, și era mai scurtă și ttiai lascivă, ca și cînd prietena mea l-ar fi îndemnat la asta, sau poate că nu,

poate că la acest al doilea pas minimele conveniente neapărat necesare când e vorba de orice prim contact tindeau să dispară. Acum nu mai iscălea „Nick”, ci „Jack”, nume pe care-l prefera „săptămîna asta”, spunea, și numele era din nou scris de mîină, literele c și k erau identice în ambele. Îi cerea deja o casetă spre a-i cunoaște chipul și vocea, și se scuza că nu i-o trimitea încă pe a lui țdecu trebuie să fi fost Berta cea care i-a cerut-o prima): fiindcă tocmai e în curs de a Se instala pentru cele două luni în oraș, n-a avut timp să-și cumpere o cameră de filmat sau să afe în ce loc ar putea să i se facă o casetă, o să i-o trimită data viitoare. De data asta nu fcea nici o referință la aria lui și nici nu mai povestea nimic despre el, vorbea doar puțin de Berta, pe care începuse să și-o imagineze fugar țtrei rînduri) m intimitate. Folosea încă tenneni demodati și nu vulgari, fraze tipice unor cîntece confidentiale: „Mă gîndesc la clipa cînd te voi dezbrăca și-ți voi mingia pielea gîngașă”, lucruri în genul ăsta. Numai la sfrșit, chiar înainte de iscalitură, „Jack” își lua rămas bun cu o grosolănie brutala, ca și cum nu s-ar fi putut abține: „Vreau să te regulez”, spunea în engleză. Dar mie mi s-a parut că fusese scrisă la rece și în chip de înștimțare precisă, ca nu cuiBva să creadă Berta că asta putea să nu figureze în programul pe care și-l făceau. Sau era poate un mod de a elimina preinergătoarele caraghioslicuri care sună frumos, sau de a verifica rezistența și vocabularul țtoleranța lexicală) a celei

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 179

cu care coresponda. Berta avea rezistențH/yumor în treburi de-astea, ba mai mult: continua săTîdă, ochii îi străluceau, șchiopăta mai puțin, se simțea măgulită uitînd preț de o clipă că pentru omul acela care o dorea sau voia s-o regulezeea nu însemna încă decît niște litere, niște inițiale, promisiunea cuiiva, „BSA”, citeva cuvinte scrise într-o limbă care nu era a ei și nici a lui; și că, după ce el ar vedea-o sau i-ar vedea caseta și ea s-ar dezvălui ceva mai mult, ar putea să nu mai fie dorită, cum i s-a întîmplat uneori; și că, după ce el își va satisface dorința - dacă și-o satisfacea - ea putea să ajungă să fie respinsă cum i se întîmpla aproape de fiecare dată de la o vreme, nu știa și nu voia să știe de ce.

Era conștientă de toate astea țdupă ce-a trecut clipa), dar îi raspunse lui „Jack” cum îi răspunse și lui „Nick” și-i trimise o copie a casetei ei de la agenție și se puse pe așteptat. În zilele cît a durat așteptarea era nervoasă dar și însufețită, drăgăstoasă cu mine așa cum sînt femeue cînd au o speranță, deși ea e cu mine totdeauna așa. Într-o după-amiază cînd eu m-am întors de la lucru înaintea Bertei și am luat corespundența de la ea din cutie s-a trădat mai mult ca oricînd. Îndată ce a deschis ușa și și-a pus cheia în geantă țfără să-și dea imediat drumul la mersul de casă, o oprea concentrarea), veni la mine și mă întrebă în mare grabă, fără să mă salute mai întîi:

- Ai luat tu corespondența sau nu era nimic?

- Am luat-o eu. Acolo pe măsută e cea pentru tine. Eu am primit o scrisoare de la Luisa.

Dădu fuga la măsută și privi plicurile țunul, al doilea și al treuea), și nu desfăcu nici unul decît după ce-și scoase pardeșiul și se duse la baie și apoi la frigider și-și puse niște mocasini care o dezechilibrau și mai mult. În seara aceea n-am ieșit în oraș nici ea nici eu, și pe cînd mă uitam la concursul *Family Feud* la televizor și ea citea țnu Kundera, din ferire), mi-a spus:

- Ce tîmpită sînt, îmi sare tandăra, uit ce nu trebuie, mai devreme am crezut că poate aveam ceva de la Aria la Vedere.

Dacă îmi scrie o s-o facă la casuta poștală, nu aici, nu-mi știe , adrcsa și nici numele, ce zăpăcită mai sînt! Se opri o secundă și imediat adăugă: Tu crezi că o să-mi mai răspundă?

- Sigur că da. Cum să nu scrie după 'ce te-a văzut pe casetă, i-am răspuns.

Rămase tăcută, urmări împreună cu mine o probă din *FamilyFeud*. Apoi zise:

-De fiecare dată cînd aștept un răspuns mă îngrozește ideea că n-o să cxiste vreunul, dar și că o să sosească. Apoi totul se dovedește un eșec, însă atîta vreme cît nu s-a întîmplat nimic am senzația că există o puritate absolută și o posibilitate infinită. Mă simt ca de cincisprezece ani, nu știu ce-i aia scepticism, e curios. Nu pot să nu-mi fac iluzii.

Majoritatea tipilor cu care mă întîlnesc apoi sînt neprezen-

tabili, tipi respingători, uneori ajung să ies în oraș și să merg să.cinez cu ei și chiar mai departe numai fiindcă înaintea lor a fost vorba de așteptare și scrisori, de n-ar fi așa nici strada n-aș trece-o în compania lor. Presupun că și ei vor fi simfind tot așa & i legătură cu nune. Făcu o pauză, sau poate așteptă altă înttebare de la *Family Feud*, Apoi continuă: De asta starea perfectă e cea de așteptare și de ignoranță, partea proastă e că dac-aș ști că starea asta va dura la nesfirșit atunci nici ea nu nu-ar mai plăcea. Să vezi, pe neașteptate se ivește un tip care dintr-un motiv oarecare îmi cade cu tronc, fără să știu nimic despre el, cum e Nick sau Jack ăsta, de ce i s-o fi năzărit să-și schimbe numele?, nu se obișnuiește. Cît timp nu-l cunosc, mai ales înainte de a-i vedea caseta dacă mi-o trimite, sau fotografia, mă simt aproape fericită. De multă vreme sînt singurele zile în care mă simt într-adevăr mulțumită și bine

INIMĂATITDEALBĂ 181

dispusă. Apoi îmi trimit casetele alea caraghioase căre vor să fie îndrăznete, treaba cu video e o nenorocire, și de multe ori chiar și după asta mă întîlnesc cu ei, crezînd că tot ce a fost înainte de cunoașterea directă nu contează de fapt.- E prea artificial, mă gîndesc, lumea se comportă altfel cînd e față în față. E ca și cum le-aș mai da o șansă anulînd-o brusc pe prima, sau ca și cum mi-aș mai da mie încă una. Curios, dar casetele. în ciuda lipsei de firesc a situației în care sînt făcute de obicei, nu înșală niciodată. la seama că la o casetă te uiti fără nici o opreliște, ca la televizor. Niciodată nu ne uitam la nimeni în persoană atît de stăruitor și cu atîta neobrăzare, fiindcă în orice împrejurare știm că și celălalt ne privește, sau că ne poate descoperi că stăm și ne uităm la el pe ascuns. E o inventie infemală, a făcut să se termine cu fugacitatea a tot ce se îritîmplă, cu posibilitatea de a ne amăgi și a povestii apoi lucrurile diferit de cum s-au petrecut. S-a tenninat cu amintirea, care era imperfectă și manevrabilă, selectivă și variabilă. Acum nu-ți mai poți aminti după bunul plac ceea ce înregistrezi, cum să-ți amintești ceea ce știi că poți să revezi, întocmai cum a fost, ba chiar cu mai mare încetineală de cum s-a petrecut?

Berta vorbea istovită, își tinea piciorul înfinrt ascuns sub ea, stînd în fotoliu și cu o carte în mîină, ca și cînd nu s-ar fi hotărît încă să întrerupă lectura și nici să-mi întrerupă concursul: vorbea, de aceea, ca într-un fel de paranteză, adică fără să vrea să spună prea mult.

- Noroc că se filmează doar cîteva momente din ansamblul unei vieți, dar aceste momente, vezi tu, nu înșală niciodată, nu atît prin faptul că ar fi multă autenticitate în ceea ce se filmează, ci mai curînd datorită privirii celui care apoi se uită la ele. Cînd vād casetele acestor bărbați rămîn dezamăgita,

182 Javier Marias

chiar dacă rid și pînă la urmă ies cu vreunul din ei. Dezamăgirea mi-e încă și mai mare cînd îi vād cum vin cu costumele lor studiate si oribile și cu prezervativele în buzu' nar, niciodată nu exista vreunul care să fi uitat să le aducă, toți s'au gîndit: *Well, just in case*. Dac-ar exista unul care să nu se gîndească așa în prima noapte ar fi mai rău, poate m-aș îndrăgosti de el. Acum îmi fac iluzii cu Nick ăsta, sau Jack, un spaniol capricios care se dă drept american, trebuie să fie un tip nostiin, cu aria lui la vedere, cui îi trece prin cap să scoată așa ceva în evidentă? Zilele astea sînt mai împăcată și chiar mulpimită fiindcă-i aștept răspunsul și caseta, mă rog, și pentru că tu ești aici. Și ce-o să se întîmple? Caseta lui o să fie scîrboasă, dar o s-o vād de mai multe ori pînă o să mă obișnuiesc cu el, pînă cînd n-o să mi se mai pară prea urtt și defectele vor ajunge în cele din urmă să mă atragă, ăsta-i singurul avantaj al repetitiei, distorsionează totul și-l face familiar, ceea ce repugnă în viață atrage pînă la sfrșit dacă-l vezi în suficiente rînduri pe un ecran de televizor. Dar voi ști, în fond, că tot ce vrea chipul acela e să mă reguleze o noapte și gata, așa cum s-a și grăbit să mă avertizeze, și că apoi va dispărea, fie că-mi place de el, fie că nu, și indiferent dacă eu vreau să dispară sau nu. Vreau să-l vād și nu vreau să-l vād, vreau să-l cunosc și să fie mai departe un necunoscut, vreau să-nu răspundă și să nu vina răspunsul lui. Dar dacă nu vine o să mă exaspereze, o să mă simt deprimată, mă voi gîndi că nu i-am plăcut cînd m-a văzut, și asta jignește totdeauna. Nidodata nu' știu exact ce vreau.

Berta își ascunde chipul în cartea deschisă, fără să-și dea Seama: când paginile îi atinseră fața, o lăsă să cadă și atunci se acoperi cu mâinile, cum îi fusese intenția. Nu plîngea, se ascundea doar puțin, o clipă. Am renunțat să mă mai uit la

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 183

FamilyFeud, m-am sculat și m-am apropiat de ea. Am ridicat cartea de jos și i-am pus mîna pe umăr. Ea mi-a apucat-o și mi-a mîngîiat-o (dar numai o secundă), ca apoi să mi-o îndepărteze foarte încet, sau să mi-o respingă cu blîndețe.

N-a apărut nici un chip pe caseta lui „Nick” sau „Jack”, care a treia oară a avut chef să se numească „Bill”, „se poate să fie numele meu definitiv, sau să nu fie”, spunea tot în engleză în cartea de vizită ce însoțea înregistrarea, și litera *i* era identică celei din „Nick”. Sosise poate în ziua în care n-avea cum să sosească acasă și nu sosi, dar Berta a luat-o peste încă două, cînd s-a dus să verifice la căsuța poștală de la oficiul cel mai apropiat, acolo unde-și primea corespondența mai personală, sau poate impersonală. Avea încă tren-ciul pe ea cînd am intrat în după-amiaza aceea în apartament, venise doar de cîteva minute, precis că ar fi ajuns și mai devreme dacă n-ar fi trecut pe la poștă și n-ar fi zăbovit cu cheia care descuie cutia argintată, enervîndu-se. Ținea în mînă pachetul (pachetul cu forma de casetă video), îl ridică în sus și-l agită zîmbind, ca să mi-l arate, ca să mă înștiințeze. Stătea nemișcată, deci nu șchiopăta.

- îl vedem împreună diseară după ce cinăm? mă întrebă încrezătoare.

- Diseară mîncîm în oraș. Nu stiu la ce oră mă întorc.

- Mă rog, dacă pot să rezist, te-aștept pînă vîi. Dacă nu, țî-l las pe televizor și-o vezi și tu înainte de a te culca, să comentăm mîine.

- De ce n-o vedem acum?

- Nu, nu-s pregătită încă. Vreau să mai las cîteva ceasuri, să știi c-o am și să nu mă uit încă la ea. Ő să încerc să te-aștept cît o să fiu în stare.

184 Javier Marias

Am fost gata să-mi anulez întîlnirea. Berta prefera să vadă caseta cu mine, ca să fie protejată în vreme ce se uită la ea sau ca să-i dea importanța vizuală pe care verbal i-o tot dădea de cîteva zile. Era un eveniment, poate solemn, trebuie să dai importanță unui fapt care o merită în ochii prietenilor. Dar întîlnirea mea era un angajament pe jumătate de serviciu, un înalt funcționar spaniol prieten cu tatăl meu și afat în vizită în oraș, cu o engleză acceptabilă dar nesigură, mă rugase dacă pot să-i însotesc pe nevastă-sa și pe el (șea mai tînră) la o cină cu altă pereche, un senator american și soția lui americană (șea mai tînră), ca să le tin de vorbă pe doamne în timp ce domnu vorbeau de afaceri murdare și să-i dau și lui o mînă de ajutor cu engleza dacă, așa cum era probabil, avea nevoie. Doamnele se dovediră a fi nu doar mai tinere, ci niște ftivole nebnatice care după cină insistară să mergem să dansăm și reușiră să-i convingă: dansară cu niine și cu alți inși ceasuri întregi (nici măcar o dată cu soții lor, antrenanți în afacerile murdare) și dansau foarte strîns, mai ales spaniola ai cărei sîni pe pieptul meu mi se păreau umfati cu silicon, poate ca lemnul umed, n-am îndrăznit să fac cercetări cu degetele. Aveau bani și relații sociale perechile acelea două, Jfaceau afaceri, își injectau substanțe, vorbeau de Cuba în cunoștință de cauză, mergeau la localuri unde se dansează so-îns. ^)

Am ajuns acasă după ora două, din fericire a doua zi era sîmbată (mă rog, fiindcă era vineri acceptasem să merg la cina aceea). Lampa la care Berta citise și citea era aprinsă, lampa pe care obișnuia s-o lase cînd se culca și eu nu venisem, sau o lăsam eu cînd era ea plecată. Nu mi-era somn, aveam încă în urcchi muzica în ritmul căreia dansasem cu cele două frivole și sunetul glasurilor virile ce puneau la cale

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 185

planuri pentru noua Cubă (șeu traduceam de nenumărate ori dificultățile înaltului funcționar), M-am uitat la ceas știind cît era și mi-am amintit atunci de spusele Bertei: „Ő să încerc să te-aștept cît o să fiu în stare”. Nu fusese în stare să m-aștepte pînă la sfîrșitul dansului. Pe televizor, așa cum spusesese, era o casetă video cu o carte de vizită, cartea de vizită a lui „Bill” (șe poate să fie numele meu definitiv”) de care am vorbit

deja. Caseta, scurtă, cum sînt de obicei cele personale, se afa la sfîrșit, nu fusese derulată. Am introdus-o ca s-o dau înapoi, aveam încă treniul pe mine. M-am așezat pe el, moto-tolindu-l, nu se cuvine să faci așa ceva niciodată, după asta săptămîni în șir ai un aspect de vagabond. Am dat drumul casetei și am început să privesc, stînd pe treni. În primele trei sau patru minute înregistrate planul nu s-a schimbat, a rămas mereu același, aparatul imobil, și ce se vedea era un tors fără chip, cadrulul tăia capul bărbatului în partea de sus țlăsa să i se vadă gîtul, mărul lui Adam proeniinent) și în cea de jos n-ajungea decît pînă la talie, în poziția stînd în picioare. Bărbatul acela era în halat, un halat bleu-pal, nou sau proaspăt spălat, poate unul din cele care se dau clientilor la hotelurile scumpe. Sau poate că nu, întrucît în dreptul pieptului, la stînga, se citeau două iniliale discrete, „PH”, poate s-o fi numind Pedro Hemández. I se vedea și ante-brațele, le ținea încrucișate ascunzîndu-și mîinile, mîncile halatului nu erau foarte lungi, un model de chimonou care lăsa la vedere bratele păroase și putemice și poate lungi, încmcișate și imobile, uscate, nu umede, nu ieșise de curînd de sub duș sau din baie, halatul era doar o formă de a nu purta îmbrăcaminte ce putea fi recunoscută sau da vreun indiciu, un anonim vestimentar: tot ce se vedea ca fiind personal era un ceas negm și de format mare la mîna dreaptă

186

Javier Marias

țmîinile ascunse la subsuoară), poate era un tip stîngaci sau numai unul cu fantezie. Vorbea englezește și de data asta, dar accentul îl trăda ca fiind spaniol încă și mai mult decît scrisul. Bărbatul acela n-avea cum să creadă că putea trece drept american în fața unei spaniole care trăiește la New York și lucrează ca interpretă (dar el nu știa asta) vorbind astiel; și totuși o făcea, limba ca deghizare, ca o pistă falsă, vocea se schimbă puțin cînd vorbești într-o limbă care nu-i a ta, o știi foarte bine, chiar dacă o vorbești perfect și fără efort (bărbatul nu vorbea prost, numai că avea accent). Gulerul halatului lăsa să se vadă un triunghi din piept, de asemenea foarte păros și cu cîteva fire cărunte, puține, părul era apfoape tot închis la culoare. Cu halatul acela și cu atîta păr mi l-a amintit pe Sean Connery, marele actor, un erou al copilăriei mele: cînd făcea pe agentul care avea permis de omorît, stătea adesea înfășurat în prosop sau într-un halat sciirt sau în chimonou, dacă-mi aduc bine aminte. Pe loc i-am pus bărbatului fără chip fata lui Connery, e greu să auzi pe cineva vorbind pe 'ecran fără să-ți imaginezi trăsăturile lui. La un moment al înregistrării ii intră în cadru bărbia fiindcă o lăsa în jos, doar cîteva secunde, părea c-avea gropiță dar n-ajungea chiar să fie, o părere de gropită, o crestătură, adîncitura în os dar nu și pe piele, care totuși o lăsa să trartșpară țnu-mi amintesc dacă actoml Sean Connery are gropită în barbă). Pret de mai bine de un minut s-a văzut iBlaguKia aproape nemișcată a torsului cu brațele încrucișate țtasă respira) \$I nu s-a auzit nimic, ca și cum bărbatul ar fi dat drumul camerei de filmat înainte de a fi pregatit să spună ctteva cuvinte, sau poate se gîndea ce să spună sau le învăța pe de rost. De fapt se auzea vag o muzică de fond, de parcă în depărtare ar fi un radio sau televizorul aprins. Eram pe punctul

187

JNIMĂ ATÎT DE ALBĂ

să derulez banda mai iute să văd dacă treaba se schimbă sau dacă nu exista vreun mesaj cînd în sfrșit „Bill” se pomi să vorbească. Vocea-i vibra. Tindea spre șoaptă dar era puțin ascutită, aproape stridentă, nu părea prea potrivită pentm un bărbat păros și bineînțeles nici pentm Sean Connery. Nodul gîtului i se mișca. Făcea niște pauze ciudate în vorbire, ca și cind înainte de a sta în fața aparatului și-ar fi redactat textul cu propoziții simple și scurte și acum îl spunea pe din afară. Uneori le repeta, era greu de știut dacă în chip de mijloc stilistic sau involuntar, ca să-și corecteze pronunțarea. Efectul era sumbru. Propozițiile nu numai că erau scurte, ci și tăioase. Vocea-i era ca un ferăstrău. Vocea-i era ca cea de la Havana auzită din balcon și prin perete, ca cea a lui Guillermo, care în traducere e William avînd ca diminutiv Bill și nu Nick sau Jack. „Am primit caseta, mulțumesc”,

spunea vocea asta în engleza sa inteligibilă dar spaniolizată în care el a tradus pesemne și din care traduc eu acum, după ce a trecut timpul. „Adevărl e că promite mult. Ești foarte atrăgătoare. Dar asta-i partea proastă. Că doar promite. Nu-i destul. Nu-i destul. De asta îți trimit și eu ceva parțial. Incomplet. Pentru tine a-mi vedea fața ar fi cm e pentru mine să-U văd trupul. Trupul tău. Pe voi femeue vă interesează chipul. Ochii. Așa spuneți. Pe bărbați chipul cu trup cu tot. Sau trupul cu chip. Așa stau lucrurile. Ți-am mai spus că lucrez într-o arie foarte la vedere" *țA very visible arena*, spunea din nou, și rostea ultimul cuvânt ca în spaniolă, nu se putea feri datorită originii spaniole a cuvântului. M-am dat mai pe spate. Trenciul mi s-a mototolit și mai tare). „Foarte la vedere. Nu mă pot arăta cuiva necunoscut cu una, cu două. Dacă nu sînt convins că treaba merită. Ca s-o afu trebuie să te văd toată. Toată. Trebuie să te văd goală. în cele mai mici

Javier Marias amănunte cu puțință. Spui că ai avut un accident. Spui că ștuopătezi puUn. Putin. Dar nu mă lași să văd cît de puțin e puținul ăsta. Aș vrea să-ti vad piciorul operat. Să văd cum a rămas. Să-ti văd tîtele. Sexul. Dacă se poate larg desfăcut. Să-ti văd tîțele. Sexul. Trebuie să fie minunate. Numai după ce le văd am putea fixa o înflînire. Așa stau lucrurile. Dacă tîtele și sexul și piciorul tău mă conving că rterită riscul. Dacă te mai interesează. Poate nu vrei să mergi mai departe. Crezi probabil că sînt foarte direct. Brutal. Nu sînt cmd. Dar nu pot pierde mult timp. Nu pot pierde mult timp. Nu-mi pot lua riscuri inutile. îmi placi. Ești foarte fmmoasă. Ți-o spun sincer. Ești foarte fiiunoasă. îmi placi grozav. Dar cu ceea ce aii-ai trimis știu tot atît de puțin despre tine cît știi tu acum despre mine. Am văzut prea puțin din tine. Nu sînt crud. Vreau să văd mai mult. Trunite-mi caseta. Trimite-mi-o. Atunci o să mă arăt. Dacă merită. Cred că o să merite. Vreau mai departe să te regulez. Acum și mai tare. Acum și mai tare. Așa stau lucrurile." înregistrarea mai continua cîteva secunde, fără voce, același plan ca totdeauna, triumghiul pãros și brațele încrucișate, ceasul negru la încheietura dteaptă, nodul gtului liniștit după ce se mișcase cînd vorbise, mîinile ascunse, n-am putut vedea dacă purta verighetă pe inelar, cum purta Guillermo, i-o văzusem de la mine din balcon. Apoi torsul s-a ridicat și-a ieșit din cadru prin stînga țmerez cu halatul lung), și pret de cîteva secunde am mai putut vedea ceea ce pină atunci acoperise, o pemă, un pat mare sau dublu desfăcut, la picioarele caruia se așezase pen-BU înregistrare. Imediat ecranul a fost brăzdat de dungi și indicatorul cronometric se opri, era o bandă neîncepută, din acela de cincisprezece sau douăzeci de minute care înlocuiesc'tot mai frecvent scrisorile sau poate fotografiile, căci

- INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 189
scrisorile au fost înlocuite mai de mult. Cînd s-a stins ecranul și a dispămt lumina, mult mai puternică decît cea a veiozei, am văzut-o pe Berta în spatele meu, refectata în sticla acum întunecată, și m-am întors. Stătea în picioare în halat, cu chipul adonnit sau mai curînd în stare de veghe, de cîte ori o fi văzut și auzit caseta înainte de venirea mea!, iar acum ieșise de la ea din dormitor ca s-o vadă din nou, în tovarășia mea sau in vreme ce eu o vedeam pentru prima oară. Ținea mîinile în buzunarele halatului, era desculță, cu părul ciufulit de atîta întors pe-o parte și pe alta pe pemă, era frumoasă, nefardată. Ar șchiopăta dacă ar merge, era desculță. Nu se mișcă. îmi ieșise din cap muzica după care dansasem, dar nu și Cuba din discuție. își scosese mîinile din buzunar și-și petrecu brațele, cum făcuse Bill ca să i se adreseze fără să fie văzut; își sprijini spatele de perete și-mi zise:

- Deci ai văzut.

Trenciul mi se mototolise ca dracu. M-am ridicat.

- Am văzut, i-am spus.

în zilele următoare am așteptat ca Berta să aducă vorba despre el, despre „Nick” sau „Jack” sau „Aria la Vedere”, ori poate de Pedro Hemández, ori acel Guillermo al lui Miriam, ' deși imediat am fost înclinat să uit această posibilitate, căci

niciodată n-avem încredere în prima noastră impresie când se referă la ceva sau cineva care ne impune o a doua și o a treia și chiar mai multe, cineva ale cărui cuvinte sau imagine ne stamie în memorie prea îndelung, ca o melodie de dans pe care o dansează gândul nostru. Dar atunci, în tot sfârșitul de . săptămână care a urmat țîsbăta și duminica întregi), Berta n-a spus nimic sau n-a vmt să aducă vorba despre subiectul acesta, umblă prin casă și ieși în oraș distrată, nu prost dispusă dar fără să fie într-o dispoziție bună, fără nervozitatea veselă a zilelor de așteptare, întrebîndu-mă poate mai mult decît făcea de obicei de planurile mele, de căsătoria și de casa mea încă recente, amîndouă, de tatăl meu și de Luisa, ,pe care n-o cunoștea decit din fotografie și de la telefon. Dacă eu mă gîndeam adesea la „Bill”, îmi ziceam, ea nu putea face altce;va decît să se gîndească la el, ea era cea căreia îi vorbise cu halatul pe el, pe ea voia s-o vadă mai mult, înainte de a consimți s-o întîlnească, bărbatul acela care avea nevoie de atîtea certitudini. Nimeni n-a umblat la video în acel sfîrșit de săptămîină, de parc-ar fi fost de rău augur sau ar fi fost contaminat, și caseta lui „Bill” a rămas înăuntru fără ca vreunul din noi s-o demleze ori s-o scoată, se oprise iar la sfîrșit, cum o găsisem eu și cum o lăsasem apoi.

Totuși luni, ne-am dus amîndoi la lucm de dimineață, și cînd am ajuns acasă după-masă m-am pomenit cu Berta, și ea de curînd sosită țcu geanta încă deschisă, în geantă cheia, treniul scos dar trîntit pe canapea), cu acel video pe ecran. Se mai uita o dată la el, oprindu-l ici și colo inutil, căci, așa cum am explicat, imaginea era invariabilă de-a lungul celor trei sau patm minute cît dura. Zilele deveniseră destul de scurte, se înnopta, era luni, munca la Adunare fusese istovitoare pentru mine, am presupus că și pentru ea, după asta e nevoie de o distracție, nu să ascuți. Dar Berta asculta încă. N- am spus nimic, doar am salutat-o, am trecut la mine în cameră, m-am dus la baie, m-am răcorit, cînd m-am întors în salon ea cerceta mai departe caseta, oprind-o și dîndu-i drumul încă puțin pentm a o opri iar.

- Ai observat că la un moment dat i se vede bărbia? îmi spuse. Aici. Fixase imaginea în care „Bill” își inclina barbia făcînd-o să apară în cadm.

- Da, am observat încă de prima dată, am răspuns. O are împărțită în două.

își retinu întrebarea o secundă țdar a fost numai o secundă).

- Doar după asta n-ai putea să-l recunoști, nu-i așa? Dacă l-ai vedea pe neașteptate, vreau să zic. Dacă i-ai vedea chipul în altă parte.

- Nu prea, cum aş putea să-l recunosc? am zis eu. De ce?

- Nici măcar șdînd că e vorba de el? Știînd dinainte, vreau să spun, că trebuie să fie el.

M-am uitat pe ecran la bărbia suspendată.

- Știînd dinainte, poate că da, aş putea. De ce?

Berta închise aparatul video cu telecomanda și imaginea dispăru țimaginea care putea reveni după bunul ei plac).

Avea iar privirea arzătoare și vioaie:

- Uite ce-i, tipul ăsta mă intrigă. E un nememic, dar mă gîndesc să-i trimit ceea ce-mi cere. N-am făcut-o niciodată cu nuneiu, nici un bărbat nu s-a încumetat să-mi ceară așa ceva în felul ăsta, și eu n-am răspuns niciodată la filmări scabroase trimițînd una de a mea de același soi, îți dai seama. însă în realitate ar putea fi amuzant, s-o fac pentru prima dată - Berta nu voia să se străduiască în căutare de argumente, din pricina asta se întrerupse și schimbă>doar tonul; zîmbi. Astîel coipul meu va rămîne pentm posteritate, chiar dac-ar fi o posteritate foarte scurtă, toată lumea sfîrșește prin a șterge casetele și a le folosi din nou. Dar aş face o copie s-o am la bătrînete.

- Și piciorul tău pentru posteritate, nu? i-am zis.

- O să vedem chestia cu piciorul, ce ticălos! Fața i se

.aspri o secundă cît rosti ocară țdar numai o secundă). însă

inainte de a niă hotărî, trebuie să-l văd pe el, să afu ceva mai

mult, halatul ăsta fără cap e îngrijorător. Trebuie să știu cum este.

• - Dar n-ai să-l poti vedea pînă nu-i trimiti caseta, așa spune, și chiar și așa nu-i sigur. Va trebui să-și dea aprobarea, mama lui de cretin! Fața mi se asprise, presupun, de la

începutul discuției, nu numai cît am înjurat. Poate de acum treiriiopti.

- Eu nu pot să fac nimic, pentru că el mi-a văzut caseta și mă cunoaște la față. Dar pe tine nu te-a văzut; nici nu știe că exiști. Noi îi ștpn numărul de la căsuta poștală, pe la care trebuie să treacă din cînd în cînd. Am afat unde e, ține de Kenmore Station, nu-i prea departe. Ai putea să te duci tu, să găsești cutia poștală, să stai la pîndă, să-l aștepti și sa-i vezi chipul cînd va veni să-și ia poșta.

INIMĂ ATIT DE ALBĂ

spusese „noi știm”, mă includea în sfi și inleresului ei, sau și mai mult. Mă asimila ei.

- Ești nebună? Cine știe cînd se va duce pe acolo, se prea poate să treacă zile întregi fără să se ducă. Ce vrei, să-mi petrec toată ziua într-un oficiu poștal?

Privirea Bertei se tulbură de iritare. Nu i se întîmpla frecvent. Hotărîse ce trebuia făcut, nu admitea să fie contrazisă, nici măcar o obiecție.

- Nu, nu vreau așa ceva. Tot ce vreau e să te duci de vreo două ori în zilele următoare, cînd ai cîteva clipe libere, cînd ieși de la lucru, o jumătate de oră, să vedem dacă avem noroc. Nu mai mult. Să încercăm măcar. Dacă n-avem noroc în două rinduri, ei bine, îi punem cruce. Dar nu-i așa grav să încercăm. Zilele astea o fi așteptînd răspunsul meu, caseta pe care încă n-o să i-o trimit, poate trece zilnic să vadă dacă n-a sosit. Dacă se afă aici pentru afaceri, poate o avea un program de la nouă la cinci, e foarte posibil să treacă pe la căsuța poștală la plecarea, după cinci, așa fac eu de obicei. Poate avem noroc. Începuse iar să folosească pluralul, spusese „îi punern cruce”. Am privit-o pesemne mai mult ginditor decît supărat, căci adăugă acum liniștită, zîmbind: Te rog. În schimb semiluna, cicatricea, i se făcuse albastră: am fost gata să o șterg pe obraz--

De trei ori m-am dus la oficiul poștal de la Kenmore Station, prima oară în după-masa zilei următoare, după slujbă, a doua după vreo două zile, în joia din săptămîna aceea, tot după o zi istovitoare de muncă de interpret. N-am rămas o jumătate de oră, cum propusese Berta, ci aproape o oră de ambele dăți, pradă spaimei care-i asaltează totdeauna pe cei care așteaptă în zadar, teama că tocmai cînd am plecat sosește persoana care a întîrziat atit, așa cum precis că i s-a întimplat mulatrei Miriam în după-amiaza aceea cu zăpușeală la Havana, cînd își trăgea cu repeziciune tocul pe partea

Javier Marias

cealaltă a esplanadei și Guillermo nu apărea iar ea nu pleca. N-a apărut Guillermo nici marți, nici joi, sau „Bill”, sau „Jack”, ori „Nick”, ori Pedro Hernandez. Din fericire, în New York sînt destui indivizi într-o atitudine suspectă sau chiar infraccională la orice oră și în orice loc pentru ca să-i atragă cuiva atenția un tip cu trenzi, ziar și o carte, în picioare într-o sală unde lumea activă lua sau preda pachete; din cînd în cînd intra cineva grăbit, cu o cheie în mîină, ca să-și deschidă căsuta poștală argintie, vîrîndu-și bratul ca să adune tot, uneori scoțînd o grămadă de plicuri, alteori iar mîina goală. Însă nici unul din indivizii ăștia grăbiți nu se îndreptă spre P.O. Box 524, pe care eu o localizasem de la început.

- Încă o dată, mă mgă Berta vineri seara, la o săptămîină după ce promise caseta; după șapte zile ceea ce ne-a tras la fiind ne poate pune pe linia de plutire, se întîmplă uneori. Mîine dimineață, la sfîrșit de săptămîină, o fi fiind atît de ocupat că nu poate trece decît sîmbăta.

- Sau o fi fiind atît de liber că o fi trecut în toate zilele astea la oricare din multele ore cînd nu eram eu. Treaba asta n-are nici un rost, am stat acolo de fiecare dată un ceas.

- Știu bine, și-ți sînt tare recunoscătoare, nu știi cît de tare. Dar mai du-te o singură dată, te rog să încerci și la sfîrșit de săptămîină. Dacă nu, o lăsăm baltă.

- Păi chiar dacă apare, la ce o să-ti folosească să-l văd eu? Să ți-l descriu? Eu nu sînt scriitor. Și cum să știu eu dacă ti-ar plăcea? Unde mai pui că aş putea să te mint, și să-ți spun că-i fmos dacă e urît, sau urît dacă e frumos, pentru tine e totuna. N-o să-i trimiti sau n-o să renunți să-i trimiti ceea ce-ti cere din- pricina asta, în funcție de mutra de care o să-ti

povestesc eu c-o are. Ce-ai să faci dacă-ți spun că e monstruos, cu un aspect înfiorător? Poate o să-ți spun oricum, ca să nu-i trimiți nimic și să nu mai ai a face cu el.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

Berta n-a răspuns nimic la ultimele fraze, presupun că nu voia să afe de ce preferam să nu mai aibă a face cu el, sau mai curînd știa și o plictisea să mai asculte.

- Nu știi, încă nu știi cum voi reacționa la ce o să-mi spui. Dar trebuie să afu mai mult, nu suport că tipul ăsta m-a văzut la față, la mine acasă, iar eu pe el nu, și nici că nu l-a văzut nimeni, dragă, adică tu, vreau să zic, îi dă zor cu aria la vedere, mare șmecher tipul ăsta. După ce ai să-l vezi tu, o să hotărâsc. Nu știi ce anume, dar o să hotărâsc atunci. M-aș duce eu, dar m-ar recunoaște, și atunci precis că n-o să mai vrea să știe nimic.

A doua zi dimineată, în sîmbăta celei de a cincea săptămîni a șederii mele țera octombrie), m-am dus cu *New York Times* la Kenmore Station, pregătit să aștept iar o oră, sau poate mai mult: cine așteaptă, chiar dacă o face fără nici un chef, sfîrșește prin a dori să-și epuizeze la maximum șansele, adică așteptatul năvălește. M-am postat, cuni făcusem și marți și joi, lîngă o coloană care-mi servea drept sprijin și ascunzătoare a corpului sau ca să mă odihnesc, punîndu-mi un picior din cînd în cînd pe postament țefxiolinîndu-l ca și cum aș trage un șut), și am început să citesc ziarn cu atenție, nu chiar cu atîta cît să nu bag de seamă prezența oricărui individ care se apropia de cutia lui și-o descuria încet sau nerăbdător și o încuia din nou cu satisfacție sau furie stăpînită. Fiind sîmbătă era mai puțină lume, iar pașii răsunau mai puțin sfielnici sau cu mai multă hotărîre pe pardoseala de marmură, fapt pentm care n-aveam decît să ridic privirea ori de cîte ori apărea vreun beneficiar al acelor P.O. Boxes. După vreo patruzeci de minute țajunsesem deja la paginile de sport) răsunară niște pași mai stridenți și cu mai multă personalitate decît ceualți, ca și cum pantofii ar avea plachuri sau mai curînd ar fi vorba de o femeie cu tocuri înalte. Mi-am ridicat privirea și-am văzut apropiindu-se cu

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 197

pași iufi un individ pe care de cum l-am zărit mi s-a părut a fi spaniol, mai cu seamă după pantalonii, cei din țara mea sînt de neefundat și au o croială deosebită, nu știi în ce ponstă, dar face ca aproape toți compatrioții mei să pară că au picioarele prea drepte și fundul foarte sus țnu sînt sigur că această croială îi avantajează). țînsă toate astea mi-au venit în niinte mai țîrziu.) Fără să fie nevoit să se uite la ea, s-a apropiat de cutia mea, cea cu numărul 524, și și-a căutat cheia într-unul din buzunarele pantalonilor nazionali. Avea s-o deschidă poate pe cea cu numărul 523 sau 525, m-am gîndit pe cînd o căuta țin buzunarul cu brichete, cel de la talie, dar a fost doar o secundă). Avea mustața, era bine îmbrăcat în ansamblu, era fără îndoială din Curopa țdar la fel de bine putea fi diri New York sau din Noua Anglie), părea să aibă cam cincizeci de ani țdar nu îi arăta, sau mai curînd se vedea că se îngrijește mult ca să nu-i arate), era destul de înalt, trecu atît de repede pe lîngă mine că atunci cînd am vrut să-i văd fata era deja cu spatele, căutînd cheia și întors spre cutia lui poștală. Am țftchis ziarul instinctiv țo greșeală) și am văzut cum deschidea la numărul 524 și băga brațul pînă la fundul cutiei foarte adînci. Scoase mai multe plicuri, trei sau patru, nici unul nu putea fi încă de la Berta, deci coresponda cu multă lume, poate erau toate femei curioase, cine scrie la *personals* nu se mulțumește cu o singură tentativă, chiar dacă la un moment dat, cum face Berta acum țdar poate nu și „Bill”), s-ar putea concentra doar asupra unei persoane uitînd de celelalte, necunoscute toate. încuie cutia și se întoarse privind plicurile fără satisfacție și fără suparare țunul din ele nii s-a părut un pachet, putea fi o casetă video după foîină și mărime). Se opri după cîteva pași, apoi o pomi iar, tot repede, și cînd a trecut pe lîngă mine privirea i se încnicîșă cu a mea care nu mai era pe ziar. Poate m-a recunoscut și el pe mine ca fiind spaniol, după pantalonii. Mă privi uitîndu-se la mine, vreau să spun că-și aținti privirea deliberat o secundă, și prin urmare, m-am gîndit, dacă m-ar vedea din nou m-ar recunoaște țși eu pe el tot așa). Din actoml Sean Connery, în afară de pămîl de pe piept și de pe

mâini pe care acum nu și-l arăta țpurta sacou și cravată, iar pe braț un trenzi de culoare închisă, ca cineva care a ieșit pentru o clipă din mașina pe care n-o conduce el), avea doar începutul pronunțat de chelie de o parte și de alta a frunții, pe care nu și-l ascundea, și sprâncenele ce i se ridicau tare în sus și apoi îi cădeau și se prelungeau spre tâmpile, imprimându-i, ca lui Connery, o expresie dură. N-am putut să-i văd bărbia și nici' s-o compar, dar pe frunte avea într-adevăr riduri pronunțate care însă nu-l îmbătrâneau, precis că era un om care gesticula mult. Nu era urît, dimpotrivă, probabil trecea drept atrăgător sau fromos în genul lui, genul lui de bărbat ocupat și matur și hotărît, un om cu bani și cu o bmmă de lustru monden (poate recent): făcea pesemne afaceri, se ducea poate prin localuri unde se dansează strins, vorbea cu siguranță despre Cuba în cunoștință de cauză, dacă era Guillermo - Guillermo al lui Miriam. Dar nu-și injecta droguri, chiar privirea-i pătrunzătoare îi interzicea așa ceva.

M-am gândit că aș putea să-l urmăresc puțin, era un mod de a prelungi așteptarea, care în realitate se terminase. Când l-am văzut ieșind din oficiu, cind am considerat că ușile batante închise aveau să amortizeze zgomotul pantofilor mei pe marmura indiscretă, am început să merg, cu același pas iute, ca să nu-l pierd. Din ușa ce da înspre stradă l-am văzut apropiindu-se de un taxi care staționa și de pe trotuar i-a plătit și i-a dat drumul, s-o fi hotărît să meargă puțin pe jos, era o zi frumoasă țnu-și îmbracă trenziul, și-l puse pe umăr, am observat că cra albastru șanjant, o nuanță pretențioasă, eu mi-l pusesem pe al meu, care e de culoarea tradițională a trenziurilor, adică a lîinii naturale). Mergea uitîndu-se la plicuri din cînd în cînd,

deodată desfăcu unul fără a încetini pasul, citi repede continutul, le rupse pe amîndouă, conținutul și plicul, și le aruncă într-un coș de gunoi pe lîngă care trecu imediat. Nu m-am încumetat să scormonesc în coș, mi-era mșine s-o fac și mi-era teamă să nu-l pierd. Merse mai departe, privirea înainte, era genul de om care tine mereu capul drept, ca să pară mai înalt sau să domine. Ducea în mîna celelalte plicuri și pachetul cu caseta video țcu siguranță era o casetă). Atunci, privindu-i mîna, i-am văzut verigheta pe degetul inelar de la mîna dreaptă, invers ca la mîne, care o purtam la stînga de cîteva luni, tacepusem deja să mă obișnuiesc. Tot ftră să încetinească pasul desfăcu alt plic și procedă la fel ca și cu primul, dar de data asta băgă bucățile rupte în buzunarul de la sacou, poate fiindcă nu exista coș de gunoi la îndemîna țun bărbat <;u spirit civic). Se opri să se uite la o vitrină cu cărți de pe Fifth Avenue, parcă Scribner's dacă-mi aduc bine aminte, probabil că nu l-a interesat nimic sau l-a atras doar magazinul, căci imediat își văzu de drum. Cînd făcu oprirea asta își puse farenciul, mă rog, nu chiar, și-l puse pe umeri fără să-și îmbrace mînețele, așa cum a făcut toată viața și încă obișnuiește să facă Ranz, tatăl meu, și în schimb n-ar face mulți americani țnumai gangsterii, George Raft). Eu îl annăream la mică distanță, desigur prea mică pentru a fi pm-dent, cum se cuvine în astîel de cazuri, dar nu urmărisem niciodată pe nimeni. El n-avea motiv să bănuiască ceva, deși nu era chiar o plimbare, mergea prea repede și aproape fără să se oprească decît la semafoare, și nu la toate, sîmbăta e mai puțin trafic. Părea că se grăbește, deși nu într-atît cîl să fi păstrat taxiul. Se întorcea pe jos undeva, era clar că mergea tottr-un loc anume, poate că graba și nevoia de a aștepta se datorau pachetului pe care-l ținea în mîna, probabil caseta aceea video nu avea pe ambalaj nici un fel de expeditor, doar o carte de vizită înăuntru, poate „Bill" credea că e vorba de prietena mea Berta, pentru el „BSA", poate credea că o ținea goală în mîna în clipa aceea. Se opri din nou în fața unei super-parfumerii, adică o parfumerie imensă, poate amețit de mirosul copleșitor al amestecului tuturor mărcilor ce rîzbea pînă în stradă. Intră, și eu după el țmi s-a părut că a rămîne la ușă așteptîndu-l ar fi mai bătător la ochi). Înăuntru nu existau vînzătoare care să servească, clientii se plimbau fără nici o supraveghere, își alegeau colonia și plăteau la ieșire. L-am vazut oprindu-se în fata unui stand Nina Ricci, și acolo, cu coatele sprijinite o clipă de vitrină, desfăcu cel de-al treuea plic și citi scrisoarea mai pe îndelete: pe aceasta n-o mpse, ci

o vîrî în buzunarul trenciului de o culoare atît de îndrăzneță țscrisoarea raptă se afa în sacou, era un om ordonat). Luă un facon mic de mostră Nina Ricci și își stropi ușor încheietura stîngă, la care nu purta ceas nici altceva. Așteptă secundele convenite și apoi și-o miroși delicat fără să fie aparent impresionat, căci merse mai departe pînă în dreptul altui stand mai puțin important, unde conviețuiau diferite mărci. își dădu cu Eau de Guerlain pe cealaltă încheietură - ceasul negru de format mare trebuie să i se fi stropit. Și-l miroși țcureaua) după cele cîteva secunde de respect cu care sînt deprinși cunoscătorii, și îi plăcu, pesemne, fiindcă se hotărî să cumpere faconul. Mai zăbovi și la raionul de barbați, unde încercă două sorturi pe partea de deasupra ambelor mîini, în curînd n-avea să-i mai rămînă nici o zonă necontaminată de parfumurile diferite. Luă un facon cu o marcă americană cu nume biblic, Jericho sau Jordan sau Jordache, nu-mi aduc bine aminte, voia să cunoască produsele din partea locului. Eu am luat Trussardi de damă, cum eram căsătorit n-o să-nii fie niciodată de prisos, m-am gîndit țmă gîndeam adesea la Luisa), sau puteam să i-l fac cadou Bertei țam luat un al doilea facon cînd mi-a trecut asta prin cap). Atunci, stînd la coada de la casă țfiecare la coada lui, despărțiti de alta la 200
Javier Marias

INIMĂ ATÎT DE

ALBĂ 201

mijloc, el mai aproape ca mine de casa unde trebuia să plăteasca) întoarse capul și mă văzu și de bună seamă mă recunosc. Avea ochii pătranzători, cum mi se pămseră și la oficiul postal, dar nu dezvăluiau nimic cu toată puterea lor de pătrundere, nici uimire nici neplăcere și nici bănuială țori teamă ori amenintare), pătrunzători dar foarte opaci, ca și cum puterea lor de pătrundere ar fi oarbă, ca și cum ar fi unul din personajele acelea de la televizor care se cred pline de personalitate și uită că nu pot fi altîel, privind mereu la camera de filmat și niciodată la cineva anume. leși și începu sămeargă iar, și eu în ciuda celor întîmplate m-am ținut după el, deși mă simțeam descoperit. Acum se oprea mai des, prefăcîndu-se că se uită la vitrine sau că-și verifică ceasul cu cele de pe stradă, și se întorcea să mă supravegheze, iar eu am fost nevoit să mă ascund cumpărînd reviste și *hot dogs* de care n-aveam nici un chef, de la tarabele de pe stradă. Însă plimbatul lui mai dură doar puțin: ajungînd la strada 59, „Bill” o cod iute la stînga și l-am pierdut din vedere cîteva secunde, iar cînd am ajuns la colt și a fost din nou cu puțință să între în cîmpul meu vizual, ca prin minune am reușit să văd cum urca scările cu copertină ale luxosului Hotel Plaza și -dispărea prin ușă cu un pas încă agil, salutat de portari în uniformă și cu chipiu cārora nu le răspunse. În mîină avea caseta și punga cu parfumiuri, eu aveam revistele și uriașul *New York Times*, punga cu parfumurile mele și un *hot dog*. Trebuie să fi străbătut în fugă distanța de la colțul străzii, sperînd să ajungă la hotel înainte ca eu să-l pot vedea undc intră: celebrul nume Plaza Hotel, PH erau inițialele discrete, halatul era de împrumut și pe el nu-l chema Pedro Hemández. .

Toate astea i le-am povestit Bertei, fără să-i pomenesc . încă și de ideea mea că individul ar putea fi unul și același cu cel care într-o după-amiază la Havana o făcuse să aștepte și să se înfurie pe mulatra Miriam, cea cu pici'oarele zdravene și geantă uriașă, un bărbat căsătorit și cu o nevastă bolnavă sau poate sănătoasă. Berta ascultă totul cu neprefăcută vchemență și o expresie precaută de triumf țtriumful se datora succesului fmal al ideii sale, al mersului meu la Kenmore Station, mai cu seamă). N-am fost în stare s-o mint și să-i spun că „Nick”, „Jack” sau „Bill” era monstruos, nu era și așa i-am și spus-o. Nici nu i-am putut spune c-avea o înfățișare groaznică, n-avea și așa i-am și spus-o, chiar dacă mie nu-mi plăcea cu trenciul lui sfidător, ochii pînîmzători și indescifrabili, sprîncenele căzute și ridicate ca cele ale lui Connery, mustăcioara îngrijită, bărbia cu gropița întunecată și vocea ca un ferăstrău. Cu vocea aceea încheia probabil afaceri și vorbea de Cuba în cunoștință de cauză. Cu vocea aceea o cucerise pe Berta. Nu-mi plăcea. Bertei i-am făcut cadou primul facon de Trussardi.

- Trecură cîteva zile fără ca Berta și cu mine să-l mai pomenim țeu tăceam ca s-o fac să se răzgîndească, ea probabil

stătea și facea socoteli), zile de muncă intensă la Națiunile Unite: într-o dimineață a trebuit să traduc discursul aceluiași mare șef de la mine din țară ale cărui cuvinte le schimbasem atunci când o cunoscusem pe Luisa. De data asta m-am abținut să fac la fel, ne aflam la Adunare, dar în timp ce tălmăceam în engleză și pentru căștile întregului glob prozopopeea lui spaniolă și concepțiile sale pline de divagații și greșeli, mi-am amintit prin forța lucrurilor de cea altă dată, și, la iuțeală, de ceea ce se spusese atunci prin mijlocirea mea, pe când Luisa respira în spatele meu țrespira lângă urechea mea stîngă ca un murmur și aproape mă atîngea, pieptul ei aproape că-mi atîngea spinarea). „Lumea iubește în mare măsură fiindcă e obligată s-o facă”, spusese șefa britanică. Iar apoi adăugase: „Toată lumea obligă pe toată lumea, nu atît să facă ceea ce nu vrea, ci mai ales ceea ce nu

știe dacă vrea, căci aproape nimeni nu știe ce anume nu vrea, și cu atît mai puțin ce anume vrea, nu-i chip să știi chestia asta din unna.” Și încă mai continuase, pe când marele nostru conducător tăcea, poate obosit de discursul acela sau ca și cum ar învăța ceva: „Uneori sînt obligați de ceva exterior sau de cineva care nu mai face parte din viața lor, îi obligă trecutul, descumpănirea lor, propria lor istorie, biografia lor nenorocită. Sau chiar lucruri pe care le ignoră și nu sînt la îndemîna lor, acea parte din ereditatea noastră pe care o avem toți și care nu ne e cunoscută, cine știe cînd a început acest proces...” în cele din urmă spusese: „Mă întreb uneori dacă n-ar fi mai bine să stăm cu totii cuminți, să fim cu toții morți, la urma unnelor e singurul lucru pe care-l dorim în fond, singura idee de viitor cu care ne obișnuim treptat, și în prezenta ei nu-și mai au locul îndoielile sau părerile de rău anticipate”, Șeful nostru rămăsese fără grai, iar înalta demnitară britanică, căci pe vremea aceea de toamnă își pierduse deja funcția și nu mai participa la Adunarea Națiunilor de la New York, se îmbujoră după acest fals monolog cînd auzi liniștea prelungă ce-i urmă și o scoase din transa ei emotionantă. Și atunci le dădusem iar o mîină de ajutor, și pusesem în gura ei o propunere inexistentă: „De ce nu ieșim să ne plimbăm prin grădină? E o zi senzatională.” (Inventasem totul cu anglicismul acesta ca să-i dau autenticitate.) Și ieșiserăm toți patru să ne plimbăm prin grădină, în acea dimineață senzatională în care Luisa și eu ne cunoscuserăm.

Acum înaltul nostru demnitar continua să fie în funcție, poate grafie prozopopeii și conceptelor sale bramburite și la fel de greșite ca și cele ale șefei britanice, dar ei nu-i fuseseră de-ajuns pentru a și-o păstra pe a sa țera probabil o femeie deprimată și cu siguranța cufundată în gînduri și asta în politică (ți sapă groapa). După discurs m-am trezit față în față cu el pe coridor, inconjurat de suită țtura mea se sfîrșise, iar

INIMĂ ATTT DE ALBĂ

el era felicitat în mod fătamic pentru perorata lui), și fiindcă îl cunoșteam, nii s-a năzărit să-l salut întinzîndu-i mîna și adresîndu-mă cu numele funcției sale și un „donmule” înainte. A fost o naivitate. Nu m-a recunoscut absolut deloc, deși în trecut îi răstălmăcisem vorbele și-l făcusem să spună lucruri inexistente care nu i-ar fi trecut niciodată prin cap, și îndată doi bodigarzi îmi înhătară mîna întinsă și pe cea neîntinsă și mi le duseră la spate, prinzîndu-mi-le cu atîta violență țdrobindu-mi-le, făcîndu-mi-le praf) că preț de o clipă am crezut că mi-au și pus cătușele. Din fericire un functionar de cel mai înalt grad de la Națiunile Unite, care mă remarcase pesemne și tocmai trecea pe acolo m-a identificat pe dată ca fiind interpretul și astfel reuși să-i detemune pe cei care-l păzeau pe preaînaltul nostru demnitar să-mi dea drumul. El mergea mai departe pe coridor printre felicitări nesincere și un zgomot de chei cu totul nepotrivit țavea mania aceea cu portcheiul, îl tot făcea să zdrăngăne în buzunar). Văzîndu-l cum se îndepărtează am observat că și pantalonii îi erau naUonali, aveau faimoasa tăietură de neconfundat. N-ar fi stat bine să fi fost altminteri, doar era vorba de un reprezentant extrem de reprezentativ al țării noastre îndepărtate.

li povesteam întîmplarea asta Bertei, seara, la ea acasă, iar ea, împotriva obiceiului pe care-l avea cînd îi povesteam

ceva, nu asculta amuzată ori uimită, și cu atât mai puțin cu vchementă, își concentra.se atenta asupra unui proiect la care se gândise toată ziua, sau de mai multe zile, „Bill”, de bună seamă.

- Ai să mă ajuți să înregistrez caseta? mă întrebă fără pauză îndată ce am terminat de relatat episodul.
- Să te ajut? Ce casetă?
- Haide, nu face pe prostul. Casetă. 0 să i-o trimit. M-am hotărît să i-o trimit. Dar nu mă pot filma pe mine însămi, n-ar

204

Javier Marias

ieși bine. Încadrările și toate astea, aparatul nu poate sta fix, trebuie să se miște. Ai să mă ajuți? Folosise un ton lejer, aproape amuzat. Am privit-o probabil cu o expresie stupidă, fiindcă adăugă țși tonul n-a mai fost lejer): Nu mă privi cu expresia asta tîmpită și răspunde-mi. Ai să mă ajuți? E limpede că dacă nu i-o trimitem n-o să mai dea semne de viață.

Eu i-am spus Țla început pe negîndite);

- Ei și? E așa de grav dacă n-o să mai dea? Cine e el?

Gîndește-te. Cine e el? Ce importanță are dacă nu i-o dăm?

Încă putem să nu i-o dăm, încă nu e nimeni, nici macar nu i-ai văzut chipul.

Ea începuse să folosească pluralul: „dacă nu i-o trimitem”, spusese, considerînd ca sigură participarea mea. Poate că nu era chiar atât de lipsit de temei să-l folosească, de cînd mă dusesem la Kenmore Station și prin alte locuri, pînă și la intrarea de la Hotel Plaza. Și eu îl folosisem, prin asimilare, prîtl contagiere, „dacă nu i-o dăih”, „putem încă să nu i-o dăm”. 0 făcusem neintentionat.

- Penîni ttiine are importanță, pentm mine e foarte grav.

Am pus televizorul, era ora cînd se dădea *Family Feud*, program zilnic, și imaginile aveau să ajute la risipirea stării de nemulțmire ce începea să se iște, să facă poate cuvintele să amutească, e cu neputintă să nu privești din cînd în cînd un ecran luminat.

- De ce nu încerci să negociezi o întîlnire? Scrie-i iar, poate răspunde, chiar dacă nu-i trimiti ceea ce-U cere.

- Nu vrcau sa mai pierd timpul. Ai să mă ajuți sau nu?

Tonul ei nu era deloc lejer acum, era imperativ sau

aproape. M-am uitat la ecran. Am spus:

- Aș prefera să nu trebuiască s-o fac.

A privit și ea ecranul. A spus:

- N-am pe nimeni cînda să-i cer așa ceva.

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

205

Apoi rămase tăcută toată noaptea, dar fără să-mi Țină companie, ci la bucătărie sau la ea în dormitor. Cînd trecea pe lingă mine mirosea a Trussardi.

Dar la sfîrșitul săptămîinii am stat amîndoi mai mult acasă, ca de obicei țera al șaselea al șederii mele acolo, se apropia momentul întoarcerii la Madrid, la noua mea casă împreună cu Luisa, vorbeam cu ea cam de două ori pe săptămîină, niciodată ceva special, cum sint convorbirile grăbite și afectuoase, și pe deasupra intercontinentale), iar sîmbătă Berta a revenit cu insistențele. „Trebuie să-mi fac caseta aceea, zise, trebuie să mă ajuți.” în ultimele zile șchiopătase puțin mai mult ca de obicei, ca si cum în mod înconștient ar vrea să-mi stîmească mila. Era absurd. Eu n-am răspuns și ea continuă: „Nu pot să rog pe nimeni altcineva. M-am gîndit bine, singura persoană în care-aș avea încredere e Julia, dar ea nu știe nimic de toată povestea asta, știe doar de agenție și că scriu la rubrica *personals* și că din cînd în cînd ies cu cineva care niciodată nu e bărbatul potrivit, însă n-are habar că trimit și primesc casete video, nici că ajung să mă culc cu vreunul. Nu știe nimic de Aria la Vedere, în schimb tu ești la curent de la început, chiar l-ai și văzut la fată, nu mă obliga să povestesc acum totul unei alte persoane, pînă la urmă lumea ajunge să vorbească. Mi-ar fi rușine să afe colegii mei. Trebuie să mă ajuți.” Făcu o pauză, șovăi dacă să mai spună ceva și in sfîrșit zise țvoinea e veșnic mai lentă decît limba): „La urma urmelor, tu m-ai vazut odinioară goală, ăsta-i alt avantaj”.

„Orice legătură între oameni înseamnă totdeauna o groază de probleme, de forțări, ca și dejigniri și umilinte, m-am

gîndit. Toată lumea obligă pe toată lumea, mi-am zis. Individul ăsta Bill a constrîns-o pe Berta, și Berta încearcă să mă constrîngă pe mine, Bill s-a luptat, dar a și jignit-o și umilit-o înainte de a se cunoaște, poate ea nu-și dă seama sau

vîn fond nu-i pasă, trăiește obișnuită cu ideea asta, Berta se luptă cu mine ca să mă convingă, așa cum făcuse Miriam cu Guillenno ca să se însoare cu ea, și poate Guillermo cu nevastă-sa din Spania ca să moară în sfîrșit, se luptă pentru moartea ei, Eu m-am luptat și am constrîns-o pe Luisa, ori Luisa pe mine, nu-i prea limpede, oare împotriva cui se luptă tata, și cine îl jignește și constrînge, sau cum s-o fi întîmplat că în viața lui au existat două morți, poate s-o fi luptat pentru una, nici nu vreau să știu, lumea-i mai împăcată cînd nu știe, n-ar fi mai bine să stăm cu toții liniștiți? însă chiar dacă stam liniștiți apar probleme și fortări și umilințe și jigniri, precum și obligații, uneori ne obligăm pe noi înșine, asta se cheamă simful datorici, poate că datoria mea e s-o ajut pe Berta după cum o să-mi ceară, trebuie să dai atenție la ceea ce are importantă pentru prieteni, dacă refuz s-o ajut o s-o jignesc și o s-o umilesc, orice refuz e totdeauna o jignire și o fortare, și e drept c-am văzut-o goală, dar asta a fost demult, o știu dar nu mi-o amintesc, au trecut cincisprezece ani și ea e mai în vîrstă și schioapătă, era tînără pe atunci și nu suferise nici un accident iar picioarele ei erau egale, de ce o fi trebuit să recurgă la chestia asta, niciodată nu pomenea trecutul nostru atît de scurt, scurt în sine dar și față de prezentul acesta atît de lung, erain și eu tînăr, povestea acea s-a întîmplat și totodată nu s-a întîmplat, la fel ca orice pe lume, de ce să faci sau să nu faci ceva, de ce să spui da sau nu, de ce să te obosești cu un poate ori un eventual, de ce să vorbești, de ce să taci, de ce să te împotrivesți, de ce să afi ceva dacă ninuc din ce se întîmplă se întîmplă de fapt, pentru că nimic nu se întîmplă fără întropere, nimic nu dăiniiie nici nu stăruie nici nu îți vine în minte neîncetat, ceea ce există e identic cu ceea ce nu există, ceea ce excludem sau lăsam să se piardă e identic cu ceea ce alegem și reținem, ceea ce experimentăm e identic cu ceea ce nu încercăm, ne punem în joc loată inteligenta și simturile și

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 207

năzuințele pentru a deosebi ceea ce va fi nivelat, sau este deja, și din pricina asta sîntem asediați de remușcări și de ocazii pierdute, de adevăriri și reafinnări și ocazii folosite din plin, cînd e cert că nu-i nimic de adevărit și totul se pierde. Ori poate niciodată nu există nimic."

- Bine, dar s-o facem repede, chiar acum, i-am zis Bertei. Să ne grăbim. Și am folosit pluralul în cuvintele mele, întm totul justificat.

- Ai să mi-o faci? spuse ea cu recunoștință neprefăcută și subită, dar și cu ușurare.

- Spune-mi ce trebuie să fac și o s-o fac. Dar repede, hai, pregătește-te, cu cît începem și tenninăni mai curînd cu atît mai bine.

Berta veni aproape de mine și mă sărută pe obraz. Ieși din salon și se duse după aparatul de filmat, dar imediat ne-am întors în camera de unde-l adusesese, fiindcă alege drept cadru dormitorul, patul desfăcut. Tocmai tenninaserăm micul dejun, era încă dimineață.

Trupul acela n-avea nici o legătură cu cel pe care mi-l aminteam eu sau nu mi-l mai aminteam, deși adevărul e că nu l-am privit decît prin aparat, ca să fac încadrările și apropiierile sugerate de ea, de parcă văzîndu-l indirect ar fi fost un mod de a nu-l contempla, de fiecare dată întrerupeam filmarea cîteva secunde pentru a imagina o nouă postură sau a regla distanța țeu eram cu reglatul, ea cu imaginatul), mă uitam !n jos sau mai curînd în fundul încăperii, spre perete și pemă, dincolo de trupul ei, cu privirea-mi opacă. Berta se așezase mai întîi la picioarele patului, cum făcuse „Bill" îmbrăcat cu halatul acela bleu-pal, iar Berta îl imitase și aici, își pusese propriul ei halat țcare era alb) după ce mă rugase să aștept ca să facă duș, ieși cu parul umed și halatul închis, mai tîrziu și-l desfăcu pufin, lăsă ușor să i se deschidă în dreptul toracelui, cu cordonul încă înnodat, nu-mi mai aduceam

aminte de sîinii aceia împlinți sau desăvîrșiți de trecerea tîmpului sau poate de atingere, nu-mi venea să cred că și-i injectase, păreau ca și cum s-ar fi transformat sau ar fi devenit maturi de cînd eu nu-i mai văzusem, și din pricina asta m-am simțit nu numai indiscret, ci și tulburat (poate ca un părinte care nu și-a mai văzut fata cînd n-a mai fost o copilă și brusc o vede adultă, printr-un accident sau la o nenorocire). Trupul ei întreg, pe care-l vedeam prin obiectiv, era mai puternic decît cel îmbrățișat de mine la Madrid acum cincisprezece aiii, poate făcuse natatie sau gimnastică în cei doisprezece pe care-i petrecuse în America, o țară unde trupurile sînt îngrijite și modclate, doar atit. Inșă pe lîngă faptul că era mai viguros, era și mai bătrîn, mai închis la culoare așa cum se închide coaja fructelor cînd încep să se strice, avea cute în jurul subsuoților, la talie, suprafața striată în unele zone din pricina acestor încrētuturi umbrite care se zăresc numai de foarte aproape (ștriuri aproape albe, de parc-ar fi fost trasate cu penelul cel mai fin), sîinii atît de fermi despăftiti mai mult decît se cuvine, cu adîncitura dintre ei prea mare, nu arătau bine pesemne cu anumite decolcturi. Berta lăsase mșinea la o parte, sau așa se părea, eu în schimb n-o făcusem, mă străduiam să mă gîndesc că filmam totul pentru alți ochi, ochii lui „Bill” sau Guillermo, ochii sfredelitori și indescifrabili ai tipului de la Hotel Plaza, PH, privirea-i pătrunzătoare și totodată opacă avea să vadă ceea ce vedeam eu acum, ei îi era destinat, nu privirii mele opace, dar nu pătrunzătoare, eu nu vedeam deși unghiul pe care aveam să-l aleg va fi pentru el, de mine depindea țdar și de Berta) ce avea să vada el mai tîrziu pe ecranul lui, nici mai mult, nici mai puțin, doar ce o să hotărîni noi, ce o să înregistram pentru o posteritate atît de efemeră. Berta făcuse în așa fe) ca halatul să-i alunece pînă la talie, cu cordonul încă înnodat, picioarele acoperite de poale, numai torsul descoperit țdar nu

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 209

în întregime). Eu nu-i filmam fata decît în treacăt, în cursul vreunei mișcări făcute de camera video care o includea, dorind poate să delimitez chipul cunoscut țnas, ochi și gură; bărbie, fmnte și obraji, adică întregul chip) de trupul necunoscut, trupul mai bătrîn și mai robust, sau era poate numai uitat. Nu semăna cu cel al Luisei, tîmpul cu care eram obișnuit pe atunci ca și acum, chiar dacă mi-am dat în clipa aceea seama că pe cel al Luisei nu-l cereetasem niciodată atît de amănunțit printr-o cameră video, trupul acela al Bertei era ca lemnul umed în care se infig cuțite, iar cel al Luisei ca marmura indiscretă pe care răsună pașii, mai tînr și mai puțin obosit, mai puțin expresiv și mai intact. Tăceam amîndoi în tîmp ce eu filmam, aparatul video înregistrează vocile, poate că pentru prietena mea Berta nu mai era vorba nici de amuzament nici de ușurare, pentru mine nu fusese niciodată, vocile diminuează importanța a ceea ce se întîmplă, să comentezi faptele înseamnă să le estompezi, tot așa și să le povestești, am făcut o pauză, am întrerupt filmatul, totul a durat foarte puțin, trebuia să înregistrez doar cîteva minute, dar încă nu terminaserăm. Eu priveam tot mai mult cu ochii lui „Bill” pe care îl văzusem, nu iosă și Berta, nu erau ai mej ci ai lui, nimeni nu m-ar putea acuza că m-am uitat cu privirea aceea, că mă uitasem privind, cum am spus mai înainte, pentru că de fapt n-am fost eu ci el prin ochii mei, ai lui și ai mei opaci, ai mei tot mai pătmmzători. Dar ei nu-i erau cunoscuti ochii aceia, încă nu terminaserăm. „Sexul”, i-am spus Bertei, și nu mai știu cum de i-am spus-o, cum de am îndrăznit să i-o spun, inșă am făcut-o. „Ne mai lipsește sexul”, i-am zis, și am folosit pluralul ca să mă implic, sau poate ca să atenuiez ceea ce tocmai spuneam, un singur cuvînt la început, apoi patru, repetîndu-l pe primul în cea de a doua propoziție țvorbeam poate prin gura lui „Bill”). Berta nu răspunse, nu spuse nimic, nu știu dacă se uita la

mine, eu n-o priveam țîn momentele acelea nu filmam), ci mă ocupam de fundal, între perete și pemă de unde bolnavii și tinerii căsătorii ajung să vadă lumea, și tot așa și amantii. Își dezlegă cordonul și-și desfăcu halatul cam pînă prin drep-tul pîntecelui, încă își mai acoperea picioarele cu poalele, adică lasa la vedere partea unde se unesc coapsele dar nu și

întinderea acestora și nici mai jos, restul, poalele halatului cădeau verticale ca o cascadă de un bleu-pal ascunzând extremitățile țsău era o cascadă albă), una mai lungă și cealaltă mai scurtă, una mai scurtă și cealaltă mai lungă, și eu am filmat, apropiindu-mă, câteva secunde de video, pentru posteritatea efemeră, Berta avea să scoată o copie, așa spusese. Își închise halatul imediat, îndată ce am terminat de înregistrat partea de sus a coapselor și m-am retras puțin cu aparatul. Am crezut că cicatricea irebuie să-i fie vînătă, am continuat să n-o privesc, trebuia să-i mai spun ceva, încă nu terminaserăm, încă mai lipsea ceva pe care „Bill”, „Jack” sau „Nick” ni-l ceruse cu hotărîre, ne mai lipsea piciorul. Am aprins o țigară și făcînd asta cu insistență căzu o scinteie pe patul răvășit, dar il atinse deja stînsă și nu arse cearșafil. Și atunci am izbutit să i-o spun, sau i-a spus-o „Bill” sau i-a spus-o Guillermo cu vocea noastră ca ferăstrăul. „Piciorul, i-ai spus noi, i-am spus eu. Ne mai lipsește piciorul, adu-ti aminte că Bill vrea să-l vadă.”

Dacă-mi vin acum în minte toate astea e fiindcă ceea ce s-a întîmplat apoi, la foarte puțină vreme și tot la New York, a semănat într-o privință țdar numai în una singură, sau poate în două, ori trei) cu cele petrecute mai tîrziu țdar puțin mai tîrziu), cînd mă întorsesem în Madrid la Luisa și am simțit iar, cu mai multă putere și poate mai intemeiat, presimțirile negre ce mă înșotiseră încă de la celebrarea căsătoriei și care Jiuse risipiseră încă țsău cel puțin nu de tot, și se preapote să nu piară niciodată). Ori o fi poate vorba de o a treia indis-
-poziție, una diferită de celelalte două care mă copleșiră în timpul călătoriei de nuntă țmai ales la Havana) și chiar mai dinainte, o senzație nouă, neplăcută, care totuși, ca și a doua, e cu puțință să fie scomită sau imaginată sau găsită, răspunsul necesar dar insuficient la îngrozitoarea întrebare a stării de rău inițiale, „Ei bine, și acum?”, o întrebare la care se răspunde în mai multe rînduri și totuși reapare mereu, revine cu de la sine putere sau rămîne veșnic acolo, neclintită după fiecare răspuns, ca povestea cu cocoșul roșu care le-a fost povestită tuturor copiilor spre exasperarea lor și pe care mie mi-a povestit-o bunica mea havaneză în după-anueziile cînd mama mă lăsa cu ea, dupa-amieze petrecute printre cîntece și jocuri și povești și priviri involuntare spre portretele celor morți, sau în cursul căror ea privea cum trece timpul: „Vrei să-ti spun povestea cu cocoșul roșu?” mă întreba cu blîndă

212

Javier Marías

malitie bunica. „Da”, răspundeam eu cum fac toți copiii. „Eu nu zic da sau ba, ci dacă vrei să-ți spun povestea cu cocoșul roșu”, continua bunica rîzînd. „Nu”, schimbam eu răspunsul cum fac toți copiii. „Eu nu zic nu sau da, ci dacă vrei să-ți Spun povestea cu cocoșul roșu”, rîdea și mai tare bunica, și tot așa pînă la exasperare și oboseală, căci copilului nu-i trece niciodată prin cap răspunsul care dezlega totul: „Vreau să-mi spui povestea cu cocoșul roșu”, simpla repetiție ca o salvare, enuntul carc încă nu-i vine în minte copilului pentru că trăiește încă în lumea lui da și nu, și nu se obosește cu un poate sau un sa vedem. Însă întrebarea aceea de atunci și de acum e încă și mai rea, și nu-ti ajută la nimic s-o repeți, după cum n-a ajutat la nimic, sau a rămas fără răspuns, sau n-a fost anulată defaptul că eu i-am repetat-o tatălui meu în Cazinoul de pe Alcalá 15 cînd el mi-a pus-o cu glas tare, amîndoi singuri într-o încăpere după cnnunia mea. „Asta mă întreb și eu”, spusese. „Ei bine, și acum?” Unicul mod de a scăpa de întrebarea asta e să n-o repeți, ci pur și simplu să nu existe și să n-o pui nimănui, nici să lași ca cineva s-o pună altcuiva. Dar așa ceva nu-i cu puțință, și poate de asta, ca să răspunzi la ea, trebuie să-ti inventezi probleme și să ai temeri și bănuieli și să te gîndești la viitomi abstract, să te gîndești cu o minte atît de bolnavă sau într-un fel atît de bolnăvicios cu mintea, *so brainsickly ofthings* cum i-au spus lui Macbeth să nu facă, să vezi ceea ce nu există ca să existe ceva, să-ți fie frică de boală sau moarte, de părăsire sau trădare, și să-ți născocescți amenintări, chiar dacă indirect prin altcineva, chiar dacă prin analogie sau simbolic, ori poate toate astea vor fi fiind pricina care ne îndeamnă să citim romane și istorii și să vedem filme, căutarea analogiei, a simbolului, căutarea

recunșterii, nu a cunoașterii. Povestirile deformează, povestitul unor fapte le deformează și le tergiversează și aproape le tăgăduiește, tot ce se povestește ajunge să fie ireal
INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 213

și aproximativ chiar dacă e veridic, adevărul nu depinde de faptul că lucrurile au existat ori s-au petrecut, ci de condiția ca ele să rămână ascunse și necunoscute și nepovestite, îndată ce se povestesc sau se scot la iveală și se arată, deși aceasta se întâmplă cît se poate de real, la televizor ori în ziare, în ceea ce se numește realitate sau viață sau chiar viață reală, ajung să intre în sfera analogiei și simbolului, și încetează să mai fie fapte, devenind recunoaștere. Adevărul nu-ti ia ochii niciodată, cum se spune, fiindcă singurul adevăr este cel care nu se cunoaște nici nu se transmite, cel care nu se tâlmăcește prin cuvinte ori imagini, ascuns și necercetat, și poate din pricina asta se povestește atît de mult sau se povestește totul, pentru ca tot ce e rău, odată povestit, să pară că nici nu s-a întâmplat. Nu prea știu ce s-a întâmplat la întoarcerea mea, sau mai bine zis nu știu dacă voi afa nici peste ani mulți ce se petrecuse în lipsa mea. Știu numai că într-o noapte ploioasă, stînd acasă cu Luisa, cam la o săptămînă de la întoarcerea mea de la New York, după opt săptămîni de muncă și de ținut companie Bertei, m-am sculat din pat și m-am dus la frigider. Era frig sau așa mi s-a părut datorită frigiderului, am trecut prin baie și mi-am pus o haină de casă țaf fost tentat să-mi iau halatul de baie, dar n-am facut-o) și apoi, în vreme ce Luisa se ducea la rîndul ei la baie să se spele, am rămas un moment în camera de lucru și m-am uitat la niște texte stînd în picioare, cu o coca-cola în mînă și simțind deja cum mă încercă somnul. Ploaia cădea așa cum se întâmplă de ăttea ori în Madridul fără nori, uniform și domol, fără vîntul care ar fi împrăștiat-o, de parc-ar fi știut că avea să tină zile întregi și nu s-ar fi înverșunat nici n-ar fi fost grăbită. M-am uitat afară, la copaci și la fascicolele de lumină ale felinarelor înclinate ce făceau ca ploaia să pară argintie, și atunci am zărit o siluetă chiar la colțul străzii unde mai tîrziu aveau să se oprească fașnetarul bălrîn și țiganca întinzînd o farfuriută,
214

Javier Marias

cu părul împletit într-o coadă, același coU ce se vede numai în parte de la fereastra mea, o siluetă de bărbat care, spre deosebire de cei doi, intra în întregime în cîmpul meu vizual fiindcă se ferea de ploaie, sau nu de tot, sub streășina clădirii din fața noastră care nu ne ia lumina, stînd sprijinit de zidul ei, cît mai departe de carosabil, cu greu l-ar fi călcat vreo mașină și aproape că nu era circulație. Se apăra și cu o pălărie, ceea ce se vede foarte rar la Madrid, chiar dacă ceva mai puțin în zilele cu ploaie, poartă pălării unii domni în vîrstă, ca Ranz, tatăl meu. Silueta aceea țse vedea imediat) nu era a unui domn în vîrstă, ci a unui bărbat încă tînăr și zvelt care-și ținea capul ridicat. Boml pălăriei lui și întunericul și distanța m-au împiedicat să-i văd fața, adică să-i disting trăsăturile țzăream pata albă pe care o face orice chip în beznă, al lui rămînea departe de fascicolul de lumină cel mai apropiat), pentru că ceea ce m-a făcut să mă opresc și sa-l privesc a fost tocmai faptul că avea capul ridicat și se uita în sus, se uita exact - sau așa mi s-a părut - spre ferestrele noastre, sau mai bine zis spre cea care se afa acum la stînga mea, cea de la dormitorul nostru. Din poziția lui, bărbatul nu putea vedea deloc înăuntru camerei, tot ce putea să distingă - și tocmai la asta se uita pesemne - dacă lumina era sau nu aprinsă, sau poate - mi-a trecut prin cap - umbra siluetelor noastre, a Luisei și a mea, dacă ne apropiam destul sau dacă o făcusem înainte, nu-mi mai aduc aminte. Stătea așteptînd poate vreun semnal, cu luminile care se aprind și se sting s-au făcut semnale din timpuri imemorabile, cu ochii deschiși și apoi închiși sau cu torțe agitate la distanță. Adevărul e că l-am recunoscut la moment, cu toate că nu i-am văzut trăsăturile, siluetele din copilărie rămîn vcșnic de neconfundal oriunde si oricînd și de la prima vedere, chiar dacă între timp s-au schimbat sau au crescut sau au îmbătrinit. Însă am zăbovit cîteva secunde pînă să recunosc față de mine însuși, să recunosc că sub
INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 215

streășină și în bătaia ploii îl recunoscusem pe Custardoy cel

tînăr uitîndu-se spre fereastra noastră cea mai intimă, așteptînd, iscodind, întocmai ca un îndrăgostit, cam ca Miriam sau ca mine însumi acum cîteva zile, Miriam și cu mine în alte orașe de dincolo de ocean, Custardoy aici, la colțul din dreptul casei mele. Eu nu așteptasem ca un îndrăgostit, dar așteptasem cu același scop ca și Custardoy: să se stingă lumina de tot, pentru a ne putea imagina pe Luisa și pe mine adormiți și întorși cu spatele unul la celălalt, nu stînd față în față și eventual îmbrățișîndu-ne pe trezie. „Ce face oare Custardoy acolo? m-am întreat, e o întîmplare, l-o fi surprins ploaia pe cînd trecea pe strada noastră și s-a adăpostit sub streășina clădirii din față, nu îndrăznește să ne telefoneze nici să vină sus, e tîrziu, dar nu se poate, stă acolo nemișcăt, probabil de mai multă vreme, după cum arată în atitudinea aceea și cu gulerul de la haină ridicat, țînîndu-și-l cu mîinile-i osoase în timp ce-și înalță ochii depărtați și negri și foarte mari, aproape lipsiți de gene, spre dormitorul nostm, la ce se uită, ce caută, ce vrea, de ce privește în sus, știi că în absența mea a venit uneori cu Ranz în vizită la Luisa, l-a adus tata, așa, doar in treacăt, o vizită a socmlui însoțit de un prieten al lui și doar cu numele și al meu, s-o fi îndrăgostit pesemne de Luisa, dar el nu-i tipul care se îndrăgostește, habar n-am dacă ea o fi știind de treaba asta, ce straniu să stea așa acolo în stradă pe o noapte ploioasă, ud ca un cîine, cînd eu m-am întors deja.” Acestea au fost primele gînduri care mi-au trecut prin cap, iuți și haotice. Am auzit cum Luisa ieșea din baie și se întoreea în dormitor. Mă strigă de acolo pe nume și-mi spuse țne despărțea un perete, dar ambele uși dinspre coridor erau deschise): „Nu vii să te culci? Haide, s-a făcut tare tîrziu.” Vocea-i răsuna cu tot atîta naturalețe și însufețire ca în toate zilele acelea de cînd m-am întors, trecuse deja o săptămînă, așa cum răsunase acum cîteva minute Javier Marfas

spunîndu-mi vorbe drăgăstoase despre patul unde donneam împreună. Și în loc să-i spun ce se petrecea, ce anume vedeam, ce credeam de povestea asta, m-am abținut, tot așa cum mi-am înfrînat dorinta de a ieși pe terasă și a-l striga pe Custardoy pe nume și a-l întreba de-a dreptul: „Hei! Ce faci tu acolo?”, aceeași întrebare pe care mi-o pusese fără să mă cunoască Miriam, cu naturalete, de pe esplanadă, așa cum te adresezi unui cunoscut care țe-e familiar. Și am răspuns simulfînd țșimularea impusă de bănuială, deși eu nu știam încă): „Stinge lampa dacă vrei, mie nu mi-e somn, mă duc să mă uit puțin la o lucrare”. „Bine, dar nu sta prea mult”, zise ea, și am văzut că stîngea lampa, am văzut-o de pe coridor. Am închis cu băgare de seamă ușa și imediat mi-am aprins lampa, veioza micută din camera de lucru unde-mi văd textele, și atunci am știut că toate ferestrele noastre rămaseră în beznă. M-am uitat iar afară, Custardoy tot mai privea în sus, cu chipul înălțat, o pată albă întoarsă către cerul întunecat, în pofida streășinei ploaia i-l biciuia, picăturile de pe obraji erau poate amestecate cu sudoare, nu cu lacrimi, picătura de ploaie de pe streășină cade mereu în același loc, înmuind încet-încet pămîntul care se lasă pătruns și se face astîel o fantă sau poate o conductă, fantă și conductă ca cea a Bertei pe care o văzusem și o filmasem și ca cea a Luisei în care pătmsesem, doar cu cîteva minute înainte. „Acum o să plece, m-am gîndit, văzînd luminile stinse o să plece, așa cum eu am renunțat să mai aștept văzîndu-le stinse pe acelea de la casa Bertei, cu puține zile în urmă.” Atunci era vorba într-adevăr de un semnal stabilit între noi, am așteptat și eu o vreme în strada, așa cum face acum Custardoy, cum făcuse Miriam mai demult, atît doar că în cazul lui Miriam ea nu știa că de sus o cercetau două fețe sau pete albe și patru ochi, ai lui Guillenno și ai mei, iar acum Luisa nu știe că e spionată din stradă de doi ochi care nu, o vad, și Custardoy n-are habar

INIMĂATÎT DE ALBĂ

că ai mei îl urmăresc de sus, dinspre ceaml întunecat, pe cînd ploaia care cade pare de argint viu în lumina felinarelor. în schimb știam la New York amîndoi, Berta și cu mine, unde ne afam fiecare, sau puteam presupune. „Acum o să plece, m-am gîndit, trebuie să plece pentru ca eu să mă pot întoarce în dormitor la Luisa și sa nu mă mai preocupe prezența hxi, n-aș putea să mă las biruit de somn și nici s-o ocrotesc pe Luisa adonnită știind că jos încă mai stă Custardoy. L-am

văzut privind de atâtea ori de la fereastra camerei mele în copilărie, așa cum privesc eu acum, aspirînd tot ce era afară și rîvnind la lumea din care făcea deja parte și de care-l despărtea un balcon și niște geamuri, întorcîndu-mi spatele cu ceafa-i rasă și intimidîndu-mă în propria-mi cameră, eram un copil sfios și el e un bărbat care inspiră teamă, un bărbat care știe din prima clipă cine vrea să fie abordat și în ce scop, într-un local sau la o petrecere ori chiar pe stradă și de bună seamă cu atît mai mult într-o casă unde s-a dus în vizită, sau poate el e cel care stîrnește dispoziția și intenția, Luisa n-avusese așa ceva înainte de plecarea mea, tocmai pe dos față de Berta, care avea desigur și dispoziția și intenția încă înainte de a sosi eu și în tot cursul șederii mele și încă le-o mai fi avînd după ce eu am plecat, sînt convins. S-o mai fi întîlnind cu Bill, al cărui nume e Guillermo, l-o mai fi văzut de atunci? Sau poate că Guillermo se întorsese deja în Spania ca și mine după cele două luni cît plănuiuse să stea, dintre noi trei Berta era singura care rămînea, trebuie să-i telefonez, eu am plecat dar am rămas implicat și asimilat, pluralul devine inevitabil și pînă la urmă se ivește pretutindeni, ce-o fi vrînd Custardoy acum de la noi, ce pricină ne-o fi căutînd?"

Eu nu dorisem nici nu căutasem nimic pe cînd așteptasem afară în dreptul casei Bertei, fusese ceva neprevăzut, la care nu ne gîndiseram. Era cel de-al șaptelea sfirșit de săptămîină din cele opt pe care le aveam de stat, următorul după acela

povestit deja cînd am filmat o casetă de cîteva minute, și în zilele dinaintea acclui penultim sfirșit de săptămîină poșta adusese corespondentă din plin, caseta noastră video fusese trimisă luni țfără ca Berta să-și păstreze o copie) și-și făcuse efectul, sau lui „Bill” i se păruse dcstul de atractivă ca să merite riscurile. Răspunse doar cu un bilet, fără să-si ceară scuze că nu trimitea și el ceva asemănător și fără să-și arate încă fața nici măcar într-o fotografie cit de mică, dar propuse o întîlnire pentru sîmbătă, picul de la el nu ne sosi decît vineri, cu sigurantă că nu mai devreme, căci Berta trecu pe la cásuta ei poștală de la Old Chelsea Station în toate după-anueziile din săptămîina aceea, după serviciu. Biletul lui „Bill” era în engleză, ca totdeauna, dar era negreșit spaniol modul acesta de a fixa o întîlnire, de pe o zi pe alta. „O să te recunosc”, spunea, în Oak Bar de la Hotel Plaza, un loc unde lumea se întîlnește ca să meargă apoi la teatru sau la restaurant sau chiar la operă, fără să știe că ea știa că era și hotelul unde stătea el, adică unde-și avea patul. Pentm seara de sîmbătă Berta avea o întîlnire stabilită de cîteva săptămîini să meargă la restaurant cu colega ei Julia și cu alți prieteni, urma să vin și eu, dar hotărî că era mai bine să nu-i anunțe c-o să lipsească pentru ca ei să nu insiste sau să dorească să treacă s-o vadă dacă le spuncă că era bolnavă, și eu am fost cel care, ajuns la restaurantul din port, a trebuit s-o scuz pretextînd o migrenă îngrozitoare, simtîndu-mă ca un intrus cînd m-am înfiintat acolo singur, abia dacă îi cunoșteam pe oamenii aceia.

Înainte de a pleca, pe cînd mă bărbieream și mă pregăteam, B.erta se dichisea țpoate prin asimilare) pentm a se întîlni în sfirșit cu „Bill” și cu „Jack” și „Nick”, și ne disputam în tăcere oglinda din baie, și chiar și baia. Ea era nerabdătoare și mirosea deja a Trassardi. „N-ai terminat încă?” îmi zise pe neașteptate vâzînd că tot îmi mai rădeam barba. „Nu știam că ieși acum în oraș, i-am raspuns, puteam să mă bărbieresc la

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 219

mine în cameră.” „Nu, n-o să plec decît peste un ceas”, a fost răspunsul ei sec, și totuși era gata îmbrăcată la patru ace și nu mai avea decît să se fardeze, ceea ce, după cum știam, făcea foarte repede țde încălțat se încălța și mai rapid, avea probabil picioarele foarte curate). Dar n-apucasem să-mi pun cravata cînd ea intră iar în baie îmbrăcată altfel dar tot atît de pusă la punct. „Ah, ce frumoasă eșU!” „Sînt îngrozitoare, răspunse ea, nu știu ce să-mi pun, ce părere ai?” „Poate că erai mai bine înainte, cu toate că și acum ești foarte ftu-moasă.” „Înamte? Dar nu m-am îmbrăcat de oraș decît acum, zise, ce aveam pe mine înainte era de purtat în casă, nu de ieșil seara.” „Ah, îți venea bine”, am răspuns în timp ce-mi

spălăm o lentilă, cu cravata încă desfăcută în jurul gâtului. Plecă și după câteva minute apăm cu altă toaletă, mai provocatoare dacă acest cuvânt are vreun sens, cred că are într-adevăr căci adesea se folosește spre a descrie îmbrăcămintea femeuor și există în toate limbile pe care le cunosc, iar limbile nu dau greș de obicei. Se privi în oglindă de la distanță ca să se vadă cât mai întregă cu puțință țnu era în casă nici o oglindă mare, m-am dat la o parte și mi-am întrempt înnodatul cravatei); își îndoi un picior și cu mîna își netezi fasta puțin cam scurtă și foarte strîmtă, ca și cum i-ar fi fost teamă ca nu cumva vreo cută imaginară să-i urîțească fundul, sau poate își aranșă chiloșii neascultători prin stofa care-i acopereau. Se îngrijea de aspectul ei îmbrăcată, „Bill” o văzuse deja goală, deși doar pe ecran.

- Nu ți-e un pic teamă? i-am spus.
- La ce te referi?
- E un necunoscut, nu se știe niciodată. Nu vreau să cobesc, dar, cum ai spus tu, pe lume sînt o groază de tipi cu care nu poți nici măcar trece strada.
- Majoritatea tipilor de soiul ăsta lucrează în domenii la vedere: îi vedem zilnic la Națiunile Unite și toată lumea trece

strada cu ei. în afară de asta, mi-e totuna. Sînt obișnuită, dacă mi-ar fi teamă n-aș mai cunoaște pe nimeni. Oricînd poți da înapoi, și dacă e să ai ghinion oricum nu scapi. Mă rog, nu totdeauna poți da înapoi, uneori e prea tîrziu.

Se cerceta stămitor, din față, dintr-o parte, din cealaltă și din spate, dar nu mă mai întrebă dacă era mai bine înainte sau acum, și eu nu voiam să intervin fără să mă roage s-o fac. Mă rugă.

- Arăt groaznic, nu știu dacă nu m-am îngărășat, zise.
- Nu te prosti, arăți foarte bine, acum câteva zile credeai că ești prea slabă, i-am zis, și am adăugat ca s-o distrag de la privirile și observațiile autocritice: Unde crezi c-o să te ducă? Umezi la robinet o periuță minusculă și-și pieptănă sprincenele în sus ca să le dea contur.
- Avînd în vedere că nu bate cîmpii și că mi-a dat întîlnire chiar la hotel, presupun că va vrea să mă ducă direct în cameră. Dar n-am nici cea mai mică intenție să rămîn fără să cinez în seara asta.
- Poate că o fi comandat cina în cameră, ca-n filmele cu bărbați care vor să cucerească.
- Dacă-i așa a încurcat-o. Amîntește-ti că eu nu l-am văzut încă la față. Poate că nici nu stau să beau un pahar, după ce-l văd. Berta își făcea curaj, era nesigură, voia să creadă pentru moment că povestea putea să nu fie cum avea să fie, că încă mai trebuja să fie convinsă, cu alte cuvinte cucerită. Știa cum avea să fie totul fiindcă în mare măsură depindea de ea, era cucerită cu mult înainte de a-i scrie „Nick”, prin dispoziție și intenție, adică prin tot ce poate fi mai convingător și mai cuceritor. Din pricina asta adăugă îndată, de parcă în fața mea n-ar vrea să se înșele mai mult de o clipă: Ah, nu-ți face griji dacă nu mă întorc, poate ca nu vin să donn.

Am ieșit din baie și am tenninat de înnodat cravata la mine în cameră, cu ajutorul unei oglinzi mici. Eram aproape gata de plecare, întîlnirea mea care fusese și a ei era mai devreme decît întîlnirea ei care nu era și a mea. Mi-am pus haina și cu treniul pe braț, m-am dus iar pînă la Hșă de la baie să-i zic la revedere, de data asta fără să mai îndrăznesc să trec pragul, ca și cum odată pe picior de plecare n-aș mai avea dreptul s-o fac, deși nu tineam cont între noi de regulile de societate, eram doar niște prieteni care ne îmbrățișaserăm pe trezie cu cincizece ani în urmă.

- Vrei să-mi faci un serviciu? am întreat-o brusc băgînd capul pe ușă țbrusc, fiindcă nu mă hotărisem încă s-o întreb așa ceva, încă mă mai gîndeam dacă s-o fac cînd am întreat-o).

Ea nu încetă să se privească țși căuta sau imagina imperfecțiuni la sprîncene stînd acum cu o pensetă în fata oglinzii, rămasă toată a ei). Zise:

- Spune.

M-am gîndit iar și am vorbit tot înainte de a mă fi hotărît s-o fac țca atunci cînd traduc și uneori o iau puțin înaintea

cuventelor celui care le spune, fiindcă ghicesc deja ce urmează), în timp ce mă gîndeam încă: „Dacă o rog îmi va cere explicații”.

- Te-ar deranja dacă în cursul conversației ai pomeni numele de Miriam, să vezi cum reacționează, iar apoi îmi povestești?

Berta trase cu putere un fir de păr dintr-o sprînceană pe care voia să și-l smulgă și-l prinsese deja cu penseta. Acum se întoarse și mă privi.

- Numele de Miriam? De ce? Știi ceva? E al neveste-sii?

- Nu, nu știu nimic, e doar o încercare, o idee.

- Haide-haide, zise ea, și-și mișcă de mai multe ori arătătorul miinii stîngi de parcă ar fi vrut să mă atragă spre ea

Javier Marias

sau să-mi spună: „Dă-i drumul”, sau „Explică-te”, sau „Povestește”. Totul ca într-un iureș.

- Zău că nu știu nimic, nu-i nimic, doar o bănuială, o închipuire de a mea, și pe deasupra nu mai am timp acum, trebuie să afung la fix să-i anunț că nu vii, o să-ți povestesc mlitie. Dacă-ți aduci aminte și poți, pomenește numele ăsta cînd stați de vorbă, n-are a face cum, spune că ai renunțat la o cină cu o prietenă pe care o cheamă așa, orice altceva, conțea doar numele. Dar nu stăruie.

Pe Berta o interesa necunoscutul, toată lumea e atrasă de ideea să faci cercetări și să vină cu vești, chiar dacă nu știe cu ce _ș6fp^

- **Bine**, zise, o să încerc. Poti să-mi faci și tu un serviciu?

- Spune, i-am zis.

Ea vorbi pe negîndite, sau poate se gîndise înainte la asta și acum se hotărîse.

- Ai niște prezervative să-mi dai? spuse repede și din vîrfurile buzelor, fără să mă mai privească țincepuse să se rujeze cu o pensulă minusculă și cu mare grijă).

- Trebuie să am unul în trusă, am răspuns cu naturalețe de parcă mi-ar fi cerut o pensetă, a ei era pe marginea chiu-vetei; era însă o naturalețe atît de prefăcută că nu m-am putut

abține să nu adaug: Credeam că-ți doreai ca vreunul din cei cu care te întîlnești să nu aibă.

Berta izbucni în ris și zise:

- Da, dar nu vreau să risc ca tocmai „Aria la Vedere” să nu aibă.

În rîsul ei era bucurie adevărată, tot așa în cîntecul fredonat pe care am reușit să-l mai aud țprobabil că se pieptăna în fața oglinzii sihgură, fără prczența mea sprijinindu-mă de tocul unei uși care nu era de la dormitorul meu) în timp ce mă îndreptam spre ieșire, rîsul și îngînatul femeuor fericite, care nu sînt încă bunici sau văduve, nici fete bairîne, cîntecul

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

acesta neînsemnat și fără destinatar, pe care nimeni nu-l ia în seamă, și care acum nu era preludiul somnului, nici expresia oboselii, ci zîmbetul naiv sau expresia și preludiul a ceea ce se dorește, a ceea ce se ghicește sau e deja cunoscut.

Dar se întîmplă ceva neprevăzut, ceva ce, dacă te gîndești bine, trebuia să fie cu totul previzibil. M-am întors de la restaurant cam pe la miezul nopții, și, cum fac întotdeauna înainte de a mă culca atunci cînd sînt singur, am pus televizorul și am început să schimb la repezeală canalele spre a afa ce se întîmplase în lume cît am lipsit. Eram adîncit în povestea asta cînd se deschise ușa de la intrare pe care eu o încuiasem fără să trag zăvorul cu cîteva minute înainte și apăm Berta. Nu-și puse cheia în geantă, ci rămase cu ea în mînă. Șchiopăta mai puțin ca oricînd, sau se ascundea cu mai mare grijă, pur și simplu nu șchiopăta. Avea trenicul desfăcut și-am băgat de seamă că nu purta ultima rochie cu care o văzusem în baie, cine șde de cîte ori s-o mai fi schimbat după ce-am plecat eu. Era cu altă rochie provocatoare și frumoasă iar ei i se citea pe chip graba țsau era teamă, sau jenă, sau era din pricina nopții, era expresia ei pe care o lua chipul noaptea).

- Ce bine că nu te-ai culcat încă, zise.

- Abia am sosit. Ce se întîmplă?

- Bill ejos. Nu vrea să mergem la el la hotel, mă rog, nici măcar nu mi-a spus că-i vorba de un hotel. Nu vrea să mergem unde stă el, vrea să vină aici. I-am spus că am la mine un prieten pentru cîteva zile, și mi-a zis că nu vrea martori, în fine, e normal, nu? Ce putem face?

Avusese delicatețea să folosească și acum pluralul, deși se înțelegea că acesta nu mă mai includea pe mine, ci pe „Bill” care așteptajos, poate pe toți trei la un loc.
- Ce făceam pe vremea studenției, cred, am spus ridicându-mă și amintind alt plural doar al nostru, cel care existase în trecut. Mă duc să dau o raita.

Nu s-a îndoit, aștepta răspunsul acesta. Nu s-a în\Dotdv.is, ^i'irativgx.

- N-o să dureze mult, zise, o oră, țloră și jumătate, nu știu precis. Pe Bulevardul Patru, puțin mai jos, e un restaurant cu *fast food* deschis douăzeci și patru de ore, ai să-l vezi, e enonn. Mă rog, nu-i târziu, trebuie să fie deschise multe localuri. Nu te superi?"

- Nu, sigur ca nu. Contează pe tot timpul pe care-l vrei, săzicem, mai bine, trei ore?

- Nu, nu va dura atât. Putem aranja ceva. O să las aprinsă lămpa din camera asta, se vede din stradă. Când pleacă el, o sting. Dejos ai să vezi dacă e întuneric și atuiici poți urca, bine?

- Bine, am spus. Și dacă vrea să rămână să doarmă?

- Nu, asta sigur că nu. Ia-ti ceva de citit. A spus chestia asta ca o mamă.

- O să cumpăr ziarul de dimineată. Unde e el? am întrebam. Amintește-ti că m-a văzut, iar dacă mă zărește când ies și mă recunoaște, nu-i în regulă.

Berta se duse la fereastră și eu m-am luat după ea. Se uită în stînga și-n dreapta și-l zări pe „Bill”, în dreapta. „Uite-l acolo”, zise arătînd cu degetul. Pieptul meu u atingea spinarea, spinarea ei respira agitat, era grabă sau jenă sau teamă sau era vorba de noapte. Noaptea se arăta roșiatică și înnorată, dar nu părea că va ploua curînd. Am văzut silueta lui „Bill”, întors cu spatele, destul de departe de portalul nostru, așteptînd, departe și de singurul fascicol de lumină ce intra în cîmpul nostru vizual țBerta locuiește pe o stradă cu case scunde, la etajul trei, nu pe un bulevard cu zgîrie-nori).

- Nu-ți face griji, zise, cobor eu cu tine ca să-i spun să urce. El e cel mai interesat să nu-l vadă nimeni. Tu ia-o la stînga cînd ieși, și gata, el n-o să se întoarcă să vină încoace pînă nu-l anunt eu. Sigur nu te superi? Și Berta mă mîngîie

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 225

/v j^vw ui-agifeiuasa' cum sint temeue cînd nutresc o sperantă, chiar dacă o să dureze doar o clipă sau s-a și risipit deja.

| Am plecat și am hoinărit o vreme. Am intrat în cîteva \\ prăvălii care erau încă deschise, totul e veșnic deschis în orașul ăsta, Berta gîndise pe neașteptate ca o spaniolă, poate fiindcă o aștepta un spaniol și vorbea cu altul. Într-un magazin al unor coreeni care nu închidea niciodată am cumpărat *New York Times* de duminică, cel mai voluminos din toată săptămîna, și niște lapte pentru acasă, ni se tenninase. Am i intrat într-un magazin de discuri și am luat un disc, banda sonoră origin'ală a unui film vechi, n-o aveau pe compact disc, doar pe unul obișnuit care se rătăcise. Era simbăta, străzile erau pline de lume, i-am văzut de departe pe toxico-mani și pe vutorii delincvenți. Am intrat într-o librărie de noapte și am cumpărat o carte japoneză datorită titlului, *House of the Sleeping Beauties*, în engleză, titlul nu-mi plăcea dar am cumpărat-o din pricina lui. Mă încărcam încetul cu încetul cu pachetele, am băgat totul într-o pungă de plastic, cea de la disc, cea mai mare, le-am amncat pe celelalte, din hîrtie de ambalaj și fără mîner, sînt incomode și-ți ocupă mîinile de tot, sau mai bine zis ți le umplu, așa cum se umplu mîinile unui bărbat în noaptea nuntii și tot așa mîinile femeii, adică atunci cînd înseamnă prima oara, atât de ușor de uitat dacă nu există o a doua, sau chiar o a treia ori a patra ori a cincea, n-ai cum să mai știi. Ne afam în noaptea nunții lui „Bill” și a Bertei, avea loc în noaptea aceea pe cînd eu hoinăream prin oraș așteptînd să treacă timpul, omorîndu-mi timpul cum se zice. Am văzut restaurantul cu *fast food* de care-mi vorbise Berta, de fapt începusem să mă îndrept într-acolo fără voie, doar așa, fhndcă-l pomenise. N-am intrat încă, trebuia s-o las pentru mai târziu deoarece, spre deosebire de alte localuri, rămînea deschis douăzeci și patru

de ore, puteam să am nevoie de el, am citit anuntul de-la ușă. Pe străzi nu se mai vedea cerul, de prea multă lumină și de prea multe unghiuri, știani că era roșu și înnorat, n-avca să plouă însă. Mi-am văzut de drum fără să mă îndepărtez prea mult și timpul trecea încetișor, timpul care e atât de perceptibil cînd vrei să ți-l omori, fiecare secundă pare a căpăta individualitate și consistentă, ca și cum ar fi pietricele de rîu pe care le lași să-ți alunece din mîină pe jos, un ceas de nisip, timpul devine zgrunțuros și denivelat, de parcă ar fi deja trecut, stai și privești cum se scurge timpul trecut, nu la fel i se va fi părînd Bertei, nici lui Guillermo, totul era hotărît de la prima scrisoare, totul stabilit, iar ultimele detalii s-or fi fixat în timpul cinei, unde s-or fi dus, or fi vorbit puțin fără să dea prea mare atenție și, plini de nerăbdare, s-or fi prefăcut că pe parcursul conversației se pun în valoare, să spui un banc, să observi gura celui alt, să servești vinul, să fii manierat, să aprinzi o țigară, să rîzi, rîsul e uneori preludiul sărutului și expresia dorinței, transmiterea ei, fără să știi de ce, rîsul dispare apoi cînd săruti și treci la fapte, niciodată nu se rîde cînd ființele se îmbrățișează treze pe pемă iar gnrile nu mai sînt luate în seamă țgura este plină și asta înseamnă abundentă), există tendința spre seriozitate oricît de vesele ar fi preludiile și întreruperile, zăbava, așteptarea, prelungirea și pauzele, un răgaz, rîsul se curmă, uneori și vocile, amuțesc vocile articulate, sau vorbesc doar prin vocative și interjectii, nu mai e nimic de tălmăcit.

Pe la două și jumătate în sfirșit mi s-a făcut puțin foame, cinasem de o veșnicie, m-am întors la localul deschis permanent și am cerut un sandviș și o bere, am desfăcut uriașul *New York Times*, am citit paginile cu știri internaționale și de sport, începea să mi se pară tot mai greu să-mi gasesc ceva de făcut atîta vreme, nu voiam să revin acasă înainte de cele trei ceasuri pe care i le oferisem Bertei. Deși cine știe, poate că „Bill” o fi plecat deja, poate că or fi tenninat cu seriozitatea dar și cu rîsetele, cînd există acord deplin executarea e uneori rapidă și nu se prelungește, bărbații sînt nerăbdători și vor să plece, pe neașteptate se simt stingheriți de patul desfăcut și de cearșafurile la vedere, cu pete pe ele și tot restul, urmele, trupul imperfect la care acum se uită fără voie țînainte îl îmbrățișau, acum li se pare necunoscut), de atîtea ori a fost reprezentată în pictură și în filme femeia părăsită în pat, niciodată bărbatul sau numai dacă e mort ca Holofofemes, femeia este abandonată, poate că Berta o fi deja singură și așteaptă să mă întorc sau își dorește din tot sufletul Să mă întorc, mîina mea de prieten pe umărul ei, să nu se simtă necunoscută și nici abandonată. Am plătit și am plecat, și încă alene m-am îndreptat spre strada și spre casa ei, era lume mai puțină, nu se stă în oraș atît de tîrziu ca la Madrid, aici nebunia e în noaptea de vineri și în cea de sîmbătă, începeau să se vadă doar taxiuri. Era trei și douăzeci cînd m-am pomenit în locul unde „Bill” așteptase plecarea mea din apartament, destul de departe de portal, destul de departe de unicul fascicol de lumină; acum, de aici de pe trotuar, se vedeau și altele la o oarecare distanță, pe străzi prunăria economisește ceea ce risipește pe bulevarde. De acolo nu se vedea lumină în salon, era prea departe, am făcut cîtiva pași, un etaj al treuea, m-am apropiat ca să văd mai din față și am văzut lumina aprinsă, încă aprinsă, „Bill” nu plecase, era tot acolo, n-o privea încă pe Berta ca pe o necunoșcută și atunci nu m-am mai mișcat, am hotărît să aștept în stradă, era prea tîrziu să mai caut un hotel, trebuia să mă fi gîndit înainte, nu-era lene să mă întorc la localul cu *fast food*, nu mai rămăseseră multe altele deschise la ora asta, nu-mi era foame, doar puțin sele, nu voiam să mai merg aiurea, eram sătul de atîta umblat ca să-mi omor timpul. Mi-am amintit de actorul Jack Lemmon în filmul acela de prin anii șaptezeci, nu putea intra

Javier Marfas

niciodată în apartament la cl, am ramas lîngă felinar, lipit de felinar ca un betiv dintr-un banc, mi-am pus pe jos punga de plastic umfată de cutia de carton cu laptele, și cu ziarul în

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

mîna ca să citească la lumină. Dar nu citeam, așteptam așa cum făcuse Miriam, numai că mie nu-mi păsa de deteriorarea înfățișării mele în timpul așteptării și știam situația exactă, adică știam de ce eram nevoit să aștept, nu eram forțat pe nimeni, așteptam doar un semn, atât. Priveam des spre fereastră, așa cum privea acum Custardoy spre cea de la dormitorul nostru, vegheam înșelătoarea noapte de nuntă a lui „Bill” și a Bertei, tot așa cum soacra aceea cubaneză din cîntec și din poveste o veghease pe cca a fetei ei cu străinul care a doua zi dis-de-dimineată se prefăcu în șarpe țsau în timpul nopții, nopții de nunta, fata strigă după ajutor dar n-o auzi nimeni, ginerele o ademini și o convinse pe soacră spunîndu-i așa: „soacră dragă”) și lăsa o dîră de sînge pe cearșafuri, sau era poate sîngele miresei fecioare, ceva se rupe, cu Berta n-avea să se întîmple la fel în noaptea asta. Ranz avusese trei nopți de nuntă, trei adevărate, pe atunci mircasa era uneori fecioară. Lumina era tot aprinsă poate de prea multă vreme, patru fără un sfert, probabil stau de vorbă, o fac din nou, gata cu rîsetele, sau „Bill” s-o fi hotărît să rămînă peste noapte, nu era probabil, nu se mai auzea nici zgomotul surd al traficului de pe bulevarde, pe neașteptate mi-a fost frică pentru Berta, nu ți-e un pic teamă, îi spusese, dacă e să ai ghinion oricum nu scapi, răspunsese ea, oamenii mor, pare cu neputință dar oamenii mor așa cum murise mătușa mea Teresa și prima soție a tatălui meu, oricine o fi fost, tot nu afașem nimic despre ea, desigur fiindcă nu voiam să aflu, în schimb Luisa ținea cu tot dinadinsul. Luisa era intrigată, cine știe dacă Luisa n-o fi în pericol atât de departe, dincolo de ocean, ca și nevasta bolnavă a lui Guillemio care n-avea habar ce primejdie o paște, și deodată mi s-a făcut teamă pentru Berta care era foarte aproape, dincolo de fereastră salonului ei luminat, un semn, lumina de la mine din dormitor era stinsă așa cum o lăsasem, cea din al ei nu se vedea, nu dădea spre stradă, și probabil acolo se afa ea cu „Bill” și vocea-i ca ferăstrăul, acum vocea amuțise, întocmai cum se întîmplase cu mine și Luisa cu cîteva minute înainte de a mă duce la frigider țvocile ajung să fie doar interjectii) și a mă uita apoi pe geamul camerei unde lucrez, afară, spre coltul casei mele noi unde atîta lume se oprește, un fașnetar și o femeie cu părul împletit în coadă, un ins care vinde trandafiri strigîndu-și marfa în gura mare și pe deasupra Custardoy cu fata-i obscenă îndreptată îi) sus și udă, n-am coborît în noaptea aceea să-i dau o bancnotă ca să plece, nu deranjă și nu făcea zgomot, nu-l puteam cumpăra, nu făcea ninuc, doar privea în sus în bătaia ploii cu pălăria pe cap, spre dormitorul nostru al cămi interior nu-l putea vedea din pricina înăltunii, poate doar lumina care acum nu mai era aprinsă, Luisa o stinsese în vreme ce eu o minteam și mă uitam fără nici o dorință spre lumea exterioară, lumea mea e pema pe care o împart de cînd m-am căsătorit și poate chiar dinainte, o fi existat cineva în lumea asta sau pe pema asta în absența mea, cineva care știa probabil să creeze dispoz. iia și țșțîmească intenția. Jueea mă îngrozi și n-am mai vrut să mă gîndesc la ea, secretul care nu se dezvăluie nu face rău la nimeni, dacă vei avea secrete sau dacă le ai deja să nu le împărtășești, îmi spusese tata după ce m-a întrebat ei bine, și acun-i, acum ce-o să fie? - secretele ei vor înceta să mai existe dacă tu le vei afa, spusese, dar la Luisa nu era nici o schimbare față de mine, sau era într-adevăr una, n-aveam de ce să mă tem, nu ne. JnaL despărțea ecranul ci acum era aproape, în camera cealaltă, eu voi fi imediat lîngă ea, sprijinind-o, îndată ce Custardoy va pleca. Nu-i povestisem Luisei mai nimic, nimic despre „Bill” sau despre Guillenno, nimic despre halat și tri-

230

231

Javier Marias

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

unghiul făcut de acesta pe pieptul păros, nimic despre caseta video și despre vocea ca un ferăstrău, ninuc despre picior și despre așteptarea din acea noapte de sîmbătă, toate acestea nu erau un secret la drept vorbind sau se putea să nu fi fost, dar deveniseră poate deoarece tăcusem toată săptămîna asta de cînd m-am întors, secretul n-are caracteristici proprii, e deter-

minat de tănuirc și de tăcere, sau de prudență, de asemenea
^ăe uitare, ~sa'nu comentezi și să nu povestești fiindcă cel mai
«... ' "dios e să ascuți, e ceva de care nu te poți feri, și doar
atunci se* înlmplă lucrurile, când nu sînt povestite, a le
Jiovesti înseamnă a speria și a izgoni faptele, perechile își
jxwssteșc totul despre ceualți, ny și despre ce e al lor decît
atunci când cred că le aparține aniîndurora: și atunci limba la
uiecke, *I have done, the deed*, și în acest simplu enunț este
cuprinsă și prefacerea sau negarea acestui fapt sau a acestei
isprăvi. „Am savirșit fapta”, se încumetă să spună Macbeth, o
spuse în clipa în care o săvîrșise, cine ar îndrăzni una ca asta,
nu atît s-o faci cît s-o spui, viața sau anii ce vor veni nu
depind de ceea ce se face, ci de ceea ce se știe despre cineva,
de ceea ce se știe că a făcut și de ceea ce nu se știe fiindcă n-au
^xistat martori și totul a fost trecut sub tăcere. Poate că tre-
bmeTsă accepți minciuna, care se include în adevăr tot așa
precum adevărul în minciună, gîndirea noastră e șovăielnică
și ambiguă și nu acceptă să nu existe suspiciuni, pentru el vor
exisla veșnic zone de umbră și gîndește totdeauna cu o minle
atît de bolnavă.

Mă temeam pentru Berta, se făcuse deja patru, dintr-o
dată mi-a fost frică să n-o fi omorît, oamenii mor, oamenii pe
care-i cunoaștem mor chiar dacă pare imposibil, nimeni în
afară de ea nu știa că trebuia să stingă lumina drept semnal
convenit, n-avea de ce s-o facă asasinul la plecare, lumina
trebuia să fie stinsă exact după plecarea lui, spre a mi-o
anunța și a-mi spune „Vino”, întunericul însemna „Vino”,
poate cel de la fereastra noastră însemna ceva pentm
Custardoy, aveam s-o afu, mesajul însemna „Pleacă”. Mi-am
luat punga de jos și am început să trec încetișor strada ca să
urc fără să mai aștept, erau doar cîțiva pași și nu trecuse pe
acolo nici o mașină de multă vreme, patru și douăzeci, prea
multe ore pentm doi oameni străini unul de celălalt. Mă
afam în mijlocul străzii, traversînd, când apar un taxi
mergînd încet, ca și cum șoferul căuta număml unde trebuia
să ajungă. Am făcut înapoi patru sau cei doi pași și m-am
întors pe trotuar, șoferul veni în dreptul meu și mă privi
neîncrezător țcerșetorii și toxicomanii au adesea pungi de
plastic, în schimb beșivii au pungi din hîrtie de ambalaj fără
toarte); vîzîndu-mă mai bine sau vîzîndu-mi atitudinea
liniștită îmi făcu un gest interogativ cu capul și mă îritrebă de
numărul de la casa Bertei, abia dacă-l puteam înțelege, o fi
grec sau libanez sau rus ca aproape toți taximetriștii din
orașul ăsta, toată lumea conduce mașina. „E acolo”, i-am
spus arătînd spre portalul al cărui număr nu se vedea în
noaptea întunecată străbătută de un singur felinar izolat, și m-am
dat imediat la o parte, îndepărtîndu-mă de fascicolul de
lumină de parc-aș fi fost dintr-o dată foarte grăbit să-mi văd
de dmm, era taxiul pe care „Bill” îl comandase probabil prin
telefon ca să se întoarcă la Hotelul Plaza, poate că tocmai
pleca și lumina avea să se stingă, dacă Berta mai era în viață,
abandonată sau nu, trecuseră prea multe ore. Am rămas la o
anumită distanță, dincolo de locul unde „Aria la Vedere”
așteptase ca să urce fără martori, am auzit claxonul cu un
sunet scurt și sec, însemna „Hei”, sau „Sînt aici”, sau
„Poftiți”. Ușa se deschise imediat și am văzut cum ieșeau
pantalonii croiți după modelul patriotic, treniul care în
noapte părea de un albastru brunat, cerul era tot roșu, poate
chiar mai intens. Am auzit trîntindu-se ușa taxiului când se
închise și motorul pomi, trecu pe lîngă mine cu viteză

crescîndă, eu stăteam cu spatele. M-am întors apoi pînă la
felinar, în salon nu mai era acum lumină, Berta își amintise
de mine și era în viață, si ferestrele noastre erau întunecate,
tocmai stinseserăm, eu în biroul unde lucrez, iar Luisa în dor-
mitor, cu puțin înainte, trecuseră doar cîteva secunde. Ploaia
cădea mai departe ca argintul viu în bătaia razelor, noaptea
noastră era portocalie și verde cum sînt atît de des cele din
Madrid, când plouă. Custardoy privea încă în sus cu fața-i ca
o pată albă și obscenă. „Pleacă”, i-am spus gîndind bolnă-
vicios. Atunci își duse o mîină la pălărie și, tinîndu-și cu
cealaltă guleml ridicat al hainei, părăsi locul de sub streășină
și dădu colțul, dispărînd din ochii mei, ud pînă la piele ca un
îndrăgostit, sau ca un cîine.

Cine oare n-a fost încercat de bănuieți, cine nu s-a îndoit de prietenul lui cel mai bun, cine nu s-a văzut trădat și pîrît în copilărie, încă din școală întîlnești tot ce te așteaptă mai tîrziu în lumea mult rîvnită, opreliștile și infidelitățile, tăcerea și înșelăciunea, capcanele; mai e și cîte un coleg care spune „Eu am făcut-o”, cea dintîi formă de recunoaștere a responsabilităților, prima oară în viață cînd te vezi obligat să spui, sau să auzi: *I have done the deed*, iar apoi, pe măsură ce crești și lumea nu mai pare ininunată pentru că nu mai e de neatins, se spun și se aud aceste cuvinte tot mai rar, limbajul copilăriei e desființat, e retras fiind prea schematic și simplu, dar propozițiile acestea inconsistente și absurde care odimodă erau simțite ca vitejii nu ne parăsesc de tot, ci mai dăinuie în priviri, în atitudini, în semne, în gesturi și în sunete ținterjecțiile, limbajul nearticulat), care pot și trebuie să fie talmăcite căci de atîtea ori sînt foarte limpezi și sînt cele care într adevăr spun *ceva* și se referă într-adevăr la fapte țura fără ragaz și iubirea fără impurități^ fără suferința stîmită de un poate sau un pesemne, fără învelișul cuvintelor care servesc. nu atît pentm a aduce la cunoștință sau a comunica, ci mai ales pentru a semăna confuzie, a ascunde și a scăpa de responsabilități, cuvintele nivelează actele care sînt diferite și nu se pot amesteca. A săruta și a omorî pe cineva sînt acte poate opuse, dar povestind sărularea și povestind uciderea

amîndouă pot fi asimilate și asociate; se stabilește astfel o analogie și, plămăiește un simbol. în viața adultă, dominată de cuvinte, nu se aude un da și un nu, nimeni nu spune „Eu am făcut-o” sau „N-am făcut-o eu”, însă toate acestea se vad, aproape totdeauna „N-am făcut-o eu” și vitejiile ajung să lungească lista greșelilor.

Cine oare n-a fost încercat de bănuieți, iar în privința bănuielilor pot fi luate două măsuri, amîndouă zadarnice; să întrebî ori să taci. Dacă întrebî și obligî să ti se răspundă te poți trezi că auzi „N-am făcut-o eu”, și va trebui să iei seama la tbt ce rămîne în afara vorbelor, la ton, la ochii posomorîți, la Jajremurul vocii, la surpriza și indignarea poate prefăcute; și n-ai să mai poți stămi punînd iar întrebarea. Dacă taci, întrebarea^a rămîne veșnic neprihănită și veșnic gata să fie pusă, chiar dacă uneori timpul o face să pară incoerentă și aproape inefabilă, ca și cum totul ar ajunge să șteargă și să stîmească zîmbete cînd aparține timpului care s-a scurs, trecutul întreg pare scuizabil și naiv. Dacă taci, trebuie să alungi bănuiala și să desființezi întrebarea, sau poate s-o întretii pe cea dintîi și s-o prgătești pe cealaltă cu foarte multă grijă; ceea ce pare însa cu neputință e să adeverești bănuiala, nimeni nu știe ninuc din ce s-a petrecut fără ca el să fi luat parte, nici măcar nu se poate avea încredere în mărturisiri, la școală se spune „*Șa am făcut-o*” cînd de fapt nu este așa, lumea minte tot așa juih moare, pare de necrezut, dar niciodată nu se poate cunoaște niniic. Sau așa cred. De asta e mai bine uneori să nu se eunoască nici începutul, nici să se audă vocile care povestesc și în fața cărora te simți atît de neajutorat, vocile ^estea-narative pe care totî le avem, și care pătrund în trecutul îndepărtat sau recent și dezvăluie secrete ce nu mai interese^as& dar totuși ne infuentează în viață sau în anii viitori, în cunoașterea pe care o avem despre lume și despre oameni, nu se mai poate avea încredere în nimeni după ce le ascuți, totul

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 235

devine cu puțință, descoperi cel mai îngrozitor lucm și cea mai mare ticăloșie la fiinte cunoscute, și la noi înșine. Și toată luiirea se apucă să povestească neîncetat și să ascundă neîncetat cînd povestește, dar ceea ce nu se spune nu se povestește și nu se ascunde. Din pricina asta ceea ce se trece sub tăcere ajunge să fie secret, și uneori vine ziua în care pînă la urmă se povestește.

Eu n-am spus nimic, n-am întreat și nu întreat, cu cît trece timpul cu atît va fi mai puțin probabil și mai greu s-o fac. Lași să treacă o zi fără să vorbești, apoi două, o săptămînă, iar lunile zboară pe nesimțite, și manifestarea bănuielii se tot amînă dacă aceasta nu sporește, poate că aștepți ca și ea să devină trecut, ceva scuizabil sau nevinovat și care ne-ar putea face să zîmbim. Zile în șir înainte de a mă culca mă tot uitam pe fereastra din biroul meu, în jos spre

colțul străzii; dar Custardoy n-a mai apărut noaptea pe acolo, și data următoare când l-am văzut a fost chiar la mine acasă, sus, un moment. Tata venise pe la opt și jumătate să bea un pahar cu Luisa și cu mine înainte de a se duce la nu știu ce fel de cină unde-l invita Custardoy, care trecu să-l ia la zece fără ceva. Luă loc câteva minute, bău în grabă o bere și n-am observat nimic, nici cel mai mic semn de familiaritate recentă între Custardoy și Luisa, dar ei făcuseră cunoștință prin intermediul tatii. În absenta mea, tata fiind de față în cele două sau trei rinduri, asta era tot, sau așa mi s-a părut. Mult mai mare era familiaritatea între Ranz și Luisa, într-adevăr se văzuseră adesea și doar ei doi, tata o însoțise la cumpărături pentru casa noastră meșteșugită, o invitase la restaurant la prânz sau la cină, îi dăduse sfaturi (el era un bărbat cu mult gust, un expert în arta), era limpede că-și purtau stimă, ca se simțeau bine unul în prezența celuilalt. Tata vorbea în timpul acelei vizite despre Cuba, dar la el asta nu însemna nimic extraordinar, mai mult, era o țară despre care vorbea deseori,

legăturile lui cu ea nu fuseseră puține, de la căsătoria cu cele două fete ale unei mame havaneze și pînă la câteva afaceri unportante cu care eu eram la curent. Se dusesse acolo în luna decembrie a anului 1958 cu câteva săptămîni înainte de căderea lui Batista: prevăzînd ce avea să se întîmple (și prevăzînd acest lucru și proprietarii), achizitionase la un pret impus de grabă destul de multe bijuterii și tablouri valoroase de la familiile care se pregăteau să fugă. Cîteva le păstrase (putine), altele le vînduse la Baltimore, Boston sau Malibu, sau le scosese la licitație în Europa (bijuteriile poate demonstrate de bijutierii din Madrid, iar vreuna a fost daruită). Era ceva cu care se lăuda, și regreta că nu mai avusese atîta fer să prevadă alte revoluții cu respectivele exiluri ale unor oameni -cu bani. „Cei bogați, cînd își părăsesc locul, nu vor să lase nimic ta unna lor pentru dușmani”, spune cu zîmbetu-i vesnic mucalit pe buzele feminine. „Decît să lase ceva pe mîină mai curînd ard sau distrug, înșă cei bogați știu că totdeauna e oricum puțin mai bine să-l vinzi.” Dacă se dusesse atunci în Cuba, e de presupus că avea acolo legături și poate prieteni și că mai fusese înainte, dar vizitele lui pe continentul acela se amestecau, călătoriile se confundau în relatarile lui (chiar el le confunda probabil), fusese de atîtea ori ca expert care dădea sfaturi cinstitelor muzee din Statele Unite și frauduloaselor bănci sud-americe, încît din toate acele posibile deplasări în Cuba singura de care-și amintea limpede era cea dinaintea revoluției. (Copiii, pe de altă parte, li se povestește în dezordine și pe măsură ce cresc și se interesează, puțin cîte puțin și în salturi, iar lor, ansamblul vieții trecute a părinților, li se pare haotic în cel mai bun caz.) Oricum, și-a pierdut desigur prietenii din Cuba în urma evenimentului din '59 și a atît de invocatului sfîrșit al privilegiilor, desi nu-mi amintesc, curios, să fi fost vreodată în relații cu cubanezii refugiați în Spania. Sau nu-i aducea acasă și eu nu i-am cunoscut. De atunci, Ranz nu s-a mai întors acolo, fapt pentru care cînd vorbea de Cuba o făcea în necunoștință de cauză.

Dar de data aceea felul lui de a vorbi a fost cu totul extraordinar și diferit, de parcă prezența Luisei ar fi căpătat atîta greutate încît a făcut să prevaleze tonul și amabilitatea cu siguranță arătate ei cînd sînt doar amindoi, față de vechiul ton, mai ironic, pe care-l folosisese veșnic cu mine, și în copilărie și la vîrsta maturității. Și cînd Luisa ieși pentru puțină vreme din cameră să dea un telefon, felul de a comenta și povesti al tatălui meu se schimbă, ori mai bine zis se întrerupse. Ca și cum și-ar fi dat seama că eram și eu acolo începu să-mi pună întrebări despre New York, aceleași pe care mi le făcuse imediat după întoarcere (a treia zi am luat masa împreună la La Ancha) și ale căror răspunsuri îi erau deja cunoscute sau nu-l interesau. Cu toate că eram și eu de față, se adresa Luisei, și îndată ce ea se întoarse își reluă comentariile cu o vioiciune insolită, deși Ranz fusese vioi toată viața. Poate că rîsul Luisei era cel nimerit, poate că rîdea tocmai cînd se cuvenea (adică în momentele pe care i le oferea el), poate că îl asculta cum își dorea el sau făcea digresionile și îi puneă întrebările potrivite, ori pur și simplu ea era

o ființă careia Ranz voia să i se mărturisească și să-i povestească totul, era cineva nou căniia îi putea relata povestea vieții lui fără salturi și în ordine, _pentru că era interesată de la început și nu trebuia sa aștepte ca ea să crească. Tata ne spuse câteva anecdote pe care nu le șdam, ca ^aceea cu un falsificator venețian care cioplea în fildeș micuțe figurine de fecioare romantice pe care, după ce le desăvârșea cu mare iscusință, le ascundea în sutienul nevestei, un sutien uriaș; secrețiile sînilor țabundente) și sudoarea de la subsuori țintensa) dădeau statuetelor o patină perfectă. Sau cea cu directorul unei bănci din Buenos Aires, iubitor de artă, care

Javier Marias

se încăpățina să nu-l creadă și-i cumpără o lucrare de Custardoy cel bătrîn pe care Ranz o adusese acolo fiind comandată de o familie cu bani dar zgîrcită care voia numai o copie bine făcută după un Ingres foarte admirat; cind, înainte de a o înmîna, directorul o văzu neînămată în camera lui la hotel ța Plaza, din Buenos Aires), s-a îndrăgostit de ea într-atît că nu vru nici măcar să audă că era vorba de o imitație; tata îi explică de o mie și una de ori provenienta și destinația acelei pînze și că originalul se afa la Montauban, dar bancheml rămase convins că voia să-l înșele și că făcuse rost, într-un mod cam necinstit, de capodoperă pentru alți clienți, lucrarea de la Montauban fiind un fals. „în cazul acesta, mărturisi tata că îi spusesese, incapabil de a-l convinge, dacă dumneavoastră mi-l cumpărați ca autentic, trebuie să-mi plătiți un pret de tablou autentic." Fraza aceea menită să descurajeze deveni pentru bancher dovada că avusese dreptate. „Niciodată n-a cîștigat Custardoy atîta bani cu o singură lucrare, zise tata. Păcat că n-au mai fost și alți dircctori de bancă sau muzeu atît de înnebuniti de pasiune. Păcat că în general se încredeau orbește în mine și n-am putut folosi metodic povestea aceea. Și adaugă încîntat, rizînd împreună cu Luisa: N-am mai afat nimic despre el, mi s-a părut că-i mai bine așa. Sper ca niineni să nu-l fi acuzat pe bancherul acela de detumare de fonduri." Tata se amuza și la fel și Luisa, dar el mult mai tare, mi-a trecut prin cap că ea ar putea obtine de la Ranz tot ce-ar dori, și asta n-am făcut-o întîmplător, ci cu gîndul la ceea ce

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ
ea voia să afe de la el și eu nu voiam, așa cred, deși nici nu-mi puteam scoate din minte ideea, adică nu-mi alungam cu desăvîrșire acel ceva care s-ar mai putea numi și bănuială, cred că nu ppU trăi cu prea multe banuieli in același timp, de asta uneori dai la o parte unele - pe cele mai puțin probabile, sau poate tocmai cele mai probabile; cele care încă n-au devenit trecut, cele asupra cărora ne-am putea vedea obligați

să mai acționăm încă și ne-ar inspira teamă și ne-ar da bătaie de cap și ar tulbura viitorul concret - și-ți întărești altele -, cele care, dacă faptele se adevăresc, par inevitabile, și tulbură doar trecutul și viitorul abstract. Eu cred că am exclus orice banuială legată de Luisa, și în schimb am fost nevoit să le întăresc pe cele încă neexprimate în privința tatălui meu, sau Luisa a fost cea care, cu puțin înainte de a suna la ușă Custardoy, și-a luat obligația de a mi le aminti cu voce tare, căci în toiu rîsetelor și zîmbetelor și anecdotelor pe care eu le auzam prima oară, îi spuse lui Ranz pe un ton admirativ, adresîndu-i-se cu dumneavoastră, cum a preferat s-o facă mereu:

- Adevărul e că nu mă miră că v-ați căsătorit de atîte ori, sînteți un izvor nesecat de povești incredibile, și deci de amuzament. Și adăugă imediat, de parc-ar vrea să-i dea prilejul să răspundă la partea a doua și să nu facă, dacă nu voia, nici o referire la prima, la spusele ei de pînă atunci țera un semn de respect): Sînt mulți bărbați care consideră că femeue au nevoie să se simtă foarte iubite și fatate, chiar răsfațate, și că tot ce ne interesează mai tare este ca ei să ne distreze, adică să ne împiedice să ne gîndim prea mult la noi înșine. E una din rațiunile pentru care vrem de obicei să avem copii. Dumneavoastră trebuie s-o știți bine, dacă nu, n-ați fi fost atît de iubit.

Nu m-am simțit cu musca pe căciulă, dimpotrivă. Eu îi povesteam Luisei multe întîmplări incredibile deși pînă în clipa aceea trecusem sub tăcere pe cea cu „Bill" și cu Berta, care ar fi amuzat-o nespuse; dar povestea lor era și a mea, și poate din pricina asta nu i-o spusese. Pe cea cu Guillermo

și Miriam o trecusem sub tăcere pînă cînd o pomenise Luisa și am afat astîel că-i aparținea și ei, iar în ziua în care am făcut cunoștință am trecut sub tăcere sau am schimbat trucidînd înalților demnitari cîteva din spusele lor țmai ales ale

șefiului nostru) și care-mi pâruseră a fi idei neinspirate sau imprudente sau condamnabile. Totuși, în ocazia aceea cen-zura mea n-o afectase pe Luisa, care înțelegea la fel sau mai bine ca mine ambele limbi, ea era „grila” . A trece sub tăcere și a vorbi sînt forme de a interveni în viitor. M-am gîndit că harul acela pe care Luisa îl atribuia tatălui meu era și al lui Custardoy cel tînăr: povestea, cînd voia, întîmplări cu desăvîrșire incredibile cu care-l distra probabil pe tata, chiar și mie îmi povestise nenumărate pe vremea copilăriei și adolescenței, și de curînd una despre Ranz și mătușa mea Teresa și altă femeie cu care n-am nici o legătura de mdenie, într-un fel și despre inine țpoate că povestea era și a mea; poate că Luisa ar dori să-l ascultc pe Custardoy cel tînăr).

Lui Ranz nu-i înghetă zîmbetul pe buze, ci i se întipări îndelung, artificial, ca și cînd ar fi vrut să cîștige timp și să decidă la care parte din spusele Luisei să răspundă și cum țsau dacă la toate, sau dacă la nimic). Izbucni în ris cînd nu mai era cazul, pînă și ceea ce nu poate fi tălmacit și cenzurat își are durata și tocmai în aceasta își poate afa semnificatia. - N-am fost atît de iubit, spuse în cele din unnă pe un ton foarte diferit de cel obișnuit, de parc-ar mai șovăi. De-ar fi tebuie să-mi răspundă mie n-ar fi pregetat și nu și-ar fi prelungit rîsul nici o secundă țambebele erau un fel de semn de respect, respect față de Luisa). Și cînd am fost, n-am meritat-o, adăugă, fără ca aceste cuvinte să pară motivate de cochetărie:

eu i-o cunoșteam prea bine ca să nu deslușesc ce anume i se datora.

Luisa se încumetă să insiste, arătîndu-se puțin cam lipsită de respect țsau poate că era un mod de a mă preveni că verificarea ei era în curs și că oricum n-avea s-o mai oprească, otice aș fi crezut eu: povestea putca deveni a ei dacă eu nu Qia implicam, Ranz începuse deja să devină. Sau poate era alt seuin de respect, respect față de mine, faptul că așteptase să

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

fiu de față ca s-o pomească, de parcă m-ar fi prevenit: „De acum înainte n-o să mai țin seama de tine în povestea asta”).

- Dar am înteles că, în afară de cea care mi-ar fi fost soacră, dumneavoaslră ați fost căsătorit și cu sora ei. Nu-i ușor să fii iubit de două surori. Și oare cîte alte femei v-au iubit înainte?

Tonul Luisei era glumet, lejer, plin de haz, ca cel cu care te adresezi adesea oamenilor în vîrstă cînd vrei să le faci o bucurie și să le ridici moralul, un ton de ironie amabilă pe care Ranz însuși îl folosea, cu alții și cu sine, poate pentm a prinde curaj. Totuși, cel pe care a răspuns n-a fost astîel, preț de o clipă. Se uită repede la mine cu privirea-i arzătoare, ca și cînd ar fi vrut să se încredințeze că informația primită de Luisa venea de la mine și nu putea fi alta decît cea pe care o aveam eu. Așa trebuia să fie, nu era de mirare: la aștemut povestești totul despre ceualți. Dar eu nu i-am făcut nici un serim. Apoi zise:

- Să nu crezi, de obicei surorilor mai mici le cade cu tronc iubitul celor mari. Nu spun c-ar fi fost cazul cu noi, dar oricum n-am nici un merit, mai curînd dimpotrivă.

- Și înainte? stămi iar Luisa, și era limpede că nu aștepta să-i povestească nimic în momentul acela, cel puțin nimic substanțial, JRanz era gata de plecare la o cină, mai degrabă se părea că ea vrea sa pregătească terenul și-l prevenea în privința viitorului concret, sau imediat. Eu eram surprins, atît de insistența ei cît și de reacția tatălui meu. Îmi aminteam de ziua aceea în care aproape că in-a dat afară din restaurant fiindca incercasem să-l întreb despre trecut, ț,,Vreau să manînc liniștit, și astăzi, nu într-o zi de acum patruzeci de ani”), un trecut mai puțin îndepărtat decît cel de care Luisa îl tot întreba. Ranz se uita iar la mine, de parcă acum s-ar îndoii că eu aș fi sursa de informație, sau n-ar ști dacă în realitate exista vreuna. Eu nu i-am făcut nici un semn. Își redobîndi

tonul obișnuit și răspuse cu un gest exagerat al mâinii în care avea tigara:

- Înainte? Înainte e atât de departe că nu-mi mai aduc aminte.

Atunci se auzi soneria, și pe cînd Luisa se ridica să se ducă să deschidă și se îndrepta spre ușă să-l întîmpine pe Custardoy cel tînăr țe, „O fi Custardoy”, zise tata în vreme ce ea se îndepărta pe coridor, ieșind din cîmpul nostru vizual), mai avu încă timp, sau îndrăzneală, spre a-i spune: „încercați să vă amintiți, că o să vă întreb altă dată și o să-mi povestiți, într-o zi cînd o să fim singuri”.

Custardoy bău o bere și se arătă mai curînd laconic în scurtul rastimp cît a stat la noi, poate ca și mine, poate ca un îndrăgostit. Pantofii lui cu talpă semi-metalică aproape că nu făcură zgomot, ca cei ai lui „Bill” probabil, al căror sunet fenunin îl auzisem pe marmura de la oficiul poștal, dar nu și pe asfaltul de pe strada Bertei, cînd ieși și se urcă în taxi, de parcă și pantofii ar ține să-și păstreze secretele.

Cîte lucruri sînt trecute sub tăcere de-a lungul unei vieți sau istorii sau povești, uneori fără voie sau fără să ți-o propui. Eu nu numai că trecusem sub tăcere tot ce-am pomenit mai înainte, ci mai ales proasta dispoziție și presimțirile negre care mă încearcă întruna de cînd m-am căsătorit, se împlinesc aproape anul. Acum s-au mai atenuat și poate că pînă la ună yor dispărea, pentru o vreme. Le trecusem sub tăcere fată de Luisa, și față de Berta, și față de tata, bineînțeles că și la serviciu, iar fata de Custardoy ce să mai vorțim. Îndrăgostitii păstrează foarte adesea tăcere, chiar și cei mai pătimași. Păstrează tăcere cel care are ceva și-l poate pierde, nu și cel care l-a pierdut sau e pe punctul să-l cîștige. Berta a vorbit fără încetare despre „Bill”, de pildă, și despre „Jacj” și „Nick”, iar pentru ea nu avuseseră concretete, nici chip, și nu-i cucerise țse tot vorbește de promisiuni, nu de prezent ci de viitor, viitorul concret și cel abstract; de asemenea de pierderi, dacă sînt recenle). Dar apoi a tăcut, după cele patru ore care mi s-au părut nesfirșite, de hoinăreală și cumpărături și teamă și așteptare am găsit-o încă în picioare și nu la ea în odaie, în halat. Rămăsese singură, dar se străduia mai departe să nu șchioapete după cum mi-am dat seama imediat, adică încerca să nu revină acum cînd era singură la starea ei obișnuită, la încrederea pe care o avea față de mine, nu atît de ușor, nu atît de repede. N-am aprins lumina pe carc ea o stinsese cu cîteva minute înainte pentm a-mi face semn și a-mi spune „Urcă” fiindcă nu era nevoie: stătea întinsă pe sofa, în fata televizorului a cărui lumină ne era de-ajuns ca să vedem, cu scurta casetă video a lui „Bill” pusă iar, căci acum putea să-i întregească imaginea cu amintirea recentă despre el, acum cînd în sfirșit șda ce era dincolo de triunghiul halatului bleu-pal, în sus și în jos. Cînd am intrat fără să aprind lumina, vocea de predicator sau de cîntăret fragil, vocea de ferăstrău, repeta în engleză de pe ecran: „Pe voi, femeue, vă interesează fața. Ochii. Așa spuneți. Pe bărbați, fata cu trupul. Sau trupul cu fața. Așa stau lucrurile.” Berta opri caseta cînd mă vazui. Se ridică și mă sărută. „Imi pare rău, spuse, a trebuit s-aștepti mult.” „Nu contează, i-am zis. Am adus lapte, se terminase, mă duc să-l pun chiar acum în frigider.” M-am dus la frigider și am pus înăuntru laptele, am scos apoi din punga de plastic toate celelalte cumpărături, cartea japoneză, ziarul, discul cu muzica din filmul *Viața particulară a lui Sherlock Holmes*, mereu fac așa, și la fel cînd vin dintr-o călătorie mai întii de toate îmi desfac geamantanul și așez totul la locul cuvenit și valiza în dulapul unde stă de obicei, ca să uit mai repede că am fost plecat, să uit de călătorie și totul să pară în ordine. Am aruncat punga la coș, ca sa uit mai repede cumpărăturile și plimbarea. M-am întors în salon cu mica mea captură în mină, Berta nu se afa

acolo, televizorul era tot aprins, un program cu rîsete automate care unnase după terounarea casetei. Am auzit-o la ea în donnitor, l-o fi aerisind, o fi făcînd patul sau o fi schimbînd cearșafurile, nu i-am lăsat timp cu sosirea mea unediată. Dar nu era asta, cel puțin nu asta cu sosirea mea,

fiindcă atunci când a ieșit n-avea în brațe un teanc de mfe, ci-și ținea mâinile în buzunarele halatului, un halat de culoarea pielii, de mătase, sub care cred că n-avea nimic, poate prefera să doarmă cu mirosul lui „Bill” în aștemut, când cineva vrea să păstreze vreun miros totdeauna i se pare că se risipește prea curînd. Ea nu mai mirosea a Tmsardi, mirosea a Guerlain cînd a trecut pe lîngă mine, am văzut faconul țcutia deschisă) pe masa unde lăsam de obicei corespondența și unde' eu mi-am pus ziarul, cartea, discul: faconul la a cărui cumpărare fiisesem de față. Era singura urmă concretă a lui „Bill” în apartament. „Cum e?”, am întrebat, nu mă mai puteam abține, totul era relativ în ordine, deși mereu mai găsești cîte ceva de făcut în orice casă. „Bine. Și tu? Ce-ai făcut în vremea asta? Trebuie să fii mort de somn, bietul de tine.” I-am povestit pe scurt pe unde am hoinărit, nu și despre temcrile mele, i-am arătat cumpărăturile, nu i-am vorbit de ctt așteptasem. Nu stiam dacă s-o mai întreb ceva, părea că pe neașteptate e cuprinsă de pudoarea pe care n-o avusese săptămîinile trecute, nici chiar aseară cînd îmi ceruse prezer-vative țle-am văzut la coșul de gunoi, două, cînd am aruncat punga, au fost acoperite de ea, nu vor mai fi la vedere cînd va mai fi folosit coșul, totul face ca uitarea să vină mai repede, uneori nici nu trebuie să te străduiești pentru asta, unele lucruri acoperă treptat altele exact ca la coșul de gunoi, niinutele care sosesc nu numai că le iau locul, ci le și desfiintează pe cele care au trecut). Ce departe rămăsese cina la restaurant cu prietenii și prietenele ei, cu Julia, ea nu-și mai amintea, nu mă întrebă nimic de ei, iar eu nu eram dispus

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 245

s-aduc vorba despre ei în scurta conversație care se înfiripă de obicei înainte de a te duce la culcare, oricît de tîrziu ar fi. Se făcuse foarte tîrziu chiar dacă era sîmbătă, trebuia să ne culcăm, să dormim, să uităm în somn, sau Berta să păstreze amintirea. ținsă eu voiam să știu măcar cîte ceva, aceea era și povestea mea și totodată nu era, prin urmare puteam să doresc să știu și eram la adăpost). Hoinărisem ceasuri întregi sub cerul invizibil de pe bulevarde și roșiatic de pe străzi, așteptasem în picioare în trei rînduri pe marmura de la ; Kenmore Station, mă tinusem pe urmele pașilor lui metalici pînă la Hotel Plaza, mă lăsasem văzut, filmasem o casetă video, meritam poate să știu cîte ceva fără să aștept să treacă timpul. „Mă rog, povestește-mi”, am spus. „Nu-i niniic de povestit”, zise ea. Era descultă și totuși nu schiopăta, avea privirea cam visătoare, sau era doar somnoroasă. Părea liniștită, ca și cînd ar medita fără grabă și fără ca gîndurile s-o copleșească. Avea un zîmbet molcom, prostuț, ca al cuiva care-și amintește vag și cu plăcere. „Dar e spaniol, nu?” am^ întrebat. „Da, e spaniol, răspunse, o știam doar.” „Cum îl cheamă? Cu ce se ocupă?” „Îl cheamă Bill, numele i se potrivește, și nu mi-a spus cu ce se ocupă. N-am vorbit de asta.” „Dar mai spune-mi, cum este? Ți-a plăcut? Te-a dezamăgit? Te-a speriat? Pe casetă era groaznic”, și am arătat spre programul cu rîsete automate care se auzea mai departe cu sonorul încet. „Încă nu știu, răspunse Berta, asta va depinde de ce-o să se întîmple de acum înainte.” „Ati stabilit să vă mai vedeți?” „Da, cred că da. Există poștă, și el mă poate suna, i-am dat telefonul,” Berta se arăta laconică întocmai ca o îndrăgostită care nu simte nevoia să-și împărtășească gîndurile, pe care le ascunde și le tine doar pentru ea; nu putea fi așa, era ridicol, poate era numai un capripiu, sau poate n-avea chef să vorbească chiar acum, cînd el tocmai plecase după patru ore nesfirșite petrecute împreună, de fapt

246

Javier Marias

247

patru și încă patm, stabiliseră vizita pentru opt și jumătate. E cu putință să fi dorit să se gîndească în liniște, singura, la cele petrecute, să-și consolideze amintirea care de la plecarea lui „Bill” pe ușă își începuse probabil lentul proces de destrămare, precis că de asta pusese caseta a cărei vizionare o întrerupsesem. „Poate că mîine, mi-a trecut prin gînd, poate că mîine o să fie mai dispusă să vorbească și să-mi povestească, nu că m-ar interesa foarte mult, deși și asta-i oarecum adevărat, în realitate misiunea mea se terminase,

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

trebuia să iau în serios ceea ce ea lua în serios, s-o ajut să ajungă la cine voia să ajungă și poate să-l cucerească. Asta-i tot Șederea mea aici e și ea pe sfirșite, o să plec într-o săptămână și n-o să mă mai întorc probabil decît peste un an, și atunci îmi va povesti totul ca pe ceva aparținînd trecutului, ceva scuzabil și naiv care o să ne facă să zîmbim și să ne amțim de parcă n-am fi fost noi cei care am luat parte la această istorie sau am fi trăit-o, ceva ce s-ar putea povesti în întregime, de la început la sfirșit, nu ca acum cînd tocmai se întîmplă și eu nu prea știu." însă știam că nu mă puteam duce să mă culc fără să-i mai piyi două întrebări, cel puțin două. „Avea prezervative?”, i-am spus. în penumbră mi s-a părut că Berta se înroși, mă privea cu mșinea care-i lipsise cînd mi le cerase, și - cred eu, am văzut însă doar prin aparatul de filmat - cînd i-am făcut acel video. „Nu! I știu, zise. Nu i-am lăsat timp, înainte de a și le scoate le-am scos pe ale mele, cele pe care mi le dăduseși. Mulțumesc." Și precis că a mulțumit tot îmbujorată. „Și Miriam? L-ai putut întreba de Miriam?" Pe Berta n-o mai interesa povestea asta, o uitase, făcu un gest voind parcă să spimă: „Au trecut de atunci atîția ani", numele de Miriam trebuie să se fi pierdut pe la începutul serii și n-ar fi adus nimic nou. „Da, răspunse, am pomenit numele ca fiind al unei prietene din Spania. Dar nu păru că înseamnă ceva și n-am insistat, tu mi-ai spus să nu insist." Acum nu m-a mai întreat ce era cu povestea asta, ce anume eredeam sau ce știam țnu mi-a spus: „Dă-i drumul", sau „Explică-mi" sau „Povestește-mi"), trecuseră prea multe ceasuri care-i șterseseră din minte născocirea sau ideea mea. S-a întins iar pe sofa, era pesemne obosită de lunga noapte de cunoaștere și dp atîta strădanie de a se înfrina să nu șchioapete desculță. I-airi văzut picioarele ridicate pe sofa, cu degete lungi, picioare frumoase, curate pentm „Bill" - nu călcaseră pe asfalt -, îți stîmeau poftă să le atingi. Le atinsesem în urmă cu foarte multă vreme țdacă i-aș fi reamintit acest lucm ar fi făcut același gest: „A trecut de atunci atîta vreme"), erau neschimbate, chiar și după accident, cîți pași or fi făcut, în cite rînduri or fi fost atinse în cursul a cincisprezece ani? Poate că „Bill" i le-a atins prea puțin înainte, poate a făcut-o distrat pe cînd vorbeau după ce mă expulzaseră în stradă, despre ce or fi vorbit, doar nu despre aria la vedere, atunci despre ce? Poațe despre mine, poate Berta i-o fi povestit toată istoria mea ca să vorbească despre ceva, la aștemut îi trădezi și-i denigrezi pe ceualți, le dezvălui secretele cele mai mari și rostești unica părere ce-l fatează pe cel care ascultă și care înseamnă desconsiderarea a toate celelalte: orice e străin acestui teritoriu devine ceva la care se poate renunța, ceva secundar, dacă nu chiar ceva vrednic de dispreț, acolo te lepezi cel mai cu • foc de prieteni și de iubirile trecute dar și de cele prezente, așa cum m-ar fi criticat și desconsiderat Luisa dac-ar fi ajuns la aștemut cu Custardoy, eu eram departe, într-altă țară peste ocean, amintirea mea destrămată, capul meu absent, fără să lase vreo urmă pe pemă vreme de opt săptămîni, ea s-o fi obișnuit să doarmă de-a curmezișul în pat, pe partea mea nu mai era nimeni de atîta timp, iar celui care nu e prezent îi poți cu ușurintă știrbi importanta cel puțin cu vorba, comentîndu-l, tot așa cum pentm Guillermo nu era greu să vorbească atît de nepăsător despre nevasla bolnavă afîndu-se pe alt continent,

cînd credea că nu-l aude nimeni din camera unui hotel din Havana, sub luna plină și cu balconul întredeschis, să spună că o omoară sau cel puțin o lasă să moară: „O las să moară, zisese. Nu fac nimic s-o ajut. O împing spre moarte." Și mai tîrziu: „îi sugrum putina poftă de viață care i-a mai rămas. Nu țse pare de ajuns?" Lui Miriam însă nu i se părea de ajuns, stătea și aștepta de prea multă vreme și așteptarea te face să disperî și să bați cîmpii și te roade și te determină să spui: „Vin la tine", sau „Ești al meu", sau „Vii cu mine în iad", sau „Te omor", e ca un imens material fără nici o cusătură, nici o podoabă sau cută, ca un cer invizibil și roșiatic fără unghiuri care să-l contureze, un tot nediferențiat și imobil în care nu se deslușește urzeala și există doar repetiția, dar nu repetiția după un timp, care nu numai că-i suportabilă ci și necesară

țnu poti accepta că anumite lucruri nu se vor mai repeta), ci repetiția continuă și fără pauză, un șuier nesfârșit sau o nivelare constantă a ceea ce va să vină. Nimic nu-i de ajuns când se așteaptă, ceva trebuie să se întâmple din pricina tășului ascuțit, ceva trebuie să ardă din pricina jamlui sau a făcării, nimic nu-i de ajuns după desconsiderare și lepădare și dispreț, după aceasta se poate accepta doar pasul următor nedezmintit, suprimarea, desfundarea, moartea celui care a fost izgonit din teritoriul mărginit de aștemut. Luna plină, balconul întredeschis, sutienul cu breteaua prea strîmtă, prosopul ud, plînsul pe ascuns în baie, pămîl sau cuta de pe frunte, femeia adîncită în somn și femeia gata să adoarnă, îngînatul celei care 'continuă să aștepte: „Trebuie s-o omori”, spusese Miriam. Iar Guillermo răspunsese, lepădîndu-se de nevasta bolnavă de dincolo de ocean și plictisit ca o mamă care răspunde la întîmplare, fără să se mai gîndească, e ușor să condanmi prin viu grai, nu se întîmplă nimic, toată lumea știe că nu răspunde pentru ceea ce spune deși legea pedepsește uneori acest lucru, limba la ureche, limba nu omoară, nu comite fapta, nu poate: „Bine, mă rog, o s-o fac, acum mîngîie-mă mai departe”. Și ea stăruise mai apoi, pe un ton neutru dacă nu chiar fără vlagă: „Dacă nu o omori, mă omor eu. O să ai o moartă, ori ea ori eu.”

„Nu i-ai povestit că l-am urmărit, nu-i așa?”, am mai întrebat-o pe Berta. „Nu, asta nu, poate mai tîrziu dacă n-ai nimic împotriva. I-am vorbit însă de tine, de ipotezele și presupunerile noastre cu privire la el.” „Și ce-a spus?” „Nimic, a rîs.” „Ați vorbit de mine, atunci.” „Mă rog, i-am povestit puțin, la urma urmelor te-am aruncat în stradă ca să urce el, era firesc să fie curios cu privire la persoana căreia îi făcea neplăceri.” Răspunsul Bertei mi se păru că sună cam a dezvinovățire și nu era nici un motiv pentru asta. Doar dacă întrebarea mea n-ar fi sunat puțin acuzator din vina celui „atunci” de la sfîrșit, care o prefăcea de fapt în afirmatie. Berta nu voia să vorbească, răspundea mai departe fără chef ca să nu fie nepoliticoasă, ori ca să mă răsplătească oarecum pentru hoinăreala din timpul nopții. I se desfăcuse puțin halatul, i-am văzut sîinii pe jumătate prin deschizătură și în întregime prin materialul de mătase, aceiași sîni pe care n-am vrut să-i privesc cînd i-am filmat, acum îmi plăcea să-i privesc, o dorință atemporală. Era imbrăcată provocator. Dar era o prietenă. N-am insistat:

- Mă rog, mă duc să mă culc, e foarte tîrziu, am spus.
- Da, mă duc și eu imediat, raspunse ea. Vreau să mai strîng puțin de pe aici.

Minți cum eu aveam s-o mint mai tîrziu pe Luisa dincolo de ocean, cînd nu voiam încă să mă culc pentru a-l observa pe Custardoy de la fereastră. Nu era nimic de strîns, poate doar faconul de Eau de Guerlain de pe masă, în cutia desfăcută. Eu mi-am luat cartea, discul, ziarul, să le duc în camera mea. Aveam încă treniul pe inine.

- Noapte bună, i-am spus. Pe mîine.

250 Javier Marias

- Pe mîine, raspunse Berta.

Rămasese la locul ei, culcată pe sofa, în fața rîsului automat, obosită, cu picioarele ridicate și halatul întredeschis, poate dusă pe gînduri cu privire la noul viitor concret care în noaptea asta nu putea încă s-o dezamăgească. Sau poate nu se gîndea: am trecut o clipă ducîndu-mă la baie și, pe cînd mă spălam pe dinți și apa de la robinet amortiza celelalte sunete, mi se păru că fredonează ușor, distrată, cu întremperile proprii celui care de fapt fredonează fără să-și dea seama ce face, în vreme ce se spală în tihnă sau mîngîie făptura de alături, deși Berta nu se spăla (probabil voia să păstreze un miros) și lîngă ea nu mai era nimeni. Fredona în engleză: *In dreams I walk with you. In dreams I talk to you*, începutul unui cîntec cunoscut și de demult, poate de vreo cincisprezece ani. N-am niai trecut prin salon în noaptea aceea, m-am dus de la baie drept la mine în cameră. M-am dezbrăcat, m-am băgat în pat fără nici un miros, știam că nu puteam adormi multă vreme, mă pregăteam pentru insomnie. Lăsasem ușa întredeschisă ca totdeauna, ca să intre aer (ferestrele care dau în stradă, la etajele inferioare, sînt închise obligatoriu la New York). Și

atunci, cînd eram mai treaz decît în orice alt moment al nopții și nu mai răzbea nici un sunet, am auzit foarte încet, parcă printr-un zid, vocea lui „Bill” sau vocea lui Guillenno, glasul vibrant de cîntăret de gondolă, glasul de ferăstrău care-și repeta frazele tăioase în engleză de pe micul ecran. Efectul <sra sumbru. „Așa stau lucrurile. Dacă țîțele și sexul și picioarele tale mă conving că merită riscul. Dacă te mai interesează. Poate nu mai vrei să mergi mai departe. Crezi probabil că sînt foarte direct. Brutal. Nu sînt crud. Dar nu pot pierde mult timp. Nu pot pierde mult timp.”

Opt săptămîni nu înseamnă mult timp, însă par mai lungi dacă se adaugă altor opt de care le despart numai alte unsprezece, sau douăsprezece. Următoarea mea călătorie de opt săptămîni a fost la Geneva în februarie, și a fost ultima. Aș vrea să rămînă așa răstimp îndelungat, n-are sens că Luisa și cu mine ne-am căsătorit pentru a fi atîta vreme despărțiți, pentru ca eu să nu pot asista la schimbările ei pricinuite de căsătorie și nici să mă obișnuiesc cu acestea, și pentm a fi asaltat de bănuieli pe care mai apoi refuz să le cred. Mă întreb dacă și eu am început să mă schimb, nu-mi dau seama, presupun că da fiindcă Luisa se schimbă în aspecte de suprafață (țumeri puși, pieptănătură, mănuși, ruj), se schimbă și casa a cărei inaugurare atît de meșteșugită îmi pare acum cam îndepărtată, se schimbă lucrul de la serviciu, al meu a sporit iar al ei s-a redus sau aproape a dispărut (țacum caută ceva în Madrid, pennisent): de cînd ain plecat la New York și pînă la întoarcerea de la Geneva, adică de la jumătatea lui septembrie și pînă aproape la sfîrșitul lui martie, ea a făcut o singură deplasare de lucru, și n-a durat săptămîni ci zile, la Londra, ca să-l înlocuiască pe traducătorul oficial al cunoscutului nostru înalt demnitar, care se molipsise de varicelă de la copiii lui într-un moment cum nu se poate mai nepotrivit (țacuni demnitarul are interpret oficial în serviciul său exclusiv, a uzurpat postul un intrigant cu un nume indecis - tra-

ducător genial, într-adevăr -, căci de cînd l-a obținut își folosește ambele nume de familie, De La Cuesta și De La Casa), care făcea o călătorie-fulger țînaltul demnitar, nu interpretul cu varicelă, căruia i se interzisesese probabil să vină de frică să nu-l contagieze) pentm a prezenta condoleanțe kolegei sale destituite de curînd și a vorbi în trecere cu succesorii acesteia despre ceea ce reprezentantii noștri spun că vorbesc mereu cu englezii, despre Gibraltar, IRA și ETA. Luisa riu povestește întîmplări greu de crezut - dar eu n-am nevoie s-o facă ea - și povesti foarte puțin despre întrevedere, vreau să spun mie, căci se presupune că interpretii, fie că sînt oficiali fie că nu țdar mai mult cei care fac traducere consecutivă decît cei cu traducere simultană, c o ciudătenie că eu le fac pe amîndouă, deși prima doar ocazional, cei cu traducerea consecutivă îi urăsc pe cei cu traducere simultană, iar cei cu traducere simultană pe cei cu traducere consecutivă) trec sub tăcere în exterior tot ce tîlmăcesc în interiorul unei încăperi, sînt oameni verificați care nu trădează secrete. Dar mie zău că ar fi putul să-mi povestească. „A fost anostă”, îmi spuse, referindu-se la conversația care avusese loc tot la reședința oficială pe care șefa britanică se grăbea și-o părăsească în termen de cîteva zile: de jur-împrejur se vedeau cutii de ambalat pe jumătate pline. „Ca si cum el ar vedea-o acum numai ca pe o veche prietenă ftră răspunderi și fără autoritate, iar ea ar fi prea îndurerată pentru a se preocupa de problemele lui presante, îi provocau pesemne o nostalgie anticipată.” Existase doar un moment ca o reniiniscentă a conversației personale spre care eu !i făcusem să alunece în ziua cînd am cunoscut-o pe Luisa, Se pare ca șefa englezoaică îl citase iar pe Shakespeare al ei, tot din *Macbeth*, pe care probabil îl citea sau vedea la teatru nwreu: „Vă amintiți, îl întrebuse, de ceea ce spune Macbeth că a auzit cînd îl ucidea pe Duncan? E ceva foarte cunoscut.” „îmi face impresia că nu-mi amintesc pe moment, dar dacă-mi împrspătați puțin memoria...” se scuzase reprezentantul nostru. „Macbeth crede că a auzit o voce care striga: «*Macbeth does murder Sleep, the innocent Sleep*» țcvuinte

pe care Luisa le tradusese înaltului nostru demnitar prin „Macbeth ucide Somnul, nevinovatul Somn”). întocmai așa, adăugă doamna, m-am simțit eu afind de destituirea neprevăzută, asasinată în vreme ce dormeam, eu eram nevinovatul Somn plin de încredere că mă odihneam înconjurată de prieteni, de oameni care mă vegheau și, tocmai aceștia au fost prietenii care, ca Macbeth, Glamis, Cawdor, m-au înjunghiat în somn. Dușmanii cei mai înverșunati sînt prietenii, dragul meu prieten, îl prevenise cam neinspirat pe demnitarul nostru, care-și presăra drumul cu foști prieteni; nu vă încredeți niciodată în cei pe care îi aveți în preajmă, în cei care lăsau impresia că nu era nevoie să fie obligați ca să vă iubească. Și nu dormiți, anii de siguranță ne ademenesc s-o facem, ne-am obișnuit să ne simțim la adăpost. Eu am adormit încrezătoare o clipă și vedeți ce mi s-a întîmplat." Și fosta mare șefă arătă cu un gest expresiv cutiile desfăcute din jur, de parc-ar fi dovezi ale oprobiului sau picăturile de sînge vărsate la uciderea ei. Puțin mai tîrziu fostul ei coleg spaniol o lăsă pentru a se duce la întrevvedere cu succesorul ei, deci cum ar veni cu al său Macbeth, Glamis, Cawdor,

Aceasta a fost singura activitate profesională a Luisei în tot acest lung rastimp, deși n-a rămas bineînțeles inactivă: pe zi ce trecea casa devenea un cămin și ea o adevărată noră, cu toate că nici de asta n-aveam eu nevoie din partea ei. La Geneva n-am nici un prieten sau prietenă care să locuiască acolo în vreun apartament, prin urmare săptămîinile cît am lucrat ca interpret la Comisia Drepturilor Omului de pe lîngă ECOSOC ținițiale care într-una din limbile pe care le vorbesc sună de parc-ar fi traducerea a ceva absurd, „șoseta

ecoului") le-am petrecut într-un minuscul apartament mobilat închiriat, fără alte distracții decît acelea de a mă plimba prin orașul pustiu pe înserat, de a mă duce la filme subtitrate în trei limbi ori la vreo cină cu colegi sau cu vechi prieteni ai fatăului meu țcare a cunoscut pesemne multă lume în toate călătoriile sale) și de a mă uita la televizor, totdeauna ne uităm la televizor pretutindeni, e singurul lucru veșnic nelipsit. Dacă cele opt săptămîini de la New York fuseseră suportabile și chiar plăcute și dense datorită apropierii și poveștilor Bertei țde care, cum am spus, mi-e mereu dor într-un fel oarecum vag și pentru care păstrez vești vreme de luni de zile), 'cele de la Geneva au fost cît se poate de deprimante. Nu-i voiba doar că de fapt nu m-a interesat niciodată prea mult munca asta, dar în acel oraș, și pe vreme de iamă, îmi era de-a dreptul de nesuportat, căci tot ce-i mai chinuitor într-o activitate nu e aceasta în sine, ci ceea ce știm că ne așteaptă sau nu ne așteaptă la terminarea ei, chiar dacă se reduce la a sconnoni cu mîna într-o cutie poștală. Acolo nu mă aștepta ninuc și nimeni, o scurtă convorbire la telefon cu Luisa, ale cărei cuvinte mai mult sau mai puțin drăgăstoase îmi erau de folos doar atît cît să n-am insomnie ceasuri în șir, ci numai vreo două. Apoi, o cină improvizată cel mai adesea chiar la mine în apartament, care pînă la urmă mirosea a respectiva mîncare, nimic complicat, nimic greu mirositor, dar totuși izul se păstra, bucătăria era aproape laolaltă cu dormitomi, După douăzeci și după trcizeci și cincii de zile de ședere, Luisa a venit să mă vadă la un sfirșit de săptămîină prelungit țde fiecare dată patru nopți), în realitate n-avea sens să așteptăm acestp ocazii și nici să rămînă atît de puțin, deoarece nu era legată de nici o treabă ce nu s-ar fi putut amîna, și de nici.un fel de program. Dar parcă prevedea că în curind aveam să renunț și eu la munca de traducător temporar care ne face să călătorim și să petrecem în afara țărilor noastre prea mult timp, și i se părea mai important - mai important decît să mă însotească într-o activitae oricum sortită să înceteze, deja efemeră - să pregătească și să aranjeze terenul a ceea ce este permanent, unde eu aveam să mă întorc pînă la urmă pentm a nu mai pleca. Se părea că ea ar fi lăsat din plin drum liber noii sale condiții, desființînd-o pe cea precedentă, iar eu în schimb continuam să fiu legat de viața mea de celibatar într-o prelungire anormală și nepotrivită și nedorită; ca și cum ea s-ar fi căsătorit și eu încă nu, ca și cum ce aștepta ea era întoarcerea bărbatului rătăcitor și eu în schimb data cînd aveam să mă însor. Luisa se așezase și viața ei era alta, a mea

însă - când eram plecat în străinătate - era încă identică celei din anii trecuți.

Într-una din vizitele ei am ieșit în oraș să cinăm cu un prieten de-al tăii, mai tânăr decât el și mai mare ca mine (cam cu cincisprezece ani), care se afa la Geneva în trecere pentru o seară, în drum spre Lausanne sau Lucerna sau Lugano, cred că în toate cele patru orașe învîrtea niște afaceri dubioase sau murdare, un om infuent, un om în umbră așa cum a fost și tata cît timp și-a exercitat funcția la Muzeul Prado, căci profesorul Villalobos (așa se numește) e mai ales cunoscut (pentru un public foarte avizat) prin studiile despre pictura și arhitectura spaniolă din secolul al XVIII-lea și, în plus datorită infantilismului său. Pentru un cerc încă și mai restrîns dar mai puțin instmit, e vorba de asemenea de unul dintre cei mai mari intriganti la nivel academic și politic din Barcelona, Madrid, Sevilla, Roma, Milano, Strasbourg și chiar Bruxelles (se înțelege de la sine că și Geneva; spre supărarea lui, încă nu are putere în Germania și nici în Anglia). Fiind o somitate atât de frenetică, în cursul anilor s-a apucat să abordeze sfere de cercetare mai ample, și Ranz i-a apreciat grozav, conform tradiției, scurta și excepționala sa lucrare (așa spune) despre Casa Printului de la Escorial, pe

Javier Marias

care eu n-am citit-o și mă tem că n-o voi citi în veci.

Profesorul acesta trăiește în Catalonia, pretext care u e suficient pentru ca, atunci cînd vine la Madrid, să nu-l viziteze pe tata, atît de copleșit este de treburile pe care le are de făcut în capitala regatului nostru. Dar amîndoi își scriu mesaj'e destul de des, cele ale profesorului Villalobos (pe care Ranz mi le-a dat uneori să le citesc, amuzat) într-o proză în mod deliberat învechită și ordonată pe care uneori o transmite și exprimării sale verbale sau mai bine zis limbutei: e un om care, bunăoară, nu va spune niciodată „am dal de dracu!” la o supărare sau un necaz, ci „ne-am procopsit!” . Eu aproape că nu l-am văzut în viața mea, dar într-o seară de luni (întrigantii nu călătoresc nicînd la sfîrșit de săptămînă) mi-a telefonat la recomandarea tatii (cum făcuse la New York acel înalt funcționar spaniol cu nevasta amatoare de dans și de adulterj penîni a nu lîncezi singur în camera de hotel în seara aceea de trccef pe prin oraș (întrigantii din partea locului se întorc să se odihnească la ei acasă după intrigile de peste zi, lăsîndu-l în voia soției pe intrigantul străin de cum se înserează). Deși nu-mi suiidea ideea să-nii prăpădesc una din nopțile cu Luisa, n-aveam alte planuri decât cel pe care-l subînțelegeam amîndoi și acesta e ușor de nerespectat între soti fără să se întîmple niniic grav.

Villalobos a vrut nu numai să ne invite, ci și să ne epateze, poate mai cu seamă pe Luisa ori pe ea într-alt fel. S-a arătat impertinent, cum îi era se pare obiceiul, criticînd profesia pe care mi-o alesesem sau pe care apucasem s-o fac. „Unde ai s-ajungi cu asta?” îmi spusese cu un rictus de superioritate pe buzele-i groase și umede (umede de felul lor, s-a băut vin din belșug) și făcînd pe tatăl (prieteni parintilor cred că moștenesc de la aceștia felul de a se purta cu copiii lor). Luisei, în schimb, nu-i reproșă că merge pe un drum greșit, poate fiindcă nu mai lucra aproape deloc ca traducătoare sau

INIMĂATÎTDEALBĂ

fiindcă în fond considera că ea n-avea de ce să unneze vreun drum. Era simpatic, indolent, înțelept de circumstanță, cochet, pedant și agreabil, îi plăcea să nu se arate surprins de nimic, să cunoască secrete de nedestăinuit și să fie la curent cu tot ce se întîmpla în lume, ieri sau cu patru secole în urmă. Pe neașteptate, la desert, rămase pret de cîteva niinute mut, de parc-ar fi fost răzbit de oboseala stîmîtă de atîta frenezie și ridicare în slăvi sau s-ar fi cufundat în gînduri tenebroase, poate era nefericit și-și adusese brusc aminte. În orice caz, oinul acela avea cu siguranță talent, pentm a putea trece atît de rapid de la o expresie de suficientă la alta de depmnare fără a părea că simulează ori e nesincer. Ca și cum ar spune: „Ce mai contează totul acum”. Conversația se poticni (el dăduse tot timpul tonul, din proprie inițiativă) pe cînd rămase

cu privirea în gol, în mână cu lingurita ridicată cu care tocmai mânca o tartă cu zmeură.

- Ai pătit ceva? îl întrebă Luisa și-i puse degetele pe brat. Profesorul Villalobos coborî lingurita și tăie o băcăniță de desert înainte de a răspunde, ca și când ar avea nevoie de o mișcare pentru a-și reveni din uimirea-i lăuntrică,
- Nu, nimic. Ce să fi pătit? Spune-mi, draga mea. Și simulă că adîncirea în gînduri fusese jucată. Apoi își veni de-a binelea în fire și adăugă cu un gest oratoric cu lingurița:

Socru-tău n-a exagerat deloc vorbindu-mi despre tine.

Spune-mi ce vrei să afi și o să-ti fac imediat pe plac.

Băuse mult. Luisa rîse slobozind un singur hohot automat și zise:

- De cînd îl cunoști?

- Pe Ranz? De mai multă vreme decît propriu) lui fiu, proaspatul tau sot aici de față.

Eu nu știam prea bine treaba asta, de obicei nu prea te interesează cele întîmplate înainte de a te naște, cum se leagă prielenile anterioare tie. Profesorul, care în orice privință sau

Javier Marias

subiect își dădea aere că e mai infonnat ca nimeni altul, adăugă adresîndu-ny-se:

- Le-am cunoscut pe mama și pe mătușa Teresa înaintea tatălui tău, încutpuiește-ti. Tata, care era medic, îl vizita pe bunicul tău cînd se ducea la Madrid. L-am însoțit de cîteva ori și am ajuns să-i cunosc pufin pe toți, pe tatăl tău aproape numai din vedere, e drept. Pun pariu că nu știi din ce pricină a murit bunicul tău.
 - De atac de inimă, cred, m-am hazardat șovăind. Adevănil e că nu prea știi, a murit cu puțin înainte de a mă . naște eu și e unul din aspectele care nu mă interesează.
 - Nu-i așa, spuse profesorul, totul interesează, cu apatia asta n-ajungi nicăieri. Din punct de vedere clinic a murit de infarct, într-adevăr, dar artistic, cum se moare de fapt, și asta-i ceea ce contează, a murit de neliniște și de teamă, din vina tatălui tău. Orice boală e pricinuită de ceva care *nii* e o boală. Profesorului Villalobos, pe lîngă secretele de nedestăinuit, îi plăceau micile lovituri de teatru cînd povestea ceva, fie ca era secret fie că nu era.
 - Din vina tatii? De ce din vina lui?
 - !i era absolut groaza de el de la moartea mătușii tale Teresa, la puțină vreme după ce s-a măritat cu el. îi era teamă ca de dracu', din superstitie, doar știi ce s-a întîmplat, nu-i așa?
- Profesorul nu se lăsă rugat, cum făcuse Custardoy. Intra direct în miezul problemei, pentru el nu exista nici o indoială că totul trebuia să fie cunoscut, sau că vreodată cunoașterea ar putea face rău, sau chiar dacă face trebuie să suportți, Mi-a trecut atunci prin cap - într-o străfulgerare - că avea să-mi vină rîndul să afu, ca și cum poveștilor care ani în șir stau și llncezesc le-ar sosi ceasul să se dezmoștească și nu s-ar mai putea face nimic împotriva acestui fapt, poate doar să mai întîrzu puțin această sosire, încă puțin, dar fără nici un rezul-
- INIMA ATÎT DE ALBĂ

tat. „Eu cred că nu-i timpul pierdut pentru nimic, îmi spusese Luisa în pat chiar înainte de a-i atinge ușor pieptul cu bratul, totul stă și așteaptă să se reia întreaga poveste.” Se exprimase bine, după părerea mea. Poate că vine un moment în care simți că poveștile trebuie să fie depănate, poate pentru a-ți găsi liniștea, sau pentru a deveni în sfîrșit închipuiri.

- Da, știi că s-a omorît trăgîndu-și un glont. Și am recunoscut că știu ceva de care în realitate nu eram prea sigur neavînd dovezi, era doar un zvon recent, care a trecut de la Custardoy la mine, de la mine la Luisa.

Profesorul Villalobos continua să bea vin și-și mânca acum tarta cu repeziciune, mînuind lingurița de parc-ar fi fost un scalpel al tatălui său doctoml. După fiecare înghițitură își stergea cu șervețelul gura umezită, care rămînea tot așa și după. Iar despre subiectul acesta era mai infonnat decît mine.

- Părintii mei erau acolo cînd s-a întîmplat, poate că nu știți asta, invitati la masă, Spusese „poate că nu știți asta”, folosise pluralul cum se face cu oamenii căsătoriti. S-au întors la Barcelona îngroziti și i-am auzit povestind de multe

ori. Mătușa ta s-a ridicat de la masă, a luat revolverul bunicului său, l-a încărcat, s-a dus în baie și acolo s-a împușcat în piept. Părinții mei au văzut-o moartă, ca întreaga familie în afară de bunica ta, care-și petrecea câteva zile în afara Madridului, în casa unei surori care locuia la Segovia, sau la Escobar.

- La Segovia, am spus eu. Despre asta eram într-adevăr informat.

- A fost un noroc pentru ea, sau poate că mătușa ta a tinut seama de asta, nu se știe. Bunicul tău, în schimb, nu și-a revenit niciodată după ce și-a văzut fata însingurată pe pardoseala din baie, cu pieptul sfirtecat. Se comportase relativ normal în timpul prânzului, mă rog, a stat liniștită și n-a prea mâncat, fără să scoată un cuvânt, ca și cum ar fi fost nefericită

260

Javier Marias

deși n-avea motiv, se întorsese din călătoria de nuntă cu o săptămână în urmă sau cam așa ceva. Părinții mei au reconstituit însă mai târziu toate astea, în timpul mesei nimeni n-a putut bănui ce avea să se întâmple. Și atunci Villalobos a povestit mai departe ceea ce n-am vrut să afle, dar am aflat. A povestit câteva minute. A povestit cu amănunte. A povestit. A povestit. Aș fi putut să nu-l ascult numai dacă aș fi plecat. Și înainte de a se întrerupe, adăugă: Toată lumea a spus că Ranz avusese un ghinion îngrozitor. căci rămînea văduv pentru a doua oară. Făcu apoi o pauză și-și ternună tarta, pentru că se oprise din mâncat țlingurita devenise retorică) pe cînd relata amănuntele și începea altă tartă, de înghetată, care se topise. Dar nici Luisa nici eu n-am spus tocă nuic, așa încît își puse instrumentul pe farfurie și reluă de unde rămăsese, ca un adevărat profesor ce era. Îți poți închipui că mai târziu, cînd Ranz se însură cu mama ta, bunicul tău începu să trăiască într-o pennantă frică. Se pare că devenea palid și-și ducea mîinile la frunte ori de cîte ori îl vedea pe tatăl său. Bunica suporta mai bine, și pe deasupra nu-și văzuse fata moartă, doar îngropată. Bunicul tău a trăit de atunci, e drept că nu multă vreme, ca un condamnat la moarte care nu știe data precisă a executiei și se scoală în fiecare zi crezînd că i-a sosit ceasul. Comparatia nu-i tocmai bună, se temea să nu-i moară fata, cea care-i mai rămăsese. Nici nu mai donnea. Tresărea ori de cîte ori se auzea telefonul sau soneria sau sosea vreo scrisoare ori telegramă, și cînd te gîndești că părinții tăi n-au fost în călătorie de nuntă, ar fi fost o bucurie nelalocul ei și nici n-au plecat din Madrid cit a mai trăit el. După cum spunea tata, nu văzuse niciodată un caz atît de evident ca cel al bunicului tău de moarte pricinuită de groază. Infarctul a fost doar forma, mijlocul, ar fi putut fi altul, spunea. După ce a murit bunicul tău relațiile între familiile noastre s-au răcit. Le-am reluat eu cu Ranz pe INIMĂATÎTDEALBĂ 261

alte căi, după mai mulți ani. Ce părere ai? În ultima sa întrebare era satisfacăie, tuturur le place să dovedească ceva și să dea vești. Profesorul chemă un chelner și, curios, fiindcă mîncase deja tarta, îi ceru platoul cu brînzeturi și încă o sticlă de vin. Mi-e încă foame, azi am sărit peste prînz, se scuză.

Luisa și cu mine eram deja la cafea. Aveam două întrebări de pus, două întrebări fundamentale pe care cu greu ne puteam abține să nu le punem, mai ales că eram doi pentru a o face. De fapt ambele erau adresate tatii, însă el era departe și cu el nu era chip să vorbești de trecutul îndepărtat. Sau poate că acum se putea, mi-a trecut deodată prin cap posibilitatea puțin probabilă ca Ranz să mi-l fi trimis pe Custardoy cu cîteva luni în urmă și pe Villalobos acum pentru a mă pregăti să afle o poveste cu care voia să fiu la curent, acum, poate fiindcă mă căsătorisem pentru prima oară, el o făcuse în trei rînduri și în două dintre ele îi mersese prost, sau, după cum spusese toată lumea la timpul respectiv și profesorul tocmai ne repetase, avusese un ghinion îngrozitor. însă tot el mi-l trimisese pe înaltul funcționar spaniol cu nevasta teribil de frivolă și domică să-i pună coame, iar acesta nu-mi povestise nimic. Luisa și cu mine vorbirăm aproape în același timp:

- Dar de ce s-a omorît? spuse ea luîndu-mi-o înainte cu o jumătate de secundă.
- Cine era prima lui nevastă? am întreat și eu imediat.
Profesorul Villalobos se servi cu brînză de Brie și Camembert, amîndouă cremoase. Unse putio din prima felia de pîine prăjită care i se sfărîmă în timp ce și-o ducea la gliră. Îi rămase o bucată prea mare ca s-o înghită dintr-o dată, își pătă reverul și pică pe fața de masă.
- Nu se știe de ce s-a omorît, răspunse cu gura încă plină, dar în ordinea cuvenită, ca și cum s-ar afa în fata unei avalanșe de îdoieli la o oră de clasă. Bău destul de mult vin

262

Javier Marias
263

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

ca să înghită mai bine. Nici tatăl tău n-a afat, după cîte mi-a spus, zise. Cînd a ajuns la casa socrilor, tocmai la desert, surpriza lui a fost tot atît de mare ca a fiecămia din cei de față sau din cei care sosiră mai tîrziu, iar durerea i-a fost încă și mai mare. Mi-a spus că totul mergea perfect, că nu survenise nimic între ei, erau fericiți și așa mai departe. Se despărțiseră de dimineată fără ca el să fi observat ceva ciudat, și-au luat la revedere cu vorbe mai mult sau mai puțin drăgăstoase, ca într-o zi oarecare, convenționale, ca cele pe care vi le puteți spune voi în noaptea asta sau mîine. Dacă-i adevărat, trebuie să se fi chinuit cumplit de-a lungul acestor decenii. Mama ta l-a ajutat probabil mult. Poate că Ranz a fost nevoit să ceroeteze și dacă mătușa ta Teresa ducea o viață dublă a cărei jumătate sinucigașă nu-i era cunoscută, se întîmplă astfel de lucruri. Nu stiu. Profesorul se șterse la gură, acum cu mult temei, ca să-și curete de pe la colțuri firimiturile tari de pîine prăjită și resturile moi de Brie.

- Reverul, îi indică Luisa.

Profesoml se privi cu neplăcere și surpriză. Avea un costum Gigli, foarte scump. Se curăță prost, cu stîngăcie, Luisa înmuie un colt al șervețelului ei în apă și-l ajută, făcu întocmai ca mine cînd înmuiasem colțul unui prosop în baie la hotelul din Havana pentru a-i șterge ei fața, gîtul, ceafa și se lipise părul lung răvășit, și cîteva fire rebele îi brăzdau fruntea ca niște riduri fme venite din viitor s-o îmbătrinească pret de o secundă).

^ - Crezi că rămîne pată? o întrebă profesorul. Era un bărbat cochet și totodată distins, în ciuda feței lui lătărete.

- Nu știu.

- O să verificăm, zise profesorul și cu degetul mijlociu întins făcu un gest disprețuitor spre reverul pătat al costumului scump Romeo Gigli. Își unse iar Camembert țnu pe rever, ci pe altă felie de pîine prajită, amesteca toate soiurile de brinzeturii), sorbi din vin și continuă, fără a-și pierde șirul: în ce-o privește pe prima nevastă, nu prea știu mare lucru decît că era cubaneză, ca și bunica ta. Ranz a locuit la Havana o vreme, cum știți probabil. un an sau doi, cam prin o mie nouă sute cincizeci, nu?, un post oficial la ambasadă, nu? Ata^at cultural? Nu știu. Mă rog, cunoscîndu-l totdeauna am crezut că trebuie să fi fost consilier artisdc al lui Badsta sau cam așa ceva, nu ț-a povestit nimic din toate astea?

Profesoml aștepta de la mine vreo precizare cum a fost cea cu Segovia. Dar eu nu știam ca tata să fi trăit în Cuba. Un an sau doi.

- Cine-i Batista? întrebă Luisa. E tînără și distrată și riu prea are memorie bună, decît ca să traducă.

- Nu știu, am spus răspunzîndu-i lui Villalobos, nu ei.

Habar n-aveam c-ar fi trăit în Cuba.

- Mda, nici asta nu te-a interesat, zise profesorul cu impertinentă. Mă rog, treaba ta. Acolo s-a însurat cu femeia aceea și cred că acolo le-a cunoscut pe maică-ta și pe mătușa ta, căci atunci se afau pentru cîteva luni la Havana, însoțind-pe bunica ta într-o călătorie pe care a fost nevoită s-o facă pentru o problemă de moștenire sau pentru că nu voia să îmbătrinească prea tare fără să-și fi revăzut locurile cdpilăriei, nu știu prea bine, gînditi-vă că toate astea sînt crîmpeie de discuții auzite de la părinții mei cu multă vreme în unnă, și nu-mi erau adresate mie. Profesorul Villalobos se scuza, nu mai povestea cu atîta placere parcă, îl irita șovăiala în privinta datelor, detesta tot ce era incomplet și inexactitatea,

n-ar fi putut scrie niciodată altceva decât studii despre lucrări, nu studii biografice, căci biografiile nu se sfârșesc. Își vîrî o tîmfa în gură, ne aduseseră cîteva de ciocolată o dată cu cafeaua. Dar mișcarea a fost atît de năvalnică încît nu sînt chiar sigur țși-o vîrî ca pe o pilulă): încă nu terminase cu brînza, mi s-a părut că prea le amestecă. În orice caz, pe far-

furie lipsea o trufă. Oricum, și-a luat fetele o vreme, ca să-i tină companie, trei luni sau cam pe aici. Tatăl tău le-a cunoscut acolo foarte puțin, logodna cu mătușa ta a avut loc după o bună bucată de timp, firește, cînd rămăsese văduv și se întorsese la Madrid. Era pesemne chipeș, mă rog, încă mai este, un văduv trist și totodată cu haz, asta-i ceva irezistibil, purta pe atunci mustăcioară, se pare că și-a ras-o cînd s-a însurat a treia oară și nu și-a mai lăsat-o să crească, poate din superstitie. Însă nu știu mai nimic despre prima nevestă. Profesorul părea supărat că nu prevăzuse această discuție și nu se infonnase mai temeinic înainte. Poate că nu era posibil să se informeze mai bine. Știți cum se întîmplă, despre moitu cărora li se ia locul se vorbește de obicei puțin sau deloc cu cei care-i substituie, față de familia ta sau față de cunoscuti nu se cuvenea să-ți amintești la tot pasul de o străină care, dacă era să privești retrospectiv, ocupase locul mătușii Teresa. Lucrurile pot fi privite din perspectiva viitorului sau a trecutului, nu-i așa?, și se schimbă destul după cum o faci. Mă rog, așa cum va spuneam: bănuiesc că toți știam despre ea, dar nhneni nu se învrednicise să și-o aducă anunte, sînt oameni care mai bine n-ar fi existat; deși, cînd s-a sinucis mătușa ta, n-au avut încotro, și-au amintit în treacăt de ea, doar atît cît era inevitabil, din pricina celei de a doua văduvii. Teresa însă n-a avut probabil aceeași soartă cînd a fost înlocuită de mama ta, pe o soră n-o poti uita oricît de nepotrivit ar fi locul pe care-l ocupă, însă pe o străină necunoscută, da. Profesorul aproape că suspină.

- A exisiat totdeauna un portret al mătușii mele acasă la părinti, am precizat, cred că pentru a-l liniști pe Villalobos: dacă n-avea toate datele, măcar i-ar tace plăcere să aibă dreptate în presupunerile lui.

- Deci așa, zise ca și cum n-ar prea da importanță faptului că ayusese dreptate țdar îl înciniase că avusese). Dădu la o INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 265

parte cu antebrațul platoul cu brinzeturi, probabil se săturase. Dar nu, mai luă încă o tîmfa și cem cafea pentru el. îndepărtînd platoul cu marginea mnrdară și-a mînjit puțin mîneca de la costumul Gigli. Acum ținea brațele unul peste altul pe masă, chiar și așa părea elegant.

- Și de ce a murit? întrebă Luisa.

- Cine? răspunse profesorul.

- Prima nevestă, am zis eu, și cred că auzindu-mă Luisa și-a dat seama că mai spuneam și altceva, ceva în genul „E-n regulă”, sau „Haide!”, sau „Ai avut dreptate”, sau „Acum e acum!” Dar dacă spuneam așa ceva mă adresam ei, nu lui Villalobos.

- Copii, iertati-mă că nici treaba asta n-o prea știu.

Profesoml era furios și-i dădea zor cu vinul, am crezut că e gata să schimbe subiectul, nu era obișnuit să spună de atîtea ori „Nu știu”. Se scuză iar: Eu cu tatăl tău avem o relație mai curind profesională decât personală, deși ne pretuim mult si pe plan personal. Toate astea le știu de la tatăl meu, care a murit de cîțiva ani buni, dar nu le-am discutat niciodată cu Ranz.

- Mda, nu te-au interesat, am zis eu. Nu m-am putut abține să nu-i întorc impertinenta: era nedreaptă, dar la unna urmelor el mă procopsise cu nu mai puțin de trei.

Profesorul mă privi cu supărare și compasiune prin lentilele ochelarilor, era însă o supărare patemă, ca tot restul. Mă rog, compasiunea era profesională.

- Mai mult decil pe tine, nătăfeată. Mai mult decît pe tine. Insulta fusese învechită, scuzabilă și didactică, aproape că m-a făcut să rîd, am vazut că și pe Luisa. Dar cunosc limitele in orice relație. Eu cu tatăl tău vorbim de Villanueva și de Villalpando, spuse Villalobos, despre care tu nici n-ai

habar cine sînt.

- Eu n-am habar cine sînt, zise Luisa.

266

Javir Marías

INIMĂ ATÎT DE

ALBĂ 267

- Ai să ați, răspunse profesora ca și cum ea ar fi fost o elevă nerăbdătoare pe care o amîni după ce se tennină ora. Deci cum vă spuneam: nu prea știu de ce a murit această primă nevastă. Nici cum se numea. Acolo, în Cuba, asta-i sigur. Și mai cred, dar nu o luați drept bună, fiindcă nu sînt convins nici măcar că am auzit așa ceva, că a fost într-un incendiu. E o idee foarte vagă, bineînțeles, care provine poate dintr-un film pe care l-am văzut pe atunci, în copilărie, cînd am avut vorbindu-se de tatăl tău și de văduvia-i repetată. Vouă, care sînteți mai tineri, n-o să vi se întîmple așa ceva, dar vine un moment în care ajunși să confunzi ce ai văzut cu ce ți s-a povestit, ce s-a întîmplat cu ce ai citit, de fapt e o adevărată minune că în mod normal distingem toate astea, distingem destul de multe la urma urmelor, și e ciudat, toate poveștile care de-a lungul unei vieți se aud și se văd, la cinema, la televizor, la teatru, prin ziare, prin romane, toate se îngrămădesc și sînt ușor de confundat. E chiar uimitor că majoritatea oamenilor mai știe ce i s-a întîmplat cu adevărat. Ceea ce pare imposibil e să distingi ce li s-a întîmplat altora care ne povestesc lucruri ce ne lasă impresia că sînt tochipuiri, sau realități foarte îndepărtate, realitățile privitoare la persoanele necunoscute nouă sau din trecut. Să spunem că, în afară de cazurile extreme, memoria proprie se menține încă destul de la adăpost, destul de întregă, îți amintești ce ai văzut și auzit personal într-un mod diferit față de cel în care îți amintești de cărți și de filme, dar lucrurile nu sînt chiar atît de deosebite cînd e vorba de ceea ce *alfii* au văzut și auzit și cunoscut și apoi povestit. Și prinde viață ceea ce născocesci.

Profesorul Villalobos nu se mai scuza, ci perora. Începuse să schimbe subiectul, se săturase de cel dinainte. Își mesteca de zor cafeaua cu lingurița-i curată, își pusese zaharină după ce mîncase atît. Nu era un bărbat gras, dar nici slab. Îi ceru un trabuc unui chelner care trecea. „Un trabuc”, îi spuse, de fapt i se adresă în franceză iar eu traduc.

- Eu confund toate discursurile pe care le-am tradus în viață. Nu-mi amintesc nimic, i-am spus pentru a-l fata și a mai drege puțin impertinența mea nedreaptă.

- Ce fel de incendiu? Luisa nu-l lăsă încă să schimbe subiectul.

- Nu știu, zise profesorul, nici măcar nu știu dacă a fost vreunul. Pe atunci, cînd a murit mătușa ta și s-a vorbit mult de asta, m-a cuprins frica să nu ia foc casa în timpul nopții și dormeam prost, e o spaimă firească în copilărie sau era pe vremea mea, dar eu o atribui faptului de a fi văzut sau auzit de cineva care a ars în pat, în somn. Această imagine o asociez vag cu moartea primei neveste a tatălui tău, dar drept să vă spun nu știu de ce, nu-mi amintesc ca cineva să fi zis ceva în acest sens, nimic concret despre moartea aceea care, spre deosebire de cea a mătușii tale, mi se părea foarte îndepărtată. Am văzut poate scena asta într-un film care se petrecea la tropice, m-a impresionat și am asociat cele două idei, Cuba și focul, focul și femeia cubaneză. Pe timpul meu erau multe filme a căror acțiune se petrecea la tropice, era la modă, după cel de-al doilea război mondial presupun că lumea avea chef să vadă și să se gîndească la locuri care erau departe de conflagrație, zone cum ar fi Caraibii sau Amazoanele.

Profesorul Villalobos schimbă definitiv subiectul, nu fără efort, am crezut că se plictisise de compania noastră. Probabil că nu-i mai era frică de foc, pentru că chelnerul îi aduse cutia cu havane, lua una țcunoștea mărcile), n-o mtrosi țera un om educat, nu purta inele), și-o duse la gură - gura umedă care e tot timpul plină și dă senzația de abundență - și acceptă să i se apropie prea tare de față o făcără uriașă cu care și-o aprinse. Havana aceea mirosea greu, eu nu fumez așa ceva. Profesorul trase de cîteva ori, pe cînd privirea i se pierdu iar

268

Javier Marías

fn gol și se cufiindă în gînduri tainice. Nici acum nu păru lip-
sit de sinceritate: cînd era abătut și tăcut semana puțin cu
actorul acela englez care s-a sinucis odinioară la Barcelona,
unde locuia Villalobos, pe nume George Sanders, un mare
artist. Poate că își aduse iar aminle că era nefericit, și că
aceasta nu era ceva care să-i fi fost povestit, nici n-o citise pe
unde, nici n-o născocise, nici nu făcea parte din vreo
intrigă.

- Amazoanele, zise cu trabucul în mînă. Jarul strălucea.

În noaptea aceea Luisa și cu mine am stat de vorbă cînd
am ajuns în apartamentul nostru, deși fbarțe pe scurt și numai
după ce ne-am culcat, în taxi tăcuserăm amîndoi. Dar nu mai
are rost să vorbesc de noaptea aceea, ci de una care a venit nu
cu mult mai tîrziu, adică de curînd, exact în ziua întoarcerii
mele de la Geneva, după ce se împliniră - sau aproape - cele
opt săptămîni de ședere și de activitate, la trei după noaptea
aceea despre care nu mai are rost să vorbesc. Sau poate că da,
deoarece atunci a intervenit înțelegerea. Sau poate că nu,
fiindcă ce s-a întîmplat după trei săptămîni a fost un amestec
de înțelegere și de hazard, de hazard și de înțelegere, de mult
„poate” și „e cu putintă” .

M-am întors cu douăzeci și patru de ore mai devreme. E
drept că la început calculasem prost, fără să pun la socoteală
ziua de sîrbătoare în Elvetia gratie căreia munca mea se ter-
mina joi și nu vinerea celei de a opta săptămîni. Dar mi-am
dat seama abia luni, și în aceeași zi am schimbat biletul de
sîmbătă pentru vineri. Seara am vorbit la telefon cu Luisa, și
de asemenea marți și iniercuri seară, nu și joi, nu i-am spus
însă că-mi schimbasesm data sosirii, cred că voiam să-i fac o
mică surpriză, mai cred și că voiam să văd cum arăta casa
cînd nu erain așteptat, ce făcea ea, cum era fără mine, unde se
ducea, la ce oră se întorcea și cu cine, dacă era într-adevăr
însotită, sau pe cine primea. Cine stătea în colțul străzii noas-

tre: Voiam să-mi risipesc de tot bănuiala, nu vrei să te lași
copleșit de bănuieli, dar ele revin uneori chiar dacă le alungi,
tot mai slabe cît timp trăiești cu cineva, și dacă ai întrebat și
ai auzit spunîndu-se „N-am fost eu” și dacă s-a păstrat tăcere,
totdeauna încerci să le risipești. Acesta a fost hazardul.

Înțelegerea a fost că se părea că sosise ceasul de a afa
ceea ce de nouă luni se tot insinua, de la căsătoria noastră și
nu mai dinainte, nu de cînd ne cunoaștem. Adunînd toate ele-
mentele, însuși tata o inițiase chiar în ziua nunții mele, cu
cîteva ore mai tîiau în Cazinoul de pe Alcalá 15, cînd m-a
luat deoparte și m-a întrebat ceea ce eu mă întrebasesm toată
noaptea aproape fără să închid ochii și ceea ce am reușit să-mi
scot din cap abia în cursul ceremoniei. Nu, nu acolo, nici mai
tîrziu n-am putut, și senzația aceea apăsătoare s-a întărit în
călătoria de nuntă, la Miami și New Orleans și Mexic, și mai
cu seamă la Havana, poate că dacă Luisa nu s-ar fi simțit
prost presimțirile negre s-ar fi risipit ca și aspectul artificios
al casei, care pe zi ce trece mi se pare tot mai firesc, și uit de
casa pe care am avut-o înainte doar pentm mine. N-a trecut
nici măcar un an. Înțelegerea a intervenit în noaptea aceea
despre care nu trebuie să mai vorbesc, dar chiar și așa voi mai
spune ceva. Întorcîndu-ne în apartamentul meu după ce l-am
lăsat pe profesorul Villalobos la ușa hotelului unde se afa în
trecere țnu era destul de bogat nici de agil pentm a dori să
mergem după restaurant să dansăm strîns, sau poate își
amintea neîncetat de nefericirea lui), Luisa îmi spuse pe
întuneric țmi-o spuse cu capul pe pemă, era un pat cu saltea
de o singură persoană, dar destul de lat ca să încapă două care
nu se feresc s^ se atingă): „Tot nu vrei să afi? Tot nu vrei să-l
totrcb pe tatăl tău?” Mă tem că i-am răspuns exprimîndu-mi
altă bănuială: „Nu l-ai întrebat încă? Vă vedeți destul de
des.” Luisa nu s-a supărat, înțelegem cu totii existența
bănuielilor. „Nu, sigur că nu, zise fără ca vocea să-i pară
ofensată. N-o s-o fac dacă nu vrei. E socrul meu și-i port mai
ales multă afecțiune, dar e tatăl tău. Să-mi spui ce hotărâști.”
Se lăsă tăcerea, nu mă grăbea. Așteptă. Aștepta. Nu ne
vedeam. Nu ne acopeream cu cearșaf. Ne atingeam. Ei i se
părea limpede că trebuia să fie ea, nu eu, cea care avea să-l
întrebe pe Ranz, cu siguranță nu atît fiindcă ei îi va povesti
cît fiindcă mie nu-mi va spune nimic. „Mie o să-mi

povestească, spusese totuși odată, în patul nostru și pe lumină, încrezătoare. Cine știe dacă nu și-a petrecut toți acești ani așteptând să apară în viața ta cineva ca mine, cineva care să poată face pe intermediarul între tine și el, tații și fii sintetici foarte stângaci între voi, și f^dăugagg^cuJgna^ semeti.e: Poate că nu și-a spus niciodată povestea lui îundcă j^^^_^-_- _-

nu știa cum s-o facă sau tu nu l-ai întrebat cum se cuvine. Eu voi să-l fac să mi-o povestească. „Și!;Ba|, șpujiese ce^a^ spusese cu naivitate și optimism: Totul poate fi povestit. E de-ajuns să începi, un cuvânt vine după altul.”

Totul poate fi povestit, chiar și ceea ce nu vrei să afi și de care nu întrebi, și totuși când îți se spune ascultă.

Am spus fără s-o văd: „Da, poate că e mai bine să întrebi tu”. Am observat că în vocea mea se strecurase o undă de nchotârîre, și precis că din cauza asta a zis: „Vrei să fii de față, sau să-ți povestesc eu apoi?” „Nu știu, i-am răspuns, poate că el n-o să vrea să vorbească dacă sînt și eu de față.” Luisa își puse mîna pe umărul meu, fără șovăire, ca și cum m-ar putea vedea țîmi cunoaște umerii, imi cunoaște trupul). Răspunse: „Dacă-i dispus să povestească nu cred că renunță din pricina asta. Facem cum vrei tu, Juan.” înii^ spuse^ nume, deși nu mă insulta nici nu era supăratăTiici nu părea c-avea de gînd să mă părăsească. Dar presimțea poate că, dacă avea să-mi povestească ea ceea ce-i va povesti Ranz, atunci ar trebui să-mi dea o veste proastă. Nu ieșiră din gura mea cuvintele inechivoce, ca „E-n regulă”, sau „Haide!”, sau

„Ai avut dreptate”, sau „Acum e acum!”, ci i-am spus: „Nu șriu, nu-i nici o grabă, va trebui să mă mai gîndesc la asta.”

„Ai să-mi spui atunci tu”, zise ea, și-și retrase mîna de pe uniărul meu ca să doarmă. Aveam la propriu o singură pemă, și-n noaptea aceea nu ne-am mai spus nimic altceva.

La noi acasă avem două peme în pat, cum e firesc la cele duble, și acest pat era făcut cînd am sosit de la Geneva, cu o zi mai înainte decît prevăzuse Luisa, în cursul după-amiezu. Am venit obosit cum se vine de la orice aeroport, am descuriat ușa și imediat, înainte de a vedea dacă nu-i nimeni acasă, mi-arn pus cheue în buzunarul sacoului, cum și le pune Berta în poșelă ca să nu le uite cînd avea să iasă din nou. Am strigat-o pe Liisa de la intrare și n-a răspuns nimeni, mi-am lăsat acolo o clipă valiza și geanta de voiaj și m-am dus în dormitor, unde am văzut patul făcut, apoi la baie, avea ușa deschisă și peste tot era ordine, atît doar că para de la duș era lăsată în jos, nu atîrnată, și nu se vedeau decît prosoapele și halatul Luisei, toate de culoare albastru închis; ale mele, care sînt bleu-pal ca halatul lui „Bill” care de fapt era al hotelului Haza, nu fuseseră încă scoase din dulap, unde stătuseră probabil de la plecarea mea. Mi-am dat seama că nu știam exact care era dulapul acela, încă nu cunoșteam în întregime propria-nu casă, care a continuat să se schimbe în timpul plecărilor mele, deși acum sper să nu mai ani nici una multă vreme. M-am dus la bucătărie și am văzut că era curată, frîgiderul pe jumătate plin, Luisei îi place curătenia și oidinea, nu era însă lapte, dar n-aveam să cobor să cumpăr. În salon era o mobilă nouă pe care n-o cunoșteam, un fotoliu gri, plăcut, care detenninase schimbarea locului canapelei și al balansoarului care fusese al bunicii mele și mai tîrziu scenă a pozițiilor originale adoptate de Ranz cînd primea vizite.

Fotoliul era comod, l-am încercat o clipă. În camera unde lucfează Luisa cînd lucrează la ceva nu era nimic care să arate că ar fi lucrat la ceva în ultima vreme. (Poate că într-o bună zi va fi camera unui copil.) În încăperea unde lucrez eu nu erau schimbări, am văzut un teanc de corespondență care mă aștepta pe masa mea în formă de U, prea multă ca să mă apuc să mă uit la ea. Eram gata să mă întorc la intrare cînd am observat ceva nou: pe unul din pereți era un desen pe care-l mai văzusem în alte rînduri și al cărui titlu va fi fiind, dacă-l are, *Cap de femeie cu ochii închiși*. Mi-a trecut prin minte: „Tata ne-a mai făcut un cadou, sau i l-a făcut Luisei, și ea i-a pus la mine în cameră.” M-am întors în sfîrșit la intrarc, și, cum fac întotdeauna îndată ce ajung acasă ori la destinația pe care o am, m-am apucat să desfăc valizele și să pun toate la locul lor, cu sîrguintă, de zor, de parcă această operație ar apai-tine tot călătoriei și călătoria trebuia să se sfîrșească.

Rufele murdare le-am pus în mașina de spălat, unde am văzut că se aflau două obiecte de îmbrăcăminte ale Luisei, trebuie să fi fost ale Luisei, nu m-am uitat cu atenție, am deschis doar ușița și le-am amncat pe ale mele, fără s-o pun în fimctiune, nu era nici o grabă și ea putea s-o programeze când voia. După numai câteva minute valizele erau golite și aranjate în dulapul lor, pe acesta îl cunoșteam prea bine (deasupra celui cu haine groase, pe coridor) fiindcă le scoteam de acolo când plecam în călătorie, după ce m-am însurat. Eram foarte obosit, m-am uitat la ceas, Luisa putea veni dintr-o clipă într-alta sau întârzia câteva ceasuri, era cam cinci, ora la care nimeni în Madrid nu e acasă, nimeni nu suportă să stea acasă în timpul ăsta, lumea iese aiurea în oraș isterizată și disperată chiar dacă n-o recunoaște, să cumpere prin prăvălii, prin marile magazine ticsite, prin farmacii, să facă diverse comisioane fără rost, să se uite la vitrine, să cumpere țigări, sa-i ia pe copii de la școală, să bea ceva chiar dacă nu i-e sete nici foame în milioane de baruri și cafenele și restaurante, întregul oraș e pe stradă sau la lucru, o puzderie de oameni.

274 Javier Marias

nimeni nu stă în casă, spre deosebire de New York, unde mai toți se întorc la cinci și jumătate, la șase, la șase și jumătate dacă au fost nevoiți să se ducă să scormonească într-o căsuță poștală de la oficiul din Kenmore sau Old Chelsea Station. Am ieșit pe terasă și n-am văzut pe nimeni stînd în coltul străzii, deși erau sute de mașini și o groază de lume în mișcare, toți mergînd dintr-o parte într-alta, stingherindu-se. Am intrat în baie, am urinat, m-am spălat pe dinți. M-am întors în dormitor, am deschis dulapul, am atîrnat pe umerăș sacoul pe care-l purtasem, am văzut rochiile Luisei în partea ei, am zărit imediat două noi, sau trei, sau cinci, cu buzele-mi feminine le-am sărutat sau atins instinctiv, mi-am frecat fata de materialele parfumate și inerte, și barba puțin crescută (trebuie să mă bărbieresc astă-seară, dacă ies) le împiedică să-mi alunece ușor pe obraji. Am văzut cum începea să se însereze țera vineri, era martie). M-am trîntit pe pat, fără intenția să dorm, numai să mă odihnesc, așa că nu l-am desfacut țpoate că cearșafurile nu erau noi, Luisa s-o fi gîndit să le schimbe mîine, tocmai înainte de sosirea mea), nici nu mi-am scos pantofii, m-am culcat de-a curmezișul și astîel stăteam cu tălpile în aer, fără să murdăresc cuvertura. Cînd m-am trezit de afară nu mai răzbea nici o geană de lumină, adică lumina devenise noctumă, lumină de neon și felinare, nu ca cea de după-amiază. Voiam să mă uit la ceas dar nu-l puteam vedea fără să apnnd o lampă. Eram gata să aprind veioza de pe noptieră, dar am auzit voci. Proveneau din casă, din salon, cred, eram încă puțin zăpăcit însă imediat mi-am revenit, ochii mi se deprinseră cu întunericul, ușa de la dormitor era închisă, pi-obabil c-o lăsascm așa, obiuei noctum, chiar dacă de opt săptămîni n-o mai făcusem, in camera aceea, Una din voci era a Luisei, ea vorbea în clipa aceea, dar nu se putea desluși ce anume spunea. Tonul era liniștit, increzător, chiar persuasiv. Se întorsese deci. Am căutat bricheta în buzunarul

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 275

de la pantaloni și-am aprins-o ca să-mi privesc la încheietură ceasul, opt și douăzeci, trecuseră aproape trei ore de cînd sosisem. „Luisa m-o fi văzut dormind și n-a vmt să mă trezească, m-am gîndit, m-a lăsat să dorm liniștit pînă mă trezesc singur.” Era însă posibil și să nu-și fi dat seama de prezența mea în casă. Nu obișnuia să intre în donnitor îndată ce venea din oraș, cel puțin dacă nu trebuia să se schimbe imediat. Dacă venise cu cineva ar fi trecut în salon, poate la baie un moment, poate la bucătărie să aducă ceva de băut sau niște măslinile țvăzusem niște măslinile cînd am deschis frigiderul). N-o făcusem intenționat, cred țnu țtiam c-aveam s-adomi, deci e sigur fără intentie), dar îmi dădeam seama că în casă nu era nici un indiciu că sosisem, le pusesem pe toate la locul lor cum fac totdeauna, și valiza și geanta de voiaj; chiar dedesubtul lor îmi atîrnasem pardesiul în dulapul de haine, cînd deschizi ușa se aprinde lumina înăuntru lui; nu-mi căutasem halatul și nici prosoapele, nu erau încă în baie, mă țtersesem pe mîini cu unul al Luisei; cadourile le aveam cu

mme, in dormitor; era un singur obiect, trusa, o scosesem din geanta de voiaj și-o lăsasem pe o banchetă în baie, conținutul ei era tot ce nu puseseam încă în diferitele locuri obișnuite; o deschisesem, e drept, dar nu scosesem decât periuța de dinți, nici măcar pasta, o folosisem pe cea de pe raft, adică cea a Luisei, cu tubul la jumătate. Se prea poate ca nici ea nici însoțitorul ei să nu știe încă de venirea mea, spion involuntar și involuntar până atunci) în propria-mi casă. Acum răsuna cealaltă voce, dar vorbea foarte încet, mai încet ca Luisa, nu distingeam nici măcar tonul și asta m-a supărat așa cum mi se întâmplase în camera de la hotelul din Havana, care fusese odinioară hotelul Sevilla-Biltmore, se pare, nu știu. Deodată mă asaltă graba. Știam că până la urmă voi afla cine era în salon cu Luisa, chiar dacă ar fi plecat chiar în clipa asta n-aveam decât să deschid ușa și să mă duc să-l văd, înainte de a fi ieșit

din casă, chemând liftul pentru a pleca. Graba provenea însă din aceea că am devenit conștient că ce n-auzeam acum n-o să mai aud niciodată, n-o să mai fie posibilă repetiția, așa cum faci când auzi o casetă sau vezi un video și poți da înapoi, ci fiecare murmur neauzit sau neînțeles se va pierde pe veci. Asta-i partea proastă cu tot ce ni se întâmplă fără a fi înregistrat, sau încă și mai rău, nici măcar cunoscut ori văzut ori auzit, faptul că mai târziu nu există nici o modalitate de recuperare. Am deschis cu grijă ușa dormitorului, fără să fac cel mai mic zgomot, o geană de lumină de undeva de departe intră prin crăpătura foarte îngustă și m-am culcat din nou în pat, iar atunci am recunoscut vocea care vorbea, multumită ușu abia întredeschise, am identificat-o cu teamă și în același timp cu ușurare, vocea lui Ranz, vocea tatii, mai mult cu ușurare, mai puțin cu teamă.

Am tendința să vreau să înțeleg *totul*, orice se spune și ajunge la urechile mele, chiar dacă de departe, chiar dacă e într-una din nenumăratele limbi pe care nu le cunosc, chiar dacă sînt doar șoapte nedeslușite sau munnure stinse, chiar dac-ar fi mai bine să nu înțeleg și ceea ce se spune nu e ca s-aud eu, sau se spune așa tocmai pentru ca eu să nu înțeleg. Odată întredeschisă ușa donnitorului, șoaptele devin deslușite și aiunurul perceptibil, și totul era într-o limbă pe care o știu prea bine, limba mea, în care scriu și gîndesc, deși poate conviețui cu alte limbi în care uneori ajung să gîndesc, dar totdeauna o fac mai mult într-a mea; și ceea ce spunea vocea era poate mai bine să înțeleg, poate că spunea ca eu s-o aud, tocmai ca-s-o pricep. Sau poate că nu era chiar așa: mi-a trecut prin cap că Luisa nu putuse să nu observe prezența mea în casă (trusa, periuța de dinți la locul ei, treniul agățat în dulap, o fi văzut ceva din toate astea), Ranz însă putea s-o ignore (dacă ar fi intrat în baie nu i-ar fi spus nimic trusa ori periuța). Poate că Luisa se hotărîse să vorbească în sfîrșit cu

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 277

tata și să-l întrebe de nevestele moarte, de Barbă-Albastră, Barbă-Albastră lăsînd la voia întâmplării fie ca eu să mă trezesc și să aud direct, fie să donn mai departe după oboseala călătoriei de la Geneva, și să nu afu decât indirect și mai târziu, de la ea și cu alte cuvinte (cu traducere, poate și cu cenzură), fie să nu afu niciodată, dacă așa era să se întîmple. Poate că n-avea intenția s-o facă, nu în după-amiaza sau seara aceea, pînă cînd a venit acasă și a văzut trosa și periuta de dinți, treniul, și apoi, posibil, și trupul meu adonnit la noi în pat. Poate că venise în dormitor și ea, nu eu, închisese ușa. Atunci, gîndindu-mă bine, am înțeles că așa s-or fi petrecut lucrurile, căci doar în clipa aceea mi-am dat seama că patul nu mai era la fel de aranjat cum îl găsisem. Cineva ridicase cearșaful, pătura și cuvertura într-o parte și încercase să mă învelescă ușor cu ele pe dos, improvizat, de la piarginile lor laterale pînă acolo unde o permiteau greutatea și limitele trupului meu. S-o fi făcut oare eu singur în somn, m-am gîndit, dar nu, nu era probabil, am alungat imediat această posibilitate și m-am întreat pe loc cînd se întîmplase treaba cu învelirea mea, cînd o fi deschis Luisa ușa și m-o fi văzut întins, dormind, poate cu pămîl răscolit, cu cîteva fire rebele brăzdîndu-mi fruntea de parc-ar fi riduri fine venite din viitor ca să mă îmbătrînească o clipă. (Nu-nu scosesese pantofii, u aveam în picioare și acum atingeau într-adevăr cuvertura.) Și

m-am mai întrebat de cât timp vor fi stînd în casă Luisa și Ranz, și cum o fi condus oare ea conversația fiindcă în momentul în care am întredeschis ușa și m-am întors în pat și am auzit limpede primele cuvinte ale lui Ranz țdeși de departe), aceste cuvinte au sunat astfel:

„S-a omorit din pricina unui fapt pe care i l-am povestit eu. Ceva care-î povestisem în călătoria noastră de nuntă." Glasul tatii era slab dar nu de bătrîn, niciodată n-a avut nimic de om bătrîn. Era un glas șovaielnic, ca și cum ar vorbi

Javier Man'as

fără prea multă convingere, ca și cum și-ar da seama că toate se pot spune ușor țe de ajuns să începi, un cuvînt după altul) dar odată auzite tîu se mai uită, rămîn cunoscute. Ca și cum ar fi încredințat de aceasta.

„Nu vreti să-mi povestifi mie", am auzit-o spunînd pe Luisa. Vocea îi era grijulie dar firească, nu exagera cu nota de convingere nici cu delicatețea, nici cu afecțiunea. Vorbea cu tact, atît doar, cu tact.

„Nu-i vorba că n-aș vrea, odată ajunși aici, dacă dorești să afi, răspunse Ranz, deși adevăml e că niciodată n-am povestit nimînui așa ceva, m-am ferit cu strășnicie. Au trecut patruzeci de ani de la toate astea, într-un fel parcă nici nu s-au întîmplat sau parcă s-au întîmplat altora, nu mie, nici Teresei, nici celeualte femei, cum ai numit-o tu. Ele nu mai există de multă vreme, nici ceea ce li s-a întîmplat, numai eu o știu, numai eu am mai rămas ca să-mi amintesc, și cele petrecute lmi apar ca în ceață, ca și cînd memoria, la fel ca ochii, ar obosi cu vîrsta și n-ar mai avea putere să vadă limpede. Nu există ochelari pentru memoria obosită, draga mea." M-am sculat, m-am așezat la picioarele patului, de unde puteam să mai deschid puțin ușa sau s-o închid întinzînd doar mîna. Instinctiv am făcut iar patul la loc, adică am întors cearșafii, pătura și cuvertura cum erau la început, ba chiar am vîrît înăuntru marginile cearșafului și ale păturii. Totul era în ordine, o dîră de lumină, ușa întredeschisă, lumina noptii afară.

„De ce i-ați povestit, atunci? zise Luisa. Nu v-ati imaginat ce se putea întîmpla?"

„Aproape nimeni nu-și imaginează nimic, cel puțin cînd ești tînăr, și ești tînăr mult mai mult decît crezi. Viața întregă pare o înșelătorie, cînd ești tînăr. Ce li se întîmplă altora, nenorocirile, calamitățile, crimele, toate astea ni se par străine, ca și cînd n-ar exista. Chiar și cele ce ni se întîmplă

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 279

nouă ni se par străine, după ce au trecut. Sînt unii care rămîn așa toată viața, veșnic tineri, o pacoste. Te apuci și povestești, vorbești, spui, cuvintele nu costă nimic și-ți ies uneori de-a valma, fără să le pui frîu. Și continuă să iasă în orice ocazie, cînd sîntem beți, cînd sîntem furioși, cînd sîntem abătuti, cînd sîntem sătui, cînd sîntem entuziasmați, cînd he simțim indrăgostiți, cînd nu se cuvine să le rostim sau nu le putem cumpăni. Cînd facem rău. E cu neputință să nu greșești. Ciudat e că vorbele n-au mai multe unnări nefaste decît cele pe care le au de obicei. Sau poate nu știm noi îndeajuns, credem că n-au atîtea și totul e o nenorocire veșnică pricinuită de ceea ce spunem. Toată lumea vorbește fără încetare, în fiecare clipă sînt milioane de discutii, de relatări, de declarații, de comentarii, de bîrfe, de confesiuni, se spun și se ascultă și nimeni nu le poate controla. Nimeni nu poate prevedea efectul exploziv pe care-l produc, nici măcar nu-l poate urmări. Fiindcă deși cuvintele sînt atît de multe și atît de ieftine, de neînsemnate, puțini sînt cei în stare să nu le ia în seamă. Li se dă importantă. Sau nu, dar le-ai auzit rostite. Tu nu știi de cîte ori de-a lungul atîtor ani m-am tot gîndit la cuvintele acelea pe care i le-am spus Teresei într-o năvalnică pomire de dragoste imposibil de stăpînit, presupun, ne afam în călătoria de nuntă, aproape la sfirșit. Aș fi putut tăcea, tăcea pe vecie, dar omul crede că iubește mai mult dacă povestește secrete, povestitul pare adesea un dar, cel mai frumos dar care se poate face, cel mai mare semn de credință, cea mai grăitoare dovadă de dragoste și dăruire și-ți dai

importanță povestind. Pe neașteptate nu-ți mai ajunge doar să rostești cuvinte înfăcărare ce se așază repede sau se prea repetă. Nu-i ajunge nici celui care le ascultă. Cel care le spune nu are saț, și tot fără saț e cel care le ascultă, cel care le spune vrea să retină atenția celui alt la nesfirșit, vrea să ajungă cu limba cît mai adînc ț«Limba ca o picătură de

INIMĂATÎTDEALBĂ

ploaie, liroba la ureche», mi-a venit în minte), iar cel care ascultă vrea să fie distrat la nesfirșit, vrea să audă și să afe tot mai mult, chiar dacă sînt născociri sau înșelătorii. Poate că Teresa n-a vrut să afe, sau mai exact n-ar fi vrut să afe. Însă eu i-am spus ceva bmsc, nu m-am controlat, i-am spus destul de mult, și atunci n-a mai putut să nu vrea, a vrut să știe, a trebuit să asculte. Ranz făcu o pauză foarte scurtă, acum vorbea cu hotărîre, iar vocea îi era mai puternică, aproape declamatorie, nu uri murmur sau o șoaptă, ar fi răzbit pînă la mine chiar cu ușa închisă. Dar am lăsat-o mai departe întredeschisă: N-a putut suporta. Pe atunci nu exista divoiț, și ea nu s-ar fi încumetat să încerce o anulare, nu era cinică și căsătoria noastră se consumase, cred și eu că se consumase, cu mult înainte de a fi căsătorie. Dar un divort sau o anulare n-ar fi fost de-ajuns, chiar dac-ar fi fost posibil. Nu era doar faptul că după ce-a afat n-a mai putut să mă suporte, nici să stea mai departe cu mine, nici o zi, nici măcar o clipă, după cum a spus, desi a mai rămas cu mine cîteva zile fără să știe ce să facă. Era vorba de faptul că și ea spusese, spusese ceva odată, de mult, și spusele ei au avut o urmare. Nu mă mai suporta pe rrdne și nu se mai suporta pe sine fiindcă odată vorbise necugetat, fără să-și dea seama că ea n-avea nici o vină, nu putea să aibă că eu auzisem, nici eu n-aveam vreo vină că auzisem ț«0 instigare nu-i nimic altceva decît cuvinte, m-am gîndit, cuvinte fără stăpîn ce pot fi tălinăcite»). Pctrecu astfel cîteva zile de groază din momentul în care îi povestisem, o groază tot mai mare, n-am văzut nicicînd pe nimeni atît de îngrozit, aproape hu mai dormea, nu-mi vorbea, nu mă privea, nu vorbea mai cu nimeni, își afunda capul in pemă, se prefăcea cît putea cu ceualti. Plîngea, piînse neîncetat toate zilele acelea, cîteva doar. Plîngea cînd dormea, cînd reușea sa doarmă puțin, cîteva minute, plîngea în somn, se trezea imediat transpirată și spe-riată și mă privea cu uimire din pat, apoi cu oroare ț«Cu ochii tintă spre inine dar fără să mă recunoască și fără să-și dea seama unde se afa, mi-a trecut prin cap, ochii aceia febrili de om bolnav care se trezeste înspăimîntat fără să fi fost pre-venit în somn unde avea să se deștepte»), își acoperea fața cu pema, de parcă n-ar fi vrut să mai vadă, nici să audă. Eu încercam s-o liniștesc, dar îi era frică de mine, îi inspiram frică sau groază. Cineva care nu vrea să vadă nici să audă nu mai poate trăi, n-avea unde să se ducă decît dac-ar fi povestit cele afate, de fapt nu mă miră că s-a sinucis, n-am prevăzut însă, ar fi trebuit s-o prevăd. Nu se poate trăi astfel, dacă n-ai răbdare, dacă nu poți aștepta să treacă timpul ț«Părea că s-a rătăcit și că nu mai avea nici un viitor, mi-am zis, și acesta contează căci prezenînl nu-l poate schimba nici asuma»), Totul se destramă, dar voi tinerii n-o știti. Ea era foarte tînără."

Tata se întrepse, probabil ca să-și tragă sufletul sau ca să culpănească asupra celor povestite pînă atunci, poate că și-a dat seama că ajunsese prea departe pentru a se mai opri. Glasurile nu-mi îngăduiau să presupun unde stătea fiecare, poate că tata pe canapea și Luisa pe sofa, sau Luisa pe canapea și Ranz în fotoliul cel nou si plăcut pe care-l încercase mai întii o clipă. Poate unul din ei în balansoar, nu prea cred, cel puțin nu Ranz, căruia îi plăcea această mobilă numai pentru a adopta posturi originale în societate. Prin felul său de a vorbi fără umbră de glumă nu mi-l imaginam acum într-una din aceste posturi, nici nu era în societate, mi-l închipuiam mai curînd așezat foarte la margine, aplecat înainte, puțin, cu tălpile pe pardoseală, fără a se încumeta măcar să stea picior peste picior. Se uita pesemne la Luisa cu acei ochi plini de devotiune care măguleau tot ce contemplau. Mirosea desigur a colonie și a tutun și a mentă, puțin a lichior și a piele, ca și cînd ar fi venit din colonii. Poate că fuma.

Javier Man'as

„Dar ce i-ați povestit?” întrebă Luisa.

„Dacă-ti spun acum, spuse Ranz, nu știu dacă nu fac aceeași greșeală ca atunci, copilă dragă.”

„N-aveți grijă, u răspunse Luisa curajoasă și cu umor țcuraj ca s-o spună și umor ca s-o fi gândit), eu n-o să mă omor pentru ceva petrecut cu patruzeci de ani în urmă, orice-ar fi să fie.”

Ranz avu și el același curaj și umor ca să rîdă puțin. Apoi răspunse:

„Știu, știu prea bine, nimeni nu se omoară pentru trecut, Mai mujt, cred că tu nu te-ai sinucide pentru nimic, nici dac-ai afa chiar aa că Juan a făcut de curînd ceea ce am făcut eu și i-am povestit Teresei. Tu ești altfel, timpurile sînt altele, mai ușoare, sau mai greș, azi se suportă orice. Însă nu știu dacă a-ți povesti totul nu-i din partea mea o dovadă deliberată de ateciuine, din nou o dovadă de afecțiune, o stcădanie ca să mă ascu]ți mai departe și să dorești să-ti țin companie. Și poate că rezultatul ar fi tocmai pe dos. Bineînțeles că n-o să te omori, dar e posibi] să nu mai vrei să mă vezi. Mi-e teamă mai mult pentru mine decît pentru tine.”

Luisa i-o fi pus pesemne o mîină pe brat dacă era aproape, sau poate pe umăr dacă s-a ridicat o clipă ț „Mîina pe umăr, m-am gândit, și șoapta nedeslușită ce ne convinge”), sau așa îmi imaginam eu scena, trebuia să mi-o imaginez, n-o vedeam, ascultam doar printr-o crăpătură, nu printr-un zid și nici de pe vreun balcon dcschis.

„Ceea ce ati făcut sau ați spus dumneavoastră acum patruzeci de ani mă interesează prea puțin și n-o să-mi schimbe afecțiunea pe care v-o port. Eu vă cunosc pe dumneavoastră și *nimic nu poate schimba acest fapt. Nu-l cunosc pe cel care erati atunci.”

„Cel de atunci, zise Ranz. Cel de atunci”, repetă, și trebuie să-si fi netezit păru-i polar, atingîndu-l cu vîrfal

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

degetelor fără să și-o propună și fără să-și dea seama. „Cel de atund sînt încă eu, sau dacă nu sînt chiar el sînt prelungirea, sau umbra lui, sau succesorul, sau uzurpatorul. Nu mai e nimeni altcineva care să-i semene atît de mult. De n-aș fi eu, ceea ce uneori ajung s-o cred, atunci el n-ar fi nimeni și ar însemna că nu s-ar fi întîmplat ceea ce s-a întîmplat. Sînt oricum ce a mai ramas din el, și aceste amintiri trebuie să aparțină cuiva. Cejui care nu se omoară i se cere să meargă mai departe, dar sînt unii care hotărâsc să se oprească și să rămîină acolo unde au rămas *alții*, privind în trecut, făcînd să fie în continuare prezent fictiv ceea ce lumea spune că e trecut. Și astfel, reiese că cele petrecute devin unagine. Dar nu pentru el, ci penlru lume. Numai pentru lume, care-l părăsește. Am chibzuit îndelung la toate acestea. Nu știu dacă înțelegi.”

„Dunineavoastră nu păreți a vă fi oprit nicăieri”, îi spuse Luisa.

„Cred că nu, și în același timp cred că da”, răspunse Ranz. Vocea îi slăbise iar, acum părea că vorbește pentru sine, nu șovăielnic d meditativ, cuvintele ieșeau unul după altul, fiecare gândit, așa cum se întîmplă cu politicienii cînd fac o declarație pe care vor s-o vadă tradusă și respectată tatocmai. Parcă stătea și dicta. țDar acum eu reproduc din memorie, vreau să spun cu vorbele mele chiar dacă au fost ale lui, initial.) „Eu am mers mai departe, am continuat să-mi trăiesc viața cît mai lesne cu putîntă, am ajuns chiar să mă căsătoresc a treia oară, cu mama lui Juan, cu Juana, care n-a știut niciodată nimic din toate astea și a avut generozitatea să nu mă încoltească niciodată cu întrebări despre moartea surorii ei pe care ea o văzuse, atît de inexplicabilă pentru toti, iar eu nu puteam să i-o explic. Poate că ea știa că e mai bine să nu afe, dacă era ceva de afat, iar eu nu-i povestisem. Am iubit-o mult pe Juana, dar nu ca pe Teresa. Am iubit-o cu mai multă prudentă, cu mai multă grijă, nu cu atîta stăruintă, mai

contemplativ dacă pot spune așa, mai pasiv. Dar deși am mers mai departe, știu că m-am și oprit totodată în ziua când s-a omorît Teresa. În ziua aceea, și nu în cealaltă de dinainte, e curios cum ne pot interesa mai mult cele întâmplate altuia fără intervenția noastră directă, mai mult decât faptele pe care le săvârșim, sau comitem. Mă rog, nu-i totdeauna așa, numai uneori. Depinde de ce anume se întâmplă, cred."

Mi-am aprins o țigară și am căutat o scumieră pe noptieră. Era acolo, pe noptiera Luisei, din fericire continua și ea să fiuneze, amîndoi fumam în pat, în vreme ce stăteam de vorbă sau citeam sau după ce făceam dragoste, înainte de a adormii. Înainte de a adormii de-a binelca deschideam geamul chiar dacă era frig, să aerisim camera, cîteva minute. Eram de acord în privința asta, în casa noastră pe care o împărțeam și unde eu stăteam acum și spionam probabil cu consimțămîntul ei. Poate că desctuzînd fereastra eram zăriți de la colțul străzii de cineva care privea în sus, de jos.

„Ce-i cu ziua de dinainte?” întrebă Luisa,

Ranz tăcu, pret de prea multe secunde pentm ca pauza să fie naturală. Mi-am închipuit că își întindea probabil rîinile fîimînd o țigară fără să tragă în piept, sau și le tinea împreunate și leneșe, mîinile-i mari cu încrețituri fără pete, și o privea pe Luisa din față, cu ochii lui ca niște picături mari de lichior sau de-oțet, uitîndu-se cu durere și teamă, aceste două senzații atît de asemănătoare după Clerk sau Lewis, sau poate cu un zîmbet tîmp și privirea fixă ca cel care-și ridică ochii și-si înalță gîtul precum un animal cînd aude răsunînd o fașnetă sau șuieratul arcuit al tocilarilor, și se gîndește o clipă dacă toate cutitele din casă taie ca lumea sau trebuie să iasă în stradă cu ele în fugă, și-și lasă la o parte treburile sau se scutură de indolentă, cu gîndul la tăișuri, sau se adincește brasc în secretele sale, secretele păstrate și cele proprii, cele ce-i sînt cunoscute și cele necunoscute. Și atunci, ridicînd

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 285

capul ca să asculte muzica automată sau șuierul ce se repetă din ce în ce mai aproape, străbătînd toată strada, privirea-i cade întristată pe portretele celor dnși.

„Nu-mi povestiți dacă nu vreți”, am auzit-o spunînd pe Luisa.

„Ziua de dinainte, zise Ranz, ziua de dinainte a fost cea în care mi-am omorît prima nevastă ca să pot rămîne cu Teresa.”

„Nu-mi povestiți dacă nu vrefi. Nu-mi povestiti dacă nu vreti”, am auzit-o pe Luisa repetînd întruna, repetînd la nesfîrșit cînd de fapt totul fusese povestit deja, era maniera civilizată de a-și exprima spaima, și pe a mea, poate și căinta de a fi întrebant. M-am gîndit dacă n-ar trebui să închid ușa, să astup crăpătura pentru ca totul să redevină munnur nedeslușit sau șoaptă de neînțeles, dar era prea tîziu și pentru niine căci auzisem, auzisem amîndoi ce auzise Teresa Aguilera în călătoria de nuntă, la sfîrșitul călătoriei, cu patruzeci de ani în urmă, sau poate nu chiar atîția. Luisa spunea acum: „Nu-mi povestiți, nu-mi povestiți”, poate pentru rnine, prea tîrziu, femeue simt o curiozitate directă și nu-și imaginează sau nu pot anticipa felul de manifestare a ceea ce ignoră, a ceea ce poate ajunge să se adeverească și a ceea ce poate ajunge să se realizeze, nu știu că actele se comit singure sau sînt declanșate de un singur cuvînt. Actul de a povesti se pomise deja, e de-ajuns să începi, un cuvînt după altul. Ranz a spus „prima mea nevastă”, m-am gîndit, în loc să-i dea numele, și a făcut-o din considerație față de Luisa, care dac-ar fi auzit acest nume țGloria, sau poate Miriam, sau Nieves, sau Berta) n-ar fi știut de cine e vorba, cel puțin nu cu certitudine, și nici eu, deși am fi presupus, bănuiesc. Aceasta înseamnă că Ranz stă și povestește într-adevăr și că nu vorbește pentm sine, cum poate să i se întîmple peste puțina vreme dacă își tot amintește și povestește mai departe. Dar ceea ce a spus pînă

acum a făcut-o tinînd seama de faptul că se adresa cuiva, fără să uite deci de destinatar, avînd în vedere că povestea fiind ascultat.

„Da, acum trebuie să mă lași să-ți povestesc, l-am auzit spunînd,-așa cum a trebuit să-i povestesc Teresei. N-a fost ca

acum, dar nici foarte diferit, am spus o frază și prin ea am pus-o la curent și a trebuit să povestesc restul, să povestesc mai mult pentru a atenua o singură frază, e absurd, n-avea grijă, n-o să intru în preajmulate detalii. Am spus-o acum și te-am pus la curent, am spus-o la rece, atunci a fost într-un moment de ardoare, și știi cum e, spui cuvinte înfăcărute și te aprinzi tot mai tare, iubești atât de mult și te simți atât de iubit că nu știi ce să mai faci, uneori. În unele împrejurări, în unele nopți, devii un exaltat, un sălbatic, spui grozăvn ființei iubite. Apoi se uită, totul e ca un joc, dar bineînțeles, un fapt nu se poate uita. Ne afam la Toulouse, ne-am făcut călătoria de nuntă la Paris, apoi în sudul Franței, Eram la un hotel, în penultima noapte a călătoriei, stăteam în pat, și i-am spus multe Teresei, în asemenea ocazii spui tot felul de lucruri pentru că nu te simți amenințat de nimic, și când nu mai știam ce să-i spun și totuși simțeam nevoia să-i vorbesc mai departe, i-am spus ceea ce atîți amantii au spus-o fără urmărire; «Te iubesc atîta încît aş omorî pentru tine», i-am zis. Ea a rîs, răspunzînd: «Nici chiar așa!» Dar în momentele acelea eu nu eram în stare să rîd, era unul din acele momente în care iubești cu toată seriozitatea de pe lume, nu încăpea nici o glumă. Și atunci, fără să mai stau pe gînduri, i-am spus: «Am și făcut-o, i-am spus. Am și făcut-o». *I have done the deed, m-am gîndit sau poate mi-a venit în minte.* Eu am făcut-o, sau am gîndit-o în limba mea, am săvîrșit fapta și am comis actul, actul e un fapt și o faptă și de asta se povestește mai curînd sau mai tîrziu, am omorît pentru tine și aceasta mi-e fapta și povățirea ei acum e darul meu, și mă vei iubi înca și mai mult afind ce am făcut, chiar dacă cele afate îți pătează inima atît de albă."

Ranz tăcu din nou, și acum mi s-a părut că pauza era negreșit retorică, de parcă din moment ce începuse să povestească ceea ce era de nepovestit ar fi simțit dorința de a-și tine sub control povestirea.

„Blestemata seriozitate, adăugă pe un ton grav după cîteva secunde. Niciodată în viață n-am mai devenit serios, și am încercat acest lucru."

Am stins țigara și am aprins alta, m-am uitat la ceas fără să înțeleg ora. Călătorisem și dormisem și stăteam și auzeam, așa cum îi auzisem pe Guillenno și pe Miriam așezat la fel la picioarele unui pat, sau mai curînd cum îi auzise Luisa culcată, disimulînd, fără ca eu să știu dacă îi auzea. Acum era ea cea care nu știa probabil dacă eu ascultam, nici dacă stăteam culcat și doneam.

„Cine era?" îl întrebă pe tata. Și ea, după spaima și regretul automat, era dispusă să afe tot, sau măcar mai mult, o dată ce afase și auzise inevitabil fraza Ț, „Să ascuți e cel mai primejios, mi-am zis, înseamnă să știi, să afi, să fii la curent, urechile nu au pleoape ce se pot lăsa instinctiv la auzirea celor rostite, nu se pot feri de ceea ce se presimte că vor asculta, totdeauna e prea tîrziu. Acum am afat, și e cu putință ca aceasta să ne păteze inimile atît de albe, sau poate sînt palide și temătoare, sau fricoase.").

„Era o fată din Cuba, de acolo, din Havana, zise Ranz, unde am fost trimis pe doi ani ca să pierd vremea, Villalobos are o memorie mai bună decît crede el Ț«Au vorbit de profesor, mi-am spus, deci tata știe că eu am afat că Villalobos știe»). Dar n-aș vrea să vorbesc prea mult despre ea, dacă-nu îngădui, am reușit să uit cum era, puțin, figura ei e ștearsă ca toate cele cîte s-au întîmplat, n-am fost căsătorit multă vreme, abia un an, și memoria mi-e obosită. M-am însurat cu

ea cînd n-o mai iubeam, dacă o iubisem vreodată, te însori totuși fiindcă ai simțul răspunderii, al datoriei, din slăbiciune inoportună, unele căsătorii se aranjează, se pun la cale, se anurită și devin logice și inevitabile, și din cauza asta de obicei se celebrează pînă la urmă. Ea m-a obligat s-o iubesc la început, apoi a vmt să se căsătorească și eu nu m-am opus, era și mama ei, mamele vor ca fetele lor să se mărite, sau voiau pe atunci Ț«Toată lumea obligă pe toată lumea, m-am gîndit, și dacă n-ar fi așa lumea s-ar opri, totul ar rămîne pludnd într-o

oscilație globală și continuă, la infinit. Lumea nu vrea decât Să doarmă, regretele anticipate ne-ar paraliza.»). Nunta a avut loc în capela ambasadei unde eu eram atașat, o nuntă spaniolă și nu cubaneză. Proastă idee, ea și maică-sa au dorit-o astfel poate dinadins, de-ar fi fost cubaneză am fi putut divorța când am cunoscut-o pe Teresa, acolo exista divorț, deși nu cred că Teresa ar fi acceptat, și nici maică-sa, mai ales maică-sa care era foarte credincioasă." Ranz se marginii acum să-și tragă sufletul și adăugă cu vocea-i glumeată, cea mai cunoscută mie: „Mamele credincioase din clasele mijlocii, soacrele credincioase, sînt cele care unesc cel mai mult. Cred că m-am căsătorit ca să nu fiu singur, nu mă absolv de vină, nu știam cît timp aveam să mai rămîn la Havana, mă îndoiam pe atunci dacă merita să fac într-adevăr eeva în diplomatie, chiar dacă n-aveam încă drumul netezit. Am abandonat apoi ideea aceasta, n-am făcut niciodată caneră și m-am întors la studiile mele de artă, mă primiseră prin pile în ambasada aceea, prin relațiile familiei mele, să vedem dacă îmi plăcea, eu am fost un fuieră-vînt pînă am cunoscut-o pe-Teresa, sau mai curînd pînă m-am însurat cu Juana." Spusese „fuieră-vînt" și am fost sigur că în clipa aceea, în ciuda seriozității cu care vorbea, îl amuzase să folosească expresia asta ieșită din uz, așa cum îl amuzase să mă cheme „crai" în ziua nunții, în timpul petrecerii, pe cînd Luisa stătea de vorbă cu un fost logodnic care nu-e antipatic și cu alte persoane - poate Custardoy, da, poate Custardoy, abia de l-am zărit atunci la Cazinou, numai de depante și privindu-mă cu aviditate - și m-am pomenit luat de lîngă ea preț de cîteva minute de către tata care m-a retinut într-o încăpere pentru a-mi spune: „Ei bine, și acum?" și după o clipă mi-a spus ceea ce voia cu adevărat: „Cînd vei avea secrete sau dacă le ai deja, nu i le povestii". Acum el îl povestea pe al lui, i-l povestea tocmai ei, poate pentru a evita ca eu să i le pot povesti pe ale mele țce secrete am eu?, poate cel cu Berta care de fapt nici nu-i al meu, poate cel cu bănuielele care mă copleșesc, poate cel cu Nieves, vechea mea dragoste de la papetărie), sau să mi le povestească ea pe ale sale țce secrete are, n-am de unde să știu, dac-aș ști n-ar mai fi secrete). Poate căi Ranz își povestește secretul păstrat ani de zile pentru ca noi să nu ni le povestim pe ale noastre, m-am gîndit, cele trecute și cele prezente și cele viitoare, sau pentm a ne strădui să n-avem secrete. Totuși astăzi eu am venit acasă pe ascuns, fără să anunț sau lăsînd să se creadă că sosesc mîine, și Luisa păstrează în fata lui Ranz secretul că eu sînt aici, culcat sau stînd la picioarele patului, poate ascultînd, trebuie să mă fi văzut, dacă n-ar fi așa nu s-ar explica cuvertura și pătura și cearșaful întoarse ca să mă acopere. „Înu mai dai puțin whisky, te rog?" l-am auzit spunînd pe tata. Deci Ranz bea whisky, o băutură de culoare asemănătoare cu cea a ochilor lui cînd nu stau în lumină, acum s!nt probabil în penumbră. Am auzit zgomotul gheții căzînd într-un pahar și în celălalt, apoi cel făcut de whisky, apoi cel al apei. Amestecat cu apă, culoarea nu mai prea semăna. Poate că măslinile din frigider erau pe măsuta joasă din salon, era una din primele mobile pe care o cumpăraserăm împreună, și una din puținele ce nu-și schimbaseră locul în tot acest răstimp de la căsătoria noastră, nu s-a împlinit încă anul. Deodată mi s-a

290 Javier Marias INIMĂ ATÎT DE ALBĂ 291

facut foame, aș fi mîncat cu poftă niște măslinile, mai ales umplute. Tata adăugă: „O să mergem mai tîrziu să cinăm, nu, indiferent de ce-ti povestesc, după cum am stabilit. Mă rog, ți-am povestit aproape tot"

„Sigur că mergem să cinăm, răspunse Luisa. Eu nu-mi calc cuvîntul." E adevărat că nu-și călca și nu-și calcă niciodată cuvîntul. Poate sta mult pe gînduri, dar cînd se hotărăște nu mai dă înapoi, e o femeie de adnurat în privința asta. „Ce s-a mai întîmplat apoi?" zise, și asta-i întrebarea pe care o pun copiii, chiar dacă povestea s-a sfîrșit.

Am auzit acum limpede zgomotul brichetei lui Ranz țazul se obișnuiește încetul cu încetul să prindă totul din locul în care se ascultă), prin urmare înainte trebuie să fi avut

liifinile împreunate și leneșe.

„S-a întâmplat că le-am cunoscut pe Teresa, și pe Juana, și pe mama lor cubaneză care trăia de-o viață în Spania. S-au dus la Havana o vreme pentru niște probleme de moștenire și de vnzare de pe unna unei rode îndepartate, o mătușă care murise, n-am crezut că Villalobos își aducea aminte atât de bine țLuisa trebuie să-i fi spus, mi-am zis: «Villalobos ne-a povestit și despre asta, ce-i adevărat aici?»). Ne-am îndrăgostit imediat, eu eram deja căsătorit, ne-am văzut de câteva ori pe ascuns, dar era trist, ea se întrista, nu vedea nici o posibilitate și faptul că ea nu întrezărea nimic mă mînea îngrozitor, mai mult asta decât siguranța că nu exista nici o posibilitate. Nu ne-am văzut de multe ori, dar au fost îndeajuns, mereu după amiaza, cele două surori ieșeau să se plimbe împreună și apoi se desparteau, nu știu ce făcea Juana, nici Juana nu știa ce făcea Teresa, Teresa venea să se întâlnească cu mine într-o cameră de hotel în după-anuezele acelea și apoi, cînd se însera brosc țîntunicul ne dădea de veste), se ducea s-o regăscască pe Juana și amîndouă se întorceau să cineze cu mama lor. Ultima după-amiază cînd ne-am întâlnit păru despărtirea a două fiipte care nu se mai puteau revedea, ce absurd, eram tineri, nu eram bolnavi și nici nu era vreun război. Ea se întorcea în Spania a doua zi, după șederea de trei luni în casa mătușii-bunici moarte la Havana. I-am spus că nici eu n-aveam să rămîn veșnic acolo, că mă voi întoarce curînd la Madrid, că trebuia să ne vedem mai departe. Ea nu voia, prefera să profite de despărtirea forțată ca să uite toată povestea, să uite de mine, de nevastă-mea, pe care a avut nenorocul s-o și cunoască puțin. Îi era simpatică, mi-aduc aminte că îi era simpatică. Eu am stăruit, i-am vorbit de despărtire. «N-o să ne putem căsători, mi-a spus, e cu neputință.» Era convențională cum erau timpurile pe atunci, cu numai patruzeci de ani în urmă, au existat mii de povești ca a noastră, atât doar că lumea vorbește dar nu face nimic. Mă rog, unii fac ț«Ce-i mai rău e că n-o să facă nimic», nii-am amintit, așa îmi spusese Luisa despre GuiUermo într-o noapte, prost dispusă, cu decolteul umed, strălucind puțin, amîndoi eram în pat). Și atunci a rostit fraza pe care am auzit-o și care a făcut ca mai tîrziu ea să nu mai poată suporta viața ț«Cuvinte slobode ce se pot tîlmăci și care se repetă din voce în voce și dintr-o limbă într-alta și de la un veac la altul, m-am gîndit, mereu aceleași, instigînd la săvîrșirea aceluiași acte de cînd nu exista nimeni pe lume, nici nu erau limbi și nici urechi să asculte. Dar cine le rostește nu mai suportă să trăiască, dacă vede că se împlinesc»). Mi-amintesc că eram amîndoi îmbrăcați, culcați pe patul de hotel, cu pantofii în picioare, nu ne-am dezbrăcat în seara aceea, nu era cu putință să ne dorim. «Unica noastră posibilitate e ca într-o zi să moară ea, mi-a spus, și nu ne putem baza pe asta.» Mi-aduc anunte că zicînd vorbele astea nu-a pus mîna pe umăr și și-a apropiat gura de urechea mea. Nu mi le-a șoptit, n-a fost o insinuaie, mîna-i pe umarul meu și buzele-i apropiate au fost un fel de a mă consola și împăca, sînt sigur, m-am gîndit mult la modul în

292

Javier Marias
INIMĂATÎTDEALBĂ

care a fost rostită fi-aza aceea, deși a fost o vreme cînd am luat-o drept altceva. Erau niște cuvinte de renunțare și nu de bidemn, cuvintele fiintei care se retrage și se dă bătută. După ce le-a spus m-a sărutat, un sărut foarte ușor. Părăsea cîmpul de luptă." ț„Limba în ureche e totodată sărutul cel mai convingător, mi-a trecut prin cap, limba care cereetează și te lasă dezannat, care șoptește și sărută, care aproape te silește.") Ranz se opri iar, glasul lui pierduse acum și cea mai mică nuanță de ironie sau glumă, era aproape de nerecunoscut, deși nu ca un ferăstrău. „Mai tîrziu, cînd i-am povestit ce fctusem și i-am vorbit de fraza aceea, la început ea nici nu-și roai amintea, o spusese pe negîndite, așa, într-o doară, susunea, atunci cînd își aminti și înțelese, fusese doar expri-marea unui gînd pe care-l aveam în cap, era limpede, un sim-

plu anunt lipsit de intentu, ca și cum mi-ai spune tu acum: «E cam tunpul să ne gîndim la cină.» Nici eu n-am prea luat atunci în seamă cuvintele ei, nu mi-am bătut capul cu ele decît mai tîrziu, cînd Teresa plecase și mi-era dor de ea de nu mai puteam, imica noastră posibilitate era ca într-o zi să moară ea, și nu ne putem baza pe asta. Minteaa mea blestemată a înțeles altfel ț«Nu te mai gîndi la toate astea, tată, nii-am zis, nu te mai gîndi la ele cu mintea atît de chinuită. Cei adormiti, și morții, doar chipuri zugrăvite-s, tată. Astîel de fapte te scot din nunti de le pătrunzi în felul acesta»). Ea își aniinti de fraza pe care o spusese numai cînd i-am adus-o eu aminte, și asta a chinuit-o și mai tare. Ce bine ar fi fost să nu-i fi povestit ninuc! ț«Ea aude mărturisirea acestui act sau fapt sau faptă, și ceea ce-o face să fie cu adevărat complice nu e oă l-ar fi instigat, ci că știe de acest act și de comiterea lui. Ea știe, e la curent și aceasta i-e vina, dar n-a săvîrșit crima oricît de mult o regretă sau se jură c-o regretă, a-ti păta mîinile cu sîngele unu mort e un joc, o prefăcătorie, o falsă însotire cu cel care omoară, căci nu se poate omorî de două ori și nicicînd nu există vreo îndoială despre cine este eu, și iată că fapta a fost săvîrșită. Ești vinovat numai pentru că ai auzit cuvintele, ceea ce nu poate fi evitat și, cu toate că legea nu-l absolvă pe cel care a vorbit, acesta știe că în realitate n-a făcut nimic, chiar dacă a obligat cu limba-i la urechea cuiva, cu pieptul lipit de spatele cuiva, cu respirația-i agitată, cu mîna pe umarul cuiva și șoapta de neînțeles care convinge»). Nimic."

„Ce-ati făcut atunci? I-ati povestit totul?" ceru să știe Luisa. Luisa întreba numai strictul necesar.

„Da, i-am povestit totul, spuse Ranz, dar ție n-o să-d mai ppvestesc, nu ce am făcut cu exactitate, nu detaliile, cum anume am omorît-o, asta nu se uită și prcfer să nu fii nevoită să ți-o amintești, nici să mi-o aminteșd mie de acum înainte, și așa s-ar întîmpla dacă ți-aș povesti."

„Dar care a fost explicația mortii ei? Nimeni n-a știut pricina adevărată, asta puteți să mi-o povestiți", zise Luisa. Pe neașteptate mi s-a făcut puțin frică, întreba doar strictul necesar, și așa ar face și cu mine dacă într-o bună zi ar trebui să mă întrebe.

Am auzit din nou zgomotul ghetii, de data asta mișcîndu-se în pahar. Ranz o fi stînd pe gînduri cu nuntea-i chinuita, sau poate nu mai era așa de zeci de ani. Poate că își netezea, aproape fără să-l atingă, părul atît de alb că părea pudrat cu talc. O fi avînd, așa cum îl văzusem odată, un aer de neputință trecătoare. Ziua aceea începea să fie departe.

„Da, pot să ți-o povestesc, și nici' în privmța asta n-a greșit Villalobos, spuse în cele din urmă. Trebuie să fie unul din putinii în viață care-și mai aminteste cîte ceva din cele întîmplante. Sigur că își mai amintesc și frații Teresei și Juanei dacă mai trăiesc, așa cum știa și-și amintea Juana însăși, și mama lor. Dar cu cei doi cumnati ai mei, dublii mei ciunnati,

Javier Marias

nu mai sînt în relatii de ani de zile, de la moartea Teresei n-au mai vnit să știe ninuc de mine și aproape că nici de Juana, chiar dacă n-au spus-o deschis: Juan, de pildă, nici nu i-a prea cunoscut. Doar mama, bunica lui Juan, a vrut să mai rămînem în legătură din toată familia aceea, eu cred că mai curînd pentru a-și ocroti fata decît din alte motive, pentru a o veghea pe Juana și a nu o abandona căsniciei. Primejuioasa-i căsnicie cu mine, credeam eu, presupun. Nu i-o reproșez, cu totii au bănuat că trebuie să fi fost într-un fel vina mea și că ascundeam ceva la moartea Teresei, în schimb nimeni n-a avut nici o bănuială, la vremea ei, legată de cealaltă moarte. Vezi, tu, propria-ti viață nu depinde de faptele tale, de ceea ce faci, ci de ceea ce se știe despre tine, de ceea ce se știe că ai făcut. De atunci eu am dus o viață normală și chiar plăcută, după orice se poate trăi mai departe, cei care sîntem în stare: am făcut bani, am avut un fiu de care sînt multumit, am iubit-o pe Juana și n-am făcut-o nefericită, am lucrat în domeniul care mă atrăgea cel mai tare, am avut prieteni și tablouri bune. M-am distrat. Toate acestea au fost posibile fiindcă nimeni n-a știut ninuc, numai Teresa. Ceea ce am făcut a rămas făcut, dar marea diferență pentru tot ce unnează apoi

INIMĂATÎTDEALBĂ

nu e dacă ai făcut-o sau nu, ci dacă cealaltă n-au știut-o. Dacă rămâie o taină. Ce viață aș fi avut de s-ar fi știut! Poate că nădărnici n-aș mai fi avut parte de viață, după tot ce făcusem."

„Care a fost explicația? Un incendiu?” stăruia Luisa, care nu-l lăsa pe tata să divagheze prea mult. Mi-am aprins încă o țigară, de data asta de lăchisocul celei dinainte, mi-era sete, aș fi vrut să mă spăl pe dinți, nu puteam trece la baie deși eram la mine'acasă, eram aici clandestin, înii simteam gura parcă anesteziată, poate din pricina somnului, poate de tensiunea călătoriei, poate pentru că-mi tineam falcile încheștate de nădărnici lung răstimp. Dându-mi seama, am încetat să le mai tin așa, pentru o clipă.

„Da, incendiul, zise alene. Locuiam într-o vilă înică de două nivele, într-o zonă rezidențială puțin mai departe de centru, ea avea obiceiul să fumeze în pat înainte de a se culca, eu la fel, la drept vorbind. Am ieșit în oraș să cinez cu niște oameni de afaceri spanioli pe care trebuia să-i distrez, adică să-i duc să petreacă. Ea a fumat probabil în pat și a adormit, poate că băuse puțin ca să-i vină somnul, căpătase acest obicei în ultima vreme, e posibil să fi băut mai mult în noaptea aceea. Scrumul a aprins cearșafurile, focul a fost pesemne molcom, la început, dar ea nu s-a trezit sau a făcut-o prea târziu, n-am mai vrut să știm dacă se asfixiasse înainte de a arde toată, la Havana se doarme mult cu geamurile închise. Ce mai conta! Incendiul n-a distrus complet casa, au intervenit vecinii la timp, eu nu m-am întors pînă cînd nu au dat de mine și mi-au spus, abia mult mai târziu, mă îmbătasem cu oamenii de afaceri. Dar focul a avut timp să mistuie dormitorul, toate hainele ei, ale mele, toate cele pe care i le dămisem. N-a fost nici o anchetă și nici autopsie, fusese un accident. Ea arsese toată. Nimeni nu era interesat să mai verifice altceva, dacă nu mă interesa pe mine. Mama ei, soacră-mea, era prea dărnă ca să se mai gîndească la alte posibilități." Acum vorbește repede, ca și cum s-ar grăbi să termine povestirea, sau partea aceea. „Nici nu erau oameni cu relații, adăugă, făceau parte din clasa mijlocie, cu bani puțini, o văduvă și fata ei. Eu în schimb aveam relații sus-puse, dacă aș fi avut nevoie pentru a opri o anchetă sau a îndepărta vreo bănuială. Dar n-a fost așa'ceva. Am riscat puțin, a fost ușor. Aceasta a fost explicația, ceasul rău, zise Ranz. „Ceasul rău, repetă, eram căsătoriti doar de un an.”

„Și adevărul care a fost?” spuse Luisa.

„Adevărul e că era moartă cînd eu am plecat la chef, răspunse tata. Glasul îi redeveni foarte slab cînd spuse asta, tot-ătit încît am fost nevoit să fac iar eforturi, ca și cum aș fi avut ușa închisă, dar era întredeschisă și mi-am apropiat urechea de crăpătură ca să nu-i pierd cuvintele. „Ne-am certat pe taterate, cînd m-am întors acasă după mai multe treburi în oraș care-mi bcupascră toată ziua, legate de oamenii aceia de afaceri, M-am întors prost dispus, ea era și maitare, băuse ceva, de două luni nu ne mai atinseserăm, adică eu nu mă mai ateam de ea. Eram închis și distrat de cînd o cunoscusem pe Teresa, dar mai ales după plecarea ei, mi se topea încetișor posibilul sentiment de inilă și-mi creștea dușmănia față de ea ț«Se ferește să-i rostească numele, mi-am zis, fundcă acurn nu mai poate dori s-o insulte, nici nu se poate supăra, nici părăsi o moartă care n-a mai existat pentru nimeni altcineva, numai pentru maică-sa, *mamita, mamita*, care n-a știut să stea de pază sau să vegheze asupra ei, *nu-i adevarat, mamă soacrii*»). Simțeam acea iritare nestăpînită care te cuprinde ctad încetezi să mai iubești pe cineva și acest cineva te iubește mai departe cu orice prct și nu se dă bătut, iar tu doreșd să se termine odată totul. Cu cît mă simțea mai taderpărtat, cu atît se arăta ea mai lipicioasă, mă sufoca, mă solicita ț«N-ai să scapi de mine, mi-am amintit, sau vino incoace, sau ești al meu, sau mi-ești dator, sau ai s-ajungi cu mine în iad, poate cu gestul de a înșfăca, gheară de leu»). Mi-era de-ajuns, iini pierdusem răbdarea, doream să mp lanțul acela și să mă întorc în Spania, dar să mă întorc singur ț«Nu mai am încredere în tine», mi-am amintit, «sau trebuie să mă scoti, sau eu n-am fost în Spania, sau ești un ticălos, sau vin după tine, sau te omor»). Ne-am certat puțin, nu chiar o eartă adevărată, cîteva cuvinte searbede, jignire și răspuns,

jîgnire și răspuns, și ea se duse în dormitor, se trind pe pat cu lumina stinsă și plînsă, nu închise ușa ca eu s-o pot vedea sau auzi, plîngea ca s-o aud eu. Din salon am auzit-o hohotind un răstimp, pe cînd mă pregăteam să ies în oraș să mă întîlnesc iar cu oamenii de afaceri, stabiliserăm să-i duc să chefulască. Apoi încetă și am auzit-o îngîinînd distrată un cîntec ț«Preludiul somnului și expresia oboselii, mi-am zis, cîntecul acela întrempt și risipit ce poate fi auzit noaptea de prin dormitoarele femeuor fericite, care nu sînt încă bnnici nici văduve nici fete bătrine, mai molcom și mai dulce sau mai stins»), apoi se făcu liniște, și cînd veni vremea am intrat în dormitor să mă schimb și am văzut-o donnind, adormise după supărarea și plînsetul acela prefăcut sau nu, nimic nu te obosește mai tare ca nefericirea. Balconul era deschis, auzeam în depărtarc glasurile vecinilor și ale copiilor înainte de cină, începea să se însercze. Am deschis dulapul și mi-am schimbam cămașa, am aruncat-o pe cea murdară pe un Scaun, și o țineam încă pe cea curată în mîna, nedescheiată, cînd gîndul m-a străfulgerat dintr-o dată. Mă gîndisem la asta de mai multe ori, dar înainte mă gîndisem pentru momentul acela care încă nu venise, înțelegeți? E'urios cum uneori ne încearcă un gînd cu atîta limpezime și putere încîtîumic nu mai poate sta în cale, între el și îndeplinirea. Jui. Te gîndești la o posibilitate și imediat încetcăză de a mai fi astîel, faci ceea ce gîndești și totul devine ceva săvîrșit, fără nici o trecere, fără mijlociie, fără demersuri, fără ocolîșuri, fără să știi prea bine dacă vrei s-o faci, actele se comit abia atunci ț«Aceleași acte pe care nimeni nu știe vreodată dacă vrea să le vadă săvîrșite, m-am gîndit, actele toate involuntare, actele care nu mai depind de cuvinte îndată ce sînt începute, ci le desfunțează și cuvintele rămîn izolate înainte și după, actele devin unice și

Javier Marias

ireversibile, atîta vreme cît există posibilitatea de a repeta cuvintele și a ț le retrage, repetarea și retragerea cuvintelor, pot fi dezmintite și ne putem dezice, poate fi vorba de deformare și de uitare»)". Ranz stătea și se uita pesemne la Luisa cu ochn lui plini de fervoare, ochii umezi, sau poate avea privirea plecată. „Ea stătea întinsă acolo, cu lenj'eria pe ea, sutien și chiloti, își scosese rochia și se vîrîse în pat ca o bolnavă, cu cearșaful doar pînă la brîu, băuse singură și strigase la mine, plînsese și îngîinase un cîntec și adonnise. Nu se deosebea prea mult de o moartă, nu se deosebea prea mult de un tablou, numai că a doua zi dînineata ea avea să se trezească și să-și întoarcă fața pe care acum și-o tineă adîncită to pemă ț«Avea să-și întoarcă fața și nu-și va mai arăta ceafa-i frunioasă, m-am gîndit, poate ca cea a lui Nieves, tot ce rămăscse nealterat la ea după atîta timp trecut; avea să-și întoarcă fața spre deosebire de slujnica tînără care întîndea spre Sofonisba cupa cu otravă sau spre Artemisa cenușa, și fundcă slujnica asta n-avea să se întoarcă în veci și nici stăpîna ei n-avea să ia cupa și să și-o ducă lă gură niciodată, paaucul Mateu voise să le dea foc cu bricheta la amîndouă, precum și capului șters de bătrînă din fundal, un foc, o mamă, o soacră, un incendiu»). Cu chipu-i întors nu mă va lăsa să plec, nici s-o pomesc în căutarea Teresei, despre care nu afase niniic și nici n-a ajuns să afe vreodată. n-a știut de ce a murit, nici măcar că moare. Mi-amintesc că am vazut cum o stringea sutienul din pricina pozitiei în care stătea, și o telipă am fpst tentat să i-l desfac ca să nu-i lase urme. Erarti gata s-o fac cînd m-am gîndit mai bine și n-am mai făcut-o. M-am gîndit repede, m-am gîndit fără să-mi închipui ce avea să wmeze și de aceea am putut s-o fac ț«A-și închipui te ferește de multe nenorociri, mi-am zis, cine-și închipuie propria moarte rareori se omoară, cine și-o închipuie pe cea a semenilor săi rareori ucide, e de preferat să uci și să te omori cu gîndul, nu lasă sechele și nici urme, chiar cu gestul îndepărtat al bratului care înșfacă, totul e o chestiune de distanță și de timp, dacă eșd puțin mai departe cudtul spin-tecă aerul și nu pieptul, nu se aftuidă în camea închisă la culoare sau albă ci străbate spatiul și nu se întîmplă niniic, traiectoria să nu se ia în considerație și nu se înregistrează și se ignoră, nu se pedepsesc intentiile, tentativele eșuate stat atît de des trecute sub tăcere și chiar tăgădnite de cei care le

INIMĂATÎTDEALBĂ

fac fiindcă totul continuă să fie la fel după ele, aerul e același și pielea nu se crapă nici camea nu se sfișie, pema înfundată sub care nu e nici un chip e inofensivă, și apoi totul e la fel ca înainte pentru că acumularea și lovitura fără destinatar și asfixierea fără gură nu sînt de ajuns pentru a face să se schimbe lucrurile sau relațiile, nu-i de ajuns nici repetitia, nici insistenta, nici executarea fnistrată nici ainenintarea»). Am omorît-o adormita, în timp ce înu întorcea spatele ț«Ranz a ucis Somnul, mi-a venit în minte, nevinovatul Somn, și totuși ceea ce ne oferă sprijin e pieptul altei fiinte, ne sinitim sprijinîți într-adevăr numai cînd stă cineva în spate, cineva pe care poate nu-l vedem și care ne acoperă spatele cu pieptul său gata să ne atingă și totdeauna ne și atinge; și în toitul nopții, deșteptîndu-ne speriați de un coșmar, sau neputînd adonni, copleșiți de febră sau de senzația că sîntem smguri și părăsiți în beznă, nu trebuie să facem altceva decît să ne întoarcem și atunci vedem, din față, chipul celui care ne vorbește, care-și lasă sărutat tot ce pparte fi sărutat: nas, ochi și gură; bărbie, fnmte și obraji; și urechi, adică tot chipul, sau poate, pe jumătate adonnit, ne va pune o mîna pe umăr pentru a ne liniști, sau a ne sprijini, sau poate

INIMĂATÎTDEALBĂ

301

pentru a se prinde de noi»). N-o să-ti povestesc cum, lasă-mă să nu-ti povestesc asta ț«Du-te, mi-am zis, sau vin după tine, sau te omor, tata stă pe gînduri o clipă și totodată acționează, dar poate că trebuie să se oprească puțin înainte de a o face ca să se gndească dacă oare cuțitele din casă taie cum se cuvine, dacă stot bine ascuțite, se uită la sutienu care strînge și ridică apoi capul pentru a-și aminti de tăișurile care de data asta nu sfișie aerul, nici pieptul, ci spatele, totul e chestiune de distanță și de timp, sau poate e mîna lui mare cea care se așază pe frumoasa ceafă și strînge și o zdrobește, și e cert că sub pemă nu-i nici un chip, ci se afă deasupra chipul care niciodată n-o să se mai întoarcă; picioarele se zbat în pat, picioarele desculțe și poate foarte curate fiindcă e chiar acasă și poate sosi dintr-o clipă într-alta fiinta dorită, dacă slntem căsătoriti, fiinta care le poate vedea și mîngîia, cel pe care pa l-a așteptat atîta; poate că și bratele se zbat și ridicîndu-se lasă să se vadă subsuorile proaspăt rase pentru sotul care se întoarce și n-o mai atinge niciodată, dar nu trebuie să-și facă griji că fusta i-ar face vreo cută care să-i urițească fundul, pentru că trage să moară și și-a scos fusta care-i pe scaunul unde tata și-a aruncat cămașa murdară, și-a pus-o pe cea curată fără să ț-i-o încheie încă, vor arde împreună, cămașa murdară și fiista călcată, și poate că Gloria, sau Miriam, sau NieVes, sau Berta sau Luisa izbutește să se întoarcă și-și

t
indreaptă chipul cu o ultimă sfbrtare, o clipă, și cu ochii ei miopi și neajutorati vede triunghiul foarte păros de pe pieptul țva Ranz, tatăl meu, păros ca cel al lui Bill și al meu, triunghiul acestui piept care ne protejează și ne sprijină, poate Că Gloriei i s-au lipit șuvițele lungi răvășite de somn și de fiică și de -durere, și cîteva fire rebele i-au brăzdat fruntea de piarc-aff fi fost riduri fine venite din viitor s-o adumbrească o clipă, cea de pe urmă, căci vutorul acesta n-avea să existe, nu pentru ea, nici viitor concret și nici viitor abstract Și în schimb, în această ultimă clipă, camea se schimbă sau pielea se crapă sau ceva se sfișie.»)

„Nu-mi povestiți dacă nu vreți, spuse Luisa. Nu-mi povestiți dacă nu vreți”, repetă Luisa, și acum nii s-a pămt că aproape implora să nu i se povestească.

„Nu, nu-ti povestesc, nu vreau să-ți povestesc. Apoi mi-am încheiat cămașa și-am ieșit pe balcon, nu era nimeni. L-am închis, m-am dus la dulap unde erau și rochiile ei parfumate și inerte, mi-am pus cravată și o haină, se făcuse foarte tîrziu. Am aprins o țigară, nu înțelegeam ce făcusem dar știam c-o făcusem, sînt lucruri diferite uneori. Nici măcar acum n-o înțeleg dar știu, ca în momentul acela. Dacă n-am fost eu n-a fost nimeni și ea n-a existat niciodată, a trecut mult timp și

memoria obosește, ca și vederea. M-am așezat la picioarele patului, eram transpirat și îngrozitor de ostenit, mă dureau ochii de parcă n-aș fi dormit nopți la rind, îmi amintesc de durerea pe care o simțeam în ochi, atunci înseamnă că m-am gândit și am făcut-o, m-am gândit din nou și am și făcut-o. Am lăsat Ugara aprinsă pe cearșaf și am privit-o cum ardea, i-am rupt partea cu scunul fără s-o sting însă. Am mai aprins una, am tras trei sau patru fumuri și am lăsat-o de asemenea pe cearșaf. Am făcut la fel cu a treia, la toate rupsesem partea care ardea, și ardeau mai departe și resturile, trei și trei, șase aprinzând cearșaful. Am văzut cum începuseră să facă găuri străjuite de foc ț«Și m-am tot uitat preț de câteva clipe, mi-am amintit, cum creștea și se lățea cercul, o pată neagră și totodată arzândă ce mistuia cearșaful»), nu știu". Tata se opri brusc, parcă fără să-și termine ultima frază. Nu se mai auzi nimic, doar respirația-i agitată și puternică, respirație de om

INIMĂATÎTDEALBĂ 303

bătrîn. După un minut adăugă: „Am închis ușa dormitorului și am plecat, am ajuns în stradă și înainte de a intra în mașină m-am întors să mai privesc casa de la colt, totul era normal, se întunecase dintr-o dată și încă nu ieșea fum ț«Nici nu l-ar fi văzut niineni de sus, m-am gândit, de la balcoane sau ferestre, chiar dacă s-ar fi oprit în fața lor ca Miriam pe când aștepta, sau ca un fasnetar bătrîn și o țigancă avînd părul împletit într-o coadă, sau ca Bill mai întîi și ca mine apoi în fata casei Bertei așteptînd fiecare ca celălalt să plece, sau precum Custardoy într-o noapte ploioasă în dreptul casei mele.»). Dar aceasta s-a petrecut demult", adăugă Ranz cu o umbră în vocea-i de totdeauna, vocea-i obișnuită. Mi s-a părut că aud o brichetă și un clinchet, poate că luase o măslină și Luisa își aprinse o țigară. „Și, pe deasupra, de lucrurile astea nu se vorbește."

Se lăsă iar liniștea, Luisa nu mai spunea acum nimic și mi-am putut imagina că Ranz stătea și aștepta ca pe jar, cu miinile leneșe împreunate, poate așezat pe sofa, sau aplecat peste canapea, sau în fotoliul gri cel nou și atît de plăcut pe care el o ajutase probabil să-l aleagă. Nu însă în balansoar, nu eredeam, nu în balansoarul bunicii mele havaneze care se gîndea de bună seamă la fetele ei, la ceavie și la cea moartă, amîndouă măritate, și poate și la fata măritată și moartă a țiltei mame cubaneze în timp ce-mi cînta *Mamita, mamita, yen, yea, yen* în copilărie ca să-mi insufe o teamă care nu mi se părea deloc trainică ci veselă, o teamă strict feminină, de fiice și de mame și neveste și soacre și bunice și doici. Poate că Ranz se temea că Luisa, noră-sa, i-ar putea face un semn ce-ar vrea să spună „Du-te", sau „la-o din loc". Dar ceea ce spuse Luisa în cele din urmă au fost vorbele astea:

„JE cam timpul să ne gîndim la cină, dacă vă e foame." Respirația agitată și puternică a lui Ranz încetă și l-am auzit răspunzînd pe un ton pe care l-am considerat de ușurare:

„Nu sînt foarte sigur că mi-e foame. Dacă vrei, putem să facem o plimbare pînă la Alkalde, și cînd ajungem intrăm dacă avem poftă, dacă nu, te conduc înapoi și fiecare la casa lui. Sper să nu ne ocolească somnul la noapte."

Am auzit cum se ridicau în picioare și Luisa stringea ce pusese probabil pe măsuta joasă, una din putinele mobile pe care le-am cumpărat împreună. l-am auzit pașii pînă la bucătărie și înapoi, și mi-am zis: „Acum va trebui să intre aici, să se schimbe sau să ia ceva. Am chef s-o văd. Cînd vor pleca, o să mă pot spăla pe dinți și bea apă, și poate o mai fi rămas vreo măslină."

Tata, cu sigurantă avînd deja treniul îmbiăcat sau mai curînd pus pe umeri, ajunse pînă la intrare și deschise ușa spre stradă.

„Ești gata?" o întrebă pe Luisa. „Un moment, răspunse ea, să-mi iau o eșarfă."

l-am auzit tocurile apropiindu-se, îi cunoșteam bine pașii, răsuna pe parchet mult mai discret decît pantofii metalici ai lui „Bill" pe pardoseala de manură sau ai lui Custardoy pretutîndeni și oricînd. Pașii aceia nu șchiopătau, nici cînd era desculță. N-aveau să urce cu greutate treptele unei scări ca să caute rezerve de stilouri necunoscute. Și niciodată n-aveau să

se înfigă în caldarim ca niște cuțite, n-aveau să-și târască tocul ascuțit cu repeziciune și ranchiună, n-aveau să fie în veci ca niște piteni sau ca lovituri de secure. Nu dacă de mine depindea acest lucru, sau așa speram eu, erau niște pași fericiți. I-am văzut prin deschizătură mîna pe clanta ușii mele. Avea să intre, o voi vedea, de trei săptămîni n-o mai

305

304 Javier Marias
INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

văzusem, de aproape opt n-o mai văzusem aici, în casa noastră, în donniitorul și aștemutul nostru. Dar înainte de a împinge ușa îi spuse lui Ranz strigînd ca să se audă pe coridor, el se afa probabil tot la intrare, chemînd liftul cu tren-
dttlpeumeri:

„Juan vine mîine. Vreți să-i povestesc sau să nu-i spun ninuc?”

Răspunsul lui Ranz a sosit rapid, dar cuvintele îi ieșiră de pe **buze** domoale și obosite, cu o voce oxidată și răgușită ce răzbătea parcă printr-un coif:

„Ți-aș fi foarte recunoscător, zise, ți-aș fi foarte recunoscător dacă m"ai scuti să mă gîndesc la asta. Nu știu ce-i mai bine. Gîndește-te tu în locul meu, dacă vrei.”

„Nu vă faceți griji”, zise Luisa și împinse ușa. Nu aprinse lumina pînă cînd n-o închise bine, trebuie să-și fi dat imediat seama că era mult fum de la țigările mele. Încă nu mă ridicasem în picioare, nu ne sămtarăm, era ca și cum nu ne văzuserăm încă, eu nu sosisem parcă. Mă privi cu coada ochiului, îmi zîmbi pe fuiș, deschise dulapul nostru și luă o eșarfă cu animale de la Hennes pe care eu i-o adusesem dintr-o călătorie de demult, cînd nu eram căsătoriți încă. Mirosea bine, un parfum nou, nu era Trussardi pe care i-l făcusem cadou. Pe față i se citea somnul, ca și cînd ar durea-o ochii, ochii lui Ranz, era frumoasă. Își puse eșarfa la gît și-mi spuse:

- Deci ai văzut.

Și mi-am dat seama imediat că erau întocmai cuvintele pe care nu le spusese Berta cînd apăruse în halat în spatele meu și am văzut-o oglindită în geamul întunecat al ecranului după ce eu temunasem de văzut caseta pe care ea o văzuse probabil de mai multe ori și încă se mai uita la ea, și poate că s-o fi uitînd încă și azi. De aceea, presupun, am răspuns și eu acum cu aceleași cuvinte. M-am sculat. I-am pus mîna Luisei pe umăr:

- Am văzut, i-am spus.

Acum starea mea proastă a încetat și presimtirile nu-mi mai stat atît de catastrofale, și chiar dacă nu mă simt încă în stare să mă gîndesc ca înainte la viitorul abstract, am început totuși din nou să refectez vag, să hoinăresc cu gîndul la ceea ce trebuie să vină sau poate să vină, să mă întreb fără prea multă concretete ori interes ce o să se întîmple cu noi mîine sau peste cinci sau patruzeci de ani. Șdu, sau cred, că poate nu voi afa ce s-a petrecut sau ce se petrece între Luisa și mine decît peste o grămadă de vreme, sau e cu puțință să nu-mi fie dat mie s-o afu ci urmașilor mei, dacă o să avem vreunul, sau cuiva necunoscut și străin care poate că încă nici n-a apărut pe lumea aceasta mult rîvnită, a te naște depinde de o mișcarc, de un gest, de cîteva cuvinte rostite tocmai în capătul celălalt al acestei lumi în care trăim. Să întreb și să taci, totul e posibil, să taci ca Juana Aguilera sau să întreb și să obligi ca sora ei Tercsa, ori să nu faci nici una nici alta, ca acea piimă nevastă pe care am botezat-o Gloria și care pare că n-a existat sau n-a existat prea mult, decît pentru maică-sa care voia s-o 'înărite cu orice preț, o soacră care o fi murit nemîngîiată în Cuba, văduvă și fără fată, a înghițit-o șarpele, nu găsesc în limbile cunoscute mie nici un cuvînt care să exprime noțiunea opusă celei de „orfan”. Oricum, va înceta să mai existe cu totul foarte curînd, cînd lui Ranz îi va sosi ceasul, iar Luisa și cu mine n-o să fim în stare să ne anuntim nimic altceva decît ce ni s-a întîmplat și ce am făcut, și nu ce

ni s-a povestit sau s-a întâmplat altora sau au făcut alții țcând inimile noastre n-ar fi atât de albe). Am uneori senzația că nimic din ce se întâmplă se întâmplă cu adevărat, că totul s-a petrecut și în același timp nu s-a petrecut, fiindcă nimic nu se întâmplă neîntrerupt, nimic nu dăinuie și- nu persistă și nu se amintește instantaneu, și chiar și existența cea mai monotonă și mținară se distruge prin autonegare în aparenta-i repetiție pînă cînd nimic nu mai e nimic și nimeni nu mai e nimeni ca înainte, și nevolnica roată a lumii e împinsă de cei lipsiți de memorie care aud și văd și știu ceea ce nu se spune și nici nu are loc și nici nu poate fi cunoscut sau dovedit. Am uneori senzația că ce se întâmplă e identic cu ce nu se întâmplă, că ce respingem sau lăsăm să ne scape e identic cu ce luăm și apucăm, că ce experimentăm e identic cu ce nu încercăm, și totuși viața trece și noi ne trecem viața alergînd și refuzînd și selecționînd, trasînd o linie care să separe aceste lucruri identice și să facă din istoria noastră o istorie urică pe care să ne-o amintim și s-o putem povesti, fie la moment fie după o vreme, și astfel să se șteargă sau destrame, anulînd ceea ce sîntem și ceea ce facem. Ne punem în joc toată inteligenta și simțurile și dorinta aprigă în a discerne ceea ce curînd va fi nivelat, sau este deja, și din pricina asta sîntem năpăditi de regrete și de ocazii pierdute, de confirmări și reafirmări, și de ocazii folosite, cînd de fapt sigur e că nimic nu se afirmă și totul se pierde încetul cu încetul. Niciodată nu există totalitate sau poate nicicînd n-a existat nimic. Numai că este adevărat și că pentru nimic nu trece timpul și totul e aici, așteptînd să-l facem să revină, cum a spus Luisa. Acum mă gîndesc la noi activități, ca și ea, se pare că amîndoi ne-am plictisit să tot facem călătoriile acelea de opt

308

309

Javier Marias

INIMĂATÎTDEALBĂ

săptămîni sau chiar mai puțin, care ne obosesc grozav și ne Instrăinează. N-o să am probleme, cunoscînd cele patru limbi și ceva catalană, am început s-o învăț să fac impresie bună, una din posibilități m-ar pune în situația să vorbesc adesea la telefon cu Barcelona. Și sînt multi oameni care cred că am legături importante în organismele internaționale, și că vin în contact cu demnitari înalți. Nu-i voi dezamăgi, chiar dacă se înșală. Totuși nu-mi prea place nici ideea de a rămîne la Madrid tot timpul, venind și plecînd cu Luisa în loc de a mă duce s-o văd sau de a o primi, cu niște camere și un lift și un portal ce ne aparțin amîndurora, cu o pemă țvorba vine, totdeauna sînt două) pentru care uneori ne vedem siliți să ne luptăm în visele noastre, si de pe care, la fel ca omul bolnav, ne deprindem încetișor să vedem lumea; fără ca picioarele noastre să șovăie pe pardoseala umedă, și fără să delibereze, nici să se răzgîndească, nu pot să regrete și nici să aleagă: acum este sigur că la ieșirea de la cinema sau după cina la restaurant ne ducem în același loc, într-o direcție unică pe străzile aproape pustii și veșnic stropite, cu sau fără voia noastră în această seară, sau poate a fost ieri seară cînd ea n-a prca mai vrut. Așa mi s-a părut o clipă, dar am mers mai departe. Presupun, totuși, că pe cînd ne îndreptăm împreună pașii spre același loc țrăsunînd în contrast timp fundcă acum sînt patru picioarele care merg), ne gîndim unul la celălalt, cel puțin așa fac eu. Cred că, totuși, nu ne-am schunba penîni nimic în lumea asta mult rîvnită, încă nu ne-am impus muta abolire sau anihilarc a celui care era fiecare și de care ne-am îndragostit, ne-am schimbat doar starea, și asta nu pare a fi acum atât de grav sau semnificativ: pot spune *ne-am dus* sau *ne ducem să cumpărăm un pian* sau *o să avem im copil* sau *aveai o piscă*.

Cu cîteva zile în unnă am vorbit cu Berta, mi-a telefonat. și cînd telefonează înseamnă că se simte puțin tristă sau prea singură. N-o să mai fie ușor să petrec vreun sejur la ea acasă dacă renunt de-a binelea la munca mea de interpret, va trebui să păstrez un răstimp mult mai îndelungat faptele și anecdotele pe care am vesnic de gînd să i le povestesc, dramatice sau amuzante, sau să-i scriu, am făcut-o arareori. Am întrebato de „Bill”, a zăbovit cîteva secunde pînă și-a aniintit sau

l-a identificat, era acum departe de ea, plecase din New York, credea, și încă nu se întorsese. „Acum că m-ai întrebat, zise, îmi dau seama că poate să-și facă apariția zilele astea.” Am înțeles că n-a mai avut nici un semn de viață de la el de când l-am văzut amândoi urcând într-un taxi, eu din stradă, ea din fereastra de acasă. Dar e posibil să apară iar, nu fără motiv, dacă era Guillenno. Berta continuă să-și facă legături prin anunțurile de la mica publicitate, încă nu s-a dat bătută și n-a renunțat, mi-a spus că acum o interesează doi tipi pe care fuseseră i-a cunoscut încă, „J. de H.” și „Truman” le sînt inițialele și respectiv pseudonimul. S-a însuflețit vorbind de ei, vocea-i răsună afectuoasă ca a femeilor cînd au o speranță și speranța aceasta nu e provocată de noi, nici nu se referă la noi, ci doar ni se transmite; dar în timp ce stăteam de vorbă mi-am unaginat-o într-unul din acele momente cînd semiluna de pe obrazul ei drept, cicatricea, i se întuneca ajungînd albastră sau violetă, făcîndu-mă să cred că avea o pată. Poate, m-am gîndit și m-am gîndit tocmai ca să nu se întîmple așa ceva) va veni o zi cînd se va da bătută și va renunța și cînd semiluna va avea permanent una din aceste două culori. Berta pe nume, „BSA” cu inițiale, cu pata aceea pe veci. Nu l-am mai văzut deocamdată pe Custardoy, știu că o să-l întîlnesc iar la răstimpuri, aproape mereu, presupun, prin mijlocirea tatii și, chiar atunci cînd el va fi să nu mai existe,

310

Javier Marías

ALBĂ

311

INIMĂ ATÎT DE

sînt prezențe care ne însoțesc neîntrerupt din copilărie și nu dispar niciodată. Va continua să rîvnească lumea, să se dedubleze și să povestească întîmplări incredibile trăite chipurile de el. Însă prefer să nu mă gîndesc la el, dar o fac uneori fără să vîeau.

încă n-am vorbit cu Ranz despre cele ascultate în seara aceea, de fapt de curînd, chiar dacă seara aceea se îndepărtează foarte repede în timpurile noastre precipitate care totuși, ca toate timpurile, cuprind veșnic același lucru, o singură viață incompletă sau poate ajunsă la jumătate, cea a fiecărui om, propria-mi viață, sau cea a Luisei. E probabil să nu vorbim niciodată, nici Ranz n-are cum ști că eu sînt la curent, nici măcar n-o fi întrebat-o pe Luisa dacă în cele din urmă mi-a povestit, mereu e cineva care nu știe ceva sau nu vrea să știe, și tot așa în vecii vecilor. Din cîte vîd, raporturile între ei sînt tot ca înainte sau foarte asemănătoare, ca și cum seara aceea n-ar fi existat sau n-ar conta. E mai bine așa, se stimează mult unul pe celălalt și ei îi place să-l asculte. Singurul fapt nou e că acum îl vîd mai în vîrstă și mai puțin ironic, aproape un om bătrîn, cum n-a fost niciodată. Merge parcă mai șovăielnic, ochii îi sînt mai puțin jucăuși și scînteietori, au mai puțină feroare cînd se uită la mine sau privesc în general, îl măgulesc mai puțin pe cel care stă în dreptul lor; gura-i de femeie atît de asemănătoare cu a mea își pierde treptat conturul din pricina ridurilor; sprîncenele nu mai au forță să i se arcuiască atît; uneori își îmbracă treniul pe mînci, sînt sigur că laiarnăși va îmbrăca la fel paltonul. Ne vedem adesea, acum cînd știu că pot sta liniștit fără să mai plec din Madrid și că o să-mi iau vacanță. Ieșim să mîncăm de multe ori, cu sau fără Luisa, la La Trainera, La Ancha, La Dorada și la Alcalde, ca și la Nicolás, Rugantino, Fortuny, El Cafè și La Fonda, îi place să schimbe restaurantul. Îmi povestește mai departe istorii deja cunoscute sau altele necunoscute, din anii săi activi, din anii cînd călătorea și lucra la Muzeul Prado, despre legăturile lui cu milionari și bancheri care l-au uitat, e prea bătrîn ca să le mai fie util sau să-i amuze ori să poată lua avionul să-i viziteze, oamenii foarte bogati vor să primească la ei, nu să se deplaseze pentru a-și vedea prietenii. M-am gîndit la cele povestite de Ranz Luisei și ascultate de mine pe furiș, fumînd așezat la picioarele patului. Deși le voi uita, încă n-am făcut-o și, cînd privesc acum portretul micut, al imposibilei mele mătuși Teresa pe care Ranz îl păstrează la el acasă, mă uit cu cea mai mare atenție cum n-am făcut-o niciodată pe vremea Copilăriei sau adolescenței. Îl privesc poate așa cum te uiți la fotografiile celor care nu ne mai vîd și pe care nu-i mai vedem, din pricina unor certuri sau fiindcă sînt departe sau fiindcă fi s-a

făcut lchamite, portretele sfirşesc prin a uzurpa trăsăinrile ce se tot şterg, fotografiile veşnic încremenite făcute într-o zi de care nimeni nu-şi mai aminteşte; așa cum priveau uneori bunica și mama, cu ochii ațintiti în gol sau un zîmbet inexpresiv după ce li s-a curmat rîsul, privirea pierdută, ochii arși și fără să clipească, întocmai ca ai celui trezit de curînd și care încă nu înțelege, așa trebuie să se fi uitat Gloria în ultima clipă, nu există nici un portret de al ei, dacă și-a putut întoarce capul; cu siguranță fără să te gîndești, fără să-ti amintesti măcar, simiînd durere sau teamă persistentă, durerea și teama nu sînt trecătoare, privind chipurile pe care le-ai vazut crescînd dar nu îmbătrînind, chipuri rotunde care s-au subțiat, chipuri în mișcare pe care dintr-o dată ne obișnuim să le vedem în repaus, nu pe ele ci imaginea lor care le ia locul, așa cum mă pregătesc eu să-l privesc pe tata, așa cum se va obișnui într-o zi Luisa să se uite la portretul meu cînd nu va mai avea în față nici măcar jumătatea ei de

312 Javier Marias

viață, iar a mea va fi deja sfirșită. Deși nimeni nu știe ordinea celor morți și nici a celor vii, nu știe cui îi vine rindul să simtă mai întîi durerea sau mai întîi teama. Prea puțin contează, totul este trecut chiar dacă nu s-a întimplat de fapt și pe deasupra nici nu se știe precis. Cele auzite în seara aceea din gura lui Ranz nu mi s-au părut scuzabile și nici nu mi s-au parut naive și nu m-au făcut să zîmbesc, dar mi s-au parut că stat într-adevăr trecut. Totul este trecut, pînă și ceea ce se petrece chiar acum.

Nu cred că o să mai afu vreodată ceva despre Miriam, doar dacă o să reușească să fie scoasă din Cuba, din această Houă Cuba pentm care se fac atîtea planuri de a ajunge curînd prospera, dacă norocul ajută. Cred că aş recunoaște-o oriunde, ctuar dacă n-ar fi îmbrăcată cu bluza galbenă cu decolteu rotund, nici cu fusta strîmtă, nici n-ar avea tocurile acelea taalte care se înfîgeau, ori geanta uriașă atîrnată de braț și nu de umăr. cum se obișnuiește astăzi, geanta ei obligatorie care o dezzechilibra. Aș recunoaște-o chiar dacă ar merge acum cu gratie și călcîiele nu i-ar ieși din pantofi și n-ar face gesturi care ar însenma „Vino încoace” sau „Ești al meu”, sau „Te omor”. N-ar fi greu să-l întîlnesc pe Guillermo într-o bună zi, aici la Madrid, din păcate toată lumea ajunge să se cunoască mai curînd sau mai tîrziu, chiar și cei care vin din străinătate și se stabilesc aici. însă pe el n-aș putea să-l recunosc, nu i-am văzut niciodată fața, și o voce și niște brate nu-s de ajuns oa să recunoști pe cineva. în cîte o noapte, înainte de a adormii, mi se întîmplă să mă gîndesc la ei trei, la Miriam, la el și la nevasta lui bolnavă, Miriam foarte departe iar ei doi ciife știe dacă nu chiar în orașul meu sau chiar pe strada mea, sau la noi în casă. E aproape imposibil să nu-ți imaginezi un chip pentru cel a cărui voce ai auzit-o, și de asta uneori i-l împrumut pe cel al lui „Bill” care purta mustață și e destul de

INIMĂATÎTDEALBĂ 313

probabil pentru că poate e chiar al lui, și pe el îl pot întîlni în orașul acesta veşnic în mișcare; în alte rînduri mi-l imaginez cu chipul actorului Sean Connery, un erou al copilăriei mele care adesea poartă mustată în filme, ce interpret extraordinar; dar se amestecă și fața obscenă și osoasă a lui Custardoy, care-și lasă și-și rade mustata alternativ, sau chiar fața lui Ranz, care purta mustață în tinerețe, cu siguranță pe vremea cînd locuia la Havana și mai tîrziu, cînd s-a căsătorit în sfirșit cu Teresa Aguilera și a plecat cu ea în călătorie de nuntă; sau chiar a mea, fața mea care nu are mustață și nici n-aavut, dar se prea poate ca într-o zi să mi-o las să crească, atunci cînd voi fi mai bătrîn, ca să evit să semăn cu tata cum este acum, cum este acum și cum eu o să mi-l amintesc cel mai bine.

În multe nopti simt pieptul Luisei atingîndu-mi spatele în pat, amîndoi treji sau amîndoi visînd, iar ea încearcă să vină mai aproape. Va fi totdeauna acolo, așa e prevăzut și aceasta e ideea, chiar dacă vor mai trece atîția ani pînă să se împlinească acest totdeauna care mă întreb uneori dacă nu poate schimba totul în cursul timpului și al viitorului abstract, cel care de fapt contează fiindcă prezentul nu-l poate întuneca și nici asimila, și asta mi se pare acum o nenorocire. Aș vrea în clipele acestea să nu se schimbe nimic în veci, dar nu pot să

inlătur gîndul că după o vreme cineva, o femeie pe care încă n-o cunosc. va veni să mă vadă într-o seară fiind supărată pe mine, sau poate uşurată că nu m-a găsit pînă la urmă, şi totuşi-să nu-mi spună nimic şi doar să ne privim, sau să ne îmbrăţişăm în picioare tăcuţi, sau să ne ducem spre pat să ne dezbrăcăm, ori poate ea se va mărgini să se descalte, arătîndu-mi picioarele pe care şi le-o fi spălat cu sîrg înainte de a pleca de acasă pentru ca eu să le pot vedea şi mîngîia, iar acum vor fi fiind obosite şi-o vor durea de atîta aşteptat Țtalpa unuia murdărită de pavaj). Se prea poate ca femeia aceasta să

315

514 Javier Marias

INIMĂ ATÎT DE ALBĂ

se ducă la baie şi să se închidă acolo minute în şir fără să spună nunic, pentm a se privi şi a-şi veni în fire si a încerca să-şi şteargă de pe chip expresiile amestecate de mînie şi oboseală şi dezamăgire şi uşurare, întrebîndu-se care alta ar fi mîi potrivită avantajînd-o mai mult spre a-l înfrunta în sfîrşit pe bărbatul care a făcut-o să aştepte exagerat, iar acum aşteaptă ieşirea ei, să mă înfrunte pe nune. Poate din pricina asta mă va face s-o aştept mult mai mult decît se cuvine, cu uşa de la baieîncuiată, sau e cu putinţă să nu-i fi fost asta intentia, ci doar să plîngă pe ascuns şi înăbuşit sînd pe capacul closetului sau pe marginea băii cu lentilele scoase în caz că purta a\$a ceva, ştergîndu-se la ochi cu un prosop pîn^ izbuteşte să se liniştească, să se spele pe faţă, să se fardeze şi să fie gata să iasă prefăcîndu-se iar. Şi nici nu pot să-mi alung gîndul că femeia asta ar fi într-o zi Luisa şi eu n-aş fi bărbatul doi acea zi, şi că bărbatul acela i-ar cere moartea cuiva spunîndu-i: „Ori el ori eu”, şi că „el” aş fi atunci eu. Dar în cazul acesta m-aş multumi ca cel putin ea să iasă din baie, în loc să rămînă acolo trîntită pe pardoseala rece, cu pieptul şi inima atît de albe, şi fusta şifonată şi obrajii uzi de lacrimile amestecate cu sudoare şi apă, căci jetul de la robinet ar fi ricoşat pe faianţă şi ar fi stropit corpul prăbuşit, stropi ca acea picătură de ploaie ce cade de pe streăşină după furtună, mereu în acelaşi loc unde tărina sau pielea sau camea se înmoaie bicet-încet, pînă e pătrunsă şi se face gaură sau poate . canal, nu ca picătura de la robinet ce dispare pe conducta de scurgere fără să lase pe faianţă nici o unnă, nici ca picătura de sînge pe care o opreşti imedial cu ce-ţi cade în mîină, un şervet sau o faşă sau un prosop sau uneori cu jetul de apă, sau , chiar strîngîndu-şi mîtia cu cealaltă cel care sîngerează, dacă / mai e constient încă şi n-a.apucat să se rănească, mîina pe care o duce la stomac sau la piept sau pe spinare să astupe gaura. Cine s-a rănit în schimb, nu are mîină, şi are nevoie de altcineva să-l sprijine. Iar eu o sprijin.

Luisa fredonează uneori în baie, pe cînd eu o privesc cum se aranjează, rezemat de tocul unei uşi care nu-i de la donni-torul nostru, ca un copil leneş sau bolnav care priveşte lumea de pe pemă sau fără să treacă dincolo de prag, şi de acolo ascult acest cîntec feminin nedesluşit care nu se cîntă spre a fi ascultat şi cu atît mai puţin interpretat şi tălmăcit, acea mică îngîinare fără voie şi fără destinatar care se aude şi se învată şi nu se mai uită. Acest cîntec totuşi îngîinat şi care nu amuţeşte şi nici nu se destramă după ce-a fost cîntat, cînd îi urmează / liniştea vietii adulte, sau poate a vieţii de bărbat.

Octombrie 1991